

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

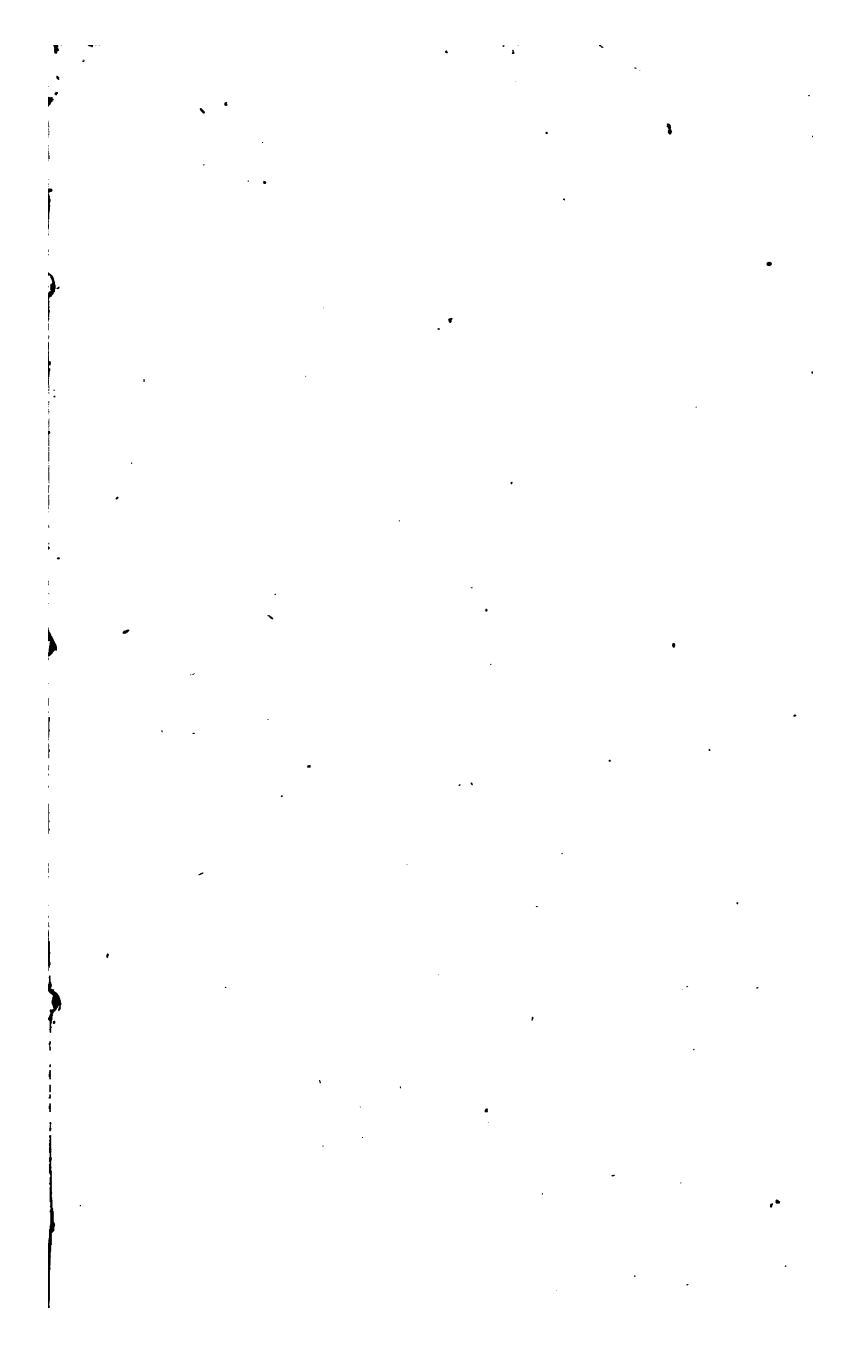
Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på <http://books.google.com>

Bibliothek for Læger

1 8 2 6.

Udgivet af

Directionen for det Classenske
Litteratur-Selskab.

Gartorph. Klingberg. Bang.
C. Viborg. Gartner.

Siette Bind.

Kjøbenhavn, 1826.

Trykt paa Directionens Forlag
hos Andreas Seidelin.

- I n d h o l d.

A. Originale Afhandlinger.

Pag.

1. Udtog af Frederiks Hospitals Sygejournaler for
October, November, December 1825. Ved
Dr. og Prof. D. Bang 1
2. Erfaringer om Brugen af Brækvinskeem i Bryst-
betændelser. Samlede paa det kongl. Frede-
riks Hospital af Professor D. Bang . . . 115
3. Tre Tilfælde af Hovedblæsninger, der gjorde Tre-
panation nødvendig, beskrevet af J. Panum,
Regimentskirurg paa Bornholm 209
4. Overblik over de i Kjøbenhavns 6—7de Kattig-
district fra 1ste October 1825 til 1ste October
1826 behandlede Syge. Af Dr. B. Hoppe 243

B. Udtog af fremmede Skrifter.

1. Belladonna som Beskyttelsesmiddel imod Skar-
lagensfeber; drøftet af H. A. B. Puchelt . 42

2. Om en i Straffeanstalten Millbank i London i
Maret 1825 herfende Sygdom 71
3. Observations on the nature and cure of drop-
sies, and particulary on the presence of the
coagulable part of the blood in dropsical
Urine &c. &c, by *Jahn Blackall*, M. Dr. &c.
The fourth editon. (Bemærkninger over Vate-
terfoetens Væsen, og dens Helbredelsesmaade,
og især over Tilstædeværelsen af den coagu-
lable Deel af Blodet i Vatterfoetiges Urin &c. 125
4. Udsigt over nogle i den nyeste Tid anbefalede
Behandlingsmaader af Syphilis 145
5. En mærkværdig Forkjøppelse i Underlivet, hel-
bredet ved en paakommen Miferere. Fortalt
af Dr. Krause i Berlin 178
6. Researches into the nature & treatment of
dropsy in the brain, chest, abdomen, ova-
rium & skin &c., by *Joseph Ayre*, Dr. Med.
Lond. 1825. Undersøggelser om Vatterfoetens
Natur og Behandling &c. 254
7. Ueber das Schreien der Kinder im Mutterleibe
vor dem Risse der Eihäute. Ein monogra-
phisches Versuch von Dr. Carl Gustav
Hesse, practischem Arzte in Odessnig im Al-
tenburgischen. Leipzig 1826 282

C. Anmeldelser af indenlandske Skrifter.

1. Oversigt over Medicinalvæsenet ved Sand- Militair- Staten i Kongeriget Danmark 2c., samt Fremstilling af den i Aaret 1812 anordnede forandrede Indretning ved militaire Syges Forsyning med Medicamenter, ved J. G. W. Wende, Dr. Med. Prof., Overmedicus ved Almindeligt Hospital, K. af D. og Ddm. 2c. Kbhavn 1825 299
2. Ny Sygges, udgivet af Dr. Otto. 1826 . . . 305

D. Medicinsk Nyt i korte Meddelelser.

En Vulvulus helbredet ved Operation.	92
Sæbe af Croton-Olie	98
Et Par Ord om Pathologien af Marasmus	98
Forgiftningstilfælde efter Spanfæsepulver ind- tælligt helbrede	99
Radix Calncæ med Battersoet	100
Pathologie af Eindsyghdomme	101
En Maade at prøve Castoreum paa	104
Levertran med Sigt	104
Et Tilfælde af en uhyre Forstørrelse af Mammæ	106
En tæraarig Herpes exedens helbredet i sex Uger ved Blyant	107

	Pag.
Brud af Saarbeenshalsen (fractura colli femoris) forenet ved Beenmasse indenfor Capselliga- mentet	109
Et Tilfælde af langvarig, hæftig Hovedpine, som gik over i en Tic douloureux, hvilken hævedes i kort Tid ved Brugen af Carbonas ferri . . .	179
Diagnos af Expectorationen i Lungesygdomme	188
Maader at standse Anfald af Kræmper . . .	192
Acetum digitalis	197
Behandling Gangræna senilis med Aareløbning	199
Banddamp mod Feber Contagium	201
En ny Maade at løsne Placenta	202
Kopsetning paa forgiftede Saar	203
Dampen af brændt Kaffe mod kroniske Nierbe- tændelser	204
Middel mod Rattelsveed hos Svindsøetige . .	204
Gampher i Dampform mod acut og kronisk Rheumatisme	204
Selinum palustre imod Epilepsie	205
Arundo Calamagrostis, et urindrivende Middel	206
Zincum sulphuricum i Gonorrhoea og Leucor- rhoea	206
Kartofler mod Skjærbug	207
Operation for Phimosi	207
Middel mod Asthma	208
Oleum filicis mod Bendelorm	208

Beretning om en Fælsel, som formedelst in- versio vaginæ i betydelig Grad umuelig for Naturen, fuldførtes lykkeligen ved Konstens Hjælp. Af Lic. Med. C. Sviger	309
Maaden at opbevare Igler	314
En fistula urethralis vaginalis helbreddet ved Sutur af Samuel Hobarth	315
Acidum nitrosum og Opium i Dysenteri, Cho- lera og Diarrhæe, af Th. Hope i Chatham	319
Plumbum aceticum og Opium i Dysenteri, af Dr. Burke	325
Ny Behandling af den offindiffe Cholera, af Mr. Henderson	329
Ny Tand-Operation	332
Beretning om et Svangerskab som varede i elleve Maaneeder, af Dr. Collins	334
Et Tilfælde af ondartet Kræft, hvori Jodinen viste en kraftig Virkning. Fortalt af G. R. Hill	342
Koldfeber i en enkelt Deel af Legemet	348
Extractet af Narcissus Pseudonarcissus	349
Oleum Euphorbia lathyrus, et nyt drægtigt Middel	350
Middel mod Endetarmens Fremfald	350
Abort af eet Tvillingfofter	350

E. Efterretninger om offentlige Forandringer i Medicinalvæsenet og dithørende Forhandlinger.

Fortsættelse af blandede Betjendtgjørelser om Forsæmmelser og Dødsfald ic., mediciniske og Chirurgiske Embedesforandringer	352
Fortsættelse af de Medicinalvæsenet vedkommende Betjendtgjørelser	357
Det Kongelige mediciniske Selskabs Forhand- linger	366
Forelæsninger ved det mediciniske Facultet i Sommersemesteret 1826	368
Forelæsninger ved det mediciniske Facultet i Vintersemesteret 1826—27	369
Examina ved det mediciniske Facultet 1826 . .	370
Forelæsningerne ved det Kongelige Chirurgiske Aca- demie 1826—27	372
Examina ved det Kgl. Chirurg. Academie 1826	375
Førtegnelse over de i Kjøb. 1825 fødte og Døde	377
Tabellarisk Oversigt af de paa det Kongelige Frederiks Hospital's mediciniske Afdeling i Aaret 1826 behandlede Syge, af Dr. D. Bang, Professor og Overmedicus	378

A. Originalt Afhandlinger.

I.

Udtog af Frederiks Hospitals Sygejournaler
for October, November, December 1825.

Ved Dr. og Prof. D. Bang.

Ved min Ansættelse som Frederiks Hospitals Over-
medicus, en Post, min Fader med uomtvistet Hæ-
der i et Fjerdedeel, Aarhundrede beklædte, var det
mit varmeste Ønske, at bestyre denne, som han, til mine
Medborgeres, til min Videnskabs Gavn. Hertil vir-
kede han ikke lidet ved Udgivelsen af *Selecta diarii*
Nos. reg. Freder., hvis Værd vil erkjendes, saas-
længe Erfaring ansees for Medicinens fasteste Grunds-
vold. Ogsaa i dette hans Fodspor ønskede jeg at kunne træ-
de og besluttede derfor, fra 1826 aarlig at offentliggjøre
et Udtog af Hospitalets Dagbøger. Det, jeg her vover
at byde Bibliothekets Læsere, indbefatter kun det for-
Bibl. for Lager, 1826, 6 Bb. (1)

rige Aars sidste Kvartal — det første i min nye Virkefreds. Antallet af de i den Tid Helbredede, Døde o. s. v. findes i Bibl. for Læger 1825 Pag. 362—65.

Hid sig Feber med betydeligere Hjærnes Tilfælde (febr. typhosa) helbrededes hos 27 Personer, hvoraf 13 Mandfolk og 14 Fruentimmer. 4 af de Angrebne vare Børn i en Alder fra 9—13 Aar, de fleste af de Øvrige mellem 20 og 30 Aar gamle. Kun hos 2 var Smitte tydelig Aarsag. Hos 10 var Søvnløshed og NatterPhantasier, hos 6 Døsighed og uvilkaarlige Afsondringer og hos 11 meer vedvarende mildere eller hæftigere Naserie tilstede. Hos 9 vare Fordsielfes; Rødsfæberne tillige angrebne, hos 3 fra Begyndelsen stærk Bugløb og hos 16 var eller blev Bryttet den fortrinlig lidende Deel. Hos 5 Mandfolk yttrede sig ved Sygdommens Ophør en Smerte i Fødderne uden Rødhed eller Hævelse, som spandt ved varm Bedækning. Hos 16 viste sig en meer eller mindre fuldkommen Crisis under Form af: Urin:Bundfald hos 4 den 11te, 16de, 21de og 23de Dag; Sved hos 3 den 22de, 23de og 25de Dag; Bugløb hos 1 den 11te Dag; Byld hos 1 den 23de Dag; Spytning hos 1 den 17de Dag; Op: hostning hos 1 den 20de Dag; Blod: Afgang hos 1 den 11te Dag. Trødsken, der næsten hos alle ledsagede Bedringen, syntes hos 4 fuldkommen critisk, hos 2 den 9de og hos 2 den 25de Dag. Kold Luft, koldt Vand:Omflag paa Hovedet, Trækmidler under

Fødderne eller paa Læggene, fortyndet Svovelsyre, eller sjeldnere Salmiak vare de sædvanligste Midler; til Afføring brugtes Rhubarbara, snart med Quitsolv, snart med Cremor tartari. Kun hos 7 var Brætemiddel nødvendigt, 4 bleve aarladede, fornemmelig for Brystmetastaser, hos 14 bleve Igler eller Blodkopper anvendte. Hos 2 Børn paasthyndedes Helbredelsen ved hyppig at vadske den brændende tørre Hud med koldt Vand. Gummi-Elium, Salep og Kermes vare de almindelige Midler mod Bugløb eller Bryst-Tilsælde. Hos en 20aarig Pige vare disse saa heftige og langvarige, at der intet Haab syntes tilovers. I 3 Maanedes havde en uafbrudt, smertefrie Opspytning af en utrolig Mængde sei skummende Elium og Opkastning af de fleste Fødemidler og næsten alle Medicamenter, trodsat alle Helbredelses-Forsøg og forøget hendes Kræfter og Kjød i den Grad, at Daden hver Dag syntes ivente. Istedenfor denne vaakom hende et heftigt Sting i det høire Bryst, hvorfor hun blev aarladt uden synderlig Lættelse; denne fandt hun deris mod strax under Brugen af tvende Gran Calomel med et halvt Gran Opium hveranden Time, hvortil siden blev sat et Gran digitalis purpurea. Uagtet hun før havde brugt dette Middel uden Nytte, bevirkede det nu inden 5te Dag saadan Forandring, at Patientten kunde ophøre med Medicamenterne, og ved nærende Diæt blev hun inden en Maanedes Forløb friskere og federe end før sin Sygdom. Hos en 19aarig

fuldblodig Pige vedvarende Raserie og Dødsighed af-
 verlende til den 28de Dag og i Forbindelse med de
 sædvanlige Maveslidsfælde en tetanisk Stivhed i Nakke
 og Ryg, som stundom strakte sig til Munden med Ud-
 trykket af Stivkrampe i Ansigtet. Ugentagne Igler
 og Blodkopper samt spanske Fluor afhjalp disse Slids-
 fælde, men Helbredelsen forsinkedes ved en haardnakket
 Hoste, som efter frugtesløs Anvendelse af forskellige
 Brystmidler, tilsidst veeg for Kampfer og Strandbløss-
 Honning. Hos en 26aarig Maler begyndte Syg-
 dommen efter ubetydeligt Ildebefindende med et heftigt
 Raserie, hvori han havde ligget i 3 Dage, da han kom
 ind i Hospitalet; Læben og Tungen var besat med en
 sort Skorpe, Ansigtet blussende og Pulsen fuld, 120
 Slag i Minutten; saaledes laae han med afverlende
 Raserie, Dødsighed, krampagtig Latter og toniske
 Kramper til den 10de Dag. 24 Igler, 8 Blodkopper,
 4 Sennopskager, og Spanksflue paa det afraagede
 Hoved, forbundet med Brækviinsteens-Salven, Svovls-
 velsyre, Moschus og Klysterer, formildede betydeligt
 disse Slidsfælde, som endnu meer sagtnede ved en gjens-
 tagen grødagtig, ilde lugtende Stolegang. Ledet hers-
 ved, gav jeg ham Gr. X. Calomel og 3ß rad. jalappæ,
 som dog kun virkede efter Anvendelse af Elysteer. Den
 11te Dag begyndte en Salivation (critisk eller af ca-
 lomel?), som i Forbindelse med en stor Furunkel
 paa det ene Laar fuldendte Sygdommens Helbred-
 else. Hos en 34aarig stærk Person varede Syvns

løsheden i 4 Uger, med milde Nerve-Tilfælde og en remitterende Feber. Forskjellige Midler anvendtes uden Nytte indtil den 28de Dag, da Metastasis til Brystet syntes at ytre sig. En Aarladning lettede Smærterne heri og forskaffede Patienten lidt Søvn, som tiltog under Opspytningen af en tynd, puriform, alsbrig rigtig critisk Materie. Islandske Moos og Kermes fuldbendte Curen, og 7 Uger efter sin Ankomst i Hospitalet forlod han samme fuldkommen helbredet. En mager, svagelig Muursvend udtømte fra den 11te til den 15de Dag med Stolegangen en stor Mængde Blod, først sammenløbet, siden sort og beegagtigt. Americanisk Olie og fortyndet Svovelsyre med arabisk Gummi-Olim frembragte efter 5 Dages Forløb naturlig Affondring og Patienten kom sig snart og fuldkomment.

Hos 101 Febersyge vare de første Bete for nemmelig angrebne (febr. gastrica). Heraf vare 41 Mandfolk og 60 Fruentimmer, de fleste (61) vare i en Alder mellem 20 og 30 Aar, Halvdelen af de øvrige over og Halvdelen under denne Alder. Tilfældene vare næsten eens hos dem alle, Mavesmerter og paafølgende Hoste ikke sjældne. Hos 3 bleve Igler anvendte i Lindingerne, hos 4 i Leverregionen, hvortil Blod-Tilløbet synes stærkest. Iøvrigt bleve Brækmidler anvendte hos 68, hos nogle af disse endog flere Gange. Salpeter, Salmiat, fortyndet Svovelsyre og Cremor tartari i Forbindelse med de fornødne

Afførings-Midler, Rhubarbara eller Sennesblade, bleve efter Omstændighederne anvendte hos dem alle. Kun hos 6 bemærkedes en fuldkommen Crisis, den 5te, 13de, 14de og 17de Dag med Sved og hos 2 den 15de Dag med Bugsløb. Iblandt de sjældnere Tilfælde fortsener at mærkes en heftig Sult, som i flere Dage havde vedvaret i Forbindelse med de øvrige galdeagtige Symptomer og som hævedes ved et stærktvirkende Brækmiddel; og en meget langsom Puls (36 Slag i Minutten), der under Brugen af Cremor tartari fik sin naturlige Typus. En langvarig remitterende Feber uden andet Tilfælde end Madlede og Mæthed svandt efter Anvendelsen af 10 Fgler i Hjertekurlen. Hos tvende unge Piger var Sygdommen antaget for Hysterie og i lang Tid behandlet med forskellige krampestillende Midler; Brækpulver helbrede dem begge snart og fuldkomment.

Forfølelses-, Hoste og Halspine med meer eller mindre Feber (febr. catarrhalis) var tilstede hos 16 Mandfolk og 14 Fruentimmer, hvoraf 19 i en Alder mellem 20 og 30 Aar. Brystsmerterne gjorde Aarladning nødvendig hos 7, og hos 5 anvendtes Brækmidler formedelst galdeagtige Tilfælde eller standset Opspytning, hos 1 ophørte derved ogsaa en temmelig betydelig Blodhøste. En langvarig Hæshed, som Fgler og spanske Fluer ikke kunde bekæmpe, helbreddes ved Opium og Calomel. Hos en gammel Bøgter begyndte Feberen med en 3 Dages

Kulde. De sædvanlige Midler vare Brysthee, hvor Feberen var heftig, med Salpeter eller Salmiak, sjældent Campher, men hyppigst efter Feberen Kermes, der forbandtes, hvor Slimen var sei, med Salmiak. Sennopstager og spanske Fluor brugtes undertiden. Afføring med engelsk Salt og Ess. pimpinellæ gjorde fortrinlig Nytte i Halspine. En kronisk Smerte ved Synkningen hos en ung Pige hjalp et Afkog af Cajennepeber, Salt og Eddike hurtigere end andre Midler.

Gigt: Feber (febr. rheumatica) iagttoges hos 5 Mandfolk og 6 Fruentimmer, hvoraf 4 unge Piger imellem 17 og 20 Aar. Erisis var kun tydelig og fuldkommen hos 4, nemlig gennem Urinen hos 2 den 11te og 13de Dag, ved Sved hos 2 den 11te og 15de Dag. Hos 4 brugtes Brækmiddel med udmærket Nytte, 1 blev aarladt, og alle behandlede meer kjælende end hidsende, meest med Salpeter og lidet Campher eller Spidsglandsviin. 4 bleve 7 à 8 Uger i Hospitalet, men de øvrige kunde efter 3 Uger forlade det fuldkommen helbredede.

Deels som Følge af denne, deels uden at denne var gaaet i Forveien, var feberfrie Forkjølelser: **Gigt (Rheumatismus)** tilstede hos 19 Mandfolk og 21 Fruentimmer. Halvdelen af disse var i en Alder af 20—30 Aar. Hos 24 var Smerten fastsiddende, hos de øvrige omvæltende. Hos 14 vare Extremiteterne Sygdommens Sæde, hos de andre tilfælle

eller allene de øvrige Dele af Legemet, hos 9 Brys-
 stet. De fleste forløbe Hospitalet helbredede inden
 3 Uger, 4 maatte henved 8 Uger og 2 i 5 Maaneder
 forblive der inden fuldkommen Helbredelse. Spanke
 Fluor, Sennopskager, Campher med Salpeter og
 Epidaglands-Viin vare de almindeligste Midler. Ig-
 ler og Blodkopper behøvedes kun til 7, og Aarladning
 blev anvendt hos 3. Acupunctur blev prøvet engang
 uden Nytte og Cadet de Baux Vandcuur 3 Gange
 med samme Virkning. Et Par Gange viste guajac
 gummi sig fortrinlig kraftig, især hos den ene af de
 omtalte langvarigtlidende, i Forbindelse med Epid-
 glands-Sæbe, aconit og cicut. Den anden af disse
 havde en, alle kraftige Midler trodsende Høste-Gigt,
 som en stor moxa under trochanter fuldkommen hel-
 bredede. Haardnætter Hovedpine fandt især Sted
 hos 2 Fruentimmer, den ene, 43 Aar gammel, havde
 i flere Maaneder lidt af Gigt især i Brystet. En
 Hverdags-Feber, som gandske hævdede denne, ophørte
 under Brugen af Cameel-Blomst-Thee, men derpaa
 fulgte en voldsom Hovedpine som uden Lindring af de
 sædvanlige Gigt-Midler vedvarede i henved 3 Uger.
 Et Afførings-Pulver med nogle faa Gran Calomel-
 frembragte en langvarig Spytning, som fuldkommen
 hævdede Sygdommen. Efter en mild Galde-Feber fik
 en 20aarig, hidtil sund Pige en heftig Migraine, som
 næsten uafbrudt vedvarede, trods de kraftigste Midler,
 gjentagne lange vædskende Spankefluor o. s. v. i hen-

ved 7 Uger. En stor Moxa paa Sidebenet (os bregmatis) havde Sygdommen inden 3 Dages Forløb.

Foruden de Patienter, som strax, da Kopperne viste sig, bleve bragte til Kopper-Hospitalet, havde ifkun 4 exanthematiske Febre, nemlig 2 mild Skarlagens-Feber og een Krissel, som udbrod med Kaserie og Trødske den 13de Dag af en heftig Sigt-Feber. Det fjerde Exanthem fortjener en nøjere Beskrivelse. En 14aarig Dreng indkom i Hospitalet den 28de Oct. efter at have 5 Dage i Forveien bemærket smaae røde Pletter især paa Knæerne og Armene. Af disse vare nogle blaaagtige som Suggilationer, nogle paa Armene vare store blegrode, og var fra den foregaende Dag hele Ansigtet ophovnet og mørkerødt, saa at han ikke kunde aabne Øinene. Pulsen var hurtig, Tungen tyk og hvid, Stolegangen sjelden. En Portion engelsk Salt udtømte nogle sorte, ikke blodige, tynde Excrementer. Feberen tog af, men nye Pletter viste sig paa Skulderen den 8de Dag, paa Ryg og Bryst den 11te, og den 12te Dag paa Arme og Hænder igjen, den 13de over hele Lemmet, som svulmede besat med mange mørkeblaae Pletter, den 17de paa den Venstre Fod, den 18de over det høire Øjelaag. De vare af forskjellig Størrelse fra 3" Diameter til 6", irregulære, i Begyndelsen blegrode, ophævede, Dagen efter blaalige, men havde ofte guulagtig Rand. Naar de eet Sted udbredte sig, forsvandt de et andet. Den 8de Dag paakom en mild Salivation og forhindret Syns-

ning; ved at see i Halsen, fandtes Mandlerne besatte med smaa hvide Saar. Den 13de Dag kunde Patienten ikke røre sig for Smerte indvendig i Laarene; den 14de sløttede Smerten sig til de venstre falske Ribben, hvor en betydelig, ikke farvet, haard Hævelse kunde føles. Pulsen var fuld og spendt, Handedrættet noget vanskeligt og Hosten meget stærk og tør. Efter en Aarladning og en stærk virkende Sennepstage, der ogsaa havde forbedret Laarsmerterne, formindskedes disse Tilfælde, men forsvandt først ganske efter en heftig, maaskee critisk GaldeBrækning den 16de Dag. Fra den Tid var Patienten indvortes frisk og udgik fuldkommen sund den 25de November. Foruden de omtalte Medicamenter brugte han i de første Dage Citroner, China med Svovelsyre og Campher, senere, da Kræfterne tilstode og Saarene i Halsen vare forsvundne, Afførings, Midler og Feber-Mixtur. Huden skællede aldeles ikke. Enkelte af de mindre Pletter lignede, inden de forsvandt, med Hensyn paa Farven, Herpes iris W. Men i det hele synes Sygdommen at kunne henføres til Erythema tuberculatum W. *) fugax et lividum.

Hos 5 Barfælskoner yttrede sig Feber og andre Tilfælde, som syntes at staae i Forbindelse med Generations-Systemets Affondringer. Hos een

*) Willan on cutaneous diseases, Vol. I., London 1808, pag. 482 Tab. L.

var Fieberen gastrisk med voldsomme Smærter i det opsvulmede Underliv. Brækmiddel bragte hende Afsondringer igjen istand, og Sygdommen var næsten hærdet, da hun kom i Hospitalet. En blev strigende af Smærter i Hosten bragt ind 8 Dage efter Fødselen. Fieberen var stærk. Pulsen hurtig og spændt, Melkesaffsondringen standset. Igler og Spansteskuer, Laxeremidler forandrede intet i hendes smertelige Tilstand, som hindrede den mindste Bevægelse og aldeles hærvede hende Sønnen. Calomel og Opium helbredede hende i faa Dage uden Salivation. Hos een yttrede Fieberen sig med Smærter i alle Lemmer, som flyttede sig til Hovedet og Hjertekulen, hvor de derelviis rasede til den 13de Dag, da der paakom hende voldsom Betændelse i Struben med en lille, hurtig, utællig Puls og vanskeligt Aandebæret, standset Urinaffsondring i 24 Timer og Forstoppelse i 2 Dage. Igler, Elysteer, Calomel og Opium hveranden Time hærvede inden 2 Dages Forløb næsten alle disse Tilfælde, en paafølgende Smerte midt i Bryttet og vanskelig Opkastning svandt under Brugen af Kermes og Sennepskager.

Kold feber viste sig hos 4. En Quartanfieber, som havde været i 6 Uger, blev hurtig helbredet ved China og Salmiak. Tvende Tertian og en Quotidianfeber veeg for dette sidste Middel alene.

Det Drankere egne Raserie med Rystelse (Delirium tremens) helbrededes hos 24 Personer, nemlig 8 Arbeidsmand, 6 Bøgere,

2 Slagtere, 2 Snektere, 1 Brygger, 1 Glæstgiver, 1 Skriver, 1 afskediget Soldat, 1 Kjøbmandskarl, 1 Student; af disse vare 2 i en Alder mellem 20 og 30 Aar, 3 mellem 30 og 40, 16 mellem 40 og 50, 3 mellem 50 og 70; hos 4 havde Sygdommen udsfær, endog flere Gange, yttret sig. Hos Alle vare Tilfældene eens, kun i Graden forskellige, 4 klagede over Svindel, hos 4 var Rystelsen det fornemste, de fleste vare veltilfredse og synes ikke selv at føle noget sygeligt. Hos 15 indsendt sig eritisk Søvns af Varighed fra 12—36 Timer og paa forskellige Dage, hos 2 den 6te, hos 5 den 8de, hos 2 den 13de, hos de øvrige 6 den 7de, 10de, 12te, 15de, 17de og 18de Dag, hos 2 viste sig eritisk Bugløb. Behandlingen var meest antiphlogistisk, hos 7 anvendtes Aarladning, Igler eller Blodkopper, 11 brugte indvendig Cremor tartari med Salpeter, hos 7 gaves dette i Forbindelse med pulv. rad. valerianæ, hos 8 vare Trækmidler nødvendige, kun 2 behøvede Brætkmidler, og kun til 3 blev Campher givet i Slutningen.

Brystbetændelse (inflammatio organorum respirationis) endte sig heldigen hos 16 Mandspersoner, hvoraf 9 vare i en Alder mellem 15 og 25 Aar og 3 Værn paa 9—10 Aar. Hos 2 var Sygdommen opstaaet af Slag paa Bryftet, hos 3 var den i Forbindelse med galdeagtige Tilfælde, hos 7 var meer eller mindre Blodspytning, hos 5 Lungehinden maaffee allene angreben, hos 2 heftige Phantasier. Aarladning

hos alle, fra 12—36 Unzer Blod, fløden Igler og spanske Flue, næsten til Alle Salpeter, undertiden med Campher, hos 4 Calomel med Opium hveranden Time, vare de Midler, som bleve anvendte, og alle forlode fuldkommen helbrede Hospitalet, endskøndt nogle kom ind efter 7de, ja endog den 14de Dag i Sygdommen. Hos een prøvede jeg Brækviinsteen grj. hveranden Time og saae samme hurtige og sikre Virkning, som jeg senere har havt Leilighed til saae ofte at iagttage. En 9aarig Dreng, som et halvt Aar i Forveien havde lidt af Brysttilfælde, især vanskelig Aandedræt og flengrende Hoste, kom ind med en 9 Dages gammel Strube- og Luftrør- Betændelse, som ved gjentagen Aarladning og Calomel med Opium, men især ved spanske Fluer foran paa Halsen aldeles hævedes, den 14de Dag kom et Recidiv, som ved nye Aarladninger og gjentagen Brug af Pulveret standsede. Med Fonteneller paa Armene og det Raad at lade sig aarlade 4 Gange aarlig forlod han tilsyneladende friskt Hospitalet. En 24aarig Slagtersvend indkom 7de Dag i Sygdommen, som havde begyndt med Blodsputning, Smerten var ikke betydelig og veeg for 2 Aarladninger, den 11te Dag begyndte en Hængstelse, som gik over til Affindighed, der varede, stedse vild og afveklende med fornuftige Mellemrum, til den 36de Dag, forbunden med forskellige Tilfælde, snart i Halsen, Smerte ved Synkningen og Raalshed, snart stærkt Bugløb, snart var Hosten

voldsom, snart gandske borte. Altid var han ængstelig, klagede over Smerte i Hjertet og havde en spendt og fuld hoppende Puls (p. dicrotus). Forskjellige Midler bleve givne uden synderlig Vindring, lidt efter lidt svandt Tilfældene efter gjentagen Brug af Blodkopper, dem han selv flere Gange begjærte. Baldrians; Infus og Iselandsk Moos bragte ham fuldkommen istand efter 8 Ugers Forløb.

Af 5 Underlivs; Betændelser vare 2 i Leveren, 2 i Uterus og 1 i Blindtarmen. Den heraf Lidende var et Mandfolk 33 Aar gammel, som i 6 Dage havde havt Forstoppelse og fastsiddende Smerte endog over det høire Høftebeem, med Svulst og Umulighed at ligge paa den Side. En Aarladning, Igler og et en Mængde Ureenlighed afførende Pulver af rad. jalappæ og Calomel hævede Sygdommen inden 4 Dages Forløb. De tvende af Leverbetændelse lidende Fruentimmer bleve snart helbrede ved Igler, Calomel og Rhubarbara. Langsommere derimod var Sygdommens Gang hos de tvende andre. Den ene, 21 Aar gammel, faldt ved Fødselen ned af Leiets, uden dog strax at mærke betydelig Smerte i Underlivet, tværtimod befandt hun sig i de første 14 Dage fuldkommen vel. Da hun kom ind i Hospitalet, havde hun i 4 Uger lidt af en tiltagende meget smertefuld Hævelse i Underlivet, der lignede den svangre Uterus i 7de Maaned. Den taalte ikke mindste Berørelse og tillod Patientinden ingen Bevægelse uden de største

Smertter; Fieber havde kun i de sidste Dage været tilstede. Vandladningen men ikke Stolegangen var smertelig, Pulsen var hurtig (120) og spænde, Igler og Blodkopper bleve anvendte efter 2 Aarladninger, Blodet var stærkt betændt, Smerten mildnedes herved og ved Calomel med Opium, saa at hun kunde den 5te Dag efter bevæge sig og vende sig om paa Siden. Den 10de Dag begyndte Hævelsen at blodgjøres og den 25de Dag, efter at hun var indkommen, aaknede sig Navlen, hvorigjennem en Mængde Materie i 14 Dage vedblev at udslyde, da dannedes tillige en Byld over Skambenet, der ogsaa udgjød en Mængde tynd Materie. Havregrød og Hørfrø-Omslag og tilsidst Diachylon-Plaster paa Underlivet, fortyndet Svovelsyre indvendig mod den tærende Fieber, samt Dowers Pulver for at skaffe Søvn vare alle de anvendte Midler. Efter at have ligget 9 Uger i Hospitalet forlod hun samme fuldkommen helbredet. Under sit Ophold der, medens Bylden flød stærkest, var hun menstrueret. Hos den anden, en 23aarig Kone, var Betændelsen i den 2 Maaneders svangre Uterus, frembragt ved et Spark paa Maven. Smertterne lignede Fødselsveer, Fieberen var heftig, forbundet med stærk Hovedpine, Bands og Wind-Afgangen standset. Strax da hun kom ind, 4de Dag i Sygdommen, blev hun aarladt, og efter at have mistet 36 Unzer Blod og faaet 16 Igler paa Maven, samt Calomel og Opium Morgen og Aften ophørte Smerten aldeles den 9de

Dag, men Fieberen med heftig Tørst, meget hurtig Puls (140), tør og fugtig Tunge ophørte først 11te Dag, efter hyppig Brug af fortyndet Svovelsyre og maaskee ved en Byld paa venstre Arm.

De 7, som lede af Blodflod fra Næse, Lunger eller Moderen, bleve snart helbrede ved kold Diæt, Allun.Valle og Svovelsyre. Denne var ogsaa tilstrækkelig for en lille 7aars Dreng med chroniske Sprinkler (hæmorrhæa petechialis). Et Menorrhagie paafølgende hvidt Flod standsede hurtig under Brugen af Ligu. styptic. Loffii. Hverten ved disse eller tvende med Menostase og tvende med Gyldens Aareflod var noget særegent at bemærke. En 54aarig mager Mand, som 2 Aar i Forveien havde faaet et Knivstik i Regionen af Blindtarmen, men siden befundet sig vel, leed i 6 Uger af et smertefuldt Bugløb, med slimede og blodige Excrementer, Underlivet var meget ømt, Trængslerne hyppige og voldsomme, tilslige vare galdeagtige Brækninger tilstede. 24 Igler, americanst Olie og Camphermixtur med Gummisilim, dog især Elysteer med Salep og Opium helbrede ham fuldkommen inden 4 Ugers Forløb. Tvende Soldater havde fra Vestindien medbragt en chronisk Blodgang, den ene kom sig hurtig efter americanst Olie og et Brækmiddel. Hos den anden ophørte strax efter Indtagelsen Blodflodden, Ureenligheden blev leeret og graalig, Smærterne i Underlivet tilligemed Trængslerne næsten utaalelige, Pulsen kun lidet hurtig;

men Udseendet i høj Grad cachectisk. Ugentagne Igler og Calomel med Opium lindrede ham bedst og bragte ham saavidt, at han var i god Bedring, da han for medelst et Opførsel maatte forlade Hospitalet. Den fjerde Blodgangspatient var en tyk og blodrig Væger, som i 9 Dage havde lidt af Sygdommen i den Grad, at han næsten hvert Kvarteer maatte gaae til Stols og mistede hvergang en Mængde blodblandet Sliim. Sygdommen var opstaaet af Forkjølelse og trodsede i Begyndelsen flere forskellige Midler, indtil han fik Campher-Mixtur ved Gummi-Sliim og Opium. Den 23de Dag blev Ureenligheden naturligere og efter en Maanedes Ophold i Hospitalet, forlod han det fulde kommen helbredet.

De 5 Vandsoftige vare alle i en Alder mellem 50—60 Aar, 2 Fruentimmer og 3 Mandsoft. Hos den ene af disse var Brysthulsheden Sygdommens Sæde, hos de andre Underlivet. Vandet havde kun i 6—10 Uger været ansamlet, som de Syge sagde, efter Forkjølelse, undtagen hos det ene Fruentimmer, som i et heelt Aar havde af og til været angrebet af Sygdommen, der i Forening med Armod havde givet hende et elendigt cachectisk Udseende. Kun hos een synes Leveren at have lidt. Alle bleve de helbrede i en Tid af 4 Uger ved Cenge-Warme, Encbarthee og Cremor tartari. De tvende svageste fik tillige Spirit. sal. dulcis. Kun hos den ene bemærkedes Vandet at

gaar bort ved Bugløb, hos de andre med den tiltagende Urin-Affsondring og Sved.

Ende med Chroniske Brækninger fortjene nærmere at omtales. Den ene, 25 Aar gammel, havde efter en hidfig Feber beholdt en vedvarende Brækning af alt hvad hun nød, med nogen Smerte i Leveren, som dog ved Igler svandt hen; mange Midler bleve anvendte uden Nytte og for det mæeste empirisk, da Aarsagen ikke var at opdage; endelig standsede Brækningen efter 2de Clysterer med et Tobaks-Aftog og ved nogle Dages streng Diæt, under hvilken den Syge ikke nød andet end sød Mælk. Efter et Ophold af 10 Uger forlod hun. Hospitalet helbredet, men kort Tid efter viste det tiltagende Underliq den rette Aarsag til Sygdommen, som hun havde vidst at skjule og paa gjentagne Spørgsmaal benægtet. En stærk 23aarig Bondekarl indkom i August Maaned, i 8 Dage lidende af en hidfig Feber, hvormed efter nogle Dages Forløb forbandt sig Tilfælde af Leverbetændelse med Blodhøste og Sindaforsvildelse, hvilke ved hyppige Blodladninger paa et Par Dage formindskedes og svandt gandske efter den 10de Dag under en heftig galdeagtig Brækning, der i Begyndelsen kunde anses for kritisk, men som vedblev tiltagende i henved 3 Uger og ikke vilde vige for flere forskellige Midler. Patienten, som daglig optog stede ikke allene hvad han nød, men desuden et Par Potter mørkegrøn Galde, tabte Kød og Kræfter i høj

Grad. En stor moka i Hjertesulen og 3 Potter sød Melk daglig uden anden Moring helbrede ham inden 8 Dages Forløb. Ligesaa stift, som for Sygdommen, forløb han i October Hospitalet.

Intet mærkeligt var der ved de Personer, som havde lidt af Colik, Bugløb, Forhærdelsen i Underlivet. De sædvanlige Midler bleve med Held anvendte mod disse, især Coniunctio Decoct. En Samhop i Flugtenc, efter en Måltid, Colik blev afhjælpet ved Opnæst Bine paa Ringen af Haandert efter at kveper sulph., nuxvomica d. s. v. forsvares havde været kængt. En Sklerbug Patient spiste sig frisk i Citroner, en gulfarig i Orbe, Rhubarbar, og tartarus tartarizatus. Af de chroniske Hudsygdomme var een især mærkelig, da den ikke lignede nogen af de hos Alibert eller Bateman beskrevne. En meget stærk og fedt 43aarig Mand, der havde nydt Venden, st efter et Par Dages Feberbevægelser et ikke flydende Udflæt, mest paa nates og Underextremiteterne; der udbrød nemlig paa disse Steder, i temmelig Afstand fra hinanden, smaa sorteblaae Plegne paa en lysere Grund, af $\frac{1}{4}$ Gjennemsnit, som omkrænt i 8 Dage bleve usforandrede eller tiltagende og derpaa bedækkedes ved en Skorpe, der først efter 6 Ugers Forløb faldt af. Colik, Blod Brækning og Hoste, undertiden lidt klart rødt Blod med Stolegangen, Qualmer, bitter Smag, meget beslagt Tunge fulgte med Udflættet og Randsøbe først.

efter Brækmiddel og Digestiv Pulver. Udskættet for-
 soandt gandske inden han forlod Hospitalet, efter at
 have ligget der i 6 Uger. Et knorteagtigt (tubercul.)
 Udskætt, lignende gandske condylomata og hyppigst
 hvor disse pleje at sætte sig om Genitalia, men ogsaa
 under Armene og i Ansigtet, blev inden 3 Ugers
 Forløb helbredet ved Pulvis alterans og blodrende
 sende Thee med stip. dulcamaræ.

Blandt de Affindige, som forlod Hospitalet
 helbrejede, vare toenbe Fruentimmer heftigst angrebne;
 den ene, 48 Aar gammel, indkom i det ydste Ka-
 serie, opstaaet af Sindslidelse. En Aarladning, 20
 Blodkopper i Nakken, Styrtebad og et Laxerpulver
 af Jalappe og Calomel, hvorved en svag Spyt-
 ning opstod, bragte hende i 7 Dage til Fornuftens
 Brug. En 68aarig gammel Kone havde i lang Tid
 brugt forskjellige Midler mod en tiltagende Engstelse
 og Melancholie, som rimeligviis var frembragt af fore-
 mindstede Lykkes Omstændigheder. Efter 6 Ugers
 uforandrede Tilstand i Hospitalet blev hun næsten
 fuldkommen helbredet ved Indgivning af Brækviins-
 steens Salven paa det afregede Hoved og en deraf
 følgende Suppuration med rosenagtig Hævelse i Ans-
 igtet.

Af Kræmper vare de saakaldte hysteriske de
 hyppigste; 9 blandt 12 deraf angrebne var i en Alder
 mellem 20 og 30 Aar. Hos 2 var rimeligviis Ors-
 den nærmeste Aarsag, idetmældte skandale Tilfældene,

der hos den ene viste sig paa de forskjelligste Maader, ved Ormeemidler. Hos 2 fuldkendtes Caren ved Salspeter og Valdrian. Hos 2 andre; den ene med Riller, smerte og Brækninger, den anden med heftig Colik, var Belladonnapulveret grøt. 3 Gange daglig det der hjalp, hvor andre glippede. Campher og Dyvelsdræt bragte de øvrige saavidt, at de kunde forlade Hospitalet. En 19aarig, i 3 Maanedre ikke menstrueret, mager Pige indkom i April s. A. i Hospitalet ved en, efter korte Febertilfælde opstaaet, krampeagtig tør Hoste, og understignende Gæltninger. Hændebrædet var noget besværligt og smertefuldt. Puffen altid meget hurtig, især paa Glutningen, og derfor gav jeg hende, efter 4 Aars frugtlosse Brug af mangehaandede Midler, Digitalis. Da Puffens Hurtighed derved steg til 40 Slag i Minuten istædfor at stige og en heftig hidtil ikke sporet, Hjertebanken med Hovedpine indfandt sig, blev forordnet Svovelfyre givet hveranden Time. Den lange udeblevne Menstruation kom derved efter 5 Dages Forløb, ligesom og Hosten standsede, saa at hun i October kunde forlade Hospitalet næsten fri for Hosten og andre Sygdomstilfælde, men ikke for den hurtige Puff.

Uagtet jeg aldrig har troet paa den pathologiske Anatomies Ufsiktelighed, anser jeg den dog for een af de bedste Redevaade til Opdagelsen af Sygdoms-

foruden tydelige Spor af stærkt Blodtilsøb, et 3" tykt Lag af sammenløbet Blod over det hele højre Hjernehemisphærium lige under dura mater.

Hos 3 af de, som Delirium potatorum bortrev var Hjernen det eneste angrebne Organ, nemlig arachnoidea tykkere end sædvanlig og af den under samme værende, oftest gelatinøse Bædske, af et noget melkehvidt Udseende. Den ene af disse døde i Slag nogle faa Timer efter at han var kommet ind; i Hjernens Blodkar var Luftblærer. Den anden fik den 8de Dag i Sygdommen en ufuldstændig Søvn, uden at hans Afstindighed tog af, under dette Klagede han sig dog oftere over Smærter i Underlivet og Lænderne, der veeg for Karabning og Igler; den 9de Dag hørte hans Veer og Dagen derpaa døde han roelig. Foruden Hval i Hjernen fandtes — var hans Hjerte usædvanlig stort, de nederste Lungelapper leverlige (hepatiferte) og Mavens indvendige Hinde betændt. Den tredje havde i 8 Uger været noget forvildet, og Klagede ved sin Ankomst over Mæthed i Venene som han tilfrev en standset Gudsveed. Han havde i flere Aar lidt af Næringsforger og ikke sjelden søgt sin Trøst i Glasfen. Lemmerne rystede kun lidt, men hans Sindssforvirelse var af den lystige, Drankers egne, Art. Uden naturlig Søvn, med uforandret Sindstilstand, og et

temmelig haardnakket Bugløb, laae han 16 Dage i Hospitalet inden han døde. Hos ham fandtes tillige Vand imellem dura mater og arachnoidea, samt i det tredie Hjerne-Kammer *).

*) Hvad der fandtes i een, af Svindel død, Stomagers lille Hjerne er anført i Bibl. for Læger 1825 Pag. 344. En mærkelig Hjerne-Obduction for September Maaned fortjener maaffee ogsaa Plads her. En godartig Officier havde frantet et Par Aar, først lidt af en haardnakket Halspine, som uden at have været venevist, veeg kun under Brug af Afsælsb, dernæst af et apoplektisk Anfald, der efterlod sig en Svækkelse i Hjerne- og Nerve-Funktionerne. Den venstre Side var ubetydelig lam, Munden fælede, Synet saa forvirret, at Patienten ofte fejlede, naar han vilde tage eller hense sætte noget, ligesom han ikke sjelden havde Banke-lighed ved at finde Ord til, hvad han vilde sige. Efter et Par Dages Ophold i Hospitalet døde han pludselig i Krampetrækninger. Ved den forreste og øverste Vinkel af det venstre Sideskeben var Hjernes Kallen paa en Ducats Størrelse fortyndet, under samme en tuberculøs stærk Sammenvornning med dura mater. Det venstre Hemisphærium var større end det højre, centrum ovale V. dobbelt saa stort som sædvanligt og meget smaa Circumsrotationer. Hjernemassen her var meget blød, lidt Vand var i Ventriklen. Thalami nerv. opt. var i en opløst Tilstand (som Grød) ligesom corpus striatum, i hvis Midte fandtes en uregelmæssigt knudret Masse, af en Balnsøds Størrelse, hvis blødere Midtelpunkt var omgivet af en haard hvidagtig scirrhus Substans.

H i e r t e t.

En 45aarig Sæmand havde for et Aar siden ligget i Hospitalet for Lændesmerter, som vare nogens lunde halsbrede. Sidst i November blev han atter indlagt klagen over en fast Smerte mellem det 5te og 6te Ryghvirvelbeen, Hjertebanken, Brætninger om Matten, og i de sidste Dage en heftig Hikke. Denne Tilstand havde været 5 Uger, uden at han vidste Aarsagen. Ved Brug af Kampferdragter og en spansk Stue paa Ryggen forsvandt Smerten og i henved 14 Dage klagede han kun over slimet Smag og Qualmer, men befandt sig ellers vel. Efter en Afforing, følte han en stærk Trykning for Brøstet, Hikken vendte tilbage, Venene hovnede, Puffen var sedse naturlig, kun lille. Et Aarladning sættede ham lidet, Blodet var opløst, Urinaffondringen ringe; under tiltagende Kortaandighed døde han sidst i December. Lunger og Hjerter Hinden var opfyldt med Vand, Hjertet meget stort med tynd Substant, Blod i alle dets Hulheder, Forbeninger i den store Puls, Aare, lige til Mellemgulvet. Leveren gandske opfyldt med paa gule haarde Tuberkler.

En svagelig, mager 50aarig Enke blev indbragt i Hospitalet med Tilfælde af en Fortjolelsesfeber, som hun havde faaet 8 Dage i Forvejen, kort efter at være faldet i Besvimelse paa Gaden. I den første Maaned

synes hendes Sygdom at forbedres, Hosten ophørte, men hun klagede over en vedvarende Trykken for Brystet og Hjertebanken, den hun sagde langsomt at være tillaget i 3 Maanedet. Pulsen var lille, hurtig og regelmæssig, Urinen sparsom, Besvimelse truede at komme, naar hun bøjede Kroppen forover, Andes brættet var vanskelig og Ilden Hævelse fandtes om Nistten. Ved gjentagne Spørgsmaal om Aarsagen, erindrede hun 4 Aar i Forvejen, at have erholdt et Slag for Brystet. I Begyndelsen synes Elix. acid. og Igler at lindre hendes Tilstand, der dog langsomt forværedes, Hævelsen tiltog ogsaa i Underlivet med Emetter i Hoved og Lemmer og 14 Uger efter sin Ankomst i Hospitalet døde hun. Hjerte-hinden var usædvanlig tynd og fastvokset til Hjertet, som havde et fuldkomment transverselt Lese. Den højre Lunge fuld af suppurerende Knuder, den øverste Lap af den venstre leverlig. Mavens nederste Halvdeel (pars pylorica) sammenskrumpet til en Tyndtarms Tykkelse. Den højre Leverlap stor og nedhængende. Underlivet faldt af Band.

En 25aarig puflet og spinkel Pige indkom, som det syntes, i Bedring af en langvarig Korkhølelsses Feber. Hun klagede især over Hjertebanken og Trykningen for Brystet efter at have spist; Smagen var bitter, Tungen ureen, Pulsen hurtig og lille, Nætterne

svulstet, Maanedstidens i flere Aar ikke afledte. Under tiltagende Kortaaendighed, med asthmatiske Paroxysmer, saftt Gelselver og Rysten i Lemmerne, der endog steg til Kramppe, udtvædede hun sig sit Endelag, der indtraf 4 Uger efter hendes Indtrif i Hospitalet. Hos denne fandtes istun Vand i Hjertehindens Hulhed, Hjertets Lejs transverselt og meget smaa men sunde Lunger.

En Dondetige, 28 Aar gammel, havde 6 Maanedet i Forvejen forladt Hospitalet, afsyneladende hedsredet for Dystrophi; hun havde dog sitare følt sig strakt og ubestændig været plaget med tiltagende Kortaaendighed, Høst og Dystrophi af en saltagtig Mastite. Efter for 6 Uger Menstruace havde en Blodstyrtning fra Uterus, følte hun sig værre, tabte Krefsterne og havde uregelmæssig Blodmængde. Mæken var meget fuld og hurtig, Tungen rosen og rød, Mætesformen forstyrret af den hurtige Høst, Blodet, som ved Aarladning blev udladt, betændt. Efter 14 Dage var hendes Tilstand afværende værre eller bedre. Hænderne blev stedse kortere og hurtigere, og der med forbandtes en ynkkelig Strigen og Jansen hest om Mætemag, hvilket hun sagde, fremkaldtes ved Smerten i alle Lemmerne; de første Dage var hun som oftest phantasierende. I det venstre Hjertekammer og den store Pulsaare var en i Hjertets Substans faststodende Polyp af 8" Længde, paa hvis Overflade

fundtes en Enslidende Grem, ligesom
 Blodkar. I det høire Hjertekammer var
 en lignende tykkelse med 2 Rødder fast
 siddende Polyp. Lungerne bestod af en
 utallig Mængde smaa graaagtige Tus
 bertler.

L u n g e r n e

fundtes hos flere angrebne, dog vare hos de Svinds
 fotige kun to Former almindelige; den rødvul
 løse med eller uden Suppuration. Hos
 een var tillige Saar i Larynx. Bedyndende Hæ
 bed og vanskelig Syntning var de eneste Tilfælde,
 som udmærkede denne fra de andre. Hun havde fra
 Begyndelsen Saar paa Drølen og Rjættelunden ud
 vendig paa Halsen; nogle faa Gran-pulv. alterans
 fremkaldte en heftig Epyning, som ikke bidrog lidet
 til at berøve hende Kræfterne. Det samme fandt
 tes hos en gammel Kone, som i 6 Maaneder havde
 ligget i Hospitalet for Kakerle, afveklende med Lungsin
 dighed og først faa Dage før Døden klaget over Drøstet.
 Hos en anden gammel Svindsotig, med langvarig Bug
 løb og Ratter/Phantasier, under hvilke det altid forekom
 ham, som om han var dobbelt eller een laa ved hans Side
 — vare Larmene besatte med Koldbrands
 Pletter. Foruden disse vare Saar til
 stede i Larmene hos en afflediget vestindisk
 Soldat, der havde hjembragt en chronisk Blodgang.

som endte sig med Lungernes Suppuration. Hos en ung Børselskone, som strax efter Fødslen, da Melkeafs-sondringen standsede, en heftig Feber, senere Smerter i den højre Side af Underlivet, som ved Aarladning og spånste Fluer lindredes; kort derpaa blev den venske Side af Brystet angrebet, Aandedrættet var kort og smertefuldt, Leiet paa Elterne umuligt, Opspytingen ubetydelig, Pulsen 160 i Minutten, Torsten usluttelig. I denne Tilstand blev hun, 3 Uger efter Fødslen, indbragt i Hospitalet, hvor hun døde den 9de Dag efter. Den venstre Lunge var voxet ganske sammen med Lungehinden, den højre Lunge, hvori den øverste Lap fandres leverlig og den nederste ganske nede en stor Vuld, var omgivet med en valleagtig Bædske.

En 50aarig klystsvag Kone tilbragte sine sidste 10 Levedage, under en heftig Tærlingsfeber paa Hospitalet og døde efter en standset Opspyting, der dog aldrig havde været purulent. Den højre Lunge var aldeles leverlig, Mavnen, der var sammentrukket i Midten i Timeglasform, laae aldeles perpendicular, saa at dens store Bug vendte mod Siden. Tarmene sammentrukne, betændte; den meget store Levers højre Lap gik saa langt ned, at den fyldte Baldeklære

kunde føles foran og nedenfor Høstebes
nets Rant.

En 40aarig Arbeidsmand havde været syg i 9 Dage, da han kom i Hospitalet, i Begyndelsen med Feber, Brækning og Bugløb, senere Høste, denne var voldsom, ikke meget smertefuld, men med grøaa bruun Ophostning og et Mellemgulvs-Åndedræt; Pulsen lille, ureglet og hurtig. Efter Aarladning, Spanst Flue, Kammer, Moskus og Kermes blev Pulsen regelret, Åndedrættet lettere, men Ophostningen og Sindsforvirkelsen, som fra Begyndelsen havde været tilstede, de samme. Han sagde at han befandt sig vel 1 Time før han døde, nemlig 3de Dag efter at han var indlagt. Den midterste Lap af den højre Lunge var større end tvende naturlige fuldvorne Lunger og indeholdt en fortykket stinkende Materie, det høire Hjertekammers Substans usædvanlig tynd, i dens Fulhed en løs Polyp, Leverens venstre Lap meget stor.

En svag, udtøret Mand i samme Alder blev indbragt den 14de Dag efter at Sygdommen, som han sagde, var begyndt med blodblandet stinkende Ophostning og Sindsforvirrelse. Kræfterne vare yderst svage, Pulsen næsten ikke følelig. Hvad han her ophostede rant utaaleligt og var aldeles sort, under bestandig Sindsforvirrelse hentrat han Livet her, un-

der Brugen af Svovelsyre, China og Allumvalle endnu i 10 Dage. Den høire Lunge var sammenvoret med Lungehinden, den venstre mindre end sædvanlig, var i sin øverste Lap af en sort, slap Substans med en Hulhed som indeholdt en stærkt stinkende Materie liig den, han havde ophøstet.

Hos en 26aarig Pige blev Tungen trodsket den 10de Dag, i en typhøs Feber og Forbedring sporedes, da hun den 14de Dag fik Smerte i Brystet med uanselig Ophøstning, som vedvarede til den 15de Dag, uden at Patientinden klagede meget eller at der af Pulsen og Kræfternes Tab synes Fare for Haanden; nogle Timer efter et afførende Calomelpulver, sank disse, saa at hun døde 25de Dag i Sygdommen. Den hele høire Lunge var paa enkelte Steder leverlig, paa andre fuld af smaae suppurerende Tuberkler.

En 28aarig Islænder havde i 3 Uger havt Forstørelseshoste, frembragt ved at falde i Vandet, og i 4 Dage alle Tegn til en heftig Lungebetændelse, da han blev indbragt i Hospitalet, Pulsen var 140 Slag i Minutten, næsten ikke spendt, begge Lunger syntes angrebne. Efter Aarladningen paa høire Arm blev Smerten mindre i høire Side, Pulsen havde sig, Blodet var bedækket med en fingertyk ikke meget fast Skorpe, Aarladningen blev gjeftaget 4 Gange, Blodet oppaa anvendte paa Brystet, spanste, Gluer o. s. v.

Eygdommen tog til med vilde Maserie og Død den 15de Dag. I Lungen og Hjertehindens Hulhed fandtes Vand, et Par store Kolds brandspletter paa Overfladen af den høire Lunge, hvis nederste Lap var levendelig. Spor af Blodtilsøb i Underlivet.

M a v e n.

Denne tilligemed Mellemgulvet fandtes meget stærkt betændt hos en Mand som 5 Uger før Indlæggelsen i Hospitalet havde faaet et Stød under Brystbenet og i Begyndelsen kun lidt af Smærter hist og her i Brystet og ubetydelig tør Hoste. I de sidste 6 Dage havde han været hæsen, ingen Åbning havt, men derimod Brækning af, alt, hvad han nød og en usluttelig Tørst, Sønnen var god, Tungen reen, Palsen lille og hurtig. Trede Dagen efter døde han uagtet Blodladninger, spanske Fluor, v. s. v.

En 24aarig Pige som havde taget Sledevand blev, tilsyneladende helbredet, udskrevet af Hospitalet. 14 Dage efter kom hun ind igjen, temmelig udmagret med Smerte i Halsen og Underlivet, Brækning af alle Fødemidler og en i de sidste Dage tilkommen Spytning. Omtrent 80 Igler bleve i de første Uger anvendte i Hjerteculen, ikke uden Lindring, dog standsede hverken disse eller flere andre Midler Eygdømmens Gang. Kun i 14 Dage syntes hun bedre.

brækkede mindre o. s. v. under Brugen af Calomel grj. daglig, afdeelt i 4 Dosis. Efter 14 Ugers Lidelser døde Patientinden af Tæringsfeber. Den nederste Mavemund var tilligemed den derved liggende Deel af Maven fortykket. Den højre Lunge deels leverlig, deels fuld af suppurerende Knuder.

Først i Juli Maaned indkom et 36aarigt Fruentimmer paa Hospitalet med forffjellige tilfyneladende hysteriske Tilfælde, især Erykning i Bryst og Underliv, Maanedstiderne var de to sidste Gange udeblevne. Hun laac i Hospitalet henved 5 Maaneder og døde af Mæthed og Tæring. Hoved-Tilfældene vare Smertter i Maven og Brækning af en sort, grønlig eller brunagtig tynd Materie, hvilken dog ikke uafbrudt vedvarrede, men undertiden kunde, med tilfyneladende Bedring, ophøre i 10—12 Dage for at komme desto voldsommere igjen. Mange trampestillende Midler og forffjellige emenagoga bleve anvendte uden synderlig Virkning; Dyvelsdræk med Skarntyde og Jodines Tinctur syntes at standse Tilfældene længst. Forstoppelse var altid tilstede og søvnløse Nætter. Maven var i Midten noget sammentrukket, dens øverste Deel af sædvanlig Størrelse fastvoxet til den meget store Lever, dens nederste Deel derimod saa udvidet og slappet, at den naaede ned til Skambenet. Det lille Bekken var stærkt

bøjet forover og saa vidt at det indbefattede næsten alle Larmene.

L e v e r e n.

En middelaldrende Mand indkom med Tilfælde af en falsk Brystbetændelse; Aarladning og spanske Fluier syntes at høre Tilfældene. Forbedringen gik imidlertid langsom, han fik en flere Uger varende Gulsot, tyk Trøbske under Tungen og tærende Heber, hvoraf han døde. Leveren var opfyldt med større og mindre suppurerende Knuder og Bylder.

En anden 46aarig Stomager, som havde været syg over $\frac{1}{2}$ Aar, kom ind med en stor sølelig Haardhed i Leverregionen, Brækninger og Tæringstilfælde, især Buglød, og døde 3 Uger efter. Leveren var usædvanlig stor og haard, uden anden Forandring. I de tynde Larme Saar og Koldbrandspletter. Den venstre Lungs øverste Lap fuld af suppurerende Knuder.

En 24aarig svagelig Pige blev indlagt først i Maj i Hospitalet. Hun havde før 3 Aar siden brækket Blod og siden følt en stikkende Smerte under de venstre falske Ribben, der især tiltog efter Splisningen, men undertiden kunde længe være borte. I den senere Tid var Smerten kommet hyppigere og voldsommere, vedblev i forskjellig Grad, paa kort

Tid nær, i de 7 Maanedes hun laa paa Hospitalet. Smærterne toge som oftest til imod Aften, vare under tiden værre hveranden Dag, men næsten altid saa voldsomme at de forhindrede Søvn, med mindre hun laae højet forover med Hovedet mod Fodderne. Appetiten var ringe, ofte blev Mæden kort efter opkastet, Pulsen ikke forandret, jevnlig Forstoppelse, Maanedstiderne under hele Sygdommen manglende. Mangfoldige forskjellige Midler, i Begyndelsen hyppige Blodladninger, bleve anvendte uden Nytte, kun eet Middel standsede Brækningen og hævede Smerten i en heel Maaned, nemlig en stor moxa paa det meest smertende Sted, hvilket Patientinden dog ikke var at formaae til at gjentage. Til sidst da Hoste, Trødse, Hikke og tærende Fieber indfandt sig var 7 à 8 Dovers Pulver daglig det eneste som skaffede Linderung. Leveren var meget stor, naaede ned til Hoftebenet paa højre Side, bedækkede Mæden og var foran denne sammenvokset med Milten, dog ikke saa fast, at den jo med Fingren kunde løses, derimod var Sammenvækningen mellem den øverste Deel af Mæden, og den venstre Leverlap kun ved Kniven adskillelig, Mæden selv var meget lille ligesom den øverste Mædemund snever og forhærdet, dog ikke meer end at den lille Finger kunde trænge igjennem. De nederste Lapper

af begge Lunger vare betændte og sammenhæftede med Lungehinden ved en plastisk Materie. Brysthulheden var meget smal og lang.

T a r m e n e.

En middelaldbrende stærk Slagter indkom den 24de November med en alt i 10 Dage varende stærk Feber, Phantasi, Hikke, Brækning af alle Næringsmidler, ofte kom Blod hermed og af Næsen, Huden var paa samme Tid pommerantsfarvet, Tungen tør og sort, Pulsen hurtig og fuld. Han følte Dagen efter Smerter i Leverregionen, som syntes noget håard, han fik kun Aabning ved Clysteer og dermed sorte haarde Excrementer. Det venstre Næseboer blødte undertiden og stærkt, paa Lænden kom en Koldbrandsplet, og tilligemed Hudflæse smaa sorte Sprinkler paa Arme og i Ansigtet. Excrementerne bleve blodige, Urinen bruungul, ogsaa Pungen blev angreben af Koldbrand og de tre sidste Dage havde han hver Morgen en Feberexacerbation og Sindforvirrelse. 8de Dagen efter Indtagelsen døde han. Saavel Hjernens som Lungens og Hjertets Hinder vare stærkt guldfarvede, en betydelig Mængde gul Væske flød ud af Rygmærkets Canalen, Tarmhinden med alle dens forskjellige Fordelinger var grønlig, Leveren stor, med vide blodfyldte Aarer. Mavens ind-

vendige Overflade men især Tolvfingers-
tarmen blodrød, Galdeblære, Gangen
forstoppet.

En 10aarig Pige havde i 8 Dage lidt af Betændelse i Underlivet da hun indkom paa Hospitalet. Underlivet var meget smertefuldt og udspændt, Førsten uflukkelig, Ansigtet indfaldet, næsten utællig Puls, Bugløb, Brækning deels af alle Næringsmidler deels af en grøn galdeagtig Materie. Aarløbninger, Igler o. s. v. vare frugtesløse, hun døde 7de Dag efter. Betændelse i Tarmehinden og Tarmene, som vare sammenklæbde flere Steder, disse bløde og skjøre, saa at de ved mindste Berørelse gik itu, Underlivet indeholdt en Mængde deels tyndere deels tykkere osteagtig, materieblandet Vædske.

En 30aarig Bondekone befandt sig efter Udsigende vel de første 14 Dage efter en naturlig Fødsel, dernæst blev hun angreben af en 4 Uger vedvarende Fieber med stærk Sved, som holdt hende i Sengen; 14 Dage herefter var hun atter ret vel, da hun fik en heftig Kulde med stærk Smerte i Maven, Brækning og Hikke; hun blev med disse Tilfælde Dagen efter indbragt i Hospitalet, Pulsen var neppe følelig, Hænder og Fødder kolde, Aabning var frembragt ved Clysteer. Efter Igler og americanisk Olie lindrede Smertterne strax, men vendte snart ligesaa voldsomme tilbage; hverken Clysteer eller andre afførende Midler

virkede Aabning og 3die Dagen efter døde hun. Paa Tarmenes ydvendige Overflade saaes Spor af stærkt Blodtilløb, alle de tynde Tarme vare gjennemsigtige og opfyldte med en utrolig Mængde god Materie (pus) som ved en lille Aabning paa Tarmene udsprang i en Alen høj Straale. Uterus var haardere end sædvanlig og tilligemed Eggestoffene af en blaalig Farve.

Et 30aarig svageligt Fruentimmer indkom i Hospitalet med vedholdende Smærter i det høynre Underliv, vandagtig Hævelse i Venene, Bugløb og heftig Feber, hvilket alt havde varet i 3 Uger og var behandlet antiphlogistisk hjemme. Uagtet hyppige Aarladninger aftog Smerten ikke, der indfandt sig Brystlidelser, den 14de Dag Trædske og derpaa i 8 Uger afvekslende Tæringstilfælde, som tilsidst gjorde Ende paa hendes Piinsler. Tarmene vare fast sammenvoxne paa mange Steder med hinanden og med Fedthinden. Underlivets Muskler især paa højre Side opfyldt imellem de forstjellige Lag fra de høist og her, corroderede Fibre, med Materie. Lungerne suppurerende.

B a n d b l æ r e n.

En 30aarig Arbeidsmand laae alt 26 Dage i en typhøs Feber, som ikke udmærkede sig ved andet end

vedholdende Dødsighed og usædvanlig hurtig Puls, da han uden foregaaende Smærter i Blæren klagede over ikke at kunne lade Vandet. Ved Catheterens Hjælp maatte dette i 8 Dage tages fra ham, men løb siden ved Hjælp af Spirit. sal. dulcis med Strandsløgssæddike af sig selv; det var i Almindelighed plumret, undertiden klart pomeransfarvet indtil et Par Dage før Døden, da det blev melkehvidt. I de 14 Dage han levede efter de første Vandbesværligheder havde viist sig, synes Kræfterne vel at aftage, men ellers klagede Patienten ikke over noget og aldeles ingen Smærter var der i Blæren. Han døde under Krampe den 41de Dag i Sygdommen. Vandblæren var betændt og overalt meget forhærdet, paa dens Bund et Saar af en Tomme i Kvadrat, som dog ikke havde gjennemædt Tarmehinden. Denne var paa enkelte Steder sammenklæbet med de betændte Tarme.

En 48aarig Mand, som et Aar i Forvejen havde lidt af Blodafgang med Urinen, klagede over Smærter i Bryst og Underliv, samt Vanskelighed ved at lade Vandet, der, næsten gandske purulent, udskød draabervis. Hans Udseende var i høj Grad cachectisk, Ansigt og Been hovne, Kræfterne saa svage, at han døde Dagen efter at han var indlagt i Hospitalet. I den forhærdede Vandblære saa en Steen saa stor som et Hønsæg, paa høire Side

ved Nyregangens Åbning en anden af et Dueægs Størrelse gandske omgivet med en af Blæren dannet Kapsel, saa at dens Åbning til Vandblæren knap var en fjerdedeel Tomme i Gjennemsnit. Ligeoverfor en tredie paa samme Maade indsluttet, men ikke større end en Nød. Den venstre Nyre noget større end sædvanlig; den højre, slap og bleg havde et Bekken videre end den største Vandblære og en dertil i Størrelse svarende Nyregang.

Genital Systemet.

Hos de som døde af den hidfige Børselsfeber fandtes Eggestokkene og Moder Trompeterne altid betændte, blaalige, ofte suppurerte, foruden den sædvanlige Væske og osteagtige Ansamling i Underlivet.

Det samme var Tilfældet hos en ung Kone, som indkom 3 Uger efter Fødslen. Melken havde ikke vilst sig i Brysterne; derimod strax en remitterende Feber med heftig Tørst, fuldkommen Søvnløshed, en hurtig (160) spændt Puls, stærk Buglæs og under Feberens Tiltagende en overflødig varm Sved; hun klagede aldeles ikke over Smerte nogensteds i Legemet. I denne Tilstand laae hun endnu 8 Dage i Hospi-

talet og hensov roelig. Her var tillige Tars
mehinden omkring Genital Systemet
stærkt betændt, Uterus udvidet, slap, mørk
født, hvid og her sort, og med falske
Hinder sammenvokset til de omkringlig-
gende Dele.

B. Udtog af fremmede Skrifter.

I.

**Belladonna som Beshyttelsesmiddel imod
Skarlagensfeber; drøftet af F. A. B.
Puchelt, M. Dr.**

(Uddraget af Heidelb. Kliniske Annalen 1 B. 2 H.).

Man kunde bebreide Lægerne i Almindelighed, at de alt for lidet ere Skeptiker, og at de derfor ligesaa ofte troe som forkaste, uden tilstrækkelig Grund for nogen af Delene. Det er vel sandt: Skepsis kan ikke gavne ved Sygefengens; thi her gjelder en afgjort, sikker, ja ofte hurtig Handlen, hvilken Skepsis kun vilde gjøre vakkende og usikker; men — naar det gjelder om at uddrage Resultater af Jagttagelser, de maae nu angaae en sygelig Tilstand, dens Væsen og Form, eller Drøftelsen af Sygdoms/Ursagerne eller Nyttens af en anvendt Kuurmethode, saa er Skepsis paa sit rette Sted, og Enhver overveje, at det ingenslunde er saa let, som man synes, at gjøre Erfaringer og af dem at uddrage almindelige Sætninger, Regler og Love, som ere op-

højede over enhver Tvivl. Man betænkte itkun hvor vanskeligt det i de fleste Tilfælde er, at anvende Causalitets-Lovene, med hvilke Lægen hvert Øjeblik maa beskæftige sig! Iblandt de utallige Aarsager til Sygdom og Helbredelse, kunne saa let nogle undgaae selv den opmærksomste Jagttager; andre kunne erkjendes for saadanne, skjøndt de aldeles ikke staae i Forbindelse med Virkningen; Forbindelsen imellem Aarsag og Virkning lader sig desuden itkun i de færreste Tilfælde godtgjøre med Bestemthed og Klarhed, og ved nøjere Undersøgelse og Selvsagttagelse vil Enhver tilstaae sig, at han itkun formedelst visse Forandringers Følge efter hinanden (*post hoc ergo propter hoc*) putter sig til deres causale Forbindelse. Hvor let kan man ikke her skuffes? hvor hyppig er her Wildfarelse? hvor mangelfuld Menneſtens Widen? hvor længe blev undertiden ikke det holdt for uomstødelig Sandhed, som Fremtiden dog erkjendte for Wildfarelse! Med stor Djærvhed modſiger man ofte en lang Tid igjennem det, som ved nøjere Eftertænkten, og fortsat Jagttagelse stadfæster sig som sandt! Ikke behøver jeg at anføre Exempler paa det jeg her har sagt; Medicinens Aarboger ere fulde deraf; derimod synes det mig nødvendigt, og just paa rette Tid at gjøre opmærksom paa, hvad man under saadanne Omſtændigheder har at iagttage. Naturligviis fører den passive Tro, den dogmatiske Selvtillid, den empiriske Glendrian, den eklektiske Fadhed, den djærve Nægten og den uvirksomme

Indifferentismus aldrig til Biden; den levende Tvivl derimod, der saalænge vedbliver at undersøge, indtil den tilintetgjør sig selv, som ængstelig overvejer Grundene for og imod, forhører Vidnerne og kontrollerer deres Udsagn, den jevner Banen, og grunder en seende mod den Dom. Den er ikke Maalet, hvortil man stræber, men en sikkere Fører!

Da Hahnemann bekendtgjorde, at Belladonna var et Beskyttelsesmiddel for Starlagensfeber, hvilket han i nogen Tid havde solgt som et Arcanum, da forkastede Lægerne det næsten eenstemmig, uden tilstrækkelig Grund og uden Undersøgelse. Man meente, at de smaa Gaver, som anbefalede, maatte være indifferente, og dog har endnu ingen kunnet bestemme den Røghed af Dosis, hvori et Middel forholder sig fuldkommen indifferent til Livet. Det opvakte Mistanke at Middel tilforn var solgt som et Arcanum, og dog havde ligesaa godt dets Bekendtgørelse kunnet indgyde Tillid. Men den fortrinligste Anstødssteen bestod vel deri, at Hahnemann var, som han sagde, kommen til Kundskab om dette Middel paa den homøopathiske Vej. Da man nu ikke kunde overbevise sig om Sandheden og Rigtigheden af den homøopathiske Knurmethode, saa sluttede man, at ogsaa denne Opdagelse maatte beroe paa Wildfarelse. En feil Slutning! thi om endog Theorien skulde være vrang, eller i det mindste eenfaldig, saa kunde de Forsøg, som den foranlediger, ikke bestomindre føre til vigtige Opda-

gelfer. Hvor mange Opdagelser har ikke Chemien og Pharmacologien Alchemisterne i det 16de og 17de Aarhundrede at takke! Paracelsi Lære er sunken, men Opdagelsen af de nye Lægemidler, som skrive sig fra ham, have for en Deel stadfæstet sig og staae fast!

Iffun meget faae Læger benyttede dette *Prophylacticum* og roste sammes Nytte; f. Ex. Forsberg¹⁾, Speun²⁾, Ettmüller³⁾, Schenk⁴⁾, Masius⁵⁾, Hedenus⁶⁾, Sampert⁷⁾. Men de fleste gjorde ingen Forsøg og forkastede Midlet ubestemt; som almindelig Mening indtil Aaret 1820 kan man altsaa ansee den, at Belladonna ikke besidder nogen beskyttende Kraft imod Stenlagensfeber.

Men da Hufeland⁸⁾, tilskyndet deels ved private Meddelelser, deels ved de den øverste Medicinaløvrighed meddeelte Sundhedsberetninger, erklærede sig til Fordeel for dette Middel i Jan. 1820, og helligede denne Gjenstand, som åpaatvivlelig er meget vigtig, en staaende Artikkel i hans meget læste Journal,

¹⁾ Hufelands Journal 14 B. 4 St. S. 99.

²⁾ l. c. 19 B. 2 St. S. 136 fg.

³⁾ l. c. 20 B. 4 St. S. 100—101.

⁴⁾ l. c. 34 B. 5 St. S. 119 fg.

⁵⁾ l. c. 36 B. 1 St. S. 123 fg.

⁶⁾ l. c. 38 B. 5 St. S. 42.

⁷⁾ l. c. 47 B. 1 St. S. 117 fg.

⁸⁾ l. c. 61 B. 2 St. S. 3 fg.

og navnlig først meddeelte de meget interessante Forsøg af Verndt, da forandrede sig pludselig Lægernes Stemning, og de synes nu temmelig almindelig at antage Belladonnas beskyttende Kraft som beviist. Men denne Forandring skete saa pludselig, at den billig kunde vække nogen Tvivl, om den ogsaa var støttet paa tilstrækkelige Grunde. En Sandhed, hvis Stadfæstelse er forbunden med store og ejendommelige Vanskeligheder, blev i saa kort Tid anerkjendt som evident og upaatvivlelig, at man med Forundring maa spørge sig selv, om ogsaa, alt var vel prøvet og overbejst.

Foruden den Ovennævnte have vel flere Læger aflagt Vidnesbyrd til Fordeel for dette Middel, saaledes Kauschenbusch og Spiritus ¹⁾, Muhrsbach ²⁾, Méglin ³⁾, Formey og andre practiske Læger i Berlin ⁴⁾, Dysterberg ⁵⁾, Schenk ⁶⁾, som allerede ovenfor blev nævnet, Behr ⁷⁾, Benedix ⁸⁾, Wesener ⁹⁾, Zeuch ¹⁰⁾, Thær, Cas

¹⁾ Hüfelands Journal 51 B. 2 St. S. 22.

²⁾ 1. c. 52 B. 2 St. S. 3 fg.

³⁾ 1. c. 54 B. 6 St. S. 79.

⁴⁾ 1. c. S. 80.

⁵⁾ 1. c. 55 B. 4 St. S. 119 fg.

⁶⁾ 1. c. 56 B. 4 St. S. 3 fg.

⁷⁾ ⁸⁾ ⁹⁾ ¹⁰⁾ 1. c. 57 B. 2 St. S. 5-5-7-9.

mel, Marcus, Kauser, Gumpert, Sättinger, Müller, Gumpert, Hassé, Köhler, Bloch ¹⁾, Hartmann ²⁾, Koreff ³⁾, og maaskee endnu mange andre, der kunne være undgaaet min Opmærksomhed. Jeg selv havde i Aaret 1821 tillige med flere Leipziger Læger begyndt at anstille Forsøg med det nævnte Middel, men blev dog hindret i at fortsætte dem, da Hahnemann, som havde faaet Nyds derom, erklærede i et Leipziger Dagblad, at den hyppigere i Leipzig forekommende Sygdom var ingen Starlagensfeber, men Purpurfriesel, hvorimod Beladonna ikke alene ikke nyttede, men endog skadede. Dog er det mig ikke bekjendt, at nogen af de Børn, som brugte Midlet, dengang blev angreben af Sygdommen.

Saa vidt Efterretningerne gaae, som jeg i mine nærværende Omgivelser fandt Lejlighed til at indhente, saa er man ogsaa her i Almindelighed fuldkommen overbevist om Beladonna's beskyttende Kraft, og den bliver hyppig benyttet. Maa nu ikke ved saamange

¹⁾ Hufelands Journal 59 B. 5 St. S. 5 fg.

²⁾ Beobachtungen und Abhandlungen aus dem Gebiete der gesammten praktischen Heilkunde. Herausgegeben von den Directoren und Professoren des Studiums der Heilkunde an der Universität in Wien. 4 B.

³⁾ Journ. complement. du diction. des sc. med. Tm. XVIII., 1820, p. 369.

Widner, mod hvis Troværdighed intet lader sig indvende, enhver Tvivl forstumme? Er det endnu ikke afgjort, at Belladonna beskytter for Skarlagensfeber?

Saaledes ville vist flere spørge og finde Tvivlen overdreven. Ja. Hufeland er allerede saa fast overbevist om Sagen, at han gjør Lægerne det til Samvittighedsfag, overalt strax at anvende dette prophylacticum, hvor Skarlagensfeberen monne vise sig, og han nærer det Haab, at derved Epidemiens Udbredelse kunde forhindres. Tor man vove at træde op mod saa vægtig en Autoritet? Vil man ikke ved at forsøge det, blive sat i Categorie med dem, som frugtesløs modsatte sig Vaccinationen, og som nu almindelig, skjøndt med Urette, blive ubleet og bespottet. Jeg siger med Urette, thi ogsaa deres Bestræbelser bidroge til mere at oplyse Sagen, og det er et Spørgsmaal, om vi med Hensyn til Vaccinationen allerede nu vilde være komne til saa sikre Resultater, om den vilde have udbredt sig saa vidt, naar ingen Reaction havde fundet Sted mod den. En levende modereret Reaction vedligeholder saavel Anden som Legemet sundt, og beskytter for Sygdom, som for Wildfarelse.

Ogsaa erklærer jeg forud, at jeg ikke har nogen Grund til at nægte Belladonnas beskyttende Kraft, endnu mindre til at fraraade dens videre Anvendelse, som prophylacticum, men at jeg tvertimod selv, ved enhver Lejlighed, der frembyder sig, vil afbenytte det. Alkun derpaa ønskede jeg at gjøre opmærksom, at Al-

terne endnu ikke ere sluttede, og kunne sendes til Dom og Kjendelse, endstjændt den i nærværende Fald næsten blev fældet førend Atterne eksisterede. Lægen kan ikke, ifølge Sagens Natur, som den Retslærde lade sig nøje med 2 eller 3 Vidner; det kommer ham overhovedet ikke saa meget an paa deres Antal, som paa det hvad de bevidne, og Maaden hvorpaa de bevidne det.

Et høist vigtigt Spørgsmaal, som hine Læger neppe have berørt, meget mindre tilfredsstillende afgjort og besvaret er: Hvad er Skarlagensfeber? hvad kan regnes dertil? hvilke Sygdomsformer høre derynder? Da *Hahnemann* bekjendtgjorde sit Berøttelsesmiddel, undtog han, saavidt jeg veed, ingen Form, hvorunder Sygdommen optræder; først efterat det ikke i alle Tilfælde, som almindelig ansees for Skarlagensfeber, havde vilst sin berøttende Kraft, og han derfor havde lidt Modsigelse, optraadte han med den Paastand *), at den Sygdom for hvilken *Wallas* donna ikke berøttede, aldeles ikke var Skarlagensfeber men en Purpurfeber, som falskelig blev antaget af Lægerne for Skarlagensfeber. Han anfører nogle Symptomer, hvorved denne saakaldte Purpurfeber adskiller sig fra Skarlagensfeber, uleder den af et elendommeligt Miasma, og antyder *Beien*, som det fra *Belgien* skal have taget gjennem *Tydsland*. *See*

*) *Hufelandts Journal* 24 Bd. 1 St. S. 139 fg. og 27 B. 4 St. S. 153 fg.

Bibl. for Læger, 1826, 6 Bd.

here gjentog han det samme i sit Organon og sin "reine Arzneimittellehre" og satte det imod de Leipziger Læger i den ovenanførte Annonce, og i en anden Leipziger politisk Tidende.

Denne saakaldte Purpurfrisel bliver af de fleste andre Læger betegnet som scarlatina miliaris, anseet for en særegen Form af Skarlagensfeber, og adskilt fra scarlatina lævigata, ifftun saae erkjende deri en eiendommelig og selvstændig Hudsygdom, og udelede som Hahnemann Karsagen dertil fra et Contagium eller Miasma. Det hører ikke hid at afgjøre denne Strid, fordi den vilde fjerne os for langt fra vor Hovedopgave, og gjerne kunde være Gjenstand for en egen Afhandling. Ogsaa kommer det i teknisk Henseende saare lidet an paa, om man udeleder begge Former fra en fælleds; eller enhver for sig fra en sær egen Karsag; om man i første Fald anseer dem for forskjellige Former af en og den samme, eller som 2 forskellige Sygdomme. De nødvendige og passende Modificationer i Kuren afhænge sikkert saare lidet af disse forskellige Anskuelser, og heri ligger vel for en Deel Grunden til, at man ikke allerede nærmere har oplyst og afgjort denne Gjenstand. Men naar Hahnemann paaستاer, at Belladonna ifftun beskytter for scarlatina lævigata (hvilken han alene kalder Skarlagensfeber) men ikke for scarlatina miliaris, som han kalder Purpurfrisel) saa bliver Sagen vigtigere og man maa forundre sig over, at de oven-

nævnte Vidner for Belladonnas beskyttende Kraft, ikke meer end skeet er, har taget Hensyn dertil. Iblandt dem er Schenk den eneste, som berører, at Belladonna syntes ham stærkere at beskytte for den glatte-Scarlagensfeber end for Scarlagensfrisel, og den nærmere Angivelse af de af ham iagttagede Tilfælde, stadfæster det ganske vist. Paa et Sted, hvor 60 Familier opholdt sig og hvor deels scarlatina lævigata, deels miliaris herskede, bleve 15 Individuer syge, som havde taget Belladonna og et døde.

De øvrige af de ovennævnte Læger antyde ikke engang Formen, ved hvilken de anvendte dette Middel, og hvor det er skeet, som f. Ex. af Berndt, saa finder man Tegnene paa scarlatina miliaris tydelig angivne. Næsten synes det, som om man stikende havde forudsat, at Hahnemann, ved at stille scarlatina lævigata fra miliaris, istun har villet undskylde de Tilfælde i hvilke Belladonna ikke beskyttede. Smidlertid er en saadan Adskillelse altfor meget overeensstemmende med Hahnemanns Anskuelse af Sygdomme overhovedet, til at man kunde troe dette. I ethvert Tilfælde er man nu kommen saavidt, at man tilskriver Hahnemanns Opfindelse en større Virkekreds og Nytte end Opfinderen selv; og denne maa da enten gjentagde sin Paastand om den totale og causale Forskel mellem scarlatina lævigata og miliaris, eller paaståe, at man troede at see prophylaktiske Virkninger, hvor ingen vare; og af hans Sand-

hedskjerlighed skulde man ventet at han allerede selv havde gjort opmærksom paa disse Misgreb.

Dog er det ogsaa vor Overbeviisning at scarlatina lævigata og miliaris oprinde af en og samme Årsag (den være Contagium eller Miasma) og altsaa ifftun ere forskellige, ved epidemiske og individuelle Omstændigheder modificerede Former af en og den samme Grundsygdom; i det mindste ere de langt fra ikke saa forskjellig fra hinanden, som de gode og onde artede Kopper, og de saa mangfoldige Former, under hvilke denne Sygdom fremtræder, og paa hvis Identitet, saa vidt jeg veed, endnu ingen har tvivlet, hvilke meget meer Enhver afleder af et og samme Contagium. Ogsaa forekommer hyppig, hvilket ogsaa Schenk omtaler, Tilfælde af scarlatina lævigata og miliaris, ikke alene i en og samme Epidemie, men og i en og samme Familie, hvilke lade slutte til Identiteten af de udvendige Årsager; ja jeg troer at have bemærket, at scarlatina lævigata altid antyder den mildere Form og et godartigt Forløb, miliaris derimod altid en værre Form og et farligere Forløb.

Er dette grundet, saa tør man slutte, at Vexlar donna, i Fald den besidder prophylactiske Egenskaber, maa stadfæste dem imod begge Former, ligesom Rokoppen beskytter for alle Former af Kopper.

Overveie vi nu de Svar, som ovennævnte Jagttagere have givet paa Spørgsmaalet, om hvilket her

handles, saa ere disse i Almindelighed bejænde; i Særdeleshed lade de sig dele i 3 Dele;

a) For det første fik de fleste af dem, der havde taget Belladonna hverken Stirlagensfeber eller Frisfel.

b) Nogle faae, der endnu ikke havde faaet tilstrækkelig Belladonna eller allerede vare smittede før de indtog den, fik Sygdommen deels under en mildere Form, men deels ogsaa hæftig; og

c) bleve Epidemierne paa mange Steder affortede og undertrykte derved, at alle Individuer der kunde smittes, erholdt Belladonna.

Kæbenhjertig ville vi her fremsætte, hvad vi domme om disse Svares bevisende Kraft, og inderligen glæde os paa den gode Sags Vegne, naar vi ret snart fuldstændig maatte gjendrives.

Ad a) maa bemærkes, at Beviset meget vanskeligt vil kunne føres for, at de Individuer, som efter Brugen af Belladonna ikke fik Sygdommen, vilde have faaet den, hvis de ikke havde taget Belladonna. Denne Vanskelighed ligger i Stirlagensfeberens Natur, og i den Maade, hvorpaa den opstaaer og udbreder sig. Anlægget for samme er langt fra ikke saa almindeligt udbredt; Kraften hos Contagiet eller Miasmaet langt fra ikke saa intensiv, som man iagttager dette ved Kopper og Meslinger. Bliver et Barn sygt af en af de sidstnævnte Sygdomme i en Familie, hvor flere endnu ikke have haft denne Sygdom, saa vil man finde, at kun sjelden noget af de andre bliver forstaaet.

Netop det Modsatte iagttager man i Skarlagensfeber, hvor ikke alene meget hyppig itkun et eneste Individ bliver angrebet af Sygdommen, og de Øvrige forskaanede, men hvor dette næsten er det sædvanlige Tilfælde; her vil man itkun sjelden finde Exempler paa, at Alle, der kunne smittes, blive smittede.

Endvidere kan man med Hensyn til Kopper og Mæslinger antage, at Alle engang ville faae Sygdommen, og at altsaa Enhver, der endnu ikke havde haft Sygdommen besidder Receptiviteten for den. (Ogsaa i den Henseende finder det Modsatte Sted ved Skarlagensfeber, hvilken neppe Tiendebelen af den hele Folkemasse har at igjennemgaae. Af disse Grunde kunne enkelte Tilfælde, af hvilke nogle unægtelig ere fortalte saaledes, at de indgyde stor Tillid, men mange ogsaa angivne meget ubestemt, itkun afgjøre meget lidet til Fordeel for Belladonnas beskyttende Kraft, og om man endog tilsammentager alle hidtil anstillede Forsøg, hvis Antal maaskee kan beløbe sig til et Par Tusinde, saa ere selv disse os ikke engang tilstrækkelige, for at sælde en sikker og endelig Dom. Antaget, at af 2000 Individer omtrent 200 faae Skarlagensfeberen, og det endog til forskjellige Tider, og at de, som til en eller anden Tid ved Udbruddet af en Epidemie havde meest Anlæg derfor, ogsaa først bleve angrebne, saa bliver jo itkun saare faa tilovers, hos hvem man endnu kan forudsætte et større Anlæg for denne Sygdom, og hos hvem altsaa Belladonnas beskyttende

Kraft kan stadfæste sig; dette Antal bliver endnu ringere derved at hos de, som overhovedet have Anlægget, er dette dog til forskellige Tider og i forskellige Epidemier saaledes modificeret at Sygdommen ikke udbryder selv under vedvarende Leilighedsaarsag. Man seer af denne Beregning, at der udfordres et overordentlig stort Antal Forsøg, for i vor Sag at fælde en Dom, som er hævet over enhver Tvivl. Men uagtet ere de hidtil anstillede Forsøg talrige nok, og deres Udfald saaledes bestaaende, at de maa tiltrække sig Menneſtevennens Opmærksomhed, og indbyde til Fortsættelse.

Ad b) Næsten enhver af de Jagttagere, som anstillede en større Mængde Forsøg, nævne enkelte Tilfælde i hvilke, uagtet den forhen brugte Belladonna, Scharlagensfeberen udbrod, og undertiden vel forløb under en mildere Form, men dog ganske under de sædvanlige Phænomener, og Dr. Simon jun. *) siger om Belladonna i Slutningen af en meget aandsrig Afhandling: "Undertiden syntes den at hemme Smittem, men den formeente Erfaring blev ved ligesaa mange Tilfælde, hvor den ikke beskyttede, gjort os meer end tvivlsom. Vi troede ogsaa en Tidlang derved at have opnaaet en mildere Form af Scharlagensfeberen, indtil ogsaa nogle efter at have taget Bel-

*) Ueber das Scharlachfieber histor. kritisch in Horns Archiv für medicinische Erfahrungen. Berlin, 1825. Maj Juni S. 394.

ladonna falbt som Offre for Sygdommen." Over Velladonna udtale vel andres Erfaringer sig gunstigere, men man forglemme ikke at bringe med i Anslag, at Epidemien periodewis tager af, og at i en Familie nogle kunne dødelig angribes, andre derimod aldeles ikke. Det er vistnok muligt, at Smitten i saas danne Tilfælde allerede var paadraget, og Barnet befandt sig i stadio latentis contagii, da det begyndte at tage Velladonna, og det er derfor meget sandsynligt, at Sygdommen udbryder efter at itkun saa Dosis Velladonna vare brugte. Imidlertid maa man her overveie, at Tilværelsen og Varigheden af stadium latentis contagii i Skarlagensfeber er usikker, og at det endnu hidtil mangler os paa et sikkert Bevis for den stete Besmittelse, til hvilken man slutter sig itkun af Sygdommens Udbrud. Den en lang Tid for Vaccinationen foretagne Inoculation af Kopperne, havde med Hensyn til denne Sygdom givet mange Oplysninger, som kunde afbenyttes ved de til Verifikationen af Rokopperne anstillede Forsøg; disse mangle os ganske med Hensyn til Skarlagensfeber. I ethvert Tilfælde maa hine Jagttagelser give os det Resultat, at naar et Individ i stadio latentis contagii bruger Beskyttelsesmidlet, forhindres derved ikke Sygdommens Udbrud, ligesom ogsaa er Tilfældet ved Vaccinationen.

Et saadant Resultat kan nu vel ikke afgive noget Modbevis mod Velladonnas beskyttende Kraft i og

for sig, men det maa foranledige os til, ved Jagttagelser at udfinde, hvor længe Belladonna maa bruges, naar den skal beskytte *). Men saalænge dette endnu ikke er udfundet, saalænge kan man ikke med Sikkerhed fælde Dom over Belladonnas beskyttende Kræfter, saa længe vil Enhver, der har næret en alt for gunstig Fordom for Sagen, altid kunne sige, at i de Tilfælde hvor Sygdommen udbrød, var Besmittelsen allerede før Brugen af Belladonna. Denne Indvending, som muligens kunde gøres os, bevirker, at vi aldeles ikke indsee Nytten og Resultatet af specielt at gennemgaae de enkelte Tilfælde, hvori Belladonna ikke viste sig som Forebyggelsesmiddel. Vi begive det derfor, og ville istun anmode alle Læger, som anstille Forsøg med Belladonna, det omhyggelig at optegne de Tilfælde, samt saa nøie som muligt angive de enkelte Betingelser, under hvilke Belladonna ikke ydede nogen beskyttende Kraft. Paa den ene Side er det i højeste Grad usandsynligt, at denne fuldkommen uden nogen som helst Undtagelse vil stadfæste sig; selv Kopperne beskytter jo ikke saa ganske ubetinget, men mange Vaccinerede faae Exanthemer, som i det mindste

*) Efter Dästerberg bleve alle Raanebe der havde brugt Midlet i 8 Dage; hos nogle, der først havde taget det i 4—5 Dage, brød Sygdommen ind. Ogsaa Gumpert fandt en 6—8dagig, Bloch derimod en 10—12dagig Brug nødvendig til Sikkerhed.

ere Kopperne meget lige, og vise sig i deres Forløb under en saa formildet Form, at man i den nyeste Tid derved har fundet sig foranlediget til at betegne Sygdommen som varioloid. Derved maa man bemærke, at man ikke har iagttaget nogen som helst Modification af Sygdommen hos de Individuer, der brugte Belladonna som prophylacticum og siden fik Skarlagensfehren; i mange Tilfælde (ikke i alle optegnede) skal den vel have været mild og godartig, men de sædvanlige Symptomer, og det sædvanlige Forløb manglede dog ikke. Denne Omstændighed viser aabenbart, at her i det mindste har Belladonnas Indskydelse paa Skarlagensfehren selv været saare ringe.

Paa den anden Side derimod ville enkelte Undtagelser, i hvilke under særegne Betingelser Belladonna ikke kunde vise sin beskyttende Kraft, ingens lunde være at ansee for ligesaa mange Beviser, at den aldeles ikke besidder nogen beskyttende Kraft; thi saa maatte vi og om Kopperen sælde en Dom, som stred aldeles imod dens fuldkommen beviste beskyttende Kraft. Desuagtet maa de, paa Grund af det ringere og mindre almindelige Anlæg for Skarlagenfehren, upaatvivlelig have en stærkere bevisende Kraft, end de analoge Tilfælde, hvad Kopperne angaa.

Endvidere er endnu ikke med Bestemthed udfundt, hvorlænge Belladonnas beskyttende Kraft varer; om den ligesom Kopperen beskytter for steds, eller itkun saalænge, som de umiddelbare og nærmeste Virk-

ninger vedvare i Organismen. Man har ofte sammenlignet Belladonnas beslyttende Kraft med Ror-
koppen, saa at jeg hidtil troede, man nærede den
Mening, at den tilintetgjorde Anlægget til Scarlas
gensfeber for bestandig. At dette ikke er Tilfældet,
har egen Erfaring lært mig; thi min egen Søn, en
Dreng paa 10 Aar, der i Aaret 1821 havde taget
Belladonna, fik Sygdommen ved aabenbar Omitti i
Aaret 1824, og den forholdt sig som scarlatina læ-
vigata (Hahnemanns eneste og ægte Scarlas
gensfeber). Ogsaa Berndt siger, at han har an-
vendt Belladonna ene i den Hensigt, at formindste,
eller ganske undertrykke Receptiviteten for Contagiet,
saalænge som dets Virkninger kunne vedvare i Orga-
nismen. Men hvor længe denne Virkning vedvarer,
finde vi ikke angivet, og Berndts saavel som de
andre Lægers Jagttagelser indskrænke sig kun til den
nærmeste Tid, som følger paa Anvendelsen af Belladonna;
de skulle ialt bevise, at i den samme Epide-
mie, saalænge de nærmeste Virkninger af Belladonna
vedvarede, stadfæstede dens beslyttende Kraft sig. Om
Hahnemann selv har forklaret sig nærmere over
denne Gjenstand, veed jeg ikke; i de af hans Skrifter,
som jeg har efterseet, findes intet desangaaende;
imidlertid kan let et eller andet Sted, hvor han har
yttret sig desangaaende, være undgaaet min Opmærk-
somhed, da han har behandlet denne Gjenstand i alt
for mange periodiske Blade, til at man kunde være i

Stand til at eftersee alt. Imidlertid har jeg været af den Mening, at han havde lovet en for hele Livet besyttende Kraft. Dog det kommer kun lidt an paa, hvad man troer, førend en tilstrækkelig Mængde Forsøg ere anstillede; disse maae ogsaa afgjøre ovenstaaende Spørgsmaal, hvis fyldestgjørende og med tilstrækkelige Grunde stadfæstede Besvarelse vi ikke saa snart kunne vente; thi hertil kan ikke alene en stor Mængde Jagttagelser, men ogsaa den lang Tid igjennem fortsatte Jagttagelse af et og samme, eller meget mere af ethvert Individ, der har brugt Belladonna, levere de fornødne Kjendsgjerninger. Skulde derved de Lægers Mening stadfæstes, som ifkun tiltroe Midlet en momentan besyttende Kraft, saa vilde dette være en Omstændighed, som satte Hahnemanns Opdagelse langt under Jeners; naar man ved enhver fornyet Fare for Smitte altid var nødsaget til at ty til Midlet, saa turde dette, uagtet de smaa Dosis, hvori Lægerne anvende det, dog ikke være ganske ligegyldigt; hertil kommer, at man ved længere Brug sandsynligvis maatte forstærke Dosis af dette, som af andre Lægemidler, naar det skal have den forventede Virkning.

Paa den anden Side kan man derimod heller ikke nægte, at selv den ifkun momentane besyttende Kraft hos Belladonna, altid er og bliver en vigtig Opdagelse, hvis Værd vi gjerne erkjende, ingensunde lade haant om, men heller ikke overdrive.

Ad c. Som det meest træffende Beviis for Belladonnas beskyttende Kraft, har man vistnok med Rette anseet den Omstændighed, at Epidemierne ved den almindelige Anvendelse af Midlet, bleve afstortede og bragte til Ophør. I Særdeleshed troe Bern det, Schenk, Benedix, Wesener, Zench og Zutteringer at have bevirket dette derved, at alle for Smitten modtagelige Individer i de Landsbyer, hvor Skarlagensfehren viste sig og meer eller mindre havde udbredt sig, brugte Beskyttelsesmidlet.

Vi ere langt fjerne fra at ville drage Bidnernes Troværdighed paa nogen Maade i Tvivl; desuagtet føle vi os nødsagede til at gjøre opmærksom paa den Maade, hvorpaa Skarlageepidemierne sædvanlig pleie at fremtræde og forløbe, naar ingen Belladonna anvendes for at faae dem til at ophøre. Af den derpaa følgende Sammenligning med deres Gang, naar de ere bekæmpede med Belladonna, kan man først bemærke, om Beskyttelsesmidlet væsentlig bidrog til at forkrorte dem. Men saavidt jeg deels af egen Erfaring, deels af Læsning kjender Skarlageepidemiernes Gang, saa er den sig vel ikke i alle Tilfælde aldeles liig, men forholder sig hyppigere saaledes, at Epidemien pludselig og uventet begynder, uden at man kan komme paa Spor efter en Meddelelse af Contagium. Sygdommen udbreder sig da i kort Tid meget farlig, angriber i meget kort Tid mange Individer, som aldeles ikke staae i nogen mærkelig eller beviislig Forbindelse med

hinanden; blive flere Individer i en og samme Familie angrebne, saa blive de for det meste syge paa en Tid, sjeldnere efter hinanden, som ved Mæslingerne; flere af disse Omstændigheder tyde hen paa at Sygdommen har sin Oprindelse i Atmosfæren, og at dens materielle Årsag, naar der gives en saadan, kan til enhver Tid danne sig i Atmosfæren, eller at en eiendommelig, endnu ikke erkendt Forandring i Atmosfæren foranlediger Sygdommen, hvilken da vistnok atter i den ovenfor berørte Grad viser sig smittende. Desuagtet synes Smitten kun at gaae igjennem saa Generationer; f. Ex. en Dræng blev anfaldet af Sygdommen, uden at man kunde eftervise Smitten; han smittede sin Moder, som døde, en anden Husfælle, og i hans Reconvalescens endnu min Søn; men fra de Sidste udbredte Sygdommen sig ikke videre, endskjøndt de vare daglig i Berørelse med Individer, som endnu ikke havde haft Sygdommen, og ikke brugte Vædsdonna som Præservativ. Et lignende Forhold har jeg meget ofte haft Leilighed til at iagttage i meget børnerige Familier. Men heri ligger ogsaa Grunden til, at Skarlag epidemier sjelden vare lange, men forløbe hurtigt og i Almindelighed ere indskrænkede til saa Maaneder. Jo mindre Stedet er, desto hurtigere forløber Epidemien, desto kortere Tid vedvarer den, desto fuldstændigere ophører Sygdommen. I større Steder taber den sig egentlig aldrig ganske, men foretkommer i enkelte Tilfælde, som man kunde kalde

sporadiske, i ethvert Aar. I Leipzig f. Ex. forløbe vel Maaneder, men der forløber intet Aar, uden at man iagttager enkelte Tilfælde af Skarlagesfeber; i Berlin synes næsten ikke at forløbe en Maaned, uden at den forekommer; selv Dødsfald findes angivne næsten i enhver Maaned i den højt vigtige Oversigt, som Huse Land maanedlig fremlægger; i Aaret 1822 f. Ex. mangle de ikkun i Maanederne Februar, Marts og April.

Det er i og for sig indlysende, at et saadant Forhold og et saadant Forløb af Skarlageepidemierne, maae gjøre os i høj Grad forsigtige i at slutte til Virkningen af en eller anden Fremgangsmaade for at undertrykke Epidemien. Ifølge Sagens Natur kunde og maatte Forsøgene med Belladonna anstilles i mindre Steder, i Landsbyer; man anvendte den naturligtvis først da, naar Epidemien havde udbredt sig vidt og sandsynligviis naaet sin Højde; man iagttog at Epidemien kort derpaa stod stille og ophørte, man sluttede nu, at det var skeet fordi Belladonna, som var givet de for Omittten modtagelige Individer, havde formindsket eller tilintetgjort Receptiviteten derfor. Kan man der ikke meget let slutte for meget? Laa det maa skee ikke i Epidemiens Gang at den ophørte? Vilde den ikke ogsaa uden Belladonna have ophørt? Er det ikke muligt, at de for Omittten modtagelige Indvaanere af en liden Plette, strax i Begyndelsen af Epidemien, ved dens atmosfæriske

Oprindelse vare blevene angrebne af Sygdommen? I Sagens Natur selv, og i de Kundskaber, som vi have og som endnu mangle os hvad Skarlagensfeberen angaaer, ligger Grunden til, at vi hverken kunne svare med Ja eller Nej paa disse Spørgsmaal. Men heraf følger, at de saalænge blive ansete for Grunde til Tvivl, indtil enten det ene eller det andet bliver bevist.

Men bør man vel overlade Oplosningen af denne Tvivl enten til Tilfældet eller til de enkelte Lægers Mening om Belladonnas beskyttende eller ikke beskyttende Kraft? Der vilde da udfordres en meget lang Tid, inden man kom til et tilfredsstillende Resultat. En Fremgangsmaade, som den man brugte for at overbevise sig om Vaccinens beskyttende Kraft, kan ikke her efterlignes; thi deels er Skarlag, Contagiets Intensitet, deels Receptiviteten for samme altfor uvis; men det er maaffee ved Mængden af Jagtgælgelser at erstatte, hvad der afgaaer den enkelte i bevissende Kraft.

Forfatteren gaaer nu over til at opmuntre Medicinalovrighederne, at lade udgaae den Befaling, at enhver Physicus eller Læge, i ethvert Tilfælde af epidemisk eller sporadisk Skarlagensfeber strax skal række alle Individuer, hos hvilke man kan forudsætte Modtagelighed for Smitten, Belladonna. Han retfærdiggjør Medicinalovrighedernes Fremgangsmaade i saa Henseende derved, at der allerede gives saa mange

Erfaringer for Belladonnas beskyttende Kraft, at her ikke kan være Talen om udiffe Forsøg; samt at alle Jagttagelser stemme overeens deri, at de smaa Gaver af Belladonna ikke kunne affstedtkomme nogen Ulempe eller Skade.

Endelig fremsætter Forfatteren visse Forholdsregler, som Lægerne ved Forsøgene med Belladonna og ved deres Beretninger om dem bør iagttage.

For at undgaae Partiskhed, og komme Sandheden nærmere, maa Sagen selv betragtes, som end uafgjort, og som Gjenstand for Undersøgelse og Forskning. I Indberetningerne bør Lægen eller Physicus angive Tallet paa de Individuer, der have brugt Belladonna, og ikke ere blevne anfaldne af Skarlagensfeber. Formen hvorunder denne viste sig epidemisk, bør bemærkes. De Tilfælde, hvori Belladonna ikke viste nogen beskyttende Kraft nøie anføres, saavel hvad den Syges Alder, Kjøn og Constitution angaaer, som med Hensyn til Antallet af Doserne, der blev ham givet, Varigheden af Brugen, Formen og Forløbet af den senere udbrudte Sygdom, samt hvor længe efter den først indtagne Dosis, Skarlagensfeberen udbrød.

Af disse Jagttagelser vil kunne udtrages Resultater, for hvilke enhver Tvivl maa ophøre; thi man vil saaledes komme paa Spøer efter: a) Om overhovedet Belladonna besidder en beskyttende Kraft; b) af hvilken intensiv Grad denne er; c) hvor længe Belladonna maa bruges, naar den skal beskytte; d) hvor

Bibl. for Læger, 1826, 6 Bd. (5)

længe dens beskyttende Kraft varer; e) om denne kan udstrækkes til alle Former af Skarlagensfebrer, eller efter Hahnemanns Mening kun til scarlatina lævigata; og f) om virkelig den efter Brugen af Belladonna udbrudte Skarlagensfeber forløber under en mildere og mindre farlig Form; om begge, eller lævigata alene, eller som Hahnemann berettede det Leipziger Publicum, scarlatina miliaris blive forværede derved.

Til ovenstaaende Karspfindige og aanbrige Afs handling være det Oversatteren tilladt at føle nogle Bemærkninger, som muligen ikke ville være uvigtige, saavel med Hensyn til Forsøgene med Belladonna som Beskyttelsesmiddel, som til at bedømme Resultatene deraf.

Enhvert Forsøg, der anstilles i den Hensigt, at komme paa Spør efter Sandheden af en Opfindelse og dennes Værd, bør, deri ere vist alle enige, anstilles saavidt muligt i Opfinderens Aand, det vil sige, efter de Regler og under de Betingelser, han angiver. Nu er det vel sandt, at Hahnemann ikke paa noget enkelt Sted, saavidt mig er bekjendt, har angivet nærmere Bestemmelser og Cauteleer for Brugen af Belladonna som prophylacticum, men da han var kommen til Kundskab om dette Middels Kræfter paa den homöopathiske Vej, som den lærde Forfatter oven-

for anmærker, saa synes det, som om han forudsatte hine som bekjendte.

Det turde maaskee derfor være paa rette Sted her at anføre nogle enkelte Punkter, hvis Jagttagelse og Overholdelse jeg ikke kan andet end ansee af stor Vigtighed, naar vi ville afbenytte Belladonna som Beskyttelsesmiddel.

1. Det er Hahnemanns vigtigste Omsorg at forskaffe sig Lægesubstanzerne saa kraftige, rene, eensformige og ligeartede som muligt. De indenslandske Planter, og navnlig Belladonna, vil han derfor, at man skal forskaffe sig friske, snarest muligt udpresse deres Saft og blande den med lige Dele reen Spiritus af 85 Tralles, omtrent 15° Sp. Efter 24 Timers Henstand afgydes det Klare fra Bundfaldet, der for største Deel bestaaer af fibrina og albumen, og man har nu et Præparat, der opfylder alle de ovennævnte Fordringer.

Dette er derimod ikke Tilfældet med Extracttilberedningerne, og kan ikke være det. Det er bekjendt, at de fleste saakaldte narkotiske Planter tabe deres Kræfter ved at henligge; endog den Sveed, som fremkommer naar de friske Planter i flere Timer have ligge sammen, er en Art Gjæring, der bevirker et større eller mindre Tab af deres Kræfter. Tørring i almindelig Temperatur gjør dem ofte ganske uvirksomme, hvor meget mere maa dette da ikke være Tilfældet, hvor Ildens Indvirkning afbenyttes, som ved

Extractberedningerne. Jeg nægter ikke, at et forsigtigt tillavet Extract vel kan besidde nogle af Plantens Kræfter; men nogle ere ikke alle, og de mindre forsigtigen tillavede Extracter ere ofte intet andet, end en beegsfort empyreumatisk Masse, der omg de besidde Kræfter, sikkert ikke besidde Plantens Kræfter, hvoraf de ere tillavede. Efr. Organon der Heilkunde 2 Aufl. §. 290 og 291 og andre.

Det vil derfor være nødvendigt, saafremt vi ønske at erholde paalidelige Resultater af vore Undersøgelser om Belladonnas besyttende Kraft, at benytte et Præparat, som Opfinderen selv afbenyttede, og mod hvis Eensformighed, Reenhed og Kraftighed, der vel intet med Grund kan indvendes. For at erholde den Dosis, som man i ethvert individuelt Tilfælde maatte finde passende, behøver man itkun at fortynde et Gran (= 2 Draaber) af dette Præparat paa den af Opfinderen foreslaaede simple Maade, med Spiritus, indtil man har erholdt hvad man ønsker. Efr. reine Arznei-mittellehre 2 Aufl. 1 Th. Pag. 17.

2. Hvad Gjentagelsen af Besyttelsesmidlet og Fortsættelsen af dets Brug angaaer, da har H a h s n e m a n n vel ikke, som Forfatteren anmærker, angivet bestemte Regler i saa Henseende; dog findes i en Parenthes i hans "reine Arzneimittellehre" 2 Aufl. 1 Theil Pag. 16 antydet at det bør gjentages hver 6te eller 7de Dag.

Grunden, hvorfor det ikke oftere bør gjentages, vil blive os indlysende naar vi overveie Følgende:

a) Forsøg med Lægesubstanzer paa Sunde, overbeviste Hahnemann om, at deres Virkninger vedvare i Organismen i kortere eller længere Tid efter ethvert Medicaments Eiendommelighed, uden at de gjentagne Gange bleve indførte. Forsøg med Belladonna lærte ham, at Virkningerne af en større Dosis vedvare i 3 Uger og derved, af de mindre og mindste i Forhold til deres Størrelse. Saalænge altsaa Beskyttelsesmidlets Virkninger vedvare er det overflødigt at gjentage det; ja det er endog høist urigtigt og skadeligt; thi efter Hahnemanns Erfaringer er

b) ethvert dynamiskvirksomt Lægemiddel (nogle faa undtagne, hvoriblandt ikke Belladonna), sin egen Antagonist, det vil sige ophæver for største Deel sine egne Virkninger, naar det i samme Quantitet og Kvalitet 2 Gange kort efter hinanden indføres i Organismen. Erfaring, som lærte Hahnemann dette, overbeviste ham tillige om, at intet Middel burde gjentages før dets Virkninger vare udrundne (see reine Arzneimittellehre 2 Aufl. 2 Th. Pag. 487).

Dette maa altsaa ganske finde sin Anvendelse ved den prophylactiske Cuur med Belladonna for Starlagensfeber, og vi bør ikke afvige fra Opfinderens Anviselser i saa Henseende, om de og forekomme os utrolige og usandsynlige, men lade Erfaring, hvor til han ene og alene appellerer, afgjøre Sandheden.

Da Belladonna altsaa itkun har et vist bestemt Lidsrum, hvori det ytrer sine Virkninger, paa Legemet, saa var det vist ikke Hahnemanns Mening, at love et Præservativ for hele Livet; thi dette strider mod Sagens Natur. Man kan derfor allerede a priori besvare den lærde Forsatters Spørgsmaal i saa Henseende; thi Belladonna, naar det rækkes i saa smaa Doser, kan itkun beskytte saalænge dets Virkninger vedvare i Legemet, altsaa efter Hahnemann en 6 à 7 Dage.

3. En tredje, ikke mindre vigtig Cautel angaaer Diæten. En streng med Naturen overeensstemmende Diæt er det Hahnemann især urgerer paa ved enhver Kur, altsaa og ved den prophylaktiske Kur med Belladonna. Wiin og Kaffe ophæve for en stor Deel, Eddike derimod forøge Belladonnas Virkninger. De øvrige Krydderiers Bælskvirkninger med den, i Henseende til deres samtidige Indvirkninger paa Organismen ere endnu ikke bekjendte, dog er det neppe troligt, at de skulde forholde sig indifferente. Hahnemann anbefaler itkun Belladonna, og itkun den alene; ikke i Forbindelse med Wiin, Caffé o. s. v.

Skulde altsaa vore Forsøg faldes rene, og Resultaterne vi ville uddrage deraf fyldestgørende, saa maae vi foreskrive de Individuer, der ville underkaste sig den prophylaktiske Kur, en streng Diæt (ingen Sultekur), og være overbeviste om, at de

iagttage den. I modsat Fald ville vi aldrig erholde paalidelige Resultater. F. G.

II.

Om en i Straffeanstalten Millbank i London i Aaret 1823 herskende Sygdom.

(Uddraget af flere engelske Tidsskrifter).

Det er et Par Aar siden, at en Epidemie udbrød blandt Fangerne i et Forbedringshuus i London, hvilken Begivenhed i flere Henseender vakte det Offentliges Opmærksomhed. Sygdommen var selv noget sjelden; Lægerne vare i høi Grad uenige om dens Natur og om dens Behandling; og det var næsten umueligt med nogenlunde Sikkerhed at angive de foranledigende Aarsager. Hertil kom endnu, at man betragtede denne Straffeanstalt med en egen Nationalinteresse. For at redde saadanne Forbrydere for Forlandet, som vel havde fortjent at deporteres, men som dog ikke ved jevnlig Overtrædelser af Lovene vare forhærdede, havde man nemlig indrettet et Forbedringshuus ved Millbank i Westminster, tæt ved Themsen. I Aaret 1817 havde man allerede begyndt at afbenytte de nye Bygninger, og i Mai 1823 beløb de derværende Forbryderes Antal sig til 566 af Mand.

fjønnet og 303 af Qvindetjønnet, i alt 869. Indretningen synes for Øvrigt at have været ret hensigtsmæssig, og i de første Aaringer conserveredes Forbrydernes Helse meget godt. I 1817, 1818 og 1819 døde kun 3 Mænd og 7 Fruentimmer. I 1820 døde 12 af et Antal af 427 Personer. I 1821 døde 17 af 636 og i 1822 døde 22 af 745 Fanger.

Dr. Hutchison var Overlæge ved Stiftelsen, Mr. A. White var konsulterende Chirurg og John Pratt, der boede paa Stedet, forenede en Apothekers og en underordnet Chirurgs Embede i sin Person.

En bestyrende Commission var sat over den hele Indretning.

Det synes som om Overlægen stedse havde staaet paa en god Fod med Directionen indtil mod den Tid, da denne Epidemie udbrød. Men omtrent ved den Tid begyndte Directionen at laane Øre til nogle hemmelige Meddelelser fra Mr. Pratt, der angik ensbeel, ikke ganske vel funderede Beskyldninger mod Overlægen; man nødte denne til at bevise, at han ikke var hengiven til Druftenskab; man afsungerede ham ikke, i Anledning af den nye udbrudte Sygdom, som konsulterende Medbrødre, to nye Læger, Dr. P. M. Roget og Dr. P. M. Latham, men man overgav dem ligesom Overopsynet, og efter adskillige Demonstrationer fra begge Sider affædige man omsider Dr. Hutchison efter den uværdigste Behandling. Dette er Aarsagen til, at Dr. P. M. Latham har

bestreven Epidemien, saaledes som vi i Korthed med nogle Berigtigelser ville gjøre vore Læsere bekendte med den.

I Slutningen af 1822 og Begyndelsen af 1823 havde der blandt Fangerne vlist sig nogle lette Affectioner af Stjærbug, uden at disse dog havde vakt nogen Betyrning, da de hverken vare meget hyppige eller vanskelige at betvinge; men det varede ikke længe før denne Sygdom udstrakte sig til flere Individuer og allerede den 1ste Marts 1823 vare næsten alle Fangerne meer eller mindre angrebne. Deres Hud havde dette nuprede Udseende, som man pleier at kalde Gaasfækind (*cutis anserina*), den var tør, Epidermis afskallede, som smaa Stjæl eller som Pulver; den havde blaae, livide Pletter, dannede af Ecchymosis og af forskjellig Form. Nogle vare som Knappenaals hoveder, nogle som Urter, nogle, der vare større og ikke saa regelmæssige, syntes frembragte derved, at flere vare confluerede. De fandtes udbredte over Extremiteterne: i nogle Tilfælde vare Arme, Been og nates aldeles livide; stundom fandtes ogsaa Conjunctiva og det øverste Øielag paa lige Maade affcørede. Gummerne vare bløde; svampede. Hos en Mand vare de, som Dr. Latham udtrykker sig, aldeles raadne, blødende, nedfaldne, Tænderne løse og deres Kæbber halvt blottede; denne Mand havde desuden Hydrops universalis. Hos nogle saa var den hele mucøse Membran indvendig paa Læberne og

Rinderne sort og hang i Tæver; Anden var yderst stinkende. Endeel af dem, hvis Hud var bedækket med Pletter, havde haarde og rigede Muskler paa Underextremiteterne, og nogle havde desuden Oedema extremitatum inferiorum.

Disse Symptomer vare imidlertid ikke de meest foruroligende; tvertimod var der adskillige Tilfælde i Underlivet, der vare af en langt farligere Besskaffenhed. De vare meget hyppige og forekom under saamange Stikkesler, at det næsten var umuligt at henseere dem under nogen af de almindelige Bestemmelser. Der var Tilfælde, som lignede den indianiske Cholera; de Syge fik utaalelige spasmodiske Smerter i Epigastrium; Strækken af Lemmerne; Brækning; Excretion af et tyndt, plumret, serøst Fluidum, forbunden med heftige Tenesmi. Pulsen blev svag og hyppig. Den Syge var bleg, koldbladen og havde nu og da en pludselig ængstlig eller quålsuld Fornemmelse i det hele Legeme. Nogle Tilfælde lignede den Cholera; der almindeligt forekommer i England om Efteraaret. De Syge havde heftige Kneb i Mave, crampus i Extremiteterne; Stoelgangen var reen, ublandet Galde, og var forbunden med den heftigste brændende Smerte under Excretionen.

Dernæst var der enhver Art og Grad af Dysenterie. Der var Udtømmelse af reent Blod i stor Mængde, eller af en Bledsle liig Vand, hvori raat Kjød er vasket. Hos nogle vare Excrementerne na-

turlige, med Blodstriber; stundom vare de blandede med noget der lignede Kjødstumper, stundom med Eslim, og i nogle Tilfælde evacueredes der lutter Eslim.

Hos nogle Individuer var Sygdommen kun ved sin Haardnathenhed forskjellig fra simpel Diarrhoe: Evacuationerne vare tynde og ledsagede med Kneb; men forresten naturlige og uden nogen sygelig Beskaffenhed. Endelig fandtes der Tilfælde, som aldeles ingen Lighed havde med de foranstøttede. Der var i Evacuationerne Intet, som havde nogen Lighed med Excrementer, Galde, Blod eller Eslim. De bestode stundom af en Masse liig hvide eller røde Druer, der ere under Gjæring; stundom lignede de Gjær; stundom vare de i Form og Consistens liig halv lødset Kalk, naar den begynder at falde fra hinanden; stundom lignede de en tynd Blanding af Kridt og Vand; i ethvert Tilfælde vare de sure, ubelugtende og i en enorm Mængde. Dr. Latham anseer denne Form for at være ubekjendt; imidlertid er den dog beskrevet af Dr. Mason Good under Navn af Diarrhoa gypsata; af Baillie; og uden tvivl har den ikke været meget forskjellig fra en Diarrhoea, der undertiden følger med Peritonitis og med Cholera morbus.

Af Evacuationens Beskaffenhed var det for øvrigt ikke mueligt at slutte sig til Sygdommens Farlighed; da de, som havde en simpel Diarrhoe, ligesaa

let bultede under for Sygdommen, som de med Chole-
lera og Dysenterie. Man maatte danne sin Prognosis
af andre Symptomer, saasom: større eller mindre
Grad af Smerte, af Svækkelse, af Fieber ic.

Underlivet var oftest deelsviis, hos nogle univers-
felt udspændt og tympanitisk, dog mindre hos Mand-
folk end hos Fruentimmer, hvilke sidste i flere Maas
neder beholdt et meget fremstaaende Underliv. I an-
dre Tilfælde var Underlivet sammenfaldet og ligesom
trukket tilbage, og i nogle Tilfælde var det aldeles na-
turligt; kun hos een fandtes en særskilt Tumor, der
opstod af en forhærdet Lever.

Smerten i Underlivet var forskjellig. Den største
Deel havde en bestandig Uro og Smerte i Indvol-
dene; nogle lede blot strax før eller strax efter hver
Evacuation. Men en af de hyppigste og smerteligste
Plager var Gælsen af en Synken i Epigastrium,
saaledes som den ofte er tilstede i en høj Grad af
Dyspepsi, især hos dem, der ere vante til spirituosaa;
den bestreves almindeligt som langt mere utaalelig end
virkelig Smerte.

Hos en Deel tog Smerten til i Paroxysmer paa
forskjellige Steder af Underlivet, ligesom i Colik: et
ligeligt anvendt Tryk paa en stor Overflade gav Lins-
dring under Paroxysmen, men forøgede Smerten
bagefter. Tungen var reen, fugtig og naturlig i de
første Tilfælde, enten der saa var Cholera, Dysenterie
eller Diarrhøe; i nogle Tilfælde var den noget rødere

end naturligt, men i intet var der denne røde, glatte, glindsende Tunge, der pleier at følge med Dysenterie.

Pulsen indicerede i saa Tilfælde Aareladning; i nogle andre Tilfælde locale Blodudtømmelser; men i de fleste var dens sygelige Character ikke af den Natur, og i mange var Pulsen aldeles naturlig.

To Tilfælde syntes især mærkelige: Patienterne havde ingen andre Sygdoms-Symptomer end en simpel Diarrhøe, Pulsen var aldrig over 60, Excretionen var naturlig, men vandet, vedholdt i et væt og var ikke til at standse. Lige i Dødstimen, da Pulsen neppe kunde føles, oversteeg den ikke 60. En af disse, et Fruentimmer, blev undersøgt efter Døden; men der fandtes aldeles Intet i Cadaveret uden 3—4 smaa Pletter af Ecchymosis i den øverste Deel af de tykke Tarme, uden noget Tegn til Vascularitet eller Inflammation i deres Mabolag.

I Cadaverne fandtes almindeligt Ecchymosis, dog sædvanligt ikke over 5—6 Pletter, ingen større end en Pært, og ikke fortrindsviis paa noget enkelt Sted af Venterculus eller Tarmene; eller der fandtes Spor af Congestion, der viste sig som store decolorerede Pletter hist og her paa Tarmkanalen, almindeligt ikke over 5—6 i Antal, af en eller to Tommers Diameter, stærkt begrændsede, mørkerøde af Farve, imedens Tarmen rundt omkring havde sit naturlige Udseende. Deres mørke, ligeligt fordeelte Farve gave dem Udseende af Extravasater; men ved at holde dem imod

Lyset overbevistes man om, at Blodet indeholdtes i vasa. Disse to Former syntes i nogle Cadavere at være gaaede over i en trede, nemlig i Ulcera, hvilke fandtes fordeelte ligesom hine over hele Tarmkanalen, og ikke der, hvor man ellers pleier at søge dem: ved Enden af de tynde og Begyndelsen af de tykke Tarme; ligeledes stærkt begrænsede, af samme Størrelse og Form og altid i Forbindelse med hine Pletter. Stundom fandtes Tarmene perforerede af et og andet ulcus.

Foruden disse Symptomer var der adskillige Affectationer af Hjernen og Nervesystemet, der nok fortjene at omtales. Almindeligst vare Svækkelse af Sjælekræfterne, Stjælven, Svindel, spasmodiske Trækninger, hvortil ofte kom Delirium, Manie, Convulsioner og Apoplexie. Disse Symptomer fandtes enten i Forbindelse med Diarrhøe, eller de bestode for sig allene, eller de vicarierede for Diarrhøen, hvilken sidste Omstændighed bragte Dr. Latham til at paastaac, at de tilhøbe vare Symptomer af en og samme Sygdoms Karsag.

I nogle Tilfælde kom der pludseligt en heftig Hovedpine, ledsaget af Svindel og Delirium, siden kom der spasmodiske Trækninger i Lemmerne, derpaa Strabismus, udvidede Pupiller og endelig Fordreielse af Munden og Hemiplegie. Antiphlogistica hjalp intet, men i enkelte Tilfælde hævedes disse Symptomer ved et Trækplaster paa Hovedet, naar det anvendtes itide. Hos to Stuentimmer, der døde af

denne Sygdom, var Hjernen meget vasculøs, og der var Band i Ventricleerne og imellem Membranerne.

Meer eller mindre i Forbindelse med alle de foregaaende Symptomer, var der endeel Tilfælde, som Dr. Lat ham kalder morbi intercurrentes, hvilke meget hyppigt forekom. Der var talrige Tilfælde af Kosen, der vel ikke vare farlige, og altid endte heldigt, men dog vare høist langvarige og kjedsommelige. Fruentimrene fik hyppigt Inflammation i labia pudendi med et let Geberanfald, som altid endte i en Absces uden videre Ubehagelighed.

Tilfældige Saar og Stød helbredtes med Bams Helighed. Hos et ungt Fruentimmer, hvis Haand var bleven beskadiget af caustisk Kali, udbredte Saaret sig saaledes, at alle Integumenterne paa Forarmen sphacelerede bort. I to Tilfælde kom der meget stemme Saar efter Iglesbid med en ichorøs Suppuration, der ikke lod sig styre, og som tilsidst havde Døden til Følge.

Da Sygdommen, saaledes som den her er beskrevet, alt mere og mere tog Overhaand, saa at i Midten af Juni 460 af lidet over 800 Fanger vare angrebne, og da Lægerne vare uenige om Sygdommens Natur, saa foranstaltede den bestyrende Committee efterhaanden, at en Deel berømte og erfarne Læger, bleve raadspurgte, uden at derfor Spørgsmaalet blev mere tilfredsstillende besvaret. Man raadførte

sig i det Hele med omtrent 16, af hvilke 6 påstode at Sygdommen var reen Stjorbug; 6 andre vare af den modsatte Mening; nogle vilde at Sygdommen skulde være Dysenterie, andre derimod toge meest Hensyn paa, hvad man fandt i Cadaverne og vilde hellere have den benævnet Enteritis. Der fandtes Ingen, der formaaede at give sin Mening saa megen Bægt, at den kunde forene alle Partier. Sygdommen har stor Lighed med en Feber, som for nogle Aar siden herskede i Hotel Dieu, og som under Navn af fievre entero-mesenterique er beskrevet af Petit og Serres. Det maatte fremdeles bemærkes, at en lignende dog mindre hæftig Sygdom paa samme Tid herskede i Fængslet i Norwich, tidligere i Dorchester og 1802 paa et Fængsel i Langston. Endeligen synes en Yttring i Edinburgh med. surg. Journal for Octbr. 1825 i denne Anledning at fortsætte den højeste Opmærksomhed. Efter nemlig at have sluttet Anmeldelsen af Dr. Lathams Beretning tilføjer Recensenten, at Tilfældene i Underlivet, de nervøse Symptomer og den farlige Character af de intercurrente Sygdomme synes at have den største Lighed med de Tilfælde, der forekomme i Raphania efter Nydelsen af Brød, der er forgiftet med secale cornutum.

Den dirigerende Committee søgte fremdeles i Forening med sine lægekundige Consulenter at komme efter de foranledigende Aarsager til Sygdommen; men heller ikke dette Spørgsmaal er blevet tilfreds-

stillende besvaret. Den Række af forkeerte, tildeels høist usle og elendige Livsforhold, hvori hine Ulykkelige, der overtræde de borgerlige Love, gjerne staae inden de falde i Retfærdighedens Hænder, de Sindslidelser, der ledsage Straffen, det stillesiddende, indskrænkede Liv, Fanger føre, den indstuttede Lust o. s. v. syntes for sig tilstrækkelige til at fremkalde hvilke som helst farlige Symptomer, og især saadanne, som i det nærre værende Tilfælde. Man indfaae imidlertid meget vel, at disse Aarsager ere fælleds for alle Fængsler og derfor henvendte man især sin Opmærksomhed paa Fængslets locale Forhold, paa Fangerens Diæt og paa Atmosfærens Beskaffenhed.

Fængslet laae, som før er sagt, tæt ved Themsens paa en noget fugtig Jordbund og var omgivet med Mure. Denne Beliggenhed badledes hæftigt af Noget, forsvaredes af Andre; de Førstes Mening beholdt imidlertid Overvægten: Fangerne bortflyttedes efter nogen Tids Forløb, uden Just af den Aarsag, som det syntes, at vinde betydeligt i Sundhed.

Som en virkende Aarsag anførtes ogsaa Kulde, dog var det meest i Begyndelsen, saalænge man holdt Sygdommen for Skjorbug. Da Sygdommen imidlertid i de følgende varme Maaneder ikke allene ikke aftog; men tværtimod tog betydeligt til, saa vandt denne Mening ikke meget Vifald. En Utring af Edinburger-Journalen, Juli 1824, synes ved denne Leilighed vord at lægge Mærke til. I det Recensenten Bibl. for Læger, 1826, 6 Bd. (6)

paa forskjellige Grunde forkaster den Paastand, at Kusbe skulde være en vigtig Aarsag til Sygdommen, saa fremkommer han med en anden, og som det synes os noget rimeligere, at Forkjølelse nemlig, formedelst det Befrædning, skulde være en Hovedaarsag. Der blev under de mangfoldige Forhør man optog, for at udfinde det, der i Stiftelsens Indretning kunde have foranlediget denne Epidemie, og i hvilke man tog Hensyn paa alle andre Omstændigheder, det ikke med et eneste Ord gik om Fangerens Befrædning, ei heller om den Maade hvorpaa Fængslet blev opvarmet. At man ved disse to Poster ikke mindre har havt Sparksomhed for Væde, end ved at uddele Mad til Fangerne, synes høist rimeligt, thi det aldeles ikke videre er beviist.

Diæten synes med Hensyn paa Næringsmidlerne at have været saa yderlig ussel og knap, som man vel kan forestille sig den. Før 1822 havde Kosten været rigeligere, man havde tilstaaet hver Fange daglig 1—1½ Pd. Brød, 1 Pd. kogte Kartoffer, Morgen og Aften en Pøgel Havresuppe eller anden Suppe, til Middag afværlede man med Suppe og Kød eller Fæter ic. med en passende Blanding af vegetabilsk og animalisk Føde; men da man troede, at Fangerne des aarsag bleve for blodrige, saa havde man i Juli 1822 betydeligt formindsket Portionerne, og tillige gjort Mæden eensformigere; man forordnede f. Ex. at Fangerne hver Middag skulde have Suppe kogt paa Oxe-

hoveder, saaledes at et Drexhoved blev beregnet paa 100 Mandfolk eller 120 Fruensimmer, hvilket udgjør omtrent $2\frac{1}{2}$ Lod Kjød paa hver Person, istedetfor at man før, paa de fire ugentlige Kjøddage gav hver Fange 12 Lod kogt Kjød uden Been, med henimod en Døgel Suppe kogt derpaa. Man fratok dem desuden endeel af deres daglige Brødportion. Mandfolkene fik otte Uncer og Fruensimrene to Uncer mindre end før.

Det blev antaget for en Følge af denne Forandring, at Fangerne allerede det paafølgende Efteraar vare blege og meget magrere. De fleste Læger vare af den Formening, at den nærværende Sygdom fornemmeligen maatte tilskrives Fødemid!ernes ringe Mængde og deres Eensformighed. Den eneste, der var af anden Mening var Sir James Macgrigor, Generaldirecteur for Armeens medicinske Departement, efter hvis Ordination hiin formindskede Diæt var indført i Stiftelsen. Støttet paa Irlændernes og Hindostanernes Levemaade, der efter hans Formening er aldeles vegetabilsk, paastod han: at Fanger meget godt kunde subsistere paa vegetabilsk Føde. Men Dr. Wampfield, som paastod, nøie at kjende begge disse Nationers Forhold, beviste, at de foruden vegetabilsk ogsaa betiente sig af animalisk Føde, saasom Æg, Mælk, Smør &c. Dertil havde de Frihed og tildeels ogsaa et andet Clima, for ikke at tale om Vanen.

Hvorom alting er, vigtig har denne Aarsag upaatvivelig været; men at den ikke har været den eneste vigtige, det bevises foruden af andre Omstændigheder ogsaa deraf, at Sygdommen vedblev at tage til efter at man havde indført en liberalere Næringsmaade; Nykomne bleve efter faa Dages Forløb angrebne af de samme Sygdomssymptomer og selv Fængslets Betjente, der sandsynligviis kunde leve som de vilde, bleve ikke forskaaede.

Dr. Latham antyder løseligt, at Contagium maaskee har fundet Sted; men han synes ikke selv at lægge megen Vægt paa denne Mening, og de andre, der yttrede sig derom, forkastede den aldeles.

Det synes efter alt dette ikke urimeligt, at den væsentligste eller de væsentligste, forarsagende Aarsager have, som det desværre saa ofte skeer, unddraget sig Jagttagerernes Opmærksomhed.

De scorbutiske Symptomer, man i Begyndelsen havde troet at bemærke, vare ikke af stor Betydning og vege snart ved en bedre Diæt i Forbindelse med antiscorbutiske Væxter og Citronsaft. Man gav hver 3 Citroner om Dagen, og forbrugte saaledes i et Par Maaneder mere end 80,000 Citroner. Allerede i Begyndelsen af Sygdommen havde Tilfælde af haardnakkten Diarrhøe ikke været sjældne, hvilke man først havde søgt at faae Bugt med ved Hjælp af de almindelige, skandsende Midler, men da man ikke havde været heldig dermed, saa tog man sin Tilflugt til

Mercurius; dog heller ikke af dette Middel saae man Nytte, som man troede, formædelt den scorbutiske Diathæsis, og man var derfor nødt til at vende tilbage til de før anvendte Midler. Paa denne Maade lykkedes det ogsaa endeligt i Begyndelsen af April at standse Diarrhøen, der havde angrebet henimod 500 Individuer, af hvilke omtrent en Snedes Personer vare døde. Men i Løbet af April vendte dette Symptom tilbage, og da forsøgte man forgjæves disse mildere Midler; man blev snart nødt til at anvende en Rængde andre Metoder. Hvor der var Smerte, forøget ved Tryk og forbunden med Feber, der brugte man Aareladning, Trækplastre eller Fomentationer, hvorved man rigtignok overvandt Smerten, men ikke de andre Symptomer, mindst Diarrhøen. Hvor der blot var Coliksmærter der brugte man Opium, Fomentationer ic. uden varig Lindring. Omfæder maatte man gribe til adstringerende, bittere, aromatiske Midler, mucilaginsøe Drikke og Antimonialia. Ogsaa Ipecacuanha blev anvendt, oftest i smaa Gaver: 1—2 Gr. 3—4 Gange dagligt, eller det blev givet i større Mængde, 15—20 Gran, med et Par Gran Opium 1—2 Gange daglig, eller det blev anvendt i Infusion som Klysteer; men alt forgjæves. Ligesaa liden Nytte bragte Klysterer af Amylum og Opium, af fortyndet Blyvand med Opium, varme Bæde, Flonels Bedækning af Maven, stimulerende Salver paa Underlivet ic. Et Plaster bestaaende af

R^x Empl. picis comp. ℥ijss
 — plumbi ℥ss
 Opii puri contriti
 Olei Menthæ
 Camphoræ aa ℥ij

lagte paa Underlivet syntes at virke bedst. Det foraarstagede Sørn eller Døstghed, eller et lystigt Delirium med Snakken og Leen i et væk, der varede uafbrudt et Par Døgn. Saalænge dette Plaster gjorde sin Virkning, sagtnedes Diarrhøen betydeligt; men neppe var Døstgheden eller Deliriet ophørt, før Diarrhøen vendte tilbage med sin forrige Styrke. I denne Forlegenhed, da man troede at have udtømt den hele Materia medica uden Nytte, satte man igjen sin Lid til Mercurius. Den tidligere Erfaring afkræftede rigtighol fra Brugen af dette Middel; men deels havde man for en Deel givet Slip paa den Forestilling, at Sygdommen var af scorbutisk Oprindelse, deels troede man ikke at have noget andet Middel tilbage. Man forsøgte det altsaa hos omtrent 20 Personer, hvis Tilstand vakte størst Betymning, og gav omtrent 1 Gran i Forbindelse med Kalk og Opium 3—5 Gange daglig. Under denne Behandling kom en, et Fruentimmer, til at salivere stærkt, og hendes Diarrhøe standsede stieblikkeligt. Salivation indfandt sig snart hos flere og Følgen var stedse den samme, endog hos meget udmagrede og svage Subjecter. Her ved bragtes man altsaa til at udbrede denne Methode

til alle de Syge, og det ikke blot mod de abnorme Excretioner, men ogsaa mod Nervetilfældene, fordi man ansaae dem for at have een og samme Oprindelse. Hvor Diarrhøen var ledsaget af hæftige Tormina eller Colik med Tenesmi og hyppige Evacuationer af abnorme Excrementer eller Blod, eller hvor Anfaldet var pludseligt, nyligt paakommet og ledsaget af Feber, der troede man det af Vigtighed at give saa stor Dosis at Salivation kunde frembringes strax. Man gav altsaa i adskillige Tilfælde 15 Gran Calomel og 2 Gran Opium ad Gangen. Følgen var i enkelte Tilfælde, at Excrementerne strax antog et naturligt Udseende, Smerten ophørte, Søvn og Munterhed vendte tilbage, i andre kom denne Virkning først efter gjentagen Brug af Mercurius, men i alle var der dog nogen Lindring at spore. Hvor Salivation ikke vilde komme hurtigt nok ved den indbortes Brug, anvendte man desuden Inunctioner.

Denne Behandlingsmaade er bleven meget bittert dabelt (Med. surg. Journ. July 1825 p. 142 sq.) og det neppe uden Grund; thi rigtignok anbefales Calomel i Dysenterie, men det er ifkuns i den Forudsætning, at Leveren er afficeret: man retter da Calomel imod Leveraffectionen, som den primaire Sygdom, og hæver paa den Naabe Dysenterien, der i dette Tilfælde er secundair. Gives der end andre Arter af Dysenterie, der beroe paa nogen anden primair Sygdom, i hvilke man med Nytte har anvendt Calomel,

saa er det dog nok neppe, hvor en scorbutisk Diathesis er herskende; desuden havde man neppe givet sig Tid nok til at oppebie Virkningen af de andre Midler, om hvilke hiin, ofte paaberaabte, kyndige Recensent er temmelig nær ved at paaftaae, at de ikke ere anvendte med tilbørlig Ofsømsomhed. Udfaldet syntes ogsaa at vise, at Behandlingsmaaden neppe havde været den meest passende; thi Recidiver vare hyppige, og nye Tilfælde forekom meget ofte. Som Følge af en medicinsk Consultation blev det derfor, med Hensyn paa Fængslets locale Forhold, af Lægerne foreslaaet at lade Forbryderne forandre Opholdssted, hvorved man meente at forebygge Recidiverne og tillige at besørge deres Sundhed, som for Dieblisset vare ved Kræfter. Efter at altsaa endeel vare frigivne, forflyttedes nogle til et Hospital, der just var ledigt, nogle sattes ombord i et Fangeskib og kun om trent 400 bleve tilbage i Millbank-Fængslet. Dette skedte i Enden af Juli og Begyndelsen af August 1823. Man gjorde i den Anledning den interessante Bemærkning, at endskjøndt der i flere Uger hos alle de forflyttede Fanger herskede en vis Svagelighed, især med Hensyn paa Larmekanalen, saa var der dog den Forskiel, at de Fanger, der bleve flyttede til hiint andet Hospital i de første Uger holdte sig in statu quo, imedens de, der flyttedes ombord paa Fangeskibet, strax mærkeligt vandt i Kræfter og Udseende.

Dette foranledigede, at alle Fangerne, tilstgemed de i Millbank tilbageblevne, blandt hvilke Uordenerne i Underlivet vedbleve at vise sig, bleve fordeelte paa 3 4 Stike.

Diarrhoeen vedblev desuagtet at vise sig temmelig hyppigt, stundom med Mellemrum af flere Maaneder. Den kom saa pludseligt paa, at naar man en Dag ikke havde meget over en Snees Patienter, saa kunde man et Par Dage efter finde Halvparten af Fangerne paa Sygelisten.

Siden Forskyttelsen døde ingen; men før den Tid vare 30 døde, hvoraf dog et Par ikke egentligen kunne siges at have bukket under for denne Sygdom. De fleste døde i en Alder af lidt over en Snees Aar. En lille Pige var kommen i Forbedringshuset 11 Aar gammel og døde i sit 15 Aar, en anden var kommen der 13 Aar gammel og døde i sit 16de Aar.

Omsider blev man fed af disse idelige Recidiver, og man mistvivlede ganske om at overvinde Sygdommen ved medicinsk Behandling, især da man havde lagt Mærke til, at naar nogle af Fangerne bleve besnaadede, saa vare Recidiverne hyppigst blandt de Tilbageblevne. Paa Grund heraf antog man endeel mentale Aarsager som medvirkende og androg paa at frigive alle Fangerne, et Forslag, som Regjeringen til Ære for dens Humanitet antog, for saa vidt som det kunde bestaae med Statens Sikkerhed. Alle Fruentimmerne bleve frigivne, saa hastigt, de kunde op-

give Nogen, der vilde tage sig af dem. Ogsaa en
 deel af Mandene nøde denne Fordeel; men Resten,
 der ikke kunde frigives, fordeeltes saaledes omkring
 paa Fængselsene og sysselsattes saaledes med pass
 sende Arbejder, at de snart vandt deres forrige
 Sundhed.

Hb.

C. Medicinsk Nytt i korte Meddelelser.

En Volvulus helbredet ved Operation.

Thomas E., 28 Aar, stærk og forresten sund, havde den 9de Juni 1824 været beskæftiget i Skoven med at fælde og sammenbinde Alisknipper, et Arbejde, hvorved han afvekslende havde maattet bukke og reise sig hurtigt. Paa engang følte han en smertelig Trækket i Egnen af Navlen, noget opad og til højre Side. Smerten tog hurtigt til og nødte ham til at forlade sit Arbejde. Kun med stor Møie kunde han tilbagelægge Veien til sit Hjem: ethvert, noget haardt Trin forøgede Smerten betydeligt. Efter Hjemkomsten lagde han sig til at sove under aaben Himmel. Da han nogen Tid efter vaagnede kastede han nogen Stum op, hvorved den smertelige Følelse i Underlivet syntes noget lettet. Mod Aften havde han Aabning, dog følte han sig ikke som efter en fuldkommen Udtømmelse: det forekom ham som om Excrementerne kun kom fra den nederste Deel af Tarms

kanalen. Hele Natten igjennem var Smerten taalelig, men kom dog i Mellemrum. Den næste Dag tilstode Symptomerne betydeligt: hver 20–30te Minut kom der hæftige Coliksmarter, der holdt ved omtrent 5 Minutter, hvorpaa der saa indtraadte en nogenlunde smertefri Tilstand. Den tilkaldte Læge behandlede Sygdommen med antiphlogistiske og emollierende Midler. Aareladning, linde Afføringsmidler og Clysterer i Forbindelse med krampestillende Midler, hvilte ogsaa Dagen over gave Lindring; men mod Aften steg Smerten til en uhyre Grad og Anfaldene kom hyppigere. De anvendte Midler bevirkede hverken Afgang af Vinde eller Excrementer; derimod fulgte en Mængde Opstødelse efter hvert Anfald. Pulsen var blød, hverken fuld eller hurtig; Hudens Temperatur var ikke meget forøget; Underlivet var ikke udspændt eller meget heedt at føle paa. Dowers pulver med Camomillethe, Draaber af Liqy. ammon. succin, Tinct. Opii Crocat, og Tinct. Castor; Linim. volat. camph. udvendigt paa Underlivet i krampestillende og blodgjørende Clysterer, derhos jevnligt lunkne Bade med Kali anvendtes nu og fortsattes lige til den 14de uden nogen Nytte. Saaledes stod det da Dr. Fuchsius kom til. Han fandt den Syge liggende i Sengen i et smertefrit Øieblik, med et guulagtigt blegt Udseende; Mobløshed, Angst og Smerte talede ud af hans Ansigt; Øinene vare matte og guulagtigt farvede; Tungen guulagtig; Hudens Temper

ratur ikke meget forøget; Urinen blegguul med en Sky; Pulsen var blød, regelmæssig, omtrent 60 i Minuten. Underlivet havde endnu den forhen angivne Character og var ømfindeligt i sin hele Udstrækning, dog meest i Egnen af Navlen lidt opad og til høire Side, omtrent der, hvor Colon danner den første Krumning, eller lidt under dette Sted. Her kunde man tydeligt føle en Induration, hvis Grænses imidlertid ikke, formedelsk dens dybe Beliggenhed, vare at bestemme. Saameget lod der sig alligevel afgjøre, at Indurationen begyndte omtrent 2 Uger oven for Navlen, lidt til høire og strakte sig, næsten efter en lige Linie, over til Musc. rect. paa venstre Side; den havde en ujævn Glade og var at føle paa omtrent som en udsplændt Tarm. Der var intet Brok tilstede; siden den Gde vare ingen Excrementer afgaaede, heller ikke havde Brækning siden den Tid viist sig. Omtrent efter en halv Times Forløb kom der et Anfald af hæftige Coliksmærter; den Syge kreg høit og greb efter en Gjenstand, hvorved han holdt sig fast. Paroxysmen havde den største Lighed med Veerne hos en fødende.

Under dette Anfald, der varede 5 à 6 Minuter, var Underlivet noget spændt og smerteligt ved Berørelse, især paa det foranstøt Sted over Navlen, hvor Indurationen var. Den Syge paastrød at dette Sted var Sædet for hans Lidelser, herfra tog Smærterne altid deres Begyndelse og her vare de hæftigst. Han

vidste ingen Aarsag at angive til sin Sygdom; den var kommen pludseligt, han havde intet Skadeligt nydt, ikke drucktet Koldt medens han var varm; han havde aldrig lidt af Colik. Dr. F. var saaledes ikke istand til ved det første Besøg at kjende Sygdommen, imidlertid indsaae han nok, at den hverken var reen spasmodisk eller reen inflammatorisk; han besluttede derfor først at tage Hensyn paa den haardnakkede Forstoppelse, deels i den Tanke, at en mekanisk Hindring laae til Grund, deels for ved et længere Bekjendtskab med Sygdommen bedre at komme efter dens Væsen.

For at mildne Anfaldene forordnedes en gjentagen Aareladning og Igler paa Indurationen; dernæst linde Afføringsmidler, Clysterer af Olie, og Indgnidninger paa Underlivet af Altheasalve og Mercurialsalve; Havresuppe afværlende med ferd Hønssejedsuppe at drikke. Man fortsatte Brugen af disse Midler til den 16de uden at bevirke nogen Forandring i Sygdommen. Anfaldene vare lige hæftige, og havde under hele Sygdommen den største Lighed med Veer; Smærterne gik bestandigt ud fra Indurationen og syntes gradviiis at udstrække sig over hele Underlivet i Retningen af Tarmenes peristaltiske Bevægelse.

Dr. F. troede sig nu berettiget til at antage en Volvulus for Aarsagen til den Syges Lidelser, og foreslog Operation, for at afvende Betændelse og Brand i Tarmene. Imidlertid gav han efter for den Syges og hans Families Modforestillinger, især da han ikke

stolede saa aldeles trygt paa sin Diagnosis. Man forsøgte altsaa endnu lunkne Roeslie givet i Forbin- delse med store Gaver Opium 2—3 Spiseskeer fulde hver halve Time; derefter Calomel og Aloe, af hvert 2 Gran hver anden Time, og Clysterer af flere Potter koldt Vand anbragte ved Hjælp af en Pumpsproite, et Middel der i de nyere Tider, især af Englænderne, er blevet meget roest mod haardnakkede Forstoppelser; men ogsaa alt dette var forgjæves. Vandet trængte netop til Indurationen, men ikke videre. Dr. F. beklager, at han ikke efter Hippocrates forsøgte at udspile Larmene ved Luft istedetfor ved koldt Vand. Man forsøgte endelig metallisk Quicksolv uden Nytte. Den 17de og 18de kom der hæftig og vedholdende Brækning, ikke af Excrementer men af Mæget, der lugtede efter Excrementer; den Syge havde i sit Ansyn meget tilfældes med en, der ligger med et indeskemt Brok i det sidste Aandedræt; selv den specifikke Uddunstning fra Huden manglede ikke, han var meget vedslagen og modløs og gav nu sit Samtykke til Operationen, der blev foretaget den 19de, Kl. 11 om Førmiddagen, af Dr. Fuchsius og Districtslægen Hr. Weiskirch, og i Overværelse af Dr. Crevecoeur fra Crömbach. Den Syge blev lagt i en beqvem Stilling paa et Bord, man undersøgte nøiagtigt Indurationen, og man bestemte at gjøre Indsnittet omtrent 2 Tommer ovenfor

Navlen, langs den udvendige Rand af musc. rectus.
 Dr. F. gjennemskar nu Integumenterne lige til Peritonæum, gjorde i dette en lille Abning og dilaterede nu med en Bistouri med Bouton opad og nedad indtil Saaaret var 7 eller 8 Tommer langt. Derpaa indbragte han sin Haand bestmurt med Olie, hvilket forarsagede et Anfald af Colic, hvorved endeel af Tarmene trængte sig ud af Underlivet. Efter Paroxysmen bragtes Tarmene tilbage og efter nogen Undersøgelse fandt han omfiden i en paa tværs liggende Portion af Colon et fremmed Legeme. Denne Deel af Tarmen blev nu bragt ud af Saaaret for nøiere at undersøges. Tarmkanalen var hverken betændt eller meget udvidet, men indeholdt en blød, sammenhængende, uadskillelig Masse, som ved dens øverste Ende var noget sammentrykt og derfor noget haardbladen. Saa langt som han kunde følge denne Deel af Tarmkanalen var dette fremmede Legeme tydeligt at føle. En Volvulus var her umistjendelig, men den lod sig ikke skyde tilbage udenfra, heller ikke var det mueligt at naae dens Begyndelse med Haanden. Dr. F. troede nu kun at have to Veie at gaae frem paa, enten maatte han gjøre et Tværnit over Underlivet mod den venstre Side, eller han maatte aabne Tarmen selv. Han bestemte sig for det Sidste og gjorde en omtrent 2 Tommer lang Abning ved Enden af det indskudte Stykke, hvilket saa strax lod sig tilsyne. Med Pegefingeren skød han nu dette Stykke tilbage imod

venstre Side, imedens han svagt traf i den udvendige Tarm. Paa denne Maade lykkedes det at hæve denne Vulvulus, der var over to Fod lang. Der var ikke det mindste Spor af Inflammation at opdage. Saaret i Tarmen blev nu forenet ved en H ndst magers m med 6 sammenhængende St ng; Traaden st krede man sig i nederste Vinkel af Saaret paa Underlivet, søm derefter blev forenet ved en Sutura interscissa. Paa Siden af denne Sutur anbragte man to Longetter og derover en Forbindning liig Monro's. Patienten blev derpaa lagt i Sengen og fik noget H nsesj dsuppe, hvilket afvekslende med Havresuppe var Alt, hvad han nød de første Dage. Medicin fik han ikke.

Coliksmærterne ophørte strax efter Operationen, men Excrementer afgik først et Par Dage senere, efter at der var gaaet meget hæftige Smerter forud, med en egen Lyd, og en H lelse af Riven og Tr kken i Tarmene; dette var den første Gang han i 12 Dage havde havt Aabning.

Den fjerde Dag blev Forbindingen aabnet. Saaret saae meget godt ud og der var ingen Saarsfeber; allerede den fjortende Dag var Saaret helet, paa den underste Vinkel når; den naturlige St elgang indfandt sig regelmæssigt hver Dag. Dr. F. havde flere Gange forsøgt at trække Traaden ud af Saaret i Tarmen, men forgæves; da Patienten derfor 6 Uger senere besøgte ham, sk r han den af tæt ved Huden. H.

Sæbe af Croton-Olie.

En engelsk Chemiker, Mr. Morson, den samme, der har indført Sulphas Quinine i vor Materia medica, har af den bedste Crotonolie ved Hjælp af Soda lavet en Sæbe, der virker fuldkomment som Crotonolien allene; men synes at være meget mildere, forårsager ikke saa let Kneb i Maven og kan gives i noget bekvemmere Gaver. Man har givet denne Sæbe i Pilleform fra eet til tre Gran ad Gangen. To Gran anses for Middeledosis til en Boren. (London medic. Repository & Review. April 1826 p. 378). h.

Et Par Ord om Pathologien af Marasmus.

I den maanedlige kliniske Beretning for Marts finde vi en Bemærkning, der synes at fortjene Opmærksomhed, Skøndt vi endnu ikke tør bestemme, hvormeget man kan bygge paa den. Ved Sectionen af et Barn, der var død med Symptomer af Marasmus (Symptomerne ere ikke anførte) havde man nemlig fundet Tarmene hængende sammen ved et Bæv af Lympha plastica, Skøndt Barnet aldrig havde klaget over Smerte i Maven. Støttet paa denne Bemærkning har man siden troet at see Rytte af Igler paa Underlivet ved Marasmus, hvor der var det ringeste Spoor af Smerte forhaanden. Selv efter at de al-

mindelige Midler vare anvendte vil man have seet Nytte af denne Behandlingsmaade. (London med. Repos. & Rev. April 1826 p. 382). §.

Förgiftningsstilfælde efter Spanstfluepulver lykkeligt helbredede.

En ung, robust Slagterdreng, 20 Aar gammel, tog af en Feiltagelse en halv Unce Spanstfluepulver. Kort efter følte han en hæftig Skjæren ved Urinens Afgang og stærkt Hede i Svælget, hvortil snart kom en stærk Brækning. Da disse Symptomer efter kort Tids Forløb toge meget til, saa bragte man ham til et Hospital. Her fik han strax 6 Uncer god Vomolie og et varmt Bad, hvilket forskaffede ham nogen Lindring. Brækningen vedvarede. Mælk og slimede Midler brugtes som Drik og som Clysterer; emollierende Fomentationer udvendigt; indvendige Piller af Campher og Salpeter. 8 Timer efter kom blodig Urin med megen Smerte, hvilket Symptom den følgende Dag aftog noget; men Smerten ved Vandladningen, Heden i Svælget og Erectionerne vare endnu lige stærke. (Et varmt Bad, Fomentationer, Mucilaginososa og Mælk baade som Drik og som Clysteer; 6 Piller). Den tredje Dag kom Brækningen ikke meget hyppigt, og de forskjellige Symptomer toge af i Intensitet (Samme Behandling). Den fjerde Dag forsvandt

Brækningen og den Syges Tilstand forbedrede sig dagligt under denne Behandling indtil den tolvte Dag. Den femtende Dag forlod han Hospitalet, og har siden i tyve Aar intet Meen havt af dette Tilfælde. Ved denne Leilighed fortælles det, som et Beviis paa den forskjellige Idiosyncrasie, at en Mand fik Blodpis og laae syg i otte Maaneber, fordi han havde taget et Medicament, der var tillavet i en Morter, hvori man havde stødt Cantharider. (Grosiers Notizen a. d. G. d. Nat. u. Heilk. No. 243 Decbr. 1825 Pag. 10).

Radix Caineæ mod Battersøet.

Denne Rod kommer af *Chiococca racemosa* Martius, 5 Cl. 1 Ord, Fam. Rubiaceæ og anvendes meget i Brasilien. Statsraad von Langsdorff roser den som et bræststift, ikke svækkende, men styrkende Purgermiddel, et godt diureticum og et overordentligt virksomt Emmenagogum. Dens Lugt og Smag er ubehagelig, flygtig og opvækker Qualme, ogsaa ofte Brækning, uden at man derfor kan tillægge den egentligt emetiske Kræfter. Hos Nervesvage og Hysteriske viser den sig som et nervestyrkende Middel, men dens Hovedvirkning er antihydripisk. Den infunderes med kogende Vand (Zij til ½j Vand), staaer Matten over og tages Theekopfuldviiis een eller to Gange dagligt. (Grosiers Notizen No. 249, Novbr. 1825 Pag. 112).

Pathologie af Sindssygdomme.

Dr. A. L. J. Bayle udgav ifjor i Paris et lille Skrift under Titel af *Nouvelle doctrine des maladies mentales*, der indeholder Resultaterne af mere end 200 Jagttagelser, og som skal tjene til Forløber for et større Værk, han agter at udgive.

1. Efter denne Forfatter er *Meningitis chronica* den nærmeste Årsag (*causa proxima*) til omtrent femte Delen af Sindssygdommene hos Mandfolk, men derimod kun til omtrent en trediede eller en fem og trediede Deel hos Fruentimmer.

2. Almindeligviis forårsages den af en Blodcongestion, der enten kommer pludseligt eller langsomt i Karrene af *pia mater*.

3. Irritationen gaaer derfra over paa den indvendige Glæde af *Tunica Arachnoidea cerebialis*, hvorfra den kan forplante sig til Resten af denne Membran; men den er med Hensyn paa Hemisphærierne altid indskrænket til Converiteten og den indvendige Overflade.

4. Almindeligt kan deri iagttages 3 Stadier, nemlig: et Stadium for Congestionen i Blodkarrene af *pia mater* med Irritation paa *tunica arachnoidea*; det andet Stadium for Inflammationen og det tredje Stadium for Exhalationen. Ethvert af disse Stadier forårsage Uordener i Hændsfunctionerne og i Bevægelserne, hvilke Forfatteren lader svare til disse tre Stadier. Der kommer altsaa 1° *Monomania*

(ambitieuse) med nogle Spor af svækket Bevægelse; 2° Mania; 3° Dementia med universel eller local Paralysis.

5. Delirium afhænger steds af den Irritation, som den inflammerede pia mater og Arachnoidea forårsage paa substantia corticalis af Hjernen.

6. Monomania (ambitieuse) begynder steds med en vedholdende Blodcongestion i vasa af pia mater, med Irritation paa den indvendige Glade af Arachnoidea.

7. De svage Spor af forhindret Bevægelse (Paralysis incompleta), som finde Sted i første Stadium, vise steds en Compression af Hjernen forårsaget af Blodcongestion.

8. Den Exaltation og den Agitation, der er forbunden med dette første Stadium forårsages af den secondaire Irritation paa Hjernen, en Følge af Irritationen paa Arachnoidea.

9. Den fuldkomne Hands Forvirring og den mere eller mindre voldsomme Agitation, der følger med det andet Stadium, vise at Irritationen af Hjernen og Inflammationen af Arachnoidea ere meget heftige.

10. Agitation i høi Grad og vedholdende forårsages ofte af en albuminøs Exhalation, der følger en heftig Inflammation paa den indvendige Glade af Arachnoidea.

11. Den heftige, ubetvingelige, spasmodiske

Agitation, der stundom viser sig periodisk, ligesom ogsaa de epileptiske Anfald beroe paa en consecutiv Inflammation paa Hjernens Overflade, dens meest overfladiske Lag blive bløde (ramollissement) og paa en stor Strækning faaer den Adhærensfer med Arachnoidea og Pia mater, saavel paa Conexiteten som paa den indvendige Glade af Hemisphærierne.

12. Universelle eller partielle Tremores, subsultus tendinum, hyppige Convulsioner, Stjæren med Tænderne, Rigiditet og Strækninger i Tetanus; Contracturer ic. beroe ogsaa paa consecutiv Inflammation i Hjernens graa Substant, men af mindre Udstrækning end den i forrige §.

13. De apoplektiske Anfald, der ere saa almindelige i tredie Periode, frembringes næsten bestandigt af pludselige Blodcongestioner i vasa af pia mater og Cerebrum; meget sjældent ved Tiløb af et serøst Fluidum, men aldrig af en Hæmorrhagie i Hjernen.

14. Det totale Ophør eller Formindskelsen af Agitationen, den betydelige Svækkelse i alle Hænder, den større eller mindre Grad af Paralysis, man bemærker i Begyndelsen af 3die Stadium tilskjendegive Compression af Cerebrum, der beroer paa Exhalation af Serositet i Caviteten af Arachnoidea, paa en serøs Infiltration af Pia mater og paa en serøs Udgydning i Sideventriclerne.

15. Disse Symptomer i stigende Grad vise en forøget Compression af Hjernen.

16. Stupiditet med Afvigelse i alle Hænder og næsten universel Paralysis er Resultatet af den højeste Grad af Compression og altsaa ogsaa af særskildt Udgydning. (Bulletin des sc. med. May 1825. p. 33 sq.).

h.

En Maade at prøve Castoreum paa.

For at kjende om Tinctura castorei er lavet af canadisk eller russisk Castoreum, behøver man blot at komme nogle Draaber i destilleret Vand. Sætter man nu til denne Blanding, der er blaffet, Ammoniac, saa bliver den aldeles klar og farveløs, om Tincturen er lavet af russisk, men den vedbliver at være blaffet og plumret, om den er lavet af canadisk Castoreum. (Bulletin d. sc. med. May 1825).

h.

Levertran mod Gigt.

Krebsphysicus Dr. Osberghaus omtaler Levertran som det almindeligst brugte Folkemiddel ved Rheumen. Dette Middel har viist sig virksomt i utallige Tilfælde af chronisk Rheumatisme, men især, efter hans Erfaring, i chronisk Gigt. Selv i sygelige Affectioner af Brystet og Maven, og, som han siger, i

Epilepsia, har han seet Nytte deraf. Men det som meest vakte hans Opmærksomhed var dette Middele Virksomhed imod Rhachitis. Børn, som aldeles ikke kunde gaae, bleve efter 3—4 Ugers Forløb saa raske tilbeens, at man neppe kunde kjende dem igjen. De meest haardnakkede Forstoppelser bleve hævede ved Brugen af Levertran, uden at den i mindste Henseende yttrede nogen skadelig Virkning paa Maven, undtagen naar man tog for store Gaver. Almindeligvis nedslemmedes Appetiten noget, men Sveden og Urinen ligesom ogsaa Stoolgangen pleiede at forøges endeel under Curen.

Borne toge Morgen og Aften en halv til en heel Spiseske fuld; Børn indtil 2 Aar en Theeske fuld med stødt Sukker. Iblandt de forskjellige Arter af Levertran foretraktes den, der er af Consistens som almindelig Syrup og af mørkladen, i det Grønne spillende Farve. Den, der spiller meget i det Rødlige og lugter stærkt, er sædvanligt blandet med blank Tran.

Hos Børn kan man anvende en renset Levertran, der findes hos Materialisterne og er af lysgul Farve ligesom Balmucolie.

Den almindelige blanke Tran anbefales ogsaa ved Orm, saavel indvendigt som indgnedden udvendigt paa Underlivet. (Kusts Mag. f. d. g. Heilkunde, 20 Bd. 3 H. Pag. 563). H.

Et Tilfælde af en uhyre Forstørrelse af Mammæ.

Dr. Delfix fortæller i *Journal de Physiologie* om et Fruentimmer, Maria Chaure, i Nedre Pynes nærme, 30 Aar gammel og af lymphatisk Temperament, der i Aaret 1821 raadspurgte ham angaaende en venerisk Affection. Under Brugen af Mercurius, anvendt i Frictioner, kom hun sig snart. 2 Aar derefter søgte hun igjen Raad for et lignende Onde, hvorhos hun tillige klagede over, at hendes Bryster vare blevne tredobbelst saa store som de pleiede at være. Den van Swieten'ske Solution af corrosivt Sublimat i Forhindelse med andre Midler, hævede snart de syphilitiske Symptomer; men Brysterne vedbleve at vore. Han ansaae i Begyndelsen dette sidste Symptom for ogsaa at beroe paa Syphilis og søgte derfor at fjerne det ved at indgnide Mercurialsalve i axillæ. Der forbrugtes omtrent en Unce Salve paa den Maade; men Brysterne vedbleve desuagtet at vore indtil de tilsidst naaede en uhyre Størrelse. Naar Patienten sad, hvilede de paa hendes Laar; de kunde bringes tæt sammen paa hendes Ryg; Borterne vare, saa store som Hønsæg. Med alt dette følte hun ingen Smerte i dem; og Huden havde beholdt sin naturlige Blødhed og Farve. Uden Dr. Delfix's Vidende havde en Chirurg med en Lancet gjort et dybt Indsnit i et af Brysterne i Forventning af at træffe Pus, men istedetfor Pus kom der kun nogle Draaber

Blod. Denne Operation havde forresten ingen Smerte forarsaget. Ved denne Tid havde Patienten absorberet i femte Maaned. Nu blev der anvendt Indgnidning med Hydroiodas potassæ i Salve efter Magendies Formel og paa samme Tid anvendt emollierende Fomentationer. Denne Behandling fortsattes halvanden Maaned uden at noget Ubehageligt tilstodte. Ved Enden af denne Tid vare Brysterne meget formindskede. Efter et Mellemrum af femten Dage anvendte man igjen Jodinesalve i 3 Maaneder; men foretog Indgnidningerne mindre hyppigt, da hun ellers klagede over Hovedpine. Resultatet af denne Cuur var, at Brysterne bleve formindskede saameget, at de kun beholdt dobbelt den Størrelse, de naturligt havde havt. Gruentimmeret var efter den Tid istand til at paatage sig strængt Arbeide. (Andersons Quarterly Journ. of the med. Sc. Apr. 1826 p. 301).

h.

En sexaarig Herpes exedens helbreddet i sex Uger ved Blyant. Af Dr. Mayer.

En 39aarig Kone havde indtil sit 28de Aar nydt en god Sundhed. Fra den Tid af havde hun i 4 Aar lidt meget af rheumatiske Smerter, især i Fødderne. Da disse Smerter ophørte kom der paa det høire Haandled et vesiculøst Udslæt, der lidt efter lidt udbredte sig over hele Indsiden af Forarmen. Hun

harde raadspurgt endeel Læget og ikke forsmået Quak-
salvere; hun havde brugt en heel Mængde Midler,
men alt forgjæves.

Den 19de Decbr. 1822, da hun henvendte sig
til Dr. Mayer, klagede hun over hæftige Smerten i
den høire Forarm, der var bedækket deels med aabne,
ilde udseende, saniose Saar, deels med hæslige År;
hele Overfladen var rød, spillende i det blaa. Nu og
da kom der hist og her smaa, røde Puncter, som efter
at have naaet en vis Udstrækning bleve til Blærer.
Disse brast om nogen Tid og efterlode sig Saar, imes-
dens at andre, ældre Saar borttørredes. Det var
ikke mueligt at finde Årsagen til dette Onde; Konen
befandt sig forresten vel og havde født flere sunde Børn
under sin Sygdom.

Dr. Mayer foreskrev hende en stærk Saffapar-
rilla; Decoct (ʒij rad. ʒij Vand og deri opløst Alum.
crud. ʒij) at tage Episesteefuldviss 4 Gange daglig.
℞ Graphit. opt. ʒβ, Sulph. aurat. antim. gr. vj.
Merc. dulc gr. xij. Mel. depurat ʒj m. d. s. Morgen
og Aften en Theestee fuld = 20 Gran Graphit pro
dosj. ℞ Aquæ Calc. ustæ, Ol. amygd. aa ʒj
m. d. s. til udvortes Brug.

Efter 4 Dages Forløb var Armen allerede res-
nere, Smerten og Kløen havde aftaget noget, Pa-
tienten taalte godt Medicinen, men Formen behagede
hende ikke; derfor ophørte hun med Decocten og tog
nu: ℞ Graphit. opt. Extract. Dulcamar aa ʒj.

Merc. dulc gr. xij. Sulph. aurat. Antim gr. vj.
 Succ. Liqvir. q. s. ut. f. p. No. LX. Consperge
 Sem. Lycopod. d. S. 5 Piller 3 Gange daglig.
 R^x Graphit. opt. Zij. flor. Zinci 3ß. Axungia
 porcin Zij. M. S. Indgnides paa Armen Morgen
 og Aften.

Fra den 27de Decbr. dannede ingen nye Pustler
 sig og ved Enden af Januar 1823 vare alle Saarene
 helede. De efterlod sig endeel søle, dybe Ar og nogen
 Stivhed i Armen og Haandlede, hvilken Dr. Mayer
 søgte at have ved Indgnidning af Linim. camph. og
 Ol. Lini.

Da der i halvandet Aar intet Recidiv er kom-
 met, saa anseer Dr. Mayer Curen for at have været
 radical. (Hufelands Journ. Febr. 1825 Pag. 65),

S.

Brud af Laarbeenshalsen (fractura colli fe-
 moris) forenet ved Beenmasse indenfor Cap-
 selligamentet. Af Dr. Wegbie i Edinburgh.

De forskjellige Meninger, der endnn herse
 blandt Chirurgerne om Foreningen ved Beenmasse af
 en complet Fractur af Laarbeenshalsen indenfor Cap-
 selligamentet, gjøre enhver Meddelelse, der kan tjene
 til at berigtige vore Begreber om denne Sag, i høj
 Grad interessant. Af den Natur er ustridigt nærvæ-

rende Tilfælde, hvilket vi derfor gjøre os en Forsøielse af at meddele i muligste Fuldstændighed.

En svagelig Dame, 77 Aar gammel, gled i det hun var i Begreb med at gaae fra et Værelse til et andet og stødte den høire Hofte (Novbr. 1821). Da hun forsøgte at staae op, havde hun ikke Lemmet mere i sin Magt; hun blev bragt til Sengs, men da det var silbigt, og da hun ikke følte nogen heftig Smerte, saa lod man først den næstfølgende Morgen en Chirurg hente. Hun fandtes da liggende paa Ryggen, som hun pleiede, det høire Laar var $1\frac{1}{2}$ Tomme kortere end det venstre, Knæet og Lærerne vendte udad, og Hælen stod i Fordybningen bag den indvendige Ankelsknogle (malleolus) af den anden Fod; hun følte ingen Smerte, men hun kunde ikke bevæge Lemmet: ethvert Forsøg paa at bevæge det frembragte den hæftigste Smerte i Egnen af Trochanter major og paa Indsiden af Laaret. Extension af Benet for at bringe Ankelsknoglerne (malleoli) hinanden nær, bevirkedes let, men var dog noget smertelig. Det var ikke muligt at holde Benet i denne Stilling, det trak sig strax tilbage igjen. Strepitus kunde ikke bemærkes.

Disse Symptomer viste ganske tydeligt en Fractur af Laarbeenshalsen, men da man, med Hensyn paa Patientens Alder og svagelige Forsatning, opgav ethvert Haab om Helbredelse, saa lagde man blot en fast Forbinding om Legemet, understøttede Laaret med Puder og extendede nu og da, i det man søgte at

bringe Knæerne og Ankelnoglerne lige overfor hinanden; Resten overlod man til Naturen.

Under denne Behandling tilbragte hun 5 Maaned, deels i Sengen, deels paa en Sofa. Efter den Tids Forløb begyndte hun at bruge Foden noget: ved Hjælp af Krykker kunde hun træde sig igjennem Bærelset, med Tiden ombyttede hun Krykkerne med en Stok, og ogsaa den blev snart overflødig, saa at denne gamle, svagelige Dame, hvis Helbredelse næsten ganske havde været Naturen overladt, inden et Aar efter Faldet var istand til med Lethed at gaae omkring i Huset, og gaae fra den ene Etage til den anden, dog maatte hun betjene sig af en høihælet Sko. I denne Forfatning levede hun endnu et Par Aar, indtil i April 1824 en Hjerneaffection endte hendes Dage. Det bør endnu tilføies, at Knæet og Foden mod Slutningen stode betydeligt udad, og at denne Extremitet var en heel Deel tortere end den anden.

Efter Døden fandt man Hovedet af Laarbenet i Acetabulum og kunde bevæge det fuldkomment frit. Ved Acetabulum selv var intet Sygeligt at bemærke, ligamentum teres var ubeskadiget, men Capselligamentet var meget fortyknet og Laarbeenshalsen (collum ossis femoris) meget tortere end naturligt. Efterat Laarbenet var gjennefsauget lidt under Trochanter minor, blev den øverste Deel udtaget og fløvet paa langs. Da man nu indenfor Kapselligamentet så ind paa caput ossis femoris selv, saa bes

mærkede man en Linie af fast Deenvæv, der gik paa tværs, fra den ene Side til den anden. Dette var, tilligemed Forkortningen af collum og Fortykkningen af Capselligamentet det eneste Sygelige ved dette Been.

Sir Astley Cooper, hvem det pathologiske Præparat blev sendt fra Edinburgh, er tilbøielig til at ansee det, som Hr. Veggie holder for en Forening ved Beenmasse, for at være en Følge af Alder og Sygdom. Han synes imidlertid at have betragtet det Hele fra en meget eensidig Synspunct, og mere at have taget Hensyn paa Venets nærværende Tilstand, end paa Sygdomshistorien; thi hverken Alder eller nogen som helst Sygdom vare istand til at frembringe de Symptomer, der viste sig ved Sygdommens Begyndelse: Fractur eller Luxation maa nødvendigt have været tilstede, men at det ikke var Luxation, det viste Delenes Tilstand ved Obductionen tydeligt nok.

Præparatet gjemmes nu i the College of Surgeons Museum i Edinburgh og der er sørget for en lærerig Afbildning tilligemed en Beskrivelse over dette mærkelige Tilfælde. (Frorieps Notizen No. 286, April 1826, Pag. 350). h.

A. Originale Afhandlinger.

I.

Erfaringer om Brugen af Brækviinsteen i Brystbetændelser.

Samlede paa det kgl. Frederiks Hospital af Prof. D. Bang.

Det er ikke uden Grund, at der for Tiden klages over de danske Lægers litteraire Uvirksohmhed. Kun om større Værker kan den Undskyldning gjælde, at der gives for saa danske Læsere og at man ikke kan dække sine Omkostninger, med mindre man skriver i et eller andet fremmed, mere udbredt, Sprog, for de mindre Afhandlinger stod altid dette Bibliothek aabent. Dog — saa gjerne dets Udgivere ønskede det, saa ofte de anmodede derom saa sjelden er deres Ønske, deres Anmodning bleven opfyldt. Provincial Lægerne klage over deres trættende offentlige og private Rejser og Syssler, de større Stæders Læger

Bibl. for Læger, 1826, 6 Bd. (8)

over den udbredte Praxis; begge levnes kun tiden til ved Skrifter at virke for Videnskabens Fremme, og dog vil vist sandt Jær for denne snart, selv hos den meest søgte, finde Tider nok til at optegne hvad der af Erfaringens rige Kilde var øst. Mangen afholdes fra at udgive sine Jagttagelser af Mangel paa Tilstrø til disses Værd, af en, blandt danske Læger i den senere Tid ofte forbydt Øreen, Beskedenhed, hvorved de berøve Videnskaben og deres lidende Medbrødre mangen gavnlig Oplysning — en Beskedenhed, der dog vist er mindre at badle end den usluttelige Lyst til at skrive Meget, der til Lykke sjelden hos os, fylder Journaler og Bøger med oftest laant, ja vel endog flere gange gjentaget, Ordfylde, hvis største Fortjeneste er ikke at skade. — Det er ei saadant som forlanges, men troværdige uden forudfattede Meninger samlede, uden selvbeholdelig Fyldetalt optegnede Jagttagelser om Sygdommene og deres Helbredelse. Og paa saadanne vil det heller ikke mangle hos os i Fremtiden, saalænge den Aand, der eengang besjælede Danmarks Læger, endnu ikke er uddød, saalænge der endnu er noget tilbage af den videnskabelige Dannelse, der engang hævdede dem en fortrinlig Rang i den medicinske Stat.

Er det især ved saaledes at samle og udgive sande Erfaringer om Sygdommens Behandling, at Lægen ogsaa virker gavnlig udenfor sin practiske Kreds, har ingen Tidsalder givet større Leilighed

hertil end den nærværende. Naturen og Kunsten til bød ham aldrig før saamange Midler, hvormed han kunde bekjæmpe Sygdommen, der raadtes aldrig før saa mange Metoder mod een og samme Sygdom. At prøve disse, at bestemme, hvilke der i Sikkerhed, Hurtighed og Behagelighed har Fortrin, bliver altid en ligesaa interessant som gavnlig Gjenstand for Lægens Undersøgelse, den bliver hvert Aar nødvendiggere, jo meer Antallet tiltager paa skrivelyste Læger, der maaſkee selv bebragte af et Par tilfældig heldige Curer, bebragte andre med en ufortjent Berømmelse af et, enkelte Gange forsøgt Middel, hvorved de tit troe at kunne omſkytte Aarhundredes Erfaringer.

Intetſteds er en ſaadan Prøvelse forbundet med færre Vanskeligheder, intetſteds kan den formedelſt Mængden af ſamtidige Jagtagelser lede til et viſſere Reſultat end paa et Hoſpital. Det er altsaa fornemlig Hoſpitals Lægens Pligt paa denne Naade at virke for ſin Videnſkab, og denne er det jeg ſtræber at opfylde ved at meddele mine Erfaringer om nogle af de nyere Cuurmetoder, ſom jeg anſeer værdige at prøve. For denne Gang om Brækviltſteen mod Bryſtbetændelſer.

Det var i 1822 at Genſer Lægen Peſchier beſkjendtgjorde ſin Methode (meddeelt i Biblioth. for Læger 1823 Pag. 220) ſom ſenere i Tydſkland og Frankrig er prøvet af flere Læger, iblandt hvilke der var Mænd ſ. Ex. Laennec om. hvis Sandruehed jeg

ikke turde tvivle og hvis Erfaring om Middelets Nytte ikke grundede sig paa saa faa Jagttagelser. Derfor tog jeg heller ikke i Betænkning, ogsaa at prøve Metoden herpaa Hospitalet, da Brystbetændelserne i Aar viste sig hyppigere end sædvanlig. Fra dettes Begyndelse vare nemlig indeil 1ste August 90 angrebne af denne Sygdom, i større eller mindre Grad meer eller mindre complicert med andre Tilfælde. Af disse behandlede 54 med Brækviinsteen, dog de fleste efter en forudanvendt Aareladning. Tilfældene og Cuurs metoden ved alle disse ligne saameget hinanden, at hver Enkeltts Sygehistorie ved de idelige Gjentagelser kun vilde tjede uden at gavne. Dette troer jeg deris mod at vilde stee uden hiint ved et fuldstændigt Uds tog af dem alle.

Af de omtalte 54 Syge

indkom i Januar . 6.

— Februar . 12.

— Marts . 10.

— April . . 8.

— Maj . . 7.

— Juni . . 8.

— Juli . . 3.

udgift i disse Maaneder

helbredede ved ovennævnte Methode 45.

— — andre Midler tillige 7.

døde 2.

Hos de nyskrivne 45 var
 Alderen

hos 9 mellem	10—20	Ar.
— 20 —	20—30	—
— 9 —	30—40	—
— 4 —	40—50	—
— 2 —	60—70	—

Kjønn

39 Mandfolk.

6 Fruentimmer.

Constitution

hos 4 udmærket svinføtig.

— 4 meget fuldblodig og stærk.

2 havde tilforn haft Brysthbetændelse og Blods-
 spytning.

Haaudtering

2 Skrivere

2 Smedde.

2 Skomagere.

4 Matroser.

4 Møllere.

1 Maler.

1 Farver.

1 Smedker.

1 Bæver.

1 Kæbslager.

De øvrige Arbeidsmand og Tjenende.

De bleve indlagte eller Methoden begyndte at anvendes hos

1 paa Sygdommens 1ste Dag.

3	—	—	2den	—
3	—	—	3die	—
13	—	—	4de	—
3	—	—	5te	—
5	—	—	6te	—
2	—	—	7de	—
6	—	—	8de	—
1	—	—	9de	—
1	—	—	10de	—
4	—	—	14de	—
2	—	—	21de	—

Tilfældene vare da:

Smerten

i ringe Grad, kun under Hoste og Indaanding hos 6.	
stærk, fastsiddende, vedholdende, stikkende	- 36.
trykkende, beklemmende	- 3.
i hele Brystet	- 9.
i Midten	- 9.
i højre Side	- 16.
i venstre Side	- 16.

Åndedrættet

hurtig, kort og meget smertefuldt	- 16.
smertefuldt ved hver Indaanding	- 29.

Stemmen

hurtig og afbrudt hos 5.

Hosten

ingen — 5.

meget smertefuld og hyppig — 6.

tør — 14.

slimet — 5.

blodblandet — 12.

med Blodstjrtning — 2.

Leiet

ikke vanskelig paa nogen Side — 15.

vanskelig paa den angrebne — 21.

— — modsatte — 1.

— begge — 8.

Pulsen

hurtig — 20.

og spendt — 15.

fuld — 4.

blød — 2.

lille og mat — 4.

Huden

tør, glødende heed — 6.

fugtig — 3.

kold — 1.

Complicationer

Hovedpine, Svindes, bitter Smag, uren Tunge 16.

Omvrængende Smærter 2.

Sprinkler	1.
Colit	1.
Mildt Kaserie	1.
Høi Grad af Mæthed	2.

Medicin

brugt forinden. Methoden, tildeels hjemme 15.

Den Methode, jeg fulgte, var følgende:

Hvor Stinget var heftigt, Pulsen meget spædt, Patienten fuldblodig, foretoges 1 eller 2 Aareladninger, hvorved borttoges

8—12 Unzer Blod hos 18

16—24 — — — 10

hvilket hos de 19 især var meget betændt; samtidig dermed gaves Brækviinsteen, opløst i destilleret Vand uden anden Tilfætning, i Begyndelsen hver eller hveranden Time, hos Enkelte som brugte det flere Dage, tilsidst kun tre gange daglig, Dosis var

grß hveranden Time til 17.

grj — — — 23.

grj hver — — 4.

grij — — — 1.

Virningen var en oftest hurtig Lindrng af Smerten, der tidligere eller sildigere hos de fleste ganske forsvandt, med alle samtidige Tilfælde, Høste, Kortaandighed, Blodspytten, Fieber, o. s. v.

Dette skedte

uden tydelig forøgede Affondringer . hos 10.

under Brækning eller Bugløb eller begge

Deele enten blot efter de 2 à 3 første

Dosis hos 21.

eller vedvarende - 10.

under Sved - 4.

Tiden i hvilken tartarus emeticus brugtes inden
Smerten forsvandt var

1 Dag hos 4.

2 Dage - 20.

3 — - 10.

4 — - 6.

5 — - 4.

8 — - 1.

Undertiden vedvarede Hosten, eller Stinget forsvandt
ikke ganske, ja kom igjen efter nogen Tid, hvor
Midlet fortilidlig var tilfidsesat, da anvendtes

Drysthee eller Salep, og udvendig Sennepslagen

hos 16

hvorved ogsaa Sygdommen hævedes.

Kræfterne vendte hurtig tilbage, nogle som den
ene Dag jamrende laa i Sengen, stode friske op den
anden eller tredje. Togange kom Metastasis til pa-
rotides og til Mellemfodet. Den strænge Fieber-Diæt
holdtes under hele Curen og intet gaves til at befor-
dre eller standse Udtømmelserne uden den sædvanlige
Drif, Havres og Byggsuppe.

En af de første som jeg underkastede den oms-
handlede Behandling og, som formedelsst den Mængde

Brakvinsteen, han taalte, gav mig Mod til at fortsætte Forsagene, var en stor og stærk Finlander, som indkom den 14de Januar med heftige Vekslommelser for Brystet, Kortagndighed, næsten uafbrudt, yderst smertefuld Hoste, voldsom Hovedpine og stærk Sved, hvilke Tilfælde havde, stedse tiltagende, været i 3 Uger, efter en besværlig Søreise. Pulsen hurtig og fuld. Indtil den 18de blev han 3 gange aarladt, havde Blodkopper, spanste Fluor paa Brystet og brugte Campher og Salpeter. Den 18de fik han grø. tartar. stib. og den 19de grj. hveranden Time uden Virkning paa Tarmkanalen og uden Lindring, denne fulgte derimod, medens hiin bestandig udeblev, da han den 20de fik grj. af ovennævnte Præparat hver Time. Han tog den 22de hveranden Time. Den 23de ikkun tre gange daglig og ophørte Dagen efter da alle Tilfældene vare forsvundne.

Jeg nævnte 7 Persaner, 6 Mandfolk og 1 Fruentimmer, hvor Metboden ikke havde den samme forønskede Virkning og Curen maatte fuldføres med andre Midler. Dette tilskriver jeg især min Frygt for Wiblets voldsomme Virkninger, hvis Uskadelighed jeg ikke da kjendte saa godt, som senere efter gjentagne Erfaringer. Hos een var Betændelsen meget heftig, Smerten tog ikke af under Brugen af grj. hveranden Time, vedvarede, skjøndt formildet ved gjentagne Aareladninger under en stedse tiltagende Tørringsfeber. Indtil 7 Uger efter Indlæggelsen i Hospitalet,

da en paa engang opkastet Mængde Mælske og paa følgende hurtig Reconvalescens lod formode en brusten Væde i Lungerne.

Af de tvende døde var den ene et stærkt fuldt blodigt Mandfolk, som i 14 Dage havde haft Oring i selve Brystet med klæbet Høst; han kunde ligge paa begge Siderne og Ryggen, klagede ikke over andre sygelige Tilfælde og havde en hurtig og fuld Puls. Han mistede 24 Unzer Blod, som var meget betændt, fik grj. tart. stibiat. hver anden Time med paafølgende Brætning og Bugløb, han fik tillige spanske Blud, men døde Dagen efter under tiltagende Kæserie og standset Opspyting. Den højere, overalt leverlige, Lunge fandtes omgivet af en betydelig Mængde klart Fluidum. — Den anden var en svagelig 55 aarig Kone, som ogsaa i 14 Dage havde lidt af vedholdende Smerte i venstre Side med tør Høst, heftig Tørst og spændt Puls, hos hende bevirkede tartarus stibiatus i Førstningen Bugløb, men ingen Lindring, 3die Dagen efter syntes en spanske Blud at befordre Opspytingen, hun døde midlertid samme Aften. Den højre Lunge var fastvoret til Ribbene, den venstre aldeles leverlig.

Efter disse Erfaringer anseer jeg den anførte Methode saa sikker og hurtig, at jeg ikke tager i Betænkning i lignende Tilfælde at fortsætte Forsøgene, hvis Resultat jeg ei skal undlade i sin Tid at ber

kjendtgjøre. Bliver dette ved flereaarige Erfaringer fundet ligesaa gunstigt som det nærværende, da først tør man vel give Methoden et absolut Fortrin for de hidtil anvendte, maaſkee ogsaa i andre Organers acute eller chroniske Betændelse. Mine Erfaringer ere herom endnu for faa til at jeg dermed tør fremkomme.

B. Udtog af fremmede Skrifter.

I.

Observations on the nature and cure of dropsies, and particularly on the presence of the coagulable part of the blood in dropsical Urine &c. &c. by *John Blackall*, M. Dr. &c. The fourth edition. London 1824. 8. 363.

Bemærkninger over Battersøetens Væsen, og dens Helbredelses Maade, og især over Tilstedeværelsen af den coagulable Deel af Blodet i Battersøetiges Urin &c.

I saa Videnskaber voxle Principerne saa hurtigt, de foregionne Opdagelser ere i ingen Videnskab saa mangen og i det Hele taget bevæger Livet sig ikke med saa megen Hasthed i nogen Videnskab som i Medicinen. Saa nedslaaende denne Foranderlighed forekommer dem, der ikke see andet deri end et Beviis paa Mangel og Ufuldkommenhed, saa trøstende er den derimod naar man tager den for hvad den er, en ivrig Stræben efter Fuldkommenhed. Med denne

sidste Anskuelse for Vi have vi stedse med stor Velvillie betragtet det medicinske Publicums Træulhed og af samme Grund have vi med megen Interesse gjennemlæst den Bog af Dr. Blackall, hvilken denne Anmeldelse fornemmeligt skal have til Gjenstand. Vi behøve vel neppe at antyde, at vi ingenlunde ville indlade os paa at bedømme Plan og Udførelse af en fremmed Bog, der er kommen os til Hænde i det fjerde Oplag, og som altsaa maa have gennemgaaet Critikens fatalia: vi ville blot bestræbe os for at udhæve, hvad, der især synes os at fortjene vore Landsmænds Opmærksomhed. Vi have med saameget større Bønsøielse paataget os dette Arbejde, som den Gjenstand Dr. Bl's Undersøgelser gaae ud paa synes at tjene til Oplysning af et af de allervigtigste Puncter i Therapien, det nemlig, at fastsætte mere nøiagtige Indicationer for Brugen af nogle af de høist forskellige Midler, der have været anraadte i Battersoet, end man hidtil har kjendt. Det vilde være ubilligt at bebreide vor Forf. at han ikke har fjernet Mørket aldeles fra sit Emne: dersom han ved sine Undersøgelser har vakt Publicums Opmærksomhed for en vigtig Sag, saa berettiger det ham noksom til vor Taknemlighed. Allerede 1795 stødte vor Forfatter paa et Phænomen, hvilket han uden tvivl den Gang ansaae for en nye Opdagelse. Ved nemlig at afdampe Urinen i et Udsælde af Diabetes, for at søge Sukker i Residuet, fandt han at den

hele Masse coagulerede endog før den naaede Røgepunktet. Denne Jagttagelse ledte ham snart til at udstrække sine Undersøgelser til flere Modificationer af den vattersøetige Habitus og til at raadsørge flere ældre og nyere Forfattere. Foruden Chemikerne, der ved deres Undersøgelser før at komme efter Urinens Bestanddele, leilighedsviis havde truffet paa dette Phænomen, uden at henseøre det til Pathologien, havde før Dr. Bl., Cotugno og Fordyce løseligen antydet, at dette Symptom skundom fulgte med Diabetes og Vattersøet. Dr. Darwin har i sin Zoonomia omtalt dette samme Symptom som hørende til en vis Art af Diabetes "i hvilken", som han siger, "Urinen er mucilaginos."

Cruickshank i sit Appendix til Rollo on Diabetes (udkommen 1798) paastaar, at den coagulable Urin er et constant Symptom af Hydrops universalis; i den Art af Vattersøet derimod, der berøer paa et sygt Viscus er Urinen almindeligt mørk af Farve, i ringe Mængde, affætter ved Afkjøling et lyserødt Bundfald, og coagulerer hverken ved Hede eller Salpetersyre. Denne Paastand fordrer imidlertid stærke Indskrænkninger. (Pag. 16).

Mere end nogen af de forgaaende har imidlertid Dr. William Charles Wells henvendt sin Opmærksomhed paa dette Symptom. Han troede nemlig, at have fundet alle de Dele, der constituere Blodet, i Urinen af de Vattersøetige, hos hvem Hydrops

var fulgt efter *Scarlatina*; thi som bekjendt er en mørkerød Urin intet sjældent Symptom i denne Sygdom. Han har optaget denne Bemærkning i en Afhandling, han i 1806 oplæste om denne consecutive *Hydrops* i Selskabet "for the improvement of medical & chirurgical Knowledge, hvilken Afhandling man vil finde i bedste Selskabs Transactions Vol. III. p. 167. Han fandt imidlertid den samme Beskaffenhed ved Urinen i andre Arter af *Wattersøet*. Disse Undersøgelser har han gjort til Gjenstand for en anden Afhandling, han i 1811 oplæste i det samme Selskab (Transact. of a society &c. Vol. III. p. 194). Dr. *Bell*s er saaledes den første, der har anstillet directe Forsøg for at oplyse denne Sag. Han har undersøgt Urinen af 130 *Wattersøetige* og funden *Coagulum* hos 78. Ifølge hans Anskuelse af Sygdommens nærmeste Årsag, der enten ligger i en forøget Virksomhed af de exhalerende eller en formindsket Virksomhed af de absorberende Kar antager han dette *Coagulum* for Blodets Serum, der gaar bort, og forklarer ligesom Dr. *Blackall* deraf den medfølgende *Wagers*hed og Udmattelse. For nøagtigere at komme efter Sandheden af denne Theorie anstillede han sammenlignende Forsøg med at tage en Blanding af Serum af Blod og Vand. Han fandt da, at naar han tog lige Dele Serum og Vand, stundom ogsaa, naar han tog indtil to Dele Vand, saa fremkom der ved Røgs

ning et temmelig fast Coagulum, hvilket tabte i Hastighed ligesom der tilblandtes mere Vand. Det synes os derved høist mærkeligt, at naar man istederfor Vand betjente sig af klar, straafarvet Urin af et sundt Menneske, saa kunde man tage fire Dele Urin mod een Deel Serum og dog faae et meget fast Coagulum ved Røgning. Denne Virkning tilskriver han de Salte, Urinen indeholder, og anfører som Grund for denne Mening, at naar man sætter et Neutralsalt til Vand blandet med Serum, saa vil man derved befordre Coaguleringen. Han har itikuns gjort Vatskerføet i de store Caviteter og i Sellevævet til Gjensstand for sine Undersøgelser, hvilke desuden deri ere noget mangelfulde, at han kuns sjældent angiver hvorledes Sygdommen endte, og kuns i to Tilfælde har aabnet de døde Legemer. Itard, der er Forsfatter til den fortræffelige Artikel Hydropisie i Dict. des sc. med. anfer ogsaa paa denne Mangel af Sectionshistorier, og vil tildeels af den Grund ikke sætte nogen Liid til Dr. Wells Jagttagelser. Vi maatte herved blot bemærke, at Itard har misforstaaet Undersøgelsesprocessen, i det han siger at dette Symptom viser sig "par l'action de l'acide nitreux ou de l'eau bouillante" ligesom om det var kogende Vand og ikke Røghede man maatte betjene sig af for at fremkalde Coaguleringen. Vi ville ikke indlade os paa at undersøge om Dr. Blackall, saaledes som han paastaar, har sig selv eller om han har sine

Forgængere at takke for Opdagelsen af dette Symptom; det maa være os nok at han fortsatte sine Undersøgelser, og afhandlede dem i det Skrift, der nu ligger for vore Øine. Bogen udkom første Gang 1813 og findes anmeldt i Edinb. Med. & Surg. Journ. July 1813 p. 334 seqq. i temmelig almindelige Udtryk, skøndt ikke uden Roes; at den imidlertid har oplevet fire Oplag, synes langt mere at tale til dens Fordeel. Den er afdeelt i femten Capitler, hvoraf nogle igjen ere deelte i mindre Afsnit. Efter en kort historisk Indledning, afhandler vor Forfatter Urinens Beskaffenhed i Wattersøet i Almindelighed. Dernæst følge (Cap. II—IV) adskillige Tilfælde, i hvilke Urinen ikke coagulerede, og (Cap. V—XII) endeel Tilfælde, i hvilke Urinen coagulerede ved Hede og forskjellige Reagentser, tilligemed Forfatterens Bemærkninger derover. I det trettende og fjortende Capitel afhandles den coagulable Urins Beskaffenhed, Symptomerne af de forskjellige Arter af Wattersøet og Sygdommens Aarsager, og endelig i femtende Capitel Curen. Det kunde saaledes synes som om Forf. havde leveret en fuldstændig Afhandling om Hydrops, men dette er imidlertid slet ikke Tilfældet. Vor Forf. har ikkun ligesom Dr. Willis afhandlet Wattersøet i de store Caviteter og i Sellevævet, fordi han troer at have bemærket, at den saakaldte Hydrops saecatus ikke paa samme Maade virker paa Urinsystemet. Heller ikke have hans Forsøg været

saa talrige, at det er lykkedes ham at bestemme under
 hvilke Omstændigheder Urinen coagulerer; vi finde
 tværtimod Urinen hos forskjellige Syge at have be-
 siddet eens udvortes Egenheder, og dog at have coa-
 guleret hos en medens den blev uforandret hos en
 anden, hvilket ogsaa sandt Sted i forskjellige censar-
 te De Tilfælde af Hydrops. Dr. Blackall fandt
 det samme Symptom hos enkelte sunde Individuer,
 hos en hypochonder Person med scirrus ventriculi
 og hos en Ilttevattersøetig, der kort forveien havde
 lidt af en heftig Epistaxis. I de Forsøg vi selv have
 havt Leilighed til at gjøre have vi i det Hele taget
 fundet Dr. Bl's Erfaringer stadfæstede med Hensyn
 paa Battersøet; vi have fremdeles funden Urinen
 coagulabel i nogle Tilfælde af Delirium tremens,
 og endeligt hos en Phthisicus, der i lang Tid havde
 brugt Digitalis. Alt dette kunde vel ved første Øie-
 kast synes at forringe den omhandlede Opdagelse, men
 det er alligevel, som vor Fors. rigtigt bemærker, sjeldent
 at finde dette Symptom uden der, hvor der enten er
 Battersøet eller dog en stærk Disposition dertil. Men
 de Former hvori man hyppigst finder det ere ana-
 sarca, hydrothorax, ascites og hydrocephalus.
 Dertil kommer endnu deres forskjellige Combinationer;
 thi mange Tilfælde beskrives meget ufuldkomment
 ved et enkelt af disse Udtryk, og burde snarere be-
 nævnes hydrops universalis, fordi Sygdommen an-
 gribet Cellevævet i en vis betydelig Udstrækning og

derhos fortrinligt en eller anden af de store Caviteter. (Pag. 81). I 53 Tilfælde af Vattersøet fandt Dr. Bl. Urinen at coagulere. Denne Urin er gulagtig, brunnagtig ic. og ikke sjældent farvet af rødt Blod, affætter stundom coagulerede Stykker af Lymphe og et blodigt meget ilde lugtende Bundfald, som ikke opløses naar Urinen opvarmes, saaledes som det, naar det indeholder blot Salte pleier at gjøre. Stundom afgaaer den i stor Mængde, næsten som i Diabetes, oftere er den i ringe Qvantitet. Den er sjældent mørkfarvet, naar den lades; men affætter ofte et orange og teglsteensfarvet, eller et hvidt ligesom kalkagtigt, sjældent et lyst, rosenrødt Bundfald. Den gaaer hastigt i Forraadnelse, og viser ingen Virkning paa de blaa Planter efter en Time efter at den er ladet. I mange Tilfælde er Urinen blottet for mange af de Egenskaber, der ellers pleie at udmærke den, hvilket maaskee meest kommer af Mangel paa urea. I saa Fald er den fuldkommen klar og vandagtig, tilspindelende kun lidt animaliseret (cruda), den viser Overmaal af Syre ved at reagere paa Lakmuspapir, hvilken Egenskab den længe beholder, ligesom den ogsaa længe end den mørke, farvede Urin modstaar Decomposition, hvilket maa beroe paa noget Særegent i dens Sammensætning, da den som bekendt indeholder en saadan Mængde dyriske Stof, at man maatte troe, den inden meget kort Tid vilde gaae i Forraadnelse. Urinen, saaledes som den her er beskrevet, er sjælden,

uden i Følge med et eller andet Symptom af *Battersoet*, kjøndt dette ofte ikke er meer end et let *Oedema* af et *Been* eller en noget *leucophlegmatisk* *Habitus*.

For at opdage om *Urina* indeholder en *coagula* *Materie*, opvarmer man den i en *Kolbe* — et *Draabeglas* gjør for smaa Forsøg samme Nytte — man vil da finde, at den ved 160° F. bliver plumret, snart derpaa dannes smaae *Coagula* eller det Hele forvandles til en næsten fast *Masse*. Stundom behøves der *Koghede* for at bevirke denne Forandring, og undertiden er det endog nødvendigt at *evaporere* lidt inden dette *Phænomen* viser sig. *Coagulets* *Mængde* i Forhold til den anvendte *Urin* beroer naturligtvis paa forskellige Omstændigheder. I to Tilfælde udgjorde det tredive *Gran* efter *Tørring* paa fire *Uncer*, hvor den daglige *Quantitet* *Urin* var ti *Drachmer*. I alle de Tilfælde, hvor *Urina* *coagulerer* ved *Hede*, og stundom ogsaa hvor dette ikke er Tilfældet, vil *Salpetersyre* frembringe en lignende *Virking*. Dette havde allerede *Dr. Wells* bemærket, hvorfor han ogsaa betjente sig af begge *Midler*.

Oxymurias mercurii, der ellers er et godt *Reagens* paa *Albumen*, forkaster *Dr. Wl.*, baade fordi dette *Salt* virker paa *Urina* i mange *Eggsomme*, der intet have med *Battersoet* at gjøre, og fordi det ikke er afgjort, hvorvidt dette *Coagulum* bestaaer af *Albumen* (*Pag. 201*). Det er sandt, det er i den *Grad* uafgjort hvoraf det bestaaer, at *Dr.*

Darwin kalder det Mucilago, Bauquelin og Sourceroy kalde det Gelatina, Dr. Wells og Blackall kalde det Serum af Blodet. At imidlertid enhver af disse agtværdige Forsattere kan have Ret, det bevises tildeels af Brandes Forsøg. Denne Chemiker undersøgte, nemlig efter Opfordring af Dr. Baillie, to gamle Battersøetiges Urin, og fandt i den Enes en Mængde Albumen og Prousts Kossensyre ved usædvanlig lidt Urea; i den Andens fandt han derimod ingen Albumen; men en stor Deel Gelatina, Overmaal af Phosphorsyre og megen Urea. (Transact of a soc. &c. Vbl. III. p. 187). Galæbles infus pleier at forårsage et betydeligt Bundfald enten det saa tilføjes Urinen koldt eller det, som Blackall vil, koges tilligemed den. Af andre Reagentser saasom: Ammonium, acetas plumbi, murias barytæ &c. fik Dr. Bl. ingen tilfredsstillende Resultater.

Det er ikke tilstrækkeligt afgjort i hvilket Stadium af Sygdommen dette Symptom begynder, om det altid findes blandt Forløberne, om det kommer gradvæls eller paa engang o. s. v.; men det er vist, at naar det eengang har ladet sig tilsyne, vedbliver det temmelig regelmæssigt; maaskee det er tydeligt forinden, der kommer megen Anasarca og aftager gradvæls mod Sygdommens Ende, enten denne saa er heldig eller ikke. Efter Tapning og Scarificationer indeholder Urinen almindeligt liden eller ingen

Serum, hvilket dog oftest kun varer faa Dage. Vor Forf. brugte kun i enkelte Tilfælde Aareladning, og da høist for at hæve et Sting i Siden eller et andet inflammatorisk Symptom, han fandt da altid Blodet vandet og mat af Farve just som det kom ud af Aaren, siden viste det sig phlogistisk. Mængden og Fastheden af Coagulet i Urinen staaer almindeligt i et directe Forhold til de inflammatoriske Symptomer, der følge med Wattersøeten. "Jeg tilføier" siger vor Forf. et Steds (Pag. 270) "som et Factum, vi ikke for ofte kunne overveie, at hvor Urinen indeholder meest animalst Materie, hvor den coagulerer ved den laveste Hede, og med størst Fasthed, der vil Blodet ligeledes findes meest phlogistisk, og det hele System vise de tydeligste Spor af Inflammation." Noget kan Urinen alligevel coagulere ved en aldeles asthenisk Diathesis, og endog hvor man har bevirket Curen med China (Pag. 205). Dersom det var sandt, at man af Urinens Forhold til Hede var istand til at bedømme Inflammationens Grad i Wattersøet, saa vilde der være uendelig meget vundet for Diagnostiken i det Tilfælde, hvor Wattersøeten fremtræder under sin meest inflammatoriske Form i hydrocephalus acutus, en Sygdom, der trods Dr. Joh. Wenders Paastand i hans Krankh. der Kinder syst. dargeft. o.s.v., er saa vanskelig at kjende for den er næsten heelt udviklet, paa hvilket Trin den spotter

alle Medicinens Bestræbelser. Man maa imidlertid ikke glemme, at ligesom de øvrige Former af Vatterfoet kunne findes uden Coagulum i Urinen, saaledes kan ogsaa dette være Tilfældet i hydrocephalus (Cass III. p. 34); fremtidige, nøiagtige Jagttagelser ere endnu nødvendige for at fastsætte denne farlige Sygdoms Diagnostik.

Ved fremdeles at beskæftige os med den coagulerende Urin, paatrænger det Spørgsmaal sig meget naturligt, hvorfra Urinen vel erholder denne Egenskab. Dr. Darwin meente, at det lymphathiske System ved en inverteret Bevægelse bortførte Serum, der for ham er ligegyldende med Vandet i de vatterfoetige Hævelser, igjennem Blæren. En inverteret Bevægelse finder nu vel ikke Sted; men vi vide heller ikke hvorfor man nødvendigt maa antage en saadan. Naar Nyrerne kunne metastatisk bortføre pus fra langt bortliggende Abscesser, saa kunne de ligesaa godt bortføre Væsken af en vatterfoetig Svulst tilligemed Urinen, og saaledes forholder det sig vel i Grunden ogsaa, hvad der end kan være at sige derimod. Som Aarsager, der, virkende udvendigt fra, kunne bidrage til at fremkalde dette Symptom og Vatterfoet i Almindelighed, anfører vor Forf. foruden knap Føde, slet Luft, deprimerende Sindslidelser og store Udtømmelser, især foregaaende Sygdomme, f. Ex. Scarlatina, Misbrug af Mercurius, af spiritusøse Drikke, af toniske Midler og Digitalis, For-

Kjølelse, locale Beskadigelse og Inflammationer. Desuden troer han hertil at kunne regne Misbrug af Alkalier og Magnesia.

Med de saa Dissectioner, Dr. Bl. foretog, fandt han i de fleste Tilfælde Inflammation paa de serøse Membraner og i nogle Tilfælde af Anasarca var Celleævet under Huden inflammeret. Derimod fandt han Urinsystemet sundt, undtagen i to Tilfælde efter Misbrug af Mercurius hvor Nyrerne vare noget faste i Structuren. Hvad denne sidste Bemærkning angaaer, da kunne vi vel ikke for Øieblikket stille nogen antagelig Autoritet imod den; men, dersom vor egen Erfaring maae staae til Troende, saa vil man hyppigere i Vattersøet end i nogen anden Sygdom finde Afvigelse fra den almindelige Norm enten i Urinsystemets Substant eller i dets Bygning.

Støttet paa disse Jagttagelser, sammenholdte med Sygdommens Symptomer, forsøger vor Fors. i den tredie Afdeling af 14de Cap. at kaste et nyt Lys over causa proxima af Hydrops. Efter at han nemlig tildeels har erklæret sig utilfreds med de hidtil bestaaende Forklaringsmaader, der sætte Sygdommen i feilagtig Exhalation eller feilagtig Absorption, søger han at bevise, at den rette causa proxima er Inflammation paa de serøse Membraner og i Celleævet. Foruden en Mængde Autoriteter, af hvilke nogle (Dr. Baillie's Pag. 266 og Hunter's Pag. 267) ikke synes os at høre herhen, anfører han for sin

Mening de ovenomtalte Facta; at Blodet ved Aarseladning er inflammatorisk, og at de serøse Membraner findes inflammerede efter Døden. Dog er han ikke uvillig til at anvende alle tre Forklaringsmaader paa forskjellige Modificationer af Sygdommen. Vi driste os ikke til at afgjøre noget i denne Sag; vi tillade os imidlertid dog at bemærke, at naar en hvilken som helst Effusion en Tidlang staaer i umiddelbar Berørelse med en serøs Membran eller med Cellevævet, saa maa den efter de herskende Begreber forvoelde Irritation og Inflammation; om denne Inflammation siden bliver det der virker fjendtlighst paa Organismen og det Symptom, mod hvilket Curen fornemlig bør rettes, det gjør her intet til Sagen: som selv en Virkning kan Inflammation ikke ansees for Aarsag.

Der er i den senere Tid gjort en Deel for at opklare den nærmeste Aarsag til Vattersøet. Vi sigte især til de bekjendte Forsøg af Lower. Denne Experimentator beviste paa engang Venernes Absorptionskraft og den Theorie, at Vattersøet beroede paa en formindsket Absorption. Det lykkedes ham nemlig ved at underbinde forskellige betydelige Venestammer paa Hunde at frembringe Hydrops. Paa en underbandt han Vena cava inferior, paa en anden Vena cava superior, paa en tredje Vena jugularis, og, saavidt vi erindre, paa en Vena porta, og hos alle var Virkningen en meer eller mindre udbredt vattersøetig Svulst af den Deel, Venerne pleiede at borte

7 føre Blodet fra. Herhen hører en yderst interessant Jagttagelse, som vi skyldte Alexander Edpland Hutchison. Vi citere den efter Horns u. Rasses Archiv Juli og August 1825, fordi vi just have dette Skrift ved Haanden. I en Afhandling om paadigtede Sygdomme fortæller han nemlig om en Mand i et militair Hospital, der havde fingeret Oedema i en af Underextremiteterne ved at anbringe en Ligatur saa høit oppe paa Venet, at det ikke vel kunde falde Lægen i Øinene. Da man kom efter Bedrageriet, saa nødte man ham til ikke oftere at gjentage dette Experiment; men nu fandtes saa Dage efter Armen svulLEN og oedematøs, uden at man kunde opdage Spor af nogen Ligatur, dog kom man snart efter, at dette Oedema var frembragt derved, at den Syge et Quarts teerstid før Lægens Besøg havde comprimeret vasa axillaria ved at hængte Armen over Ryggen af en Stool. Disse Jagttagelser minde meget naturligt om den Art af vattersøetige Hævelser, der have Tryk af et eller andet indureret Indvold i Underlivet til Grund; men de blive ikke derfor mindre interessante. De bidrage, som det synes os, ikke lidet til at opklare Begreberne om denne Sygdom. I Curen anbefaler vor Forf. først og fornemmeligt Blodladninger, hvilke han dog helst lader sig indicere af et Sting i Brystet eller et andet inflammatorisk Symptom; dog vil han ogsaa at Urinens Tilbøielighed til at coagulere skal afgive en fast Norm. Hvor altsaa Urinen

tidligt i Sygdommen viser Coagulum, hvor dette er meget fast og i stor Mængde, hvor Aareblodning forårsager Urinens Mængde og forbedrer dens Kvalitet, hvor Blodet er inflammatorisk og hvor de andre Symptomer ved dette Middel lettes, der kan man roligt anvende en flensom Udtømmelse af Blod i Forbindelse med andre Midler. Spanflefluer anvendte i Nærheden af det afficerede Sted yde god Tjeneste. Paa Extremiteterne mod Oedema vil han dog ikke have dem anvendte, af Frygt for gangrænerende Saar, hvilket dog vel kun gjælder hos gamle Subjecter.

Af Laxeermidler anraader han de almindeligt betjendte Scammonium, Elaterium, gummi gutta, jalap o. s. v., helst ved en asthenisk Tilstand, og tilføjer dem da Jernmidler f. Ex. Scammon gr. XV til xxx, Chalybs cum sulph. ppt. og Antimon. crud. ana gr. XII, hvilken Formel giver det i England saa hyppigt brugte Electuary of Dover. Er Sygdommen mere inflammatorisk, saa bruger han hellere Tartras potassæ, Supertartras potassæ og Tartras sodæ, hvilke han efter Omstændighederne tilsætter Senna, Jalap, &c. Han troer at forøge deres Virkning ved at tilsætte smaa Dosis af Brækviinsteen, f. Ex. $\frac{1}{2}$ gr. Hos Patienter, der med Vanskelighed laxere, troer han at virke sikkert ved at forbinde milde og drastiske Purgereermidler med hinanden. I Forbindelse med disse Midler bruger han naturligtvis

diuretica. Squilla; Terpentinsolie, Spanfflucescentis, Sulphas cupri, Acetas potassæ, Tobak, Digitalis, &c. &c. Af disse have vi kun Leilighed til at omtale det sidste særskilt. De stimulerende iblandt dem paafe ikke hvor Urinen coagulerer stærkt, og hvor der altsaa er en inflammatorisk Tilstand tilstæde. Mindst paafer ved den Leilighed Cantharider, hvilket Middel Lientand gav i Pulver fra $\frac{1}{4}$ til 1 à 2 Gran, og Dr. Wells i Tinctur fra 30, stigende til Urinveiene afficeredes, indtil 120 Draaber. Dr. Wells havde 5 Patienter med coagulabel Urin, hvilke han behandlede paa denne Maade, deraf mistede han de to og helbrede de tre. Digitalis er efter vor Fors. næst Blodladningen det fortrinligste Middel i den inflammatoriske Hydrops. Vi tilegne os saameget hellere Dr. Wl's Ytringer om dette Middel, som det er os kjendt, at flere duedige Practici, baade udenlands og hos os, have anvendt det i forskjellige Gaver og under forskjellige Omstændigheder uden at have seet Nytte deraf. Uvirkomheden af vor egen Digitalis foranledigede for nogle Aar siden Prof. Herholdt til at lade dette Præparat komme fra England, men baade de onde og de gode Virkninger viste sig, om vi ikke meget feile, ligesaa sjældent efter dette som efter hiint. Prof. Chapman har i sin Elements of Therapeutics &c. Philad. 1825 meddeelt en Erfaring, der i den Henseende synes os at fortjene nogen Opmærksomhed.

Efter nemlig at have omtalt de Symptomer, der oftest følge paa Brugten af Digitalis, tilføier han, at man stundom kan give meget store Gaver uden at spore nogen Virkning deraf; i andre Tilfælde kan man derimod give sædvanlige Gaver i lang Tid uden Virkning; men saa kan der pludseligt og uformodentligt, paa eengang vise sig saa mange Symptomer, at den Syges Liv kan komme i Fare. Dette Middel har nu deri, og ogsaa i den Egenskab, at naar dets Virkning engang er begyndt, saa vil den vedvare adskillige Dage uforandret, skøndt Medicinen sættes tilside, den største Lighed med Mercurius. (Vol. I. pag. 399).

Efter vor Fors. helbreder Digitalis i Almindelighed Hydrops og selv Hydrocephalus efter Scarlatina naar Urinen coagulerer, og især naar den tillige er plumret og affætter et blodigt Sediment. Hvor Urinen manglede disse Egenskaber der udeblev den velgjørende Virkning (Pag. 302). I Battersoet af andre Aarsager og selv i Hydrothorax er dets Virkning ofte forbausende, især om Ansamlingerne ere fremkaldte og bestandigt underholdes ved Uordener i Diæten; hvortil endnu kommer, at Urinen maa være knap, farvet, plumret naar den lades, og indeholde noget rødt Blod, eller den maa blive uklar naar den afsløies og affatte et orange eller teglsteensfarvet Bundfald. Er Urinen derimod bleg, cruda, og lades den i stor Mængde, da kan Digitalis oftere

stade end gavne. Hæller ikke kan man vente sig noget af dette Middel, hvor den Syges Constitution er aldeles nedbrudt, hvor Indvoldene ere angrebne i deres Substant, hvor Maven er fordærvet, hvor der er en bestandig Diarrhoe, og endelig, hvor der er et aabent Saar i Lungerne. Det helbreder aldrig medens det virker afførende.

I et høist compliceret og betænkeligt Tilfælde hjalp det dog, efter Aareladning, forbunden med Opium. Opium er overhovedet det eneste Adjuvans Dr. Bl. vil tilstøde for at lindre den Urolighed, spasmodiske Dyspnoea og den hyppige Trængen til Vandladning om Natten, der stundom ledsager Hysteroræ. I de fleste andre Tilfælde bruger han helst Digitalis allene, naar ikke nu og da en svag Mave nærer ham til at tilføie en eller anden Spiritus. Skulde et Laxeermiddel behøves maa det være af det allermildeste Slags. Ligesom Urinens Bestandsfænhed angiver om Digitalis bør anvendes, saaledes vil man ogsaa først paa denne Secretion see dets Virkning, i det nemlig, at den bliver mere dilueret og coagulerer daglig mindre og mindre ved Hede. Skulde de vatterføetige Ansamlinger under Brugen af Digitalis forsvinde uden at Urinens Qualitet blev forbedret, saa kan man vente at Patientten bærer af Tæring eller under Convulsioner og Tympanitis (Pag. 309). Hvor Middellet var brugt for længe, der saae vor Fors. Coagulet igjen at komme tilsyne i Urinen, men

faa løst og ledsaget af saadanne Symptomer af Svaghed, at China snart hævede alle Klager. Den Form under hvilken han helst anvender det, er Infusion f. Ex. efter Ph. Lond. en Drachme af de tørrede Blade infunderes med otte Uncer kogende Vand, til Colaturen sættes derpaa en halv Unce Spiritus Cinamomi. Deraf giver han en Spisestefuld to, høist tre Gange daglig til Vorne, til Vorn en Drachme, med den Hensigt at give enhver Dosis tilstrækkelig Tid at virke i. Selv i trængende Tilfælde ynder han ikke de hyppige, snart paa hinanden følgende Gaver, fordi de, som han mener, forstyrre hinandens Virkning.

Dersom vi ikke allerede havde overskredet de Grændser, vi havde afftattet for denne Anmeldelse, saa skulde vi endnu have uddraget en Mængde fortræffelige Bemærkninger af Dr. W's Arbejder, især om Anvendelsen af Squilla; men vi nødes til at henvise vore Læsere for det Øvrige til Bogen selv.

Vi slutte med det Ønske, at der iblandt vore Landsmænd maatte findes nogen, der vilde paatage sig ved nøagtige Undersøgelser at bestemme Lovene for et Symptom, der udentvivl kan yde Diagnostiken god Tjeneste.

II.

Udsigt over nogle i den nyeste Tid anbefalede Behandlingsmaader af Syphilis.

Ingen Videnskab har til alle Tider været saa meget underkastet Revolutioner som Medicinen. Dette gjelder ikke alene om den theoretiske Deel, men selv den praktiske har hidindtil maattet dele den samme Skjæbne. Naar en Sygdoms Behandlingsmaade eller et Lægemiddels Nytte i lang Tid ved Erfaringer syntes at være grundfæstet, finder man kun altfor ofte, at kortere eller længere Tid efter ere ganske andre, undertiden endog aldeles modstridende, Sygdomsmaader blevene herskende blandt Lægerne, hvilke disse dog ligeledes grunde paa Erfaringer. Det mærkeligste Exempel herpaa afgiver uden Tvivl den venetsriske Sygdom og dens Behandling med Kvægselv.

Derfor som nogensinde et Middel i en vis Sygdom kunde fortjene Navn af specifisk, da syntes det indtil for faa Aar siden uden for al Tvivl at skulle være Mercur i Syphilis, og i Særdeleshed i vort nordlige Europa Mercurius dulcis, givet i maadelige Doser til en begyndende eller fuldstændig Salivation. Og naar man nu læser de seneste Forfattere, der have gjort Behandlingen af Syphilis til Gjenstand for nøiere Jagttagelser og som alle grunde deres Meninger paa Erfaringer, forbauses man ved at see dem, hvor

forskjellige ja aldeles modstridende de end isvrigt ere i deres Paastande, netop alle at være enige i at fordomme de i Almindelighed fulgte Methoder.

Læsene af dette Tidsskrift ville af en Afhandling af Dr. Otto i Aargangen 1822 have seet, hvormeget deels det saltsure deels det rene Guld i det sydlige Frankrig anbefales i den omhandlede Sygdom. I andet Hefte for 1823 har samme Forfatter givet en Udsigt over de engelske og norske Lægers antiphlogistiske Behandling uden Mercur. Imedens den første af disse Methoder i det øvrige Europa ikke synes at gjøre synderlig Fremgang, vinder den antiphlogistiske bestandig ny Grund. I Tydskland, Sverrig, America og flere Steder ere bekendtgjorte Resultater, der tale høit til dens Fordeel. Blandt de allernæste har Dr. Harris, Chirurg ved Sshospitalet i Philadelphia, i North American Medical and Surgical Journal for Januar 1826 bekendtgjort Resultat af sine Jagttagelser, hvoraaf vi her ville give Bibliothekets Læsere en kort Oversigt.

I de første 6 Aar af Forfatterens Lærebane som militær Læge anvendte han Mercur ubelukkende i et hvert Tilfælde af Syphilis, i hvilken Tid han behandlede adskillige hundrede Patienter. Aar 1815 havde han som Skibslæge i Middelhavet 57 Patienter paa cengang ombord, som alle bleve underkastede Mercurialscur med al Omhyggelighed. Den største Deel af disse Patienter helbrededes paa 10 til 30

Dage, men nogle vare i flere ja over 6 Maanedes i Euur. Hos 6 opstode secundære Tilfælde under Salvationen, og hos flere, efterat de troedes helbrejede. Forsfatteren tilskriver dette vel for en Deel Omstændighederne, den lettere Fortjælselse og mindre regelmæssige Diæt inden Skibsborde, men det berøgede ham imidlertid til at forsøge den antiphlogistiske Behandling.

I Aaret 1819 blev han Læge ved Hospitalskibet paa Philadelphias Station. Denne Benyttelse af gamle Krigsskibe paa Rheden som Hospitaler er ligesledes almindelig i England og fortjener i mange Henseender at anbefales. Paa denne Maade kan der holdes fuldkommen Control med Patienternes Diæt ic.

Den første Patient havde Chankere 10 Dage gamle paa begge Sider af frenulum, saa stærkt inflammerede at Forhuden med Vanskelighed kunde bringes tilbage, og efter Hunters Beskrivelse fuldkommen characteriserede som veneriske. Aarladning og gjentagne Purganser bleve anvendte, samt lotio saturnina paa Saarene, og Patienten maatte ligge til Sengs. Saasnart Inflammationen var hævet, bleve Saarene vaskede eengang om Dagen med en Solution af cuprum sulphuricum, og Decoctum lignorum givet. Chanterne lægtes saa hurtigen, at de den følgende Dag vare fuldkommen cicatricerede. Patienten blev 2 Aar ved Stationen uden det ringeste secundære Tilfælde.

Den næste Patient havde et dybt Ulcus paa Glans 8 Dage gammelt, med begyndende Bubo. Der var nogen Inflammation tilstede og Digestionen i Munden. Den samme Plan blev fulgt tilligemed Rørlighed og streng Diæt, og Tobaksalve anvendt paa Bubo. Den 19de Dag var Saaret lægt og den 26de Bubo aldeles fordeelt. Patienten forblev ved Stationen i 2½ Aar uden noget secundært Tilfælde.

Fra den Tid har Forfatteren i 6 Aar, med Undtagelse af 3 Tilfælde, behandlet enhver Syphilis uden Mercur. To af disse Tilfælde vare ikke smertende Svulster i Inguen af tvivlsom Character, og det tredje et Ulcus paa den indvendige Side af Forhuden, ledsaget af Inflammation i Conjunctiva og let Forbunkling af Cornea. Mercur gjorde her sin Nytte, og vilde uden tvivl have gjort det, af hvilkensomhelst anden Grund disse Tilfælde vare opstaaede.

I disse 6 Aar bleve 111 Patienter behandlede paa Hospitalet og 53 private, i Alt 164 Tilfælde af Syphilis i alle dens forskjellige primære Former, og som alle bleve behandlede efter samme Methode. Aarladning blev ofte anvendt, og altid raske Purgantser. De locale Midler vare Omslag eller kjoelende Fomenter, naar der var megen Inflammation, og siden efter Aqua mercurialis nigra eller en Opløsning af 10 Gran Cuprum sulphuricum i en Unze Vand, som ikke maae anvendes meer end eengang daglig, da den ellers frembringer Inflammation.

Da Forfatteren staaer i den Formening, at den primære Sygdom aldrig gaar over i Constitutionen, uden naar denne er i en egen dertil tilbøielig Tilstand, anseer han det for meget vigtigt at tage Hensyn paa denne. Han foreskriver derfor Decoctum lignorum, varme Bade en eller to Gange om Ugen, med andre passende Midler for at holde Hudsysteemet i Activitet, hvoraf de øvrige Functioner saa meget afhænge. Denne Behandling tilskriver han især den yderlige Sjældenhed af secundære Tilfælde i hans Praxis.

Imidlertid hans 53 private Patienter bragte han ikke et eneste Tilfælde af secundær Syphilis i Erfaring, skøndt det kun vare saa, som han tabte af Øyne efter Euren. Af de 111 Patienter i Hospitalet vare der ikkun to som fik secundære Tilfælde. Den ene fik et pustuløst Udslag fem Uger efter en haardnakkent Gonorrhœa. Den anden fik et mildt tuberculøst Udslag imedens han var under Behandling for en Chancre paa Glans med Bubo. Begge Tilfælde vege for varme Bade og yerelviis Brug af Decoctum lignorum og Acidum nitro-muriaticum. Ikke en eneste af samtlige Patienter fik siden Chancre i Halsen eller Sygdomme i Deensystemet.

I det omtalte Lidsrum behandlede tillige 23 Patienter med secundære Tilfælde efter foregaaende Brug af Mercur under andre Læger. Om disse Tilfælde mæst maatte tilskrives den forudgangne Syg-

dom eller Brugen af Mercur, lader Forfatteren uafgjort, og det havde heller ingen Indskydelse paa hans Behandlingsmaade. De bleve alle fuldkomne men helbredede uden et eneste Gran Mercur, skjøndt adskillige, som der tilstaaes, vare meget langvarige. Om de kunde været hurtigere helbredede med Mercur et et Spørgsmaal.

Dr. Harris anseer nemlig ikke Quæksølvet for skadeligt i ethvert Tilfælde, men mener, at man ikke er istand til forud at bestemme, for hvilke Constitutioner det er passende og for hvilke skadeligt.

3 Tabeller gives der en Oversigt over Middelstallet af Dage, de forskjellige primære og secundære Tilfælde vare under Cuur.

De Hunter'ske Chankre helbrededes i 19 Dage, disse forbundne med Bubones i 26 $\frac{1}{2}$.

3tte Hunter'ske Chankre i 23 $\frac{1}{2}$ Dage, disse med Bubones i 37.

Gonorrhæer i 17 Dage, disse med Bubones i 38 Dage.

Hunter'ske Chankre kaldes af de engelske Forfattere de af Hunter beskrevne, dybere, flekede, kort fuldkommen characteriserede syphilitiske Ulcera, da de mindre characteristiske af mange ansees for ikke veneriske eller pseudosyphilitiske. De reneeste Erfaringer, som ogsaa Dr. Harris antager, have derimod piist, at baade Hunter'ske og 3tte Hunter'ske Chankre skyldes den samme Gift deres Oprindelse.

Mærkeligt er det efter ovenstaaende Tabel at de mindre characteristiske Chankre have behovet saa meget længere Tid til deres Helbredelse end de saakaldte Hunteriske, og at den eneste Chancre, som voldte et secundært Udslæt, var blandt de første.

At Forfatteren regner Gonorrhoea under Syphilis er meget almindeligt i England og Frankrig. De vilde vist ikke blive adskilte, hvis Lægerne ikke vare gaaede ud fra den Slutning, at Gonorrhoeer kunde løses uden Mercur, altsaa ikke kunde være syphilitiske.

Af de secundære Tilfælde lægtes:

Hududslættene i 47 Dage.

Udslæt med Saar i Svælget i 77 Dage.

(Af disse fik een Patient et Tilbagefald).

Saar i Svælget tilligemed Sygdom i Venene selv i 9 Maanedes.

Saar i Svælget med Periostitis i 4 Maanedes.

Udslæt med Sygdom i Venene i 13 Maanedes.

Det udmærket ringe Forhold af secundære Tilfælde under Forfatterens Behandling stemmer ikke overens med det almindelige Resultat af den antiphlogistiske Behandling, hvorved disse, skøndt lette, netop hyppigen forekomme, men taler derimod meget for den her anvendte Methode, strængt at forbinde den diaphoretiske med den antiphlogistiske.

En anden americanisk Forfatter, der nylig har omtalt den afhandlede Gjenstand, er Dr. Chapman,

Professor i Medicinen og Clinik ved Universitetet i Pensylvanien, i den 4de Udgave af hans *Elements of Therapeutics and Materia medica*. 1825, 2det Bind. Han grunder sin Behandlingsmaade paa den Mening, som Abernethy, Carmichael og flere ogsaa have antaget, at den største Deel af de Tilfælde, der sædvanlig gaae under Navn af Syphilis, ikke ere det, men kun meget lignende Sygdomme, syphiloideiske — Pseudosyphilis.

Denne Mening, der maaskee blot fylde sin Oprindelse til den samme Grund, der bragte Lægerne til at benægte Gonorrhæen som syphilitisk Form, den Erfaring nemlig, at mange saadanne Tilfælde baade hurtigt og sikkert lægtes uden Mercur, modsiges dog af saa mange Iagttagelser, f. Ex. af nysomtalte Dr. Harris, at den, især nu efter den antiphlogistiske Methodes Udbredelse, neppe vil vinde megen Grund.

Carmichael antager saaledes tre forskellige Slags Smertestof, som paa Kjønslidene frembringe forskellige primære Tilfælde fulgte af særegne constitutionelle Sygdomme.

1. Den syphilitiske, som characteriseres ved vægte Chancre og uden et squamøst Udflæt.
2. Den som frembringer Gonorrhæe, og tillige overfladige Ulcera uden Haardhed eller ombøiede Rande. Den kan ogsaa frembringe Tophi, Smærter i Lemmerne og et papuløst Udflæt.

3. Den tredje kjendes ved Rødsaar, der undertiden lige fra Begyndelsen ere phagedeniske, og følger af et pustuløst Udslæt og andre constitutionelle Tilfælde.

Chapman anseer ikke kjendearten af de almindelig kaldte syphilitiske Tilfælde for ægte, men tilstaaer, at de ere i højeste Grad hinanden lige, "at de nægte, i det mindste undertiden, begynde som ægte Chankre, hyppigen have samme Forløb, og frembringe meget lignende Virkninger." De kunne saaledes bortøde Præputium, frembringe Phimosis, Buboner, Ulcera i Svælget, kobberfarvede Pletter paa Huden og "endnu alvorligere Følger." Det er i Sandhed ikke godt at vide, hvorefter man paa denne Maade skal rette Diagnosen.

Hvad nu Behandlingen angaaer, gives der kun Mercur i de for ægte anseede Tilfælde. I de øvrige anvendes Badstning med Aqua mercurialis nigra, (med indtil en halv Drachme Calomel paa en Unze Raskvand) Aqua phagadenica, en stærk Solution af Cuprum sulphuricum (undertiden indtil Saturation), naar Ulcera ere irritable narcotiske Oplosninger, eller naar de ere flappe, China Decoct o.s.v.

Da Constitutionen i Almindelighed og især de hypopoietiske Organer tillige pleie at være i Uorden, bruges efter Omstændighederne Emetica, Purganser, og, hvis der skal findes Gebertilfælde, Aarladning, og siden toniske Midler, saasom Sarsaparille, Chinas

bart, Salpetersyre eller Narcotica, saasom Opium, Cicuta o. s. v.

I Pseudosyphilis anseer Forfatteren Mercur, i Særdeleshed givet til Salivation, for særlig, ja høist pædelig, undertiden anvender han den dog i smaae Doser, som et Alterans, og under en mild Form, f. Ex. i blue pills.

Vi komme nu til Behandlingen af den sande Syphilis, som vi ville anføre med Forfatterens egne Ord.

Hvad denne angaaer, siger han, er det min Overbeviisning, at vi, skøndt Mercur i det Hele maaske foretraktes alle andre Midler, dog altfor letvindigen og usadvendigen udvide dets Brug. Jeg veed vel, at en ringe Salivation er tilstrækkelig i sædvanlige Tilfælde, og at det under saadanne Omstændigheder altid vil have bedre Virkning, at frembringe den lidt efter lidt; men de locale Sygdomsformer kunne læges ved stadig og vedholdende Brug af locale Midler, aldeles uden constitutionel Cuur. I en tidlig Periode af Chancre har jeg aldrig fundet det nødvendigt at foreskrive Mercur. Mellem Sygdommens første Oprindelse og dens Udbredelse til Glandlerne i Ingven forløbe adskillige Dage, ja stundom Maanedes. I hvilken Mellemtid vi med Sikkerhed kunne lade os nøie med locale Midler. Da det er min Formening, at de constitutionelle Symptomer ene og alene opstaae formedelst Sympathy med den

første Affection, og at Giften aldrig bliver absorberet, har jeg ofte fulgt denne Plan, endog efter at Dubones have viist sig, og saaledes efter hinanden helet Chanteren og forbeelt Svulsten.

Naar jeg raadspørget i Begyndelsen af Sygdommen, søger jeg paa eengang og saa tilstræffteligen at tilintetgjøre Chanteren, at Sygdommen ikke bliver istand til at virke paa Constitutionen. Dette kan ske ved tilhørlig Anvendelse af et Gætmiddel, der forandrer det syphilitiske til et almindeligt og let helbrede ligt Saar. Denne Methode er den samme, som man følger ved giftige Dyrs Bid, og er ligesaa stikker i dette Tilfælde, da enhver Sygdom, som saaledes forplantes ved Inoculation, er saa ganske og aldeles sympathisk, at dersom vi standse eller forandre den primære Irritation, standse eller forandre vi ligesledes Characteren af den constitutionelle Sygdom. Langvarig Erfaring berettiger mig til at forsikre, at den anførte Behandlingsmaade virkelig svarer til min Hensigt.

Lad være ogsaa, at denne Methode af og til slaar feil, og Constitutionen angribes, hvad Skade er der da skeet? Patienten kommer efter nogle Ugers Forløb tilbage med Saar i Halsen eller andre Symptomer paa almindelig Lues. Jeg begynder da strax den mercurielle Behandling, om hvis Fortrinlighed jeg er overbevist, og fuldender Curen ligesaa hurtigt, og uden videre Uvillighed, end om den havde været

anvendt fra Begyndelsen. Da der altsaa ikke udføres meer Mercur til at udbryde end til at forekomme Sygdommen, har min Methode det uomtvistelige Fortrin, at den i en stor Rængde Tilfælde tillader Muligheden af at undgaae en Mercurialcur.

Men jeg gaaer endnu videre, og tilstaaer min fuldkomne Mistro til Quæksølvets Kraft i at helbrede friske Chankere, eller hindre Sygdommens Udbredelse i Legemet. Jeg har flere Gange seet en Chanker opstaae og følge sit sædvanlige Løb paa samme Tid. Patientens Sygdom var under rigelig Virkning af Mercur. Det er ikke sjældent i Hospitalerne i store Byer, at see Patienter under Salivation for Hepatitis eller andre Sygdomme, at faae Chankre med paafølgende Bubones &c. Det synes mig, at en Chanker, som er en blot local Sygdom, har sit Sæde saa yderst ligt paa Grændserne af Systemet, at der slet ikke, eller i det mindste meget langsomt, kan virkes paa den ved andre end umiddelbart anbragte Midler. Men naar Constitutionen angribes, i det Sygdommen udbreder sig ved Sympathi, da mærkes Virkningen af Mercur, og baade den locale og almindelige Sygdom undertaastes dens Indflydelse.

Den almindelige Mening, at hele Legemet i Lues venerea er fyldt med en Gift, som ved Hjælp af Mercur maae forbedres eller udføres, har ledet til den overbærende Brug af dette Middel, og Følgerne af denne ere den Tilstand, der med Rette kaldes

Mercurialsygdom, og som er ligesaa frygtelig og langt vanskeligere at behandle end Syphilis selv. Det kan antages at vi i den langt større Deel af Tilfælde, som gaae under Navn af secundær syphilitiske, kun have at gøre med Virkningerne af misbrugt Mercur, thi der er neppe nogen Form af Syphilis enten i dens primære eller consecutive Stadium, som disse jo saa nøie kunne efterligne, at de ville gøre selv den ellers færeste Læge tvivlsom i sin Dom.

Selv i erklærede Tilfælde af reen Lues udfordres meget mindre Mercur end der i Almindelighed foreskrives. Min Methode er lidt efter lidt at opvække en let Salivation og vedligeholde den fra to til fire Uger, efterfom Patienten er meer eller mindre angreben. Saalænge Patientens Tilstand forbedres, maae man vedblive Cura, hvis ikke, eller den endog forværres, maae den strax opgives som upassende.

Det er nu omtrent tyve Aar siden, tilføier Forfatteren, at han offentliggjorde sine her fremsatte Meninger og Methoder, men, Skjøndt adskillige Forsattere af betydelig Autoritet, siden have bekræftet i det mindste nogle af dem, ere de dog i Almindelighed blevene anseete for ugrundede og falske. Om vi end heller ikke kunne andet end betvivle Rigtigheden af de fremsatte Theorier, see vi dog ved Forfatterens lange Erfaring den høist vigtige Sag bekræftet, at en meget stor Deel af de i Almindelighed for veneriske anseete Tilfælde baade med Lethed og Sikkerhed lade

behandles saaledes, at han efter to Dage mærker Tegnene paa begyndende Salivation, at Chankerne læges 4 til 5 Dage efter, og Spyttekjærlernes exciterede Tilstand endnu varer ved i 6 til 8 Dage. Jeg spørger nu, hvilken af disse to Patienter vil med størst Rimelighed komme til at lide under Virkningerne enten af Sygdommen eller Midlet derimod? Jeg mener, at dersom vi antage Syphilis for en Sygdom, der er istand til at yttre Indflydelse paa hele Constitutionen, maae vi ogsaa antage, at jo snarere den bliver undertrykt, desmindre skadelige vilde dens Virkninger kunne blive.

Saaledes ledtes Forfatteren til at slutte, at den hurtigste Maade at behandle Syphilis paa, tillige maatte være den simpleste og kraftigste, og denne fandt han at være den, at give Calomel i store Doser, en Skrupel eller mere ad Gangen.

Han anfører 21 Casus til Beviis herpaa, og man maae virkelig tilstaae, at Curen fuldendtes med en mageløs Hurtighed og uden Forberedelse.

Noget af det Forunderligste herved er, at der paa denne Maade ikke frembragtes stærk Laxeren; men Forfatteren fortalte os, at Colomel i store Doser aldrig virker stærkt purgerende, og at, dersom man tilføier Opium, maae det aldrig være meer end et halvt til halvandet Gran.

Denne Behandlingsmaade fandtes lige virksom i Europa og Ostindien, og til Bekræftelse paa dens

Fortrinlighed anfører han Vidnesbyrd af tre af sine Venner, blandt hvilke Hr. Reid er gaaet endnu videre. Da denne s. Ex. havde behandlet en Chanker i nogen Tid uden Mercur, antog den paa eengang en yderst ondartet Character. Paa Gaaret stræbedes nu Calomel under et Omslag af Gulerødder, en halv Drachme Calomel gaves i lidt bruunt Sukker, og to Drachmer af den stærke Mercurialsalve bleve indgnedne paa Laarene. Om Aftenen gaves igjen to Skrupler Calomel og een Drachme Salve blev indgnedet. Næste Morgen havde Chankeren allerede et bedre Udseende, Patienten havde sovet hele Natten, sølte en svag Metalsmag i Munden, og havde kun haft een eneste Stols-gang, men Urinen var ladet i usædvanlig Mængde. Den ondartede Character tabte sig nu, og Chankeren lægtes med Lethed.

De Omstændigheder, der ere meest gunstige for Virksomheden af Mercur, Rolighed, Barme, frøng Diæt og stundom at holde Sengen, befordre tillige Cures Hurtighed.

Naar Fors. er i Tvivl om et Saar er ægte syphilitisk, prøver han i nogle faa Dage at læge det ved simple Midler, men dersom dette ikke lykkes, skrider han til sin Cuurmethode, uden videre Hensyn til om det virkelig er syphilitisk eller pseudosyphilitisk.

I de sidste sex Aar af sin Praxis har han ikke i et eneste Tilfælde seet secundære Symptomer at opkomme efter den anførte Behandlingsmaade.

Dr. Cartwright i Nordamerika har i en senere Afhandling anbefalet den samme Fremgangsmaade, og lafter ligeledes Brugen af smaa Doser Mercur i Syphilis. Han forsikrer, at mangfoldige indgroede Tilfælde, forbundne med Buboner, Chanker i Halsen, Caries og Eroosjoner ere efter omtalte Plan helbredede næsten ligesaa snart, som nylig opstaaede Tilfælde efter den sædvanlige Methode, og videre, at disse efter tyve til tredive Gran Calomel hver eller hveranden Dag næsten lige saa hurtig ophøre, som en almindelig Forkølelse pleier at vige for en sund Naturs egne Kræfter. For at hindre Salivationen forordner han et Elyma eller et mildt Laxans 12 til 16 Timer efter Colomel, dersom dette ikke virker af sig selv. Virker det derimod for stærkt, og Excreta ikke ere sorte eller mørkegrønne, gives en lille Dosis Laudanum. Saa snart der vise sig Forbud paa Salivation, ophøres med Mercur, til de igjen ere forbundne. (Vide: North American Medical and Surgical Journal, January 1826). Iøvrigt synes ikke denne Methode, efter Literaturen at domme, at have vundet synderligt Bifald.

En, den sidstomtalte, lignende Cuurmethode, men med et andet Mercurialpræparat, er for ganske nylig i Tydskland fremsat af Professor Dondi i et Værk under Titel: Neue zuverlässige Heilart der Lustseuche in allen ihren Formen, 1826.

I Fortalen forfatter Forf., at der ikke er blevet ham noget Exempel bekendt paa Syphilis, den være nok saa gammel, som ved hans Methode ikke blev grundigen helbredet, eller som, efter at være helbredet ved nøiagtigen at følge hans Forskrifter, atter brød frem under en ny Form. Han opfordrer derfor alle Læger samvittighedsfuldt atter og atter at prøve denne Methode ved nøie at følge de givne Forskrifter, og det i saadanne Tilfælde, hvor de ere overbeviste om Sygdommens rene syphilitiske Natur, især hvor en u hensigtsmæssig Brug af Quedsolv ikke er gaaet i Forveien. Han opfordrer dem end videre til ikke offentlig at bedømme denne Methode, førend de paa det bestemteste have overbevist sig om, at de efter Erfaring fælde en rigtig Dom, og i Særdeleshed nøie at undersøge, hvis det skulde træffe, at Sygdommen engang brød frem paa ny, om Curen har været punktlig anvendt, og ingen ny Emitter fundet Sted. Saavel hans Behandlingsmaade, som den Grundsatning, hvorfra han gaaer ud, paastaar han, ere fuldkommen nye, nemlig at det her ikke kommer an paa den Mængde Mercur der bruges, men derpaa: "at en tilstrækkelig stor Portion tages paa een gang."

Forf. betragter først de diagnostiske Tegn paa Syphilis og dens forskjellige Stadier i systematisk Orden. Syphilis er i Almindelighed, skøndt ikke bestandig, blot local, naar Meddelelsen fandt

Sted paa Slimhinderne, og her yttret sig som Gonorrhoe og Leucorrhoe. Contagium af disse er af ganske den samme Natur og identisk med Chanter's Gisten. Den primære universelle Sygdom viser sig under to forskellige Former, som Chanter eller Hududslag. Alle Kendetegn paa Chanter kunne ikke give nogen Visshed om Saaret virkelig er syphilitisk, naar der ikke tillige vides, om det er opstaaet efter ureen Coitus. Saa snart et virkelig syphilitisk Saar viser sig, er Sygdommen ogsaa universel, og en Chanter kan ikke være local. Den samme Mening, have vi ovenfor seet, er ogsaa fremsat af Mr. Boyle. Derfor maa enhver Chanter behandles med indvendige Midler, og for at man kan vide om Helbredelsen virkelig er gaaet for sig, maae man lade den urørt, og saaledes efter den som efter et Barometer iagttage den udvendige Cuurs Fremgang. Det bør stee, om den end er nok saa ondartet, thi dette er alene en Følge af en uvigtig local eller almindelig Behandling.

Secundær universel Syphilis kalder Forsk. den, som ikke viser sig umiddelbart efter Smitten, og i Almindelighed, skønde ei altid, træder frem paa andre Steder end de primære Tilfælde. Heriblandt regnes ogsaa Ulcera og Hududslag. Andre secundære Tilfælde ere idiopathiske Kjørtelhævelser, Buboner og i Veen systemet Smertes, Tophi, Crostoser og Nekroses. Efter Forsk's Erfaring gives ingen Caries,

b. e., Ulceration i den indre Veen-substans, af syphilitisk Oprindelse, da enhver Veen-sygdom af denne Grund gaaer ud fra Veenhinden.

Almindelig larvert Syphilis kaldes den, der efter Helbredelsen af de sædvanlige syphilitiske Symptomer tidligere eller senere yttres sig under Form af andre Sygdomme, hvilke sædvanligvis ikke have deres Grund i Syphilis. Disse ere mangfoldige, f. Ex. Smerter i alle Dele af Legemet, Betændelser, især i Qinene, forskjellige Ulcera, Svaghed, enten almindelig Nervesvaghed, eller i enkelte Organer især Fordælsesorganerne, Svindsot, ilde lugtende Sved, Søvnløshed, o. s. v. Hertil regnes ogsaa medfødt Syphilis.

Under Navn af "syphilitiske Reste," omtaler Forf. særskilte Bevægelser af det veneriske Contagium, som ere blevene tilbage i Legemet efter en utilstrækkelig Cuur. Efter alle hidtil brugte Behandlingsmaader finde disse ubørligen Sted, snart ubetydelige, snart lige saa heftige som en fuldkommen Syphilis.

Vi komme nu til den nye Behandlingsmaade af den universelle Lues i alle de ovennævnte Former.

"Alle disse, siger Forf., kunne grundigen helbredes paa den Maade, jeg nu vil beskrive; alle, selv de ældste og meest indgroede. Det kommer ved denne Methode, jeg taler af Erfaring, aldeles ikke an paa Tiden, hvorlænge et Menneske har været syphilitisk."

lillest. Dage, Uger, Maaneber, Aar, det er ganske det samme! En Syphilis, som 20, siger tyve Aar har raset i Legemet, kan læges grundigt i den samme Tid, fire Uger, og med den samme Quantitet Medicin, som den der kun har været i tyve Dage. Ja denne behøver en ligesaa lang Caur og en ligesaa stor Mængde Medicin, som den tyveaarige! En stor vigtig og ganske ny Sandhed! En Sandhed, som nu i 10 Aar har bekræftet sig."

Efter Forsk. er den Louvre'ske "Schmiercur," den frygteligste af alle, men dog ikke istand til radicalt at helbrede forældede Former.

De Grundsætninger og Regler, som Forsk. ved sin nye Methode følger, ere disse:

1.- Mercur er en farlig Gift, hvis farkelige følger for den menneskelige Organisme langt overgaar det syphilitiske Contagium. Dog virker det kun som Gift, naar det bliver i det menneskelige Legeme.

2. Uden Mercur kan Syphilis ikke grundigen helbredes. Dette gælder i det mindste i vort nordlige Clima.

3. Mercur er ikke istand til grundigen at helbrede Syphilis, paa den Maade det sædvanligen gives. Kun mildere Grader af Sygdommen kunne læges radicalt paa den sædvanlige Maade.

4. Sublimat er det Middel, som er i stand til grundigen at helbrede enhver Form af Syphilis, naar det gives paa en hensigtsmæssig Maade. Førf. giver sædvanligten dette Middel i Form af eet Gran Piller med Brødkrumme og Sukker, saaledes at tyve Piller indeholde et Gran Sublimat, efter følgende Forordning:

Rx Hydrarg. sublim. corr. gr. XII

solvs in Aqua dest. q. s.

adde Micæ panis albi

Sachari albi aa q. s.

ut fiat pil. pond. gr. j No. 240.

consp. Pulv. Cinnam. v. Lycop.

Naar en sublimat Oplosning staaer længe, taber den i Stykke, derfor maa den foreskrevne Quantitet af dette Middel hyergang først opløses i Vand, naar det skal blandes med Pillemassen. Førf. sætter ofte Opium til, især naar Sublimatet valder Colik, eller den Syge overhovedet lider heftige Smertter.

5. Mercur man gives i stedsse stigende, tilstrækkelig store, paa eengang tagne Doser. Man kan i lang Tid bruge en uhyre Mængde Mercur, og dog ikke blive radicalt helbredet, huasimød en langt ringere Mængde taget paa eengang vil fordrive Sygdommen fra Grunden af. Efter denne Regel begyndte Forfatteren med en $\frac{1}{15}$ Gran Sublimat, og steeg ved daglig at tillægge en $\frac{1}{25}$ Gran indtil to eller tre Gran pro

Dost; og currette paa denne Maade i kort Tid og grundigen, saadanne Syge, som i Forveien vare forgyvenes behandlede i flere Aar; Syge, som lide af de frygteligste udbredte Ulcera, der allerede havde anrettet store Ødelæggelser; Syge, som havde tabt den nederste halve Deel af den Beenrand, der danner Diehulheden, Næsebenet, et af Øinene, som havde flere Aabninger i Ganen, store Huller i Cranium, og Venene bedækkede af adskillige Saar; alle i den korte Tid af fire Uger, uden at der anvendtes nogetsomhelst lokalt Middel. Hvor høit man imidlertid skal stige med dette Middel, menes Fork., lader sig ikke altid ganske bestemt angive. Efter mange Jagttagelser fandt han, at af 100 Tilfælde bleve de 99 grundig helbredede, naar man gav Sublimatet i efterhæanden indtil halvanden Gran stigende Dosis. Intet faldne, Indgebede og set behandlede Tilfælde var det nødvendigt, enten at stige endnu højere, vedblive nogle Dage længere, eller at anvende den sidste Halvdeel af Curat, nemlig de fire Doser, efter nogle Ugers Forløb endnu engang i 8 til 14 Dage. Fork. giver Patienterne strax efter at man har spist, da man saaledes lettere taaler dem, og fordi de forliges med de fleste Opkast, endog saa Syge, naar disse nydes med Maad, og ikke just lige paa samme Tid.

6. Mercur maa tages sjettent. Bedst tages Pillerne kun hveranden Dag, f. Ex. den første Dag 4, anden Dag ingen, tredje Dag 6, fjerde Dag

tingen, og saa videre indtil 30 af Gangen. Disse store Portioner kunne deles i mindre og syntes lige efter hinanden. Dersom de ophøstes, gives strax efter igjen den samme Portion med 10 til fire Draaber Opiuntinctur. Denne kan man ogsaa anvende, naar der opstaar Colik efter Pillerne. Kun sjældent opstaar Smerte i Munden, eller Calvation, med mindre i Forvejen allerede er brugt meget Mercur eller den Syge forskjuler sig under Euen, eller hos Fruentimmer paa den Tid Menstruationen ophører. Calvation maa man nøie søge at undgaae, og saasnart der vser sig Forbud paa den, maae man strax ophøre med Pillerne. Forst naar alle Tegn til Calvation ere forsvundne, vedblives med det samme Antal Piller, hvorefter man standse.

7. Mercur maa ikke blive i Legemet, men strax staffes ud igjennem Udskudningen, thi ellers frembringes Sygdomme, der ere langt frygteligere end Syphilis, ja næsten uhelebræd lige. Huden og ikke Tarmeanalen er det Organ, hvorigjennem Mercur skal staves ud igjen. Det er derfor uundgaeligt, at den Syge alle fire Uger under hele Euen kraftigen vedligeholder Hududskydningen ved en varm tør Atmosphære; dog behøver han just ikke at sove. Dertil udfordres varme Klæder og Bærelser (16 til 18° R.), foruden Reenlighed med Hensyn til Etthed, og daglig Forsnyelse af Luften. Naar Sengen er rede, maa den ikke dækkes til, men

Leppet blive tilbagelaaet, saalænge den Syge ikke er død.

G. Absorptionens Virksomhed i Lungen maa saa meget som mueligt vedligeholdes, for at de fædnelige Stoffer, der syphilistiske med Mercur amalgamerte Contagium, som de lymphatiske Kar sætte sig imod at indsuge, af Blodet kunne optages, overføres i Blodmassen, og udsækkes gennem Uddunstnings-Organerne. Den Syge maa derfor under Curen kun spise sig halvmæt, især maa han Aldrig og Aften kun nyde nogen Drikke, eller i det Høieste en lille Bæber dertil. Gærligt kan han spise og drikke, hvad han vil, undtagen al Slags Rod af Gulr, Bær, Rødder, Wildt, gammel Ost, Melet og sure Ting, samt spirituose Drikke kun med Maade.

H. Sarsaparilla maa bruges som Hjælpes-Middel i Curen. Foruden Pillerne gives daglig et Decoct af denne Rod, som tilberedes ved at tuge en tøppet Spisestefuld, itaalearen, med otte store Kopper Vand lidt efter lidt indtil fire, hvilken Quantitet daglig fortæres især om Formiddagen, enten kold eller varm.

10. Den locale Behandling er aldeles ingen, uden at Pisse Pus frit Afløb, og holde Kulde og Lust ube.

Fors. anfører ogsaa særgelige Følger af en uhensigtsmæssig Anvendelse af den anførte Methode, og

anbefaler afstillige Forsigtighedsregler ved dens Anvendelse. Har man allerede taget meget Qvægsøls, i Særdeleshed kort i Forveien, og ikke tillige vedliget holdt en bestandig jævn Uddunstning, maa man, før man begynder Curen, i to til fire Uger tage Svovls lever, Svovlsblomster med Opium, og varme Svovls bade, for at fæste Qvægsølvet ud af Legemet. Har man Anlæg til Svindfor, eller svage til Inflammation tilbøielige Lunger, maae man især klæde sig varmt for at befordre Transpirationen, og tillige med Pillerne tage et Par Draaber Laudanum. Ved Disposition til Størbug maa nogen Tid i Forveien, og tildeels ogsaa under Curen, bruges antiscorbutiske Midler, men kun ikke Syrer. Diarrhæe, saavel før som under Curen, maa først standses. Mens- struation og Svangerskab ere ikke Hindringer for Anvendelsen af denne Methode; med mindre en meget stærk Blødsafgang finder Sted, da Brugen af Pillerne opsættes nogle Dage.

Det andet Afsnit, hvortil Fors. affaandter den locale Syphilis og dens Følger, nemlig Gonorrhæe, Phimosis, Stricture, Condylomata, Ophthalmiet, o. s. v. forbigaae vi aldeles paa dette Sted; ligeledes nogle til Oplysning og Bekræftelse af den nye Cures methode-tilføiede Exempler.

Da Fors. ikke ønsker, at man skal fælde nogen Dom om hans Methode før end efter mange dermed anstillede Forsøg, ville vi ligesom Anmelderen i Salz

højs medicinsk, chirurgiske Zeitung, hyorfra dette Uddrag er taget, afholde os fra enhver Bedømmelse. Saaadanne Forsøg ville ikke udeblive, og dersom den af Fors. saa meget prise Fortrinlighed findes betragtet, vil han have erhvervet sig de største Fortjenester af Menneskeheden og Lægevidenskaben.

28

III.

En mærkværdig Forstoppelse i Underlivet, helbredet ved en paakommen Miserere. Fortalt af Dr. Krause i Berlin.

(Kunst. Mag. f. d. gel. Fætt. 22 Bd. 1 Hest. Pag. 40).

Mrs. A. havde indtil Rubertats Aarene nydt en god Sundhed. Begynde med et temmelig kraftigt Legeme og en lys Aand havde hun faaet en anstændig Opdragelse. Menstruationen viste sig noget uregelmæssigt i det fjortende Aar, og med den en Hov af nervøse Tilfælde, hvilke dog tabte sig efterhaanden som Menstruationen blev ordentligere. I sit attende Aar blev hun gift. Det første Svangerskab gik sin naturlige Gang; Fødselen fuldførtes ved Naturen; hun gav selv sit Barn Die og befandt sig ret vel. To Aar derefter blev hun igjen svanger; men aborterte i fjerde Maaned, uden at kunne opgive nogen Aarsag

dertil. Fra den Tid af tog hendes Velbefindende
 mærkeligt af: svækket Fødselsse, Forstoppelse, nor-
 dentlig Menstruation og en Mængde hysteriske Til-
 fælde indfandt sig, men vege efter nogen Tid for de
 anvendte Lægemidler. Det næste Svangerskab for-
 voldte vel enkelte Ueiligheder, men var dog selv i sin
 Udgang naturligt. Ogsaa denne Gang opammede hun
 sit Barn selv, og befandt sig, nogle smaae Upasser-
 ligheder fraregnede, ret vel over et heelt Aar. Men
 nu viste sig de gamle Tilfælde i Underlivet paa ny:
 Mangel paa Appetit, Forstoppelse, Menstruationen
 uordentlig og tilsidst ganske ophørende; hertil kom end-
 nu periodisk Brækning og flere Tegn, der syntes at
 forkynde et nyt Svangerskab, saameget mere som Un-
 derlivet og Brysterne tillige toge til i Volumen. Jo
 mere Underlivet tog til i Omfang og Haardhed des-
 mere forøgedes Uordenen i Fødselsredskaberne, for-
 bunden med en hæftig Halsbrynde, som den Syge
 instinctmæssigt stræbte at lindre ved at sluges saameget
 Kridt, som hun kunde overkomme; Forstoppelsen gav
 huns vanskeligt efter for kunstige Midler, hvilket for-
 aarsagede saa hæftige Congestioner til Hovedet, at
 Patienten næsten bestandigt var brunnrød i Ansigtet.
 En Inflammation i Underlivet, der paakom i denne
 Tid, hævedes ved sædvanlige Midler, og Patienten
 bar derefter sine Lidelser med Taalmodighed i For-
 ventning af den forestaaende Nedkomst; men Tiden
 viste at hun saavel som hendes Læger havde misfjendt.

hendes Tilstand. Hidtil havde man blot handlet symptomatisk, nu vilde man foretage en radical Cure. Enmenagoga, opløsende og fordelende Midler indvendigt og udvendigt; kunstige Bade; naturlige Bæde ved Carlsbad og Tøpliz; Inunction af Mercurius med dens Følger; og endelig Belladonna indtil Narcosis havde næsten adskaffet den Ulykkelige Kræfter, da hun i Midten af 1822 henvendte sig til Geheimeraad Heim i Berlin. Den Syges Legeme var i højeste Grad udmavret; Underlivet var haardt, betydeligt fremstaaende, og havde hist og her endeel Ujevnheder, ligesom Dele af et Foster, hvilket bragte nogle Læger til at gjette paa et Svangerskab udenfor Moderen, en Mening, som dog Heim forkastede; Respirationen var saa generet, at hun iftums med Besværighed traal Veiret, i hvilken Stilling hun end befandt sig; Smerterne i Underlivet vare utaalelige; Hovedet forstumlet af svære Congestioner; Ansigtet kobberfarvet; Krampetrækninger og Conpulsioner ved den mindste Alteration; Appetit og Søvn manglede; Menstruationen var undertrykt; Aabning bevirkedes kunns-ufuldkomment ved Klysterer og indvendige Midler. Rignsdelene vare sunde og Pulsen normal.

Støttet paa Prof. Nieky's Grundsaetning, at alle Purgeermidler ere gode Resolventia externa, ordinerede Heim et Middel, han i flere Aar havde gjort Brug af ved scrophulose Kirtelhævelser, nemlig:

R^x Ol. ricini ʒiſs.
Tinct. colocynth ʒſs.
md.

hvoraf ſhan Morgen og Aften lod indgnide en Thees
ſkefuld i Underlivet.

I Forbindelſe hermed gav han daglig, tre
Gange, 8 Draaber Tinct. digital., af hvilket ſidſte
Middel han dog ikke lovede ſig ſtort. Efter kort Tids
Forløb forøgedes med diſſe Midler Urinen i Quan-
titet og affatte et hviidguult Bundfald; Forſtoppelfen
blev mindre haardnatten, Excrementerne vare faſte
og hvidgraae ligesom ved Icterus, Underlivet ſit ſit
naturlige Omfang paa nogle Forhærdelſer omkring
Mavlen nær; Respirationen blev friere; Søv og
Appetit indfandt ſig; kun det kobberfarvede Anſigt
og det ſenſible Nervesſyſtem tog ingen Deel i den al-
mindelige Bedring. Imidlertid beſandt Patientten
ſig dog ſaa vel, at hun kunde reiſe paa Landet for at
tilbringe Sommeren 1823. Mod Slutningen af
Juni Maaned var hun en Dag traadt op i en Vins-
dueſkarm, hvorfra hun ſprang ned formedelſt et af
hendes Børns Skrig; men neppe havde hun med
Foden berørt Gulvet, før en heftig Smerte i Egnen
af Mavlen gjorde hende det umueligt at komme af
Stedet. Hun blev ſtrax bragt til Sengs og nu
indfandt ſig en hæftig Brætning med voldsomme
Smertes.

Ved Scheimeraad Heim's Ankomst efter flere
 Timers Forløb vedvarede disse Symptomer; Under-
 livet var noget meer end sædvanligt oppustet; Extre-
 miteterne kolde, Ansigtet bedækket med kold Sved,
 Diet var halv brustent; men Pulsen var næsten na-
 turlig. Alt hvad hun nød kastede hun strax op igjen,
 selv kulsure Medicamenter. Varne Fomentationer,
 Ol. Chamom. indgnedes paa Underlivet, Jinde Ely-
 sterer bevirkede hverken Lindring eller Aabning; Bræk-
 ningen vedvarede. Det Opkastede var ildelugtende,
 brunligt, af en geleagtig Beskaffenhed og gav et be-
 tydligt kridagtigt Bundfald; omtrent 8 Quint. i 8
 Timer. Mod Morgenens kom der en ordentlig Mi-
 serere; de opkastede hvidgraa Excrementer havde en
 gjennemtrængende raaden Lugt. Tobaksklysterer hver
 Time uden Virkning. Imedens nu at alle Tilfældene
 toge til vedblev Pulsen at være næsten naturlig, Hæ-
 velferne omkring Navlen vare forsvundne og Under-
 livet var blødt skøndt smertefuldt. Man troede at
 erkjende Symptomerne af en Volvulus. Varne Fo-
 mentationer; Tobaksklysterer; varme Bade. Den
 Syges Tilstand vedvarede saaledes uafbrudt i sex
 Døgn, uden nogen anden Forandring end den, at
 Brækningen mindskede ligesom Livskraften syntes at
 aftage. Nu indfandt der sig en heftig Hikke. Kly-
 sterer af Decoct herbæ gratiolæ (3ß.—℥j Vand),
 afvekslende med Tobaksklystererne uden Virkning; de
 forrige udvendige Midler. Hikken mindskedes noget

ved Brusepulvere, som Maven nu holdt i nogen Tid. Den ottende Dag ingen væsentlig Forandring. Man forsøgte at bevirke Aabning ved et Laxativ, og forordnede derfor:

Rx Ol. Croton gutt iv
 Extract. Gratiolæ
 Sapon. Venet. aa ʒi
 mf. pill. pond. gr. ij

deraf gav man en Pille hver tredie Time i Forbindelse med den forrige Behandling. Efter tre Piller forværredes Tilfældene: Brækningen tog til og ligesledes Hikkene; en utaalelig Hede udbredte sig over hele Legemet; Puffen blev nu haard, fuld og hyppig (frequent), og underlivet mere smertefuldt. Pillernefattes tilfide, hvorfor ogsaa denne Forøgelse i Symptomerne tabte sig efter 8 Timers Forløb. Elysterer, Indgnidninger &c. fortsattes uden at Sygdommen vilde decidere sig. Ordentlig Aabning udeblev i tretten Dage, men paa den trettende Dag paakom der en hæftig Diarrhoe (tolv Stoles i to Timer) med ildelugtende, faste, kridagtige Excrementer. Fra dette Øieblik levede Patienten op paa ny, alle Tilfældene forsvandt, og allerede efter 4 Ugers Forløb kunde hun foretage sig en Rejse af 15 Mile. To Aar derefter befandt hun sig meget vel, var feed, havde Appetit, Søv, Aabning og Menstruation i god Stand;

Nervetilsfældene vare ophørte, Ansigtet var ikke mere
kobberfarvet og Syren i Maven reent forsvunden.
Hun tilstod siden, at hun under sin Sygdom havde
slugt $\frac{1}{2}$ til 1 Pund Kridt daglig, hvilket maaskee var
Aarsagen til at Excrementerne havde haft hiin sær-
egne Bestaffenhed.

11.

C. Medicinsk Nyt i korte Meddelelser.

Et Tilfælde af langvarig, hæftig Hovedpine, som gik over i en Tic douloureux, hvilken hævedes i kort Tid ved Brugen af Carbonas ferri.

Man har antaget, at Tic douloureux, især naar den viser sig som Ansigtssmerte, hyppigere har sin Oprindelse af Feil i Digestionen, end af locale Aarsager, og det synes som den daglige Erfaring i høj Grad befæster denne Sætning. Men forinden denne Uorden i Fordøielser's Organerne naaer saa høj en Grad, fremkalder den først en Mængde andre sygelige Symptomer, der kunne anses som Forløbere for Tic douloureux, iblandt hvilke den hæftige, haardnakkede Hovedpine, der pleier at gaae foran eller følge paa de saakaldte billøse Symptomer, især fortjener vor Opmærksomhed. Dette Symptom der bestinges af en sygelig Affection i Maven, Larmene eller i Leveren, synes i mange Tilfælde ikke at være andet end det første Stadium af Tic douloureux. Den følgende Sygdomshistorie oplyser denne Sætning meget fortræffeligt. En ung Dame, 18 Aar, høj, veldannet, med en lys Aand og en høist elskværdig

værdig Character, dertil fri for enhver medfødt eller siden tilkommen Feil i hendes Constitution, havde tilbragt Sommeren 1824 i London i de første Cirkler, og taget rigelig Deel i alle de Forlystelser, der vare passende for hendes Alder. Strax efter at hun havde forladt Staden blev hun overfalden af en hæftig Hovedpine, der nødte hende til at søge Raad hos Dr. Granville. Forældrene vare med Grund noget ængstlige i dette Tilfælde, da de faa Aar i Forveien havde mistet en anden Datter, der næsten døde pludseligt af en Affection i Hovedet, og en yngre Datter for et Aarstid siden kun med Nød og Meppe var undgaaet en lignende Skjæbne. Den Syge havde en bleg Ansigtssfarve, noget guulladen Hud, rolig Natte søvn og regelmæssig Menstruation; hendes Humeur var meget godt; Tungen var reen, Appetiten taalelig god og Forbrøielssredskaberne efter hendes egen Angivelse i Orden. En vis Languor var umistkjendelig, og hendes Ansyn bar Præg af indvortes Lidelse, hvilket stærkt contrasterede med den Munterhed, som hun var i Besiddelse af; dog, viste det sig snart at denne Munterhed mere berod paa Sjælsstyrke end paa legemligt Velbefindende. Hovedpinen bestod i hæftige, jagende Smærter i den venstre og forreste Deel af Hovedet, kommende og gaaende i uregelmæssige Perioder, men aldrig borte en heel Dag til Ende. Med nogen Mistanke om, at den Syges Angivelse, for

saavidt som den angik Orden i Fordøielsesprocesserne, ikke maatte være saa ganske rigtig, gav Dr. Gr. Medicamenter, der satte ham istand til at bedømme Beseffenheden af Larmcanalens Indhold. Excrementerne vare store, overordentlig faste, spiralsformige, mørk olivengrønne, glindsende og ilde lugtende. En Pige, der havde det nærmere Tilsyn med den unge Dame, paastod, at de i flere Maanedes havde haft den samme Beseffenhed. Der var intet Tegn paa Forstyrrelse i Leverens Function, ingen Smerte under Ribbenene eller mellem Skuldbrene; Hjertekulsen var ikke omfindelig ved Tryk. Dette bestemte Dr. Gr. til blot at regulere hendes Diæt; ordinerede Halvkoft, tre Gange om Ugen animalt Føde, de øvrige Dage meelagtige Vegetabilier tillavede paa forskjellig Maade; en Laxeerpille, uden Mercur, om Aftenen og en Laxeerdrik. Trede Dagen derefter var hun aldeles fri for Hovedpine, hun havde kun en Gang haft Nubning, derfor forstærkedes Laxeermidlerne noget; Smerten blev borte i flere Dage og hun reiste paa Landet tilsyneladende helbredet.

Den 20de November var hendes Udseende meget forbedret; Hovedpinen vedblev at være borte; Nubning to, tre Gange daglig; hun havde danset paa et Bal uden at føle nogen Ubehagelighed. Ordinerede mildere Laxeermidler; Diæt som før. I det næste Par Maanedes vedblev hendes Velbefindende at variere efter som hun afveeg mere eller mindre fra de

givne Forholdsregler og eftersom Larmene viste sig mere eller mindre active; naar hun i flere Dage ikke havde haft uden eensgang Aabning dagligt, saa var hendes Ansigtssfarve guulblaa og Hovedpinen kom nu og da. Men et andet mærkeligt Sygdomstilfælde indtraf nu, nemlig en saadan Omfindelighed i Huds beklædningen af den høire fronto-parietal Region, at hun ikke kunde taale Berørelse af dette Sted. Palsen var i den sidste Maanedstid fuld og hurtig; Natterne noget urolige.

Jan. 9. Foruden nogle andre Feil i Diæten havde hun med formegen Frihed hengivet sig til hendes Yndlings Fornøielse, Balsen paa et Bal. Følgen deraf var pludselig Svindel og Hjerteklemmelse, der varede i flere Dage; derefter fulgte heftig Hovedpine og Brækning med stor Anstrængelse af en betydelig Mængde Galde; Tungen stiden; Forstoppelse; Pulsens blød, 84 i Minuten. Dr. Gr. troede heri at finde Indication for et Mercurialspræparat; men da den Syge hverken kunde taale Colopnel eller blaa Piller, saa maatte han indskrænke sig til at give Colocynth, Rhas barbara og neutral Salte. Disse Midler forbleve imidlertid uden Virkning, hvorfor han Dagen derpaa gav blaa Piller, der vel lindrede endeel men tillige forarsagede stor Forstyrrelse i Nervesystemet. Excrementerne vare i Begyndelsen stinkende og fæle; men efter saa Dage antog de en bedre Character, og med denne Forbedring tog Hovedpinen af. Dette

varede dog ikke længe. Allerede efter et Par Dages Forløb beskrev den Syge sin Tilstand omtrent saaledes; den første Deel af Natten tilbragte hun sædvanligt uden Søvn, bestandig foruroliget af Hovedpine, mod Morgenens tog denne gradviis af; der kom Sveed og Søvn, der sædvanligt varede til Kl. 9—10; saa vaagnede hun fri for Smerte, men neppe begyndte hun at røre sig før Hovedpinen pludselig vendte tilbage med Gysning og en vis Tunghed til Forløbere, den vedvarede i stigende Grad til henimod Middagstiden, forlod saa Patienten et Par Timer og vendte tilbage mod Aften. Saalænge Hovedpinen vedvarede afficerede enhver Stoi, endog stærkt Lys, hende ubehageligt og forøgede Smerten. Pulsen var derhos deprimeret, langsom, noget fuld og uregelmæssig og havde en Rhythmus, som Music i kaldte Stentato. Maves var i Orden, Tarmene fungerede ikke med den Energi, man kunde vente ved den idelige Brug af Laxermidler, og den 14de Januar kom der biliose Brækninger igjen, saå at man, om der havde været andre Febersymptomer tilstede, skulde været fristet til at troe at man havde en continuerende eller en bilios remitterende Feber for sig.

Skjøndt Dr. Gr. bestandig havde anset det meest foruroligende Symptom af Sygdommen, Hovedpinen for symptomatisk, og endnu ikke troet sig befriet til at afvige fra denne Anskuelse, saa var der dog ogsaa Omstændigheder nok der lærte ham at besværgte

en local Uorden, især da der syntes at finde en vis Grad af Plethora Sted, som ikke ved nedsat Diæt og Laxeermidler havde været at høre. Ord. Aareladning fra Armen — Blodet tykt, mørkt, af en mærkelig høi Temperatur — Pulsen hævede sig strax efter Operationen; Hovedpine, mindste og var forsvunden den anden Dag; Larmene lode sig paavirke af mindre hæftige Laxeermidler; en nervestyrkende Mixture til Brug efter Nødvendighed; Ophør med blaa Piller.

De syv følgende Dage var hendes Tilstand ret god: ingen Hovedpine, Nætterne rolige; kun som hun stundom en Gysen i Ryggen, ligesom Bagsiden af Hovedet til Lænderne.

Jan. d. 21de. En Diætfeil bragte alle de værste Symptomer tilbage, saaledes som de videløstigt nok ovenfor ere beskrevne, og dertil for første Gang i Sygdommen Medslagenhed og betydelig Smerte i hele Regionen af Leveren. Ord. et Brækmiddel. Dette bragte øjeblikkelig Lindring for flere Dage, imidlertid indfandt Menstruationen sig; men da den var forbi, viste de gamle Symptomer sig igjen; Pulsen 92; Kuldes og HedesParoxysmer afvekslede; Urinen mørkt farvet.

Den 24de. En Pille af Rhubarb. og Hyoscyamus for at give Natteroe; en Laxeerdrik; Forbud af Kjød og Gist. Under denne Behandling forbedredes hendes Tilstand noget; dog, allerede den 3die Febr. var der foruden de gamle Klager en Smerte i den

venstre Side af Ansigtet og Halsen og i de ubvendige Dele af Øiet. Varme Krybderposet paa Ansigtet; speeddrivende og smertestillende Midler bragte atter nogen Linderung for en Tid.

Dr. Gr. har beskrevet Sygdommen saa minustøst fordi det forekom ham mærkeligt, at den med saa langsomme Overgange var gaaen fra Forstoppelse til Indigestion, fra Indigestion til Hovedpine, fra Hovedpine til rheumatisk Affection af Hoved, Ansigt og Hals, og derfra til en mere intens Affection af Hovedet med Tungthed, Ringen for Øret, Døvhed, sagende Smærter i det venstre Øie med et bestandigt Udflod af Tårer, Sky for Lyset; dertil kunde hun hverken forlade Sengen eller lægge Hovedet paa Puden uden betydelig Foragelse af Smerte; Pulsen var fuld. De fleste af disse sidste Symptomer vare komne snigende efter Ophør af den rheumatiske Smerte.

. Med Hensyn paa Tilfældets Hæftighed, dets Langvarighed og dets Haardnakenhed var det nu blevet yderlig vanskeligt at afgjøre om Affectionen i Hovedet var symptomatisk eller idiopathisk. For imidlertid at være paa sin Post i begge Tilfælde, besluttede Dr. Gr. sig til en local Aareladning: Blodkopper i Tindingerne og bag Ørerne, to Gange gjentagne med Mellemrum af et Par Dage; nogle Dage senere tyve Igler paa Hovedet, og endelig kort Tid derefter et Setaceum i Nakken. Efter ethvert af disse Midler fulgte strax betydelig Linderung for en Tid. Neutral

Salte, især sulphas potassæ; brugtes bestandig; Diæten vanddagtig.

Saaledes hengik atter nogen Tid uden at der i det Væsentlige forbedredes noget i den Syges Tilstand; da Sygdommen pludselig syntes at forlade Hovedet og med al sin Kraft at kaste sig paa Naven og Leveren. Brugen af Ungv. merc. udvendig paa Leverregionen i 10 til 12 Dage frembragte en Deel Forstyrrelse i Constitutionen, men ingen af de sædvanlige Virkninger. Smerten removedes imidlertid og søgte igjen til Hovedet. Læxermidler, der frembragte 3 til 4 Sedes daglig, afførte en Mængde sort og grøn Galde.

Under alt dette havde man naaet Midten af April, Sygdommen havde saaledes varet sex Maanedes, den Syges Constitution var nedbrudt, hun var udmagret, havde ingen Kræfter, hun leed nu næsten uafbrudt, Humeuret var nedslaaet, en ubehagelig Hoste havde i den senere Tid indfaldet sig. Det er mærkeligt, at Dr. Gr., som flere Gange i Løbet af sin Fortælling har vægret sig ved at erkende Sygdommens feberagtige Natur, ved denne Leilighed siger, at "en næsten uafbrudt febril Tilstand havde varet næsten sex Maanedes," d. e. saalange som hele Sygdommen.

I sin Forlegenhed foretog Dr. Gr. sig at examinere Patienten paa ny. Hun angav at Smerten i Hovedet de sidste fem Uger havde været meget fors

Kjællig fra den, der havde plaget henda de første fem Maanedes; den var nu ligesom under Haarene; den begyndte i Natten, gik over Hovedet, især den venstre Side; ned over Niebrynet, gennem Øiet, der blev smertefuldt og udgjød Taarer, gennemtrængte Overskæven og forvoldte Smerte i alle Tænderne paa den Side, tilsidst naaede den ned til de lange Halsmuskler. I denne Udbredning pleiede Smerten at vare en halv Time, derpaa aftog den gradvís, efterladende sig en Følelse af Kulde og Svaghed i Delene. Under Paroxysmen var den afficerede Side meget øm, Berørelse forøgede Smerten, Øiet kunde ikke aabnes, Ansigtet kunde ikke lægges til Puden, den mindste Støi forøgede hendes Lidelser i høi Grad. — Under selve Fortællingen paatøm der hende to Exacerbationer af Smerten og en Intermisssion eller Remisssion; Pulsen syntes slet ikke at tage nogen Deel i hvad der foregik i Hovedet.

Dr. Gr. troede nu at erkjende en Tic douloureux, hvilkten Diagnoss i en Consultation fandt Bifald. Ord. Carbonas ferri ʒj 3 Gange daglig; en Rhubarbara Pille om Aftenen; et Elysteer om Morgen. Efter saa Dages Forløb var Patientens Tilstand allerede bedre; man steg med Pulveret til ʒʒ og tilsidst til ʒj tre Gange dagligt; de anførte Abningsmidler bevirkede 3 til 4 Stooler om Dagen; Jernmidlerne hævede ikke Pulsen. Tre Uger omtrent vare under denne Behandling tilstrækkelige til fulds-

komment at restituere den Syge. Saasnart hendes Kræfter tillode det blev hun sendt paa Landet, og flere Maanedes efter da Dr. Gr. saae hende, havde hun ikke blot været fri for Hovedpine og anden Sygelighed, men hun befandt sig endog langt bedre end før hun blev syg. Hendes Fødselsfærdigheder vare i god Orden. (London med. & phys. Journal. Jan. 1826. p. 16).

11.

Diagnosís af Expectorationen i Lungesygdomme.

Af en i Paris nylig udkommen Dissertation om Expectorationen leverer Juniheftet for 1826 af London medical Reportory følgende Opdrag, med det Tillæg, at Forfatterens, Hr. Andral's, Iagttagelser synes at være meget nøiagtige, og at Sammenholdelsen af Expectoratets Forandringer med Sygdommens forskellige Væstfænhed og Stadier giver Arbeidet mere Værd, end alle hidtil bekendtgjorte Forsøg om For skjellen paa Pus og Mucus.

Den første Sygdom, Forf. omtaler, er Catarrh eller Bronchitis. I den første Periode af Sygdommen iagttages intet Slags Expectoration. Naar denne efter kortere eller længere Tid indfinder sig, bestaaer den af en gennemsigtig Slim, der ligner Eggehvide, og er meget seig. Seligheden staaer i

Forhold til Inflammationens Hestighed, og under tiden vil maaſtee Forvexling kunne finde Sted. med det Expectorat, som er en Følge af Inflammation i Lungernes Substans. Man vil dog kjende det ved at iagttage det Opspyttede efter Feberens Ophør, da dette har tabt sin store Seighed, og er meget mere flydende.

I Expectoratet vil der ofte findes Striber af Blod, men dette er dog kun "blandet med Slimen, og ikke forbundet saaledes dermed, som ved den blodige Opspytning i Pneumoni." Forf. anfører ogsaa, at man træffer paa smaae hvide kugelformige Legemer, som dog ikke komme fra Lungerne, men fra de mange Kjærter i Svælget og omliggende Dele. "Denne Bemærkning er vigtig, da disse Smaaklumper have været anseete for ophostede Lungetubercles."

Saalænge Expectorationen vedbliver at være af denne Bestaaffenhed, varer Inflammationen ved, men naar denne begynder at ophøre, taber det Opspyttede sin Gjennemsigtighed, og blandes med gule og grønne uigjennemsigtige Portioner, hvoraf tilsidst det Hele bestaaer. Imidlertid er denne Expectorationens Bestaaffenhed meget forskjellig mod Slutningen af acut Catarrh.

I Pneumoni anseer Andral Expectorationen for at være et af de sikkreste Symptomer for at kjende denne Sygdom. Man maa derfor lægge Mærke til dens Forskjellighed i de forskjellige Stadier.

I Begyndelsen, naar der allerede er Høste, Dyspnoe, Fieber tilstede, og Smerte soles dybt i Brystet, ophoster Patienten blot lidt Slim fra Bronchierne. Percussionen giver ofte endnu en klar Lyd, men ved Stethoscopet opdager man Forandring. Efter som Sygdommen tiltager, i Almindelighed mod den anden eller tredje Dag, bliver Ophostningen mere karakteristisk. Der følger Blod med, efter hvis større eller mindre Mængde det Ophostede antager et forskjelligt stribet Udseende. Det bliver paa samme Tid meget seigt, og danner en gjennemsigtig homogen Masse, der dog endnu med Lethed flyder ud af Glasset eller Staaalen. Undertiden kommer Inflammationen ikke videre end til denne Grad, og taber sig efterhaanden ved Resolution. I andre Tilfælde gaar den over i Hepatisation af Lungerne, da det Opspyttede bliver endnu seiere, og "ikke længer af sig selv Killes fra Glasset." Nu er Inflammationen paa det Høieste, og efter den Udgang som Sygdommen tager, forandres ogsaa Expectorationen paa forskjellig Maade.

Der som Resolution finder Sted, bliver Expectorationen efterhaanden lettere, mindre seig og mindre blodig. Ethvert Tilbagefald i Pneumoni vil man let kjende paa det, at Ophostningen i meer eller mindre Grad igjen antager sit forrige Udseende.

Naar Inflammationen gaar over i Suppuration, undergaar Expectorationen en anden Forandring.

Hypypigen ophører den aldeles, men i Almindelighed vedbliver Affondringen i Dryftet, medens Ophostningen standses af Svækkelse, og Patienten dør asphyctisk. Naar Affondringen selv ophører, bliver Udfaldet meget tvivlsomt. Undertiden kommer Patienten sig, skøndt langsomt, undertiden bliver Lungen hepatiserede, og han dør siensynligen af Udmattelse.

Derfor Sygdommen gaaer over i chronisk Inflammation, kommer Expectoratet til at ligne det, som iagttages i Catarrh, og som allerede er beskrevet.

I tuberculøs Svindsot troer Forfatteren, at det i Særdeleshed er ved at tage Hensyn paa det Ophostedes physiske Egenskaber, at man sættes istand til at kjende det Expectorat, der er denne Sygdom eiendommeligt. Løst og kort Hoste pleier først at vække Mistanke; men efter nogen Tid ophostes der smaae hvide kugelformige Legemer fra et Knappenaalshoveds til en Ferts Størrelse. De opløses ikke i Expectoratet, synke til Bunden, og naar de trykkes itu, give de en meget stinkende Lugt fra sig. Disse Smaaklumper maa ikke forveksles med dem, som ophostes i catarrhaliske Tilfælde. Disse sidste ere meget flebrige, men i tuberculøs Svindsot ere de sjøre, og trykkes let itu. En nøiagtigere Maade at undersøge dem paa, er at lægge dem paa Papir. De som ere affondrede af Tonsillerne og de andre Kjærtler i Svælget, ere sidtagtige, og tilsmøre saaledes Papiret,

hvilket ikke er Tilfældet med de tuberculøse Klumper. Expectorationen bliver efterhaanden meer og meer karakteristisk, den tuberculøse Materie bliver tydelisgere, virkeligt Pus er blandet med den i større eller mindre Mængde, og Skøndt den er af forskjellig Farve, kan man altid kjende den lige til Sygdommens Ende.

Lugten af det Opspyttede er undertiden meget diagnostisk. Hos de fleste Svindsots-Patienter har det bestandig en ættel og ubehagelig Lugt, men hos andre, Skøndt det længe ingen Lugt har, bliver det yderst stinkende. Aarsagen til denne Forandring er uvis, men af hvad Grund det end skeer, er det et af de sikkrest dødelige Symptomer hos en Patient, naar Expectorationen, som forhen ingen Lugt havde, bliver ilde stinkende.

28.

Maader at standse Anfald af Kramper.

Naar man tager i Betragtning, at Følgerne af Epilepsie ere endnu frygteligere end Sygdommen selv, og at de værste af hine, Affindighed og Idiotisme, kun ere Virkninger af de gjentagne Paroxysmer paa Hjernens Organisation, er det i hine faldende, hvor vigtigt det vilde være, at vide en sikker Maade, om ikke

at hindre Paroxysmen fra at komme igjen, saa dog at afbryde den i dens Voldsomhed, og derved for det meste hindre dens skadelige Virkning paa Hjernen.

Dr. Reid affandler i det fjerde Bind af Transactions of the College of Physicians in Ireland 1824 Pathologien af Epilepsie, hvoraf vi uddrage følgende practiske Erfaringer:

I ethvert epileptisk Anfald følge Symptomerne paa hinanden med en meget forskjellig Hurtighed, men den Orden, hvori de følge, er efter Forfatterens Erfaring uden Undtagelse den samme, hvoraf man rimeligviis maa slutte, at det ene følger paa det andet som en naturlig Virkning af det foregaaende. Det første Tegn til et begyndende Anfald vil man, dersom man har Leilighed at give Agt derpaa, finde at være en Standsning af Hjertets og Pulsens Slag, hvilket varer fra nogle faa Secunder til i det høieste tre Minuter, da der paafølger en tonisk Strøvhed i hele Legemet, under hvilken Luften stundom udstødes med saadan Hestighed af Lungerne, at Patienten giver et Skrig fra sig. Nogle hoppe adskillige Gange paa begge Fødder ganske stive, førend de falde om. Alle Musklerne ere nu, for et Øieblik i en slappet Tilstand, førend de uregelmæssige Convulsioner opstaae i Respirationens og de øvrige Muskler, der karakterisere denne Sygdom.

Det er i dette Tidrum af Paroxysmen, at denne kan standses næsten øieblikkeligen ved mechaniske Mid-

ler. Dersom man saaledes med Magt udstrækker de trampagtigen sammentrukne Hænder og Arme og aabner Fingrene, vil Organerne snart komme tilbage til deres naturlige Tilstand, Patientten drage et dybt Sæt og Paroxysmen være forbi. Forfatteren mener, at enhver usædvanlig Irritation kan have denne Virkning, saaledes som Dr. Wicks anfører et Exempel paa i en interessant Afhandling i samme Bind om levende Insecter udtømte af Ræven, at han nemlig, naar han vilde, øieblikkeligen kunde standse Convulsionerne hos Patientinden, ved at trykke sin Finger mod os uteri, hvilket han opdagede af en Hændelse. Naar han tog Fingeren bort, kom Convulsionerne igjen.

En endnu kraftigere Maaade, at standse det epileptiske Anfald paa, udsæder Forfatteren af en særdeles Sympathie mellem Peritoneum og det spinale Nervesystem, hvori han søger den pathologiske Grund saavel til Tetanus som Epilepsie. Da han engang gjorde Forsøg med Virkningen af Nux vomica paa Dyr, fandt han, at disse fik toniske Kræmper saasnart de havde faaet en betydelig Portion i Mægen. Under Krampen iagttog han, at Peritoneum syntes paa det nøieste at beklæde og sammentrykke Indvoldene. Ved med Kraft at flemme en Deel deraf, i den Hensigt, at løsne det med Fingrene fra Tarmene, blev han overrasket ved at finde, at Krampen aldeles forsvandt, og Dyret begyndte at aande, som om det var kommet

sig fra en betydelig Strabadse. I det Øieblik han slap Peritoneum vendte Krampen med Voldsomhed tilbage. Dette kunde gjentages efter Behag, og efter adskillige Ganges Forsøg, ophørte Krampen aldeles, endskjøndt man, efter at have dræbt Dyret, endnu fandt Giften i Maven og de tynde Tarne.

Med at overveie dette mærkværdige Phænomen, sluttede Forfatteren, at det maaskee kunde være muligt paa eengang at undertrykke et epileptisk Anfald hos et Menneske, naar man kun var istand til at frembringe den nødvendige Sammentrykning af Peritoneum. Der fremsød sig snart flere Leiligheder til at gjøre dette Forsøg, og det blev kronet med det heldigste Udfald. Maaden, hvorpaa dette kan sættes i Værk, er, at en Anden trykker den luftede Haand med Kraft mod den bløde Deel af Underlivet ind imod Rygraden, medens man fast underkøtter Patientens Ryg med Hovedet og Skuldrene i Beiret. Medens man foretager Operationen vil man ofte bemærke en egen Slappen af Mellemgulvet, som ikke synes at kunne tjene til Handedrættet.

Et mærkeligt Tilfælde af Tetanus anfører Cruveillier i Revue médicale, Avril 1824. Sygdommen var opkommet hos en 25aarig Mand, tre og tyve Dage efter en Sønderknuselse af en Finger. Vesicatorier, Oplum, Igler, Bæde og Purgantser vare i nogle Dage forgyæves anvendte, da Forfatteren, der anseer denne Sygdom for at bestaae i en pludselig

uvilkaarlig Contraction af Mellemgulvet, der sympatiskt fremkalder convulsiviske Sammentræknings i Spinal-Systemets og de øvrige Respirations-Muskler, og troer, at Døden kun følger af Asphyrie, naar Mellemgulvets Contraction naaer en vis Grad af Bestandighed, sluttede, at naar han var istand til at underkaste dette (Mellemgulvet) stadigen Williens Herredømme, vilde denne Stimulus kunne overvinde hiin pathologiske, der fremkaldte den uvilkaarlige Action. I denne Hensigt befalede han den Syge at gjøre dybe Indaandinger, saa hurtig efter hinanden som mueligt, og i afmaalt Takt. Udfaldet overgik hans Forventning. Krampen, som før kun havde Minuters Mellemrum, vendte nu først tilbage efter en halv Times Forløb. Hele Natten tilbragtes under denne trættende Anstrængelse; og den følgende Dag kom Anfaldene kun i lange Mellemrum, og hørte op, saasnart den afmaalte Respiration igjen anvendtes. Efter 10 Dages Forløb var Patienten helbredet.

Samme Forfatter anfører, at han har helbredet convulsivisk Hikke, der engang havde varet i 11, og en anden Gang i 15 Dage, ved at helde Vand i Patientens Mund i en bestandig Straale og paa den Maade, at han derved af og til stoppede Næseborene, for saaledes at volde kraftigere Anstrængelse for at aande. Hos den ene Patient kom Hikken vel igjen Dagen efter, men blev da standset ved samme Middel. (Férussacs Bulletin des sc. méd. Novbr. 1824).

Ved at sammenholde ovenstaaende interessante Erfaringer vil man bemærke, at disse forskjellige Maader at standse et Anfald af Krampe paa, næsten alle have det tilfældes, at de paalægge Respirationen Evang. Ved Dr. Keils Behandling af Epilepsie fæer det i den ubevidste Tilstand ved kraftigt Tryk paa Underlivet, i Cruveilliers Tilfælde af Tetanus ved Williens Magt over Respirationens Musklerne, og i de to Tilfælde af Hikke, som det synes, ved mekanisk Hindring for Luftens Indaanding. En bekjendt Erfaring er det ogsaa, og let at gjøre, at man bedst standser et Anfald af almindelig Hikke, naar man efter en meget dyb Indaanding anstrænger sig for at tilbageholde Luften i Lungerne saa længe som muligt.

28.

Acetum digitalis.

Denne Tilberedning af Digitalis, behandlet med samme Forhold af Eddike og paa samme Maade som Acetum squillæ, anbefales af Masse fremfor enhver anden Form, hvorunder man pleier at give dette Medicament. Tolv til femten Draaber hver anden Time ere som oftest i et Par Dage tilstrækkelige hos et vorent Menneske for at virke paa Pulsens Beskaffenhed. Acetum digitalis er at foretrække for Pulveret, fordi den ikke saa let forårsager Qvalme.

Fremfor Infuset har den det Fortrin, at den ikke saa let bedærves som dette, hvilket let skeer i Warmen, især naar der er Sukker eller Sirup tilsat. At Æther og Digitalis i Tinctura digitalis ætherea er en upassende Sammensætning som Lægemiddel, have allerede Andre med Rette bemærket. Digitalis og Syre passe derimod i enhver Henseende meget vel sammen. Saaledes vil heller ingen nægte, at 20 til 25 Draaber Spir. vini rectific. hver anden Time som oftest vil være skadeligt i de Sygdomme, hvori Digitalis er indicert. Hos Affindige, for hvem Digitalis ofte er et saa fortrinligt Middel, og hvem det-ei sjældent er vanskelig at bibringe Medicin, gives denne Eddike beqvemt i syrlige Drikke. Naar man tillige vil virke paa Stolsangen er Kali carbonicum mættet dermed et meget passende Middel. Fremfor alle andre Præparater fandt Forfatteren Eddiken af Digitalis fortrinlig i Blodhøste med Erethismus efter en stundom forudskiftet Aarladning, samt i Tilfælde af Blodudsledning i Bronchierne, og hvad Laennec kalder Engorgement hémoptysique. (Horns Archiv Juli og August, 1824).

Behandling af Gangræna senilis med Aare- ladning, af Dupuytren.

En nogle og tredsindstyveaarig Kone blev indlagt i Hôtel Dieu med Gangræna senilis, som havde angrebet Tærne paa den venstre Fod. Boldsomme og vedvarende Smerter vare gaaede forud for Sygdoms men, og havde i en Tid af flere Maanedes hindret Patientens Sovn. Søvrigt var Sygdommen characteriseret ved pættiel Død, Hentorren, ligesom paa en Mumie (momification) af de yderste Leed af Tærne, ved en violetfarvet Svulst i de tilgrændsende Dele af Tærne og Foden, og ved en stærk, gjennemtrængende, neppe udholdelig Lugt. I de første Maanedes efter Optagelsen i Hospitalet gjorde man efters haanden, men uden mindste Nytte, Brug af Opium og China anvendte saavel indvendig som udvendig. Istedetfor at forbedre sig, greb Sygdommen hurtig om sig. Det øvrige af Tærne, Ryggen og Bladet af Foden, baade de bløde Dele og Venene angrebes først af den violblaae, meget smertefulde Hævelse og derpaa af den tørre Gangræna; Hjertets, Lungernes og de fornemste Arteriers Tilstand blev nøie undersøgt, men man kunde ikke opdage nogen Feil ved dem. Jeg var nu kjed, siger den berømte Forf., af den lange kunstige Brug af alle de smertestillende, toniske og antiseptiske Midler, som Lægerne pleie at anbefale og anvende i Praxis, og da Patientens Smerter vare utaalelige,

beskattede jeg at forsøge andre Midler. Da Pulsen var fuld og haard, og Ansigtet levende (*animée*) og rødt lod jeg Patientten miste to Kopper Blod; hvorved Smerterne stilledes, Søvn indfandt sig, og Sygdommens Fremskridt saaledes bleve hemmede, at den Syge ikke havde befundet sig saa vel fra dens første Begyndelse. Denne Forbedring varede en 14 Dage, da Tilfældene igjen indfandt sig. Jeg lod atter aarelade og med samme gode Virkning som første Gang. Fra nu af tyede man til Aareladning, hvergang Sygdommen truede med at vende tilbage, og med saadant Held, at de gangrænede Dele adskilte sig, Saaret lukkede sig, og Patientten forlod Hospitalet med det Raad, at vende tilbage for at blive aareladt, saasnart noget Tilfælde af Sygdommen skulde lade dens Gjenskomst befrygte. Siden den Tid ere flere Patienter med Gangræna senilis blevne behandlede med Aareladning, og bestandig med det samme Held. Det er et Spørgsmaal om denne Behandlingsmaade er anvendelig i ethvert Tilfælde af denne Sygdom. Jeg anseer den for indicert, saasnart Sygdommen er ledsaget af heftige Smerter, betydelig Svulst, fuld og haard Puls og Rødhed af Ansigt.

Banddampe mod Feber Contagium.

Dr. Reid (Transactions of Physicians in Ireland. Vol. III. pag. 93) foreslæaer som den bedste Raade for at tilintetgjøre et smitsomt Feber Contagium især i de Fattiges sammenpakkede Baaninger, at benytte sig af Banddampe. Han bragtes paa denne Tanke ved de noksom bekjendte Erfaringer, at Vandet besidder den Egenkab at indsuge skadelige Stoffer af Luften. Grist Vand vil, efter at have staaet i 24 Timer i et nylig malet Bærelse, være blevet saa giftigt, at det vil dræbe de fleste Dyr, som drikke deraf. Lignende Erfaringer mangle ikke fra Naturens store Værksted. I Abyssinien ophører al epidemisk Sygdom under Regntiden, skøndt ellers heftige Febre ere almindelige. Pesten i Cairo aftager baade i Hyppighed og Ondartethed mod Slutningen af Juni, da den svære Dug begynder at falde der i Landet, o. s. v. Ogsaa i den heftige Feber Epidemie, som Reid iagttog fra 1807 til 1819, saae han Exempler paa Banddampes Virksomhed i at tilintetgjøre Contagium. De Huse, der behøvedes af Vasserkoner bleve fritagne fra Feberen, endskøndt den herskede i alle Nabohusene. To Gange saae han vel Feberpatienter i Bærelser, hvor dette Haandværk blev drevet, men i begge Tilfælde tilskreve Patienterne selv deres Sygdom en Smitte, som de nogle Dage i Forveien havde været udsatte for i andre Baaninger, og i intet Tilfælde

forplantede Sygdommen sig til Andre Mennesker endstjændt disse Værelser vare fyldte med Folk. Forsfatteren fremsetter selv derimod en Jagttagelse af Diemerbroeck i en Pæst, at Vaskerkonerne snart bleve Offre for Sygdommen, men tilskriver dette Smitten, som de modtage i Syges Klæder, og anfører som Bekræftelse, at ikke en eneste af de Personer i hans Hospital, der vare bestemte til at modtage de indkommende Syges Klæder, bleve fri for Feberen. Lægenes Sigtelighed i Feberhospitalerne tilskriver han for en stor Deel, den Sædvane at vaske deres Hænder strax efter at have berørt Patienterne, og endnu mere det, at det er en Etik i Dublin, at vaske Gulvene ført for Sygesøgene.

28.

En ny Maade at løsne Placenta.

Istedetfor som sædvanligt at indbringe Haanden i Uterus for at løsne Placenta, hvor der efter Fødselen kommer Hæmorrhagie, eller hvor Moderen formodentlig Svækkelse ikke vil trække sig sammen, har Dr. Denoist Majon i Genua i længere Tid med Held brugt Indsprøitning i Placenta igjennem Navlesnooren. Dertil betjener han sig af Koldt Vand, gjort syrligt ved Tilfætning af lidt Edike. Skulde der findes Blod i Blodkarrene, da udsprøyttes dette først og derpaa foretages Indsprøitningen med en rask og noget stærk

Impuls. Følgen heraf bliver da, at Placenta løsner sig hurtigt uden nogen Ubehagelighed. Indsprøjtningen udvider Placenta betydeligt, derved løsnes dens Sammenvoring med uterus, hvilken ved samme Leilighed stimuleres til at trække sig sammen. Skulde den første Indsprøjtning ikke virke tilstrækkeligt, saa gjentages den. En Demilitre, omtrent femtten Uncer, anbefales som en passende Quantitet ad Gangen. (Andersons quarterly Journal. No. 12 p. 612.)

 11.

Kopsætning paa forgiftede Saar.

En Engländer, Dr. Barry har ved Experimenter paa Dyr, søgt at godtgjøre, at Cucurbitæ applicerede paa forgiftede Saar hindre Giften fra at absorberes. Han saarede til den Ende porsne Ranniner i Ryggen og Laarene, og naar Blodet derefter holdt op at løbe anbragte han 2—3 Gran pulveriseret Strychnine eller 2—3 Draaber Vlaasyre i Saarene; efter tre, fem, ti Minuters Forløb applicerede han Kopper paa Saarene og fornyede dem saa ofte, de faldt af. Paa denne Maade lykkedes det ham at hindre Forgiftningstilfælde, hvilke altid indfandt sig naar man undlod Kopsætningen. I et Tilfælde biede han til Dyret allerede havde Convulsioner; men redede det alligevel ved en Cucurbita. (Lond. Med. phys. Journ. Januar 1826.)

Dampen af brændt Caffé mod chroniske Nienbetændelser.

Dr. Amati anfører tre Tilfælde, i hvilke Dampen af brændt Caffé i 20 Dage helbrede Nienbetændelser, der længe havde modstaaet andre Midler. Pinene bleve paa samme Tid vaskede med et koldt Decoct af raa Caffé. (Frorieps Not. a. d. Gb. d. Nat. u. Heilk. Aug. 1826 Pag. 352.)

11.

Mod Nattesveed hos Svindsoetige.

Dr. Zoel anbefaler, efter Reil, Lætesvamp mod Svindsoetiges Nattesveed; det forårsager ingen Uleilighed, ingen Staaandethed, heller ikke standser det Opkastningen. Han giver det indtil fire Gran med Caneel om Aftenen ved Sengetid. Finder man det fornødent kan man tilføje Opium. Dr. Zoel paaftaaer at have brugt dette Middel i flere Aar, som oftest med heldig Virkning. (Frorieps Not. Aug. 1826. Pag. 352.)

11.

Campher i Dampform mod acut og chronisk Rheumatisme.

Den Doctor Amable Cheze, i Aaret 1808 anbefalede Campher udvendigt i Dampform mod

Rheumatismus og Tetanus er denne Behandling neppe bleven ydet nogen Opmærksomhed i den medicinske Verden. Dr. Dupasquier har nyligt beskjendtgjort fem Tilfælde i hvilke det lykkedes ham ved Campherdampe udvendigt, Læcermidler og knap Diæt at sætte Grændser for Rheumatisme med Feber. Han anvender disse Fumigationer 10 Gange dagligt. Den meest i øinesaldende Virkning af dette Middel er en saa godt som pludselig Remission af Smerten. (Lond. Med. & phys. Journ. Octbr. 1826 P. 377).

11.

Selinum palustre imod Epilepsie.

Dr. Trinius fortæller at en Bonde, i Curland med megen Held curerede for Epilepsie. Manden holdt sit Middel meget hemmeligt, imidlertid troer Dr. Trinius dog at have opdaget, at det Middel hvorved denne Halsdoctor erhvervede sig sin Berømmelse var Roden af *Selinum palustre* (Willd.) Denne Rod gav han i Pulver, omtrent en Theeskefuld i simpelt Kornbrændeviin, om Aftenen tre Dage før Anfaldet skulde komme; — Anfaldet udeblev, istedet derfor indfandt sig Tunghed i Legemet, Træksninger i Lemmerne, Bedøvelse, lang Søvn og stærk Sved. (Forrieps Not. 11. Aug. 1826 Pag. 16.)

11.

Arundo Calamagrostis, et urindrivende Middel.

Den samme Dr. Trinius lærte af en anden Apoteker dette Middel at kjende. Han forsøgte det paa sig selv og fandt det i høi Grad diuretisk. En Haandfuld af den skaarne Plante med dens Rod, Stængel, Blade og Blomster til tre Kopper Vand, deraf gives een Kop ad Gangen. (ibid).

11.

Zincum sulphuricum i Gonorrhoea og Leucorrhoea.

Det svovlsure Zink anbefales meget af Mr. Graham i Edinburgh med. & surg. Journal, Juli 1826, i Gonorrhoea, dog uden at han angiver i hvilket Stadium af Sygdommen, han brugte det. Dosis er en Pille, som indeholder gr. iij af omtalte Middel med Terebinth. communis q. s. givet 3 Gange om Dagen, undertiden indtil 2 Piller ad Gangen (gr. xvij om Dagen). Curen var tilende i 8 til 10 Dage, og udfordrede tillige blot Afholdelse fra spirituose og glærede Drikke. De store Doses frembragte i intet Tilfælde Qualme, Brækning eller andre ubehagelige Symptomer. Ligesaa fordeelagtigt er dette Middel befundet i en halvaars gammel Leucorrhoea.

28.

Kartofler mod Skjærbug.

I Journal de chemie medicalè, Mars 1826, meddeler Julia Fontenelle adskillige mærkelige Erfaringer, der vise, at Nybelsen af de almindelige Kartofler (*Solanum tuberosum*) ikke alene er et udmærket godt Præservativ mod Skjærbug til Sæes, men selv istand til at læge denne Sygdom, naar den allerede i høi Grad er tilstæde. De spises enten røge eller lidt stegte i Aske, og uden Salt.

28.

Operation for Phimosis.

Cloquet's Maade at foretage Operation for Phimosis har den Fordeel fremfor andre Metoder, at der efter den ikke bliver Misdannelse af Delene tilbage. Han indbringer en Huulsonde mellem Glans og Præputium paralel med og nærved Frenum, og deler saaledes Forhuden paa den underste Side. Dersom Frenum er meget kort, deles ogsaa dette med Saxen. Naar nu Forhuden trækkes tilbage over Glans bliver Saaret transverselt, og efter at det er lægt, bliver Arret neppe synligt. (London medical Repository, Mai 1826).

28.

Middel mod Asthma.

Det er bekendt, hvor nyttige frisk Luft og Blinds-træk ere i Trangbrystighed. Dette ledede Dr. Chiarenti til at forsøge, først paa sig selv og siden paa Andre, at lindre og standse asthmatiske Anfald ved i Munden at indbringe Røret af en Blæsebælg og sætte denne i Gang. Han fandt dette simple Middel meget virksomt selv til at standse de heftigste Anfald. (Gerson og Julius Magazin, Mai til Juni 1826).

28.

Oleum filicis mod Vandelorm.

Den ætheriske Olie, som man ved Digestion med Æther kan uddrage af Radix filicis maris har Peschier i Genf fundet at være særdeles virksom mod Vandelorm. 20 til 30 Draaber gives Borne om Aftenen nogle Timer efter Maaltidet, og gøres fastende den følgende Morgen. Den paa denne Maade drøbte Orm afføres ved et eller andet simpelt Laxativ uden Qualme eller Colik. Da Olien som er skarp og ildefmagende, beqvemt kan gives i Pilleform, er dette allerede et stort Fortrin for Anvendelsen af den pulveriserende Rod. De fleste Læger i Genf have bekræftet Peschiers Erfaring. (Bibliotheque universelle Novbr. 1825.)

28.

A. Originale Afhandlinger.

I.

Tre Tilfælde af Hovedlæsioner, der gjorde Trepansion nødvendig,

beskrevne af J. Panum, Reg.-Chirurg paa Bornholm.

(Oplæst i det kongl. medicinske Selskab).

Dagleier Didrik Larsens Datter Ane Cathrine, 42 Aar gammel, blev den 22de Juli 1823 om Eftermiddagen ganske uden Bevidsthed baaren til mig; hun var slaaet af en Møllevinge, og paa venstre Side af Hovedet var en Knude omtrent af en lille Balnøds Størrelse, som paa den ene Side var bedækket af Huden, og paa den anden ubedækkede Side bestod af coaguleret Blod, blandet med Hjernens Masse og Haar; hun var af en meget svag Constitution, snattet over hele Kroppen, og Hovedet var fuldt af Udfløet som vrimsede af Utsi. At en hastig Trepansion var det eneste tænkelige Middel til at redde hende, indsaar

jeg let, og foretog den strax, efterat hun paa Fattigvæsenets Regning var indlagt paa Sygehuset. Efter tilstrækkeligt at have dilateret det neppe en Tomme store Saar i Huden, saaes Depressionen at strække sig fra tuber frontale sinistrum, saa at den tillige indbefattede $\frac{1}{2}$ Tomme af os bregmatis; dens hele Størrelse var forfra bagtil $3\frac{1}{2}$ Tomme, udenfra indad $1\frac{1}{2}$ Tomme. Jeg borttog med Trepanen 4 Kroner; for at Abnningen i cranium kunde blive saa lille som mueligt, lod jeg kun een have hele Trepanens Cirkel, de 3de andre kun $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ af den, den første udvendig og bagtil, den anden bagtil, den tredje indad og bagtil, og den fjerde ganske indad, denne traf lige over sinus longitudinalis. Alle de nedtrykte Stykker maatte borttages, hvoriblandt var en Veen splint $\frac{1}{4}$ Tomme i Længde, som gjennem Hjernehinden sad ned i Hjernen. Saaret bedækkedes med Lapper dyppe i Olie. Under Operationen laae hun rolig uden at give Tegn enten paa Bevidsthed eller Smerte; dog kunde hun i nogle Øieblikke erholde Bevidsthed, naar Hudsnittene, som vare meget smertefulde, berørtes, men, jo flere indtrykte Stykker der borttoges af Hjerneskallen, desto mere vendte Bevidstheden tilbage; da alle nedtrykte Veenstykker vare borttagne, havde hun sin fulde Samling, og den første Nat undtagen, da hun phantaserede lidt, beholdt hun ei alene denne Samling til saa Timer før hun døde den 19de October, men havde endog en saa god Nats

melse, at hun erindrede mig om, hvad jeg bad hende huske mig paa. Nogle Brækninger og lignende Tilfælde fraregnebe, befandt hun sig ret vel, dog indfandt sig de første otte Dage Krampe i Mlemusklerne, som snart tog af og gradviis gik over først til Udvidelse af Pupillerne, siden til Krampegrad og tilsidst ganske ophorte. En Aem Hoste, hun havde strax, vedblev længe.

Saaret saae i dets hele Overflade godt ud, men der, hvor Saaret i dura mater var, begyndte Hjernen at flyde sig frem, og dannede allerede den 3die August en Svamp af et Hønsæggs Størrelse, som overalt var overtrukket med et egen Hylster; kun ganske fortil, hvor Saaret i Hinderne var, kunde man see Hjernens Masse ganske blottet; men dette bedækkedes snart af Productioner fra de ydre Dele. Jeg forsøgte da at udhule hele Svampen og forene dens Bedækning med Huden paa den modsatte Side af Saaret, men det mislykkes; jeg overlod nu Svampen til Naturen, da jeg ved at foretage Underbindingen, som jeg troede anvendelig, frygtede for at forøge hendes store Mæthed og begyndende hektiske Tilfælde, som lode mig formode, at Døden nærmede sig, hvorfor jeg gav hende Chlna og Wiin, og fandt, at Kræfterne herved toge til.

Svampen vedblev at vokse; dog syntes jeg at den mere forøgedes ved Sammenvæxninger udvendig fra, end ved at Hjernens Masse udfjødtes, og havde

den 17de August naaet en særdeles Størrelse: den var i Længde $3\frac{1}{2}$ Tomme; i Bredde $2\frac{1}{2}$ Tomme, dens Tykkelse, omtrent eens overalt, var næsten 1 Tomme, hele dens Omfang $10\frac{1}{2}$ Tomme. Dens Rod var omtrent $3\frac{1}{2}$ Tomme i Omfang, hvilket kom deraf, at den bagtil og ved Siderne var meer indsnøret end fortil, hvor den gik meer lige op.

Da den 18de August hendes Kræfter havde tiltaget, troede jeg, at burde foretage noget til Svampens Aftagelse, hvortil jeg valgte at ombinde dens Rod med en Ligaturtraad og dagligen trække denne sammen; denne snøredes nu sammen saaledes: den begyndte først bagtil hvor Svampen var sammenvoren med dura mater, her snørede den sig snart og hurtigt ind, men fortil og ved Siderne var det langsomt mere og forbandet med store Smærter, hvilke jeg derfor søgte at forebygge ved at lægge en lille sammenlagt linned Lap under Traaden og daglig forkort denne Lap, saa at Traaden kun kunde indsnøre sig ved Enderne af Lappen, og dog forårsagede den hende saa voldsomme Smærter, da den skar sig ind ved den venstre Tinding, at de forplantede sig til den anden Side af Hovedet, og forhindrede hendes Sovn. Ved saaledes at sammentrække Traaden, blev Svampen lidt efter lidt gangrænøs, først ved Randen, efterhaanden som Sammenvorningerne underbandtes, og tilfældt, da Traadens Trækning ei længer var smærterfuld, ogsaa i Midten, og da udsled der en blodblans

det Vædske, som jeg troede kom fra selve Hjernen, og endelig lod dens nu neppe $\frac{1}{2}$ Tomme tykke Rod sig løsne med Fingeren, og hele Svampen toges af den 18de September. Den vejede 18 Lgd, var af en fast organisk Structur; det Nærmeste, den med Hensyn til Structur, Fasthed og Farve kunde sættes i Lighed med, var uterus ingravatus hos Eldre. Det var mit Ønske at have kunnet opbevare den, jeg lagde den derfor i Spiritus, men ved et uheldigt Tilfælde blev Blæren, som var overbunden, stødt igjennem uden at jeg vidste det, og da jeg efter nogen Tid vilde fornye Spiritusen, var samme bortdampet, og, da det var om Sommeren, Svampen forrådet. Mærkeligt var det, at Sammenværingen med de ydre Dele ofte, endogsaa i temmelig høi Grad, paa een Nat forøgedes, naar nemlig de Lapper, som vare lagte mellem Svampen og Saaret i Cranium vare gledne af, og at den allerede begyndte Koldbrand i Svampen hævedes, naar disse lodes i Roe. Hun havde, da Feberen tog af den 10de Augu^r, de saa Gange hun havde haft Smærter fraregnet, befundet sig meget vel, spiste ret godt, havde naturlig Aabning, sad oppe nogle Timer om Dagen og glædede sig meget over nogle nye Klæder, en Familie forærede hende. Snattet og Hoved-Udsættet havde, uden anden Behandling end Reenlighed, forladt hende; det egentlige Saar i cranium under Svampen, som kunde sees naar den opløstes bag fra, saac godt ud, havde

god Suppuration; Granulationerne skjede godt frem og Huden begyndte i Randen at regenereres, saa at jeg havde Haab om at hun skulde blive helbredet; men den 7de September, altsaa før den egentlige Svamp endnu faldt af, havde hun Fieber og var mat, Granulationerne paa Hjernehinden begyndte at hæve sig over hele Overfladen af dura mater, løbe sam, men og hævede sig allerede den 13de saa høit over Horvedskallen; at de skjede den egentlige Svamp fortil og opad, og havde den 18de September, da den anden faldt af, den Figur, som forestilles paa Tab. 6, 7, nemlig bagtil høiere hævet og med mere indsnæret Basis end fortil, hvor den trykkes af den anden og derfor gik fraa opad og bagtil, men hævede sig siden, da denne var borte, over hele Aabningen.

Saaet i Hjernehinden, eller det Sted, hvor Svampens egentlige Rod var, var saa stort som en Tostilling. Et af de første Indsnit foran samme saae godt ud, herfra fremskjød papillulæ carneæ sig meget godt, og strakte sig, da Ligaturerne, 3 i Tallet, løsnede sig, hen over Saaet i dura mater, hvor man godt kunde see Hjernens Masse, men uden at den skjød sig frem. Paa dette Saar anvendte jeg nu min hele Opmærksomhed, og fik det, ved at trykke og lidt efter lidt at føre Trykningen bagtil mod den bestandig tiltagende Knude, endelig lægt; men skøndt jeg herved fik Saaet i dura mater lægt, forsvandt dog lidt efter lidt Haabet om hendes Helbredelse; thi

Knuden forøgedes i Størrelse og Høide, og al Omhøe uagtet fik den megen Næring ved de smaae Svampe i dens Omfang. Den var nu lige saa stor som den anden, Bindingen kunde den ei taale; den stærke Hovedpine og Brækning, hun havde, troede jeg hidrørte herfra, men, skøndt jeg ophørte dermed, vedbleve de dog; Appetiten var borte, Kræfterne aftog daglig, og da jeg ingen Mulighed saa til at faae denne Knude bort, forsvandt mit Haab. Denne Tilstand vedvarede til den 5te October, da glimtede endelig nu engang Haabet for stedse at udslettes. Hun blev nemlig den Dag, da jeg var paa Reiser hele Dagen, ei forbunden; thi, da jeg kom hjem om Aftenen, sov hun, efterat have spist tvende Tuxbatter til Theevand, det roeligste hun i lang Tid havde sovet; denne Savn vilde jeg ei forstyrre, og opsatte Forbindingen til om Morgenen, men da blev jeg ei lidet forundret ved at finde Puderne, Halsstorklædet og Båndagen ganske vaade, oven paa Svampen et Hul, hvoraf der udsled ganske klart Vand, der lugtede omtrent som liqv. amnii og Knuden var formindsket til en $\frac{1}{4}$ Deel af den Størrelse, som den havde havt den 4de. Hun spiste godt og hendes Velbefindende vedblev til den 8de, da var der, al Omhøe uagtet, mange Sammenvørninger især ved sinus longitudinalis som ligenede vasa venosa (det fortjener at mærkes, at, naar jeg trykkede her, følte hun Smerte i Baghovedet) af disse underbandt jeg 5, men om Eftermiddagen,

fløndt hun under Forblindingen befandt sig saa vel, at hun forlangte at komme op, fik hun de voldsomste Smærter i Baghovedet, som forarsagede Brækning og den yderste Mæthed. Jeg løsne de Ligaturene som vare om Sammenvorningerne, og overfør disse der blødte noget; men Tilfældene vedbleve. Hun laae i en døsig Tilstand som om hun sov, og, naar hun vaagnede, jamrede hun sig over Smærter i Baghovedet, kastede sig og var meget urolig indtil Kl. 12 om Natten, da hun sov rolig til om Morgen.

Den 9de var hun det fletteste, hun endnu havde været; hun laae i en søvnagtig Tilstand hele Dagen, Ansigtet var afvekslende snart rødt, snart dødblegt; at bevæge Hovedet, eller lade det ligge paa den høire Side, forarsagede hende de voldsomste Smærter i Baghovedet. Appetiten forsvandt og Tilfældene vedbleve at forværres; i det Brækninger og Smærter i Baghovedet aldrig lode hende Rør; af Svampen udsled der omtrent 1 Unze Vand, dog formindskedes den derved ei meget, men beholdt omtrent samme Størrelse som den havde den 6te October.

Den 17de October begyndte Krampe i Diemusklerne, Jitteren i den høire Haand, og den 18de viste sig Stivhed i Mellemusklerne og Ryggen, men ingen Lamhed i nogen Deel; hun havde endnu sin fulde Bevidsthed, erindrede mig om Aftenen at trække et Lommeuhr op, jeg havde ladet hænges hos hende, sagde til sin Fader, som var hos hende, at da det i Morgen

var Søndag, maatte han ikke glemme at barbere sig; endelig begyndte hun den 19de October Kl. 2 om Natten at phantasere, tog lidt efter lidt af i Kræfter, og døde samme Dag Kl. 9 Formiddag.

Obductionen.

Da jeg aftog Vandagen, studede jeg meget ved at finde, at Knuden var forandret til det Modsatte, nemlig en Fordybning ned i *cavitas cranii*, næsten lige saa stor som Knuden havde været. Ved med Fingeren, indbragt i denne Fordybning til alle Sider, kunde man finde, at Hulheden var endnu større indvendig. At affjære hele *theca cranii* havde jeg ønsket, men, da jeg maatte, saa at sige, liste mig til Obductionen, da upaatvilelig, om maaskee Faderen havde tilladt det, Moderen af alle Kræfter havde sat sig derimod, bestemte jeg at gjøre det uden at spørge; men maatte altsaa gjøre det i største Hast. Jeg maatte derfor lade mig nøie med, at gjenneffjære Hjerneskallen horizontal forfra, bagtil indtil omtrent Midten af os bregmatis, og der at begynde at indffjære perpendicular. Derved vanziredes Liget ei saameget, og jeg fik saa meget af *theca cranii*, som var nødvendigt, for at faae det læderte Sted at see. Da Beenstykket var løst, kunde jeg, ved at bevæge dette, see, at den tykke Hjernehinde udgjorde en Deel af den omtalte Knude. Jeg gjenneffjar derfor

dura mater og Hjernen i samme Direction, som Venet var gjennemskaaet, og fandt da, at ventriculus lateralis sinister havde paa en besynderlig Maade udviklet sig; thi dens Hulsbed var saaledes forøget, at den gik opad i Knuden, og havde en kegelseformig Figur, hvis basis var selve ventriculi basis, og hvis apex var det Indvendige af Knuden; dog var den kun stump tilspidset, og Spidsen omtrent af Størrelse og Figur, som et almindeligt Fingerballe, og endte sig i det Hul paa Knuden, hvorfra Vandet udløb. De øvrige Dele af Hjernen vare ikke forandrede, og den højre Halvdel af samme var ganske uforandret. Knuden kunde nu sees at bestaa af 4 Lag; det yderste var noget kjødagtig, og bestod af Forlængelser fra de ydre Dele og papillulæ carneæ, som vare fremvorne af det andet Lag, som er den tykke Hjernehinde, hvis Saar var ganske lægt. Inden for dette Lag var et, som var ganske dannet af Hjernens Masse, og hvis Tykkelse, som en Folge af Hulsbedens Figur, var saaledes forskjellig, at det oventil var tyndere, og nedefter udbredte sig i Hjernens Masse; det sidste Lag var pia mater, som i det den bedækkede ventriculus, var fulgt med dennes Udvidelse, og beklædte det hele Indvendige.

Herefter finder jeg ei upassende at anføre et Par Ord om min Prognosis; den var unægtelig hele Tiden meget tvivlsom. Ei at foretage Operationen, og overlade hende til flere Dages Lidelser og den visse

Død, uden at gjøre Alt, hvad Kunsten formaaede, for at redde Livet, fandt jeg urigtigt og stridende mod en Chirurgs Grundsætninger; thi muligt var det, at en god Pleie og Aeenlighed, to Ting hun aldeles ikke var vant til, og hvis Mangel meget var Skyld til hendes Udslet og svage Helbred, kunde have en god Indflydelse paa hende og nu bedre opholde hendes Kræfter til at modstaae den stærke Suppuration man kunde vente, end naar hun aldrig havde lidt Mangel og dog var svækket og udmattet af Sygdom. Man saae ogsaa, at Snat og Udslet forsvandt uden videre Behandling. Hertil kommer endnu, at havde Abningen i Hjernefalken ei været saa stor (hvilket ei kunde bedømmes før efter Operationen) og derved foranlediget Udvidelsen af den tykke Hjerneskinde, var hun muligens, da Saaret i denne var lægt, bleven helbredet. Thi at læge dette Saar, som jeg strax før Operationen, da Hjernens Masse stod ud, erkjendte at være tilstede, forekom mig strax at være det vanskeligste. At den tykke Hjernehindes Udvidelse skulde dræbe hende, ventede jeg ikke; snarere troede jeg, at den stærke Suppuration skulde udmatte hende. Min generelle Behandling af denne Patients inde var i det Hele simpel; naar Abning manglede fik hun Sæltoplosninger og Clysmata; da Kræfterne sank, gav jeg China; en Tid gav jeg hende, foranlediget ved en Spolorms Afgang, OrmerMidler, men der afgik ei flere.

Den specielle Behandling af Saaret bestod i at det forbandtes med unguent. basiliconis, Balsam. universal. med Balsam. peruvian. Hertil kan og henføres et Vind, jeg den 5te September anlagde under den første Svamp, af 7 til 8 Tommers Længde, 3 Tommers Brede, tilrundet til Enderne, hvor Vaand vare anbragte, som omlagdes om Hovedet; den Rand, som vendte fortil, var halv maaneformig udskæaren, saa den omgav Knuden bag til og paa begge Sider. Dette simple Vind, havde efter min Mening følgende Nytte: 1) forebyggede det, at pus ei udsled fra Svampen til det under samme værende Saar, hvor det ved Irritationen bidrog til de smaae Svampes Fremvæxt; 2) forhindrede det Sammenvornning mellem Svampen og de underliggende Dele; 3) frembragte det maadeligt Tryk paa den tykke Hjernehinde. — Med dette Vind og Ligaturen vedblev jeg, indtil denne Svamp lidt efter lidt blev gangræus, hvilket tiltog i samme Grad; som Productionerne fra de ydre Dele underbandtes.

Da jeg saaledes hos denne Patientinde har iagttaget disse Svampes Fremkomst, være det mig tilladt, med Begjæring om skaanende Dom, at fremsætte disse mine Jagttagelser.

Man kan egentlig sige her var 3 Slags, alle forskjellige i Fremkomst og praktisk Behandling. Den første Slags er bekendt under Navn af fungus cerebri, hvilken jeg troer til Forskjel fra de andre kan

kaldes *fungus cerebri verus*. Den fremkom af Hjernens Masse, hvilken, i det den er berøvet sin Støtte af Venet og den tykke Hjernehinde, træder ud gennem Saaret af samme, og drager de tynde Hjernehinder, der ere for svage til at modstaae Hjernens Impuls, med sig; disse irriterede ved Stramningen og den udbændige Luft, fortykkes, og danne Involucrum for Hjernens Masse. Dette saaes især ved ovennævnte Tilfælde, i det at Svampen paa det Sted, hvor pia mater var gennemsaaret, tydeligt fremviste Hjernens Masse, men isøvrigt var omgivet af ovennævnte Involucrum; dog tilluktes denne Aabning tilsidst af Forlængelser fra ydre Dele, hvorved hele Svampen fik overalt et glat Udseende, den pulserede overeensstemmende med Hjernen, var haard, ei fluctuerende, i Begyndelsen uden Følelse, men siden i Randen smertefuld ved Berørelsen. Det andet Slags kunne kaldes *fungi spurii nutrientes*, *spurii*, fordi de ei fremkomme af selve Hjernens Masse, men af Saarets og *duræ matris* Overflade, *nutrientes* fordi de bidrage meget til at nære den større Svamp, hvilket saaes saa tydeligt, da den begyndende Koldbrand hævedes ved en af disse Smaasvampes Tilvært. Af disse vare der egentlig to Underarter; den første Art (*vesiculosi*) fremkom som smaae klare Blærer af en Væts Størrelse, opfyldte med en geleeagtig Vædske, der paa nogle var rødagtig; de voxte, naar de lodes i Roe, til en stor Røds Stør-

relse og vare vist bleve endnu større, naar de vare overladte sig selv, eller ei kom i Berørelse med fungus, thi da vorte de til den, og lignede den anden Underart; de vare hyppigst omkring fungus verus, smertede ei ved Berørelsen, og afgav, naar de opklippedes, en geleagtig Vædske. Den anden Art, som kan kaldes vasculosi, da de lignede vasa venosa og havde Gørelse, kunde fra den ene Dag til den anden være af en Penneposets Tykkelse, men opnaaede, naar de lodes i Røe, paa 2 à 3 Dage en Fingers Tykkelse, blødte stærkt, naar de bleve overklippede, smertede saavel da som naar de bleve underbundne, dog vare de, som fremkom ved den udvendige Side og Panden, mere smertefulde end de, som vare indad, nemlig over sinus longitudinalis, men derimod blødte disse mere, naar de bleve overklippede. Dag til vare de ei saa hyppige.

Det tredje Slags, som jeg urigtigt har kaldet Svamp, da den snarere, forsaavidt den ei er beklædt med en ydre Bedækning, burde kaldes prolapsus duræ matris, fremkom derved, at den haarde Hjernehinde, svækket ved Mangel paa Støtte fra Venet, ei kunde modstaae Impulsen af Hjernen, hvoraf nu den Deel, som dannede den første Svamp, og som havde bedækket Ventriclen, er skudt ud. Dura mater modtager nu umiddelbar Tryk, giver derfor efter, udvider sig; og da papillulæ carneæ udvædige fra, og Hjernens Mæsse indvendig fra forene sig

med den, danner omtalte Knude, som, da den staar i saa umiddelbar Forbindelse med Ventriclen, opfyldes af den til Vand forandrede halitus, der i naturlig Tilstand findes i den. Den begyndte, som før er sagt, ved at papillulæ carneæ paa duræ matris Overflade løbe sammen i eet, hævede sig først bag til, og siden, da den første Svamp faldt af, op over hele Aabningen i cranium, var blød og fluctuerende, men pufferede meget lidt og langt svagere end dura mater ellers pleier, hvilket jeg troer hidrørte derfra, at circulus arteriosus Willisii, som frembringer Pulsationen, ei kan, da den maa virke igjennem det Vand, der er ansamlet i ventriculus lateralis, frembringe den saa stærkt som ellers. Denne Mangel af Pulsation var det, som især gjorde det vanskeligt at kjende, at det var dura mater selv.

Den specielle Behandling af hver enkelt Svamp, var følgende: da jeg saae den første Svamp at begrændses bagtil og ved Siderne af den i Beskrivelsen nævnte Hylster, troede jeg, at Naturen, som tjænker mod ethvert unaturligt Tilfælde, dannede disse involucra, for derved lidt efter lidt at standse Hjernens Fremstøden; for altsaa at komme den til Hjælp, vilde jeg gjennem det Sted af Svampen, som var ubedækket af Hylsteret, udhule den, lade Hylsteret blive tilbage, forene det med Huden i Randen af Saaret paa den anden Side, derved understøtte Naturen i sine Bestræbelser, og forsøge den Modstand,

jeg mærkede dette Hylster gjorde mod Hjernen; den
 stærke Reproductionskraft, som dette Saar stedse
 viste, lod mig haabe at det vilde vore sammen. Men,
 da jeg med Kniven kom noget ned mod Svampens
 Rod, og havde bortskåret saa meget som en Balmøds
 Størrelse, der lignede substantia medullaris ce-
 rebri, opkom en Hæmorrhagie eller rettere frem-
 sprudende der noget tyndt venøst Blod i saadan
 Mængde, at det nødte mig til at ophøre med Kniven
 og standse Blodets Udløb ved at comprimere det Øv-
 rigt. Dog lod jeg noget af Hylsteret blive tilbage,
 for om muligt at gjøre Forsøget endnu engang, men
 forandrede min Beslutning, da jeg saa med hvilken
 Hurtighed det Borttagne regenereredes, dels ogsaa
 fordi hendes Kræfter aftog saa meget, at endog et
 ringe Blodtab kunde været hende skadeligt, dels og-
 saa, fordi hun var overordentlig frygtfuld for Kniven.
 Jeg bestemte mig altsaa tit at gaa mere passiv til Værk
 og valgte Underbindingen, som jeg begyndte paa den
 18de August, og brugte hertil 8 à 10 sammenlagde
 Bomuldsstraade, da jeg troede Silke skar for stærkt
 ind. At Svampen herved den 18de September faldt
 af, sees af det Foregaaende. De Fordele, jeg synes
 Ligaturen har fremfor Kniven, ere følgende: Pa-
 tienten frygter den ei saa meget, da de Smærter, den
 forarsager, ere ubetydelige, den frembringer ingen
 Hæmorrhagie, man kan tillige bedre forebygge de
 uøgte Svampes Sammenvøjninger med den virkelige

ved at lade fra Ligaturtraanden udgaae smaa Lapper, som adskilte dem. At løse og binde den, smertede hende, da den snærede sig noget ind, hvorfor jeg heller anlagde nye og lod de gamle ligge. Derfor var der 3, da Svampen faldt af. Muligen ogsaa, at just det, at den virker langsomt, hidrager til at standse Hjernemassens Fremstyden ved den, lidt efter lidt tiltagende Rødsstand; da derimod Knuden hæver al Rødsstand, som da vel kan erstattes ved Compression, men denne seer man den ei taaler i høj Grad nok.

De under Navn fungi spurii nutrientes vesiculosi nævnte Svampe forsvandt let, naar de bleve opklippede og bestrøede med alumen ustum.

De under Navn af fungi spurii nutrientes vasculosi beskrevne, overklippede eller underbandt jeg.

Hvad Behandlingen af den sidste Svamp eller prolapsus duræ matris angaaer; da maa jeg tilføje, at jeg kun anvendte lidet paa den; stærk jeg saa den fremkomme, ansaa jeg den nemlig ei for dura mater og forsøgte Underhindingen, men, da jeg mærkede at den Syge ei kunde taale det, ophørte jeg hermed og lod mig nøie med den almindelige Forbinding, og med saa meget som muligt at betage den sin Næring ved at overklippe og underbinde dens Næringsvæmpe. Tillige agtede jeg ved at forlænge det paa Saaret i Hjernehinden anvendte Tryk bagtil, lidt efter lidt at indfatte hele Knuden under Trykket, men da det den

6te October omtalte Hul kom, frygtede jeg at forøge Wundets Udflod, naar jeg vedblev at forlænge Trykket bagtil, og ophørte altsaa dermed. Sammensnærende og styrkende Pomentationer, havde muligens virket til Andens Formindskelse, men forhindre Wundets Ansamlings, kunde de neppe; dette vedbliver altsaa at udvide Hjernehinden og, at det, Pjondt der daglig udflod omtrent en Unge-hår ansamlet sig i større Mængde end det udflod, seer man deraf at Spændingen vedbliver. Da det saaledes var meget vanskeligt ja umueligt saavel at forhindre Wundets Ansamlings, som at opdage hvorfra det kom, ansaa jeg Tilfældet for incurabelt, forholdt mig temmelig passiv og sluttede Beskrivelsen med det Ønske, at jeg maade erfare at en anden Læge har været heldigere i Behandlingen af dette vist nok sjældne Tilfælde, og just fordi jeg anseer det derfor, har jeg efter Evne søgt at tydeliggjøre det; om Evnen et har svaret til Billedet, maade jeg henholde mig til erfarnes Kjenderes Humanitet.

Udtvølgelig troer jeg at have yttre min Mening om nogle sympathiske Omstændigheder som vilste sig.

I de første Dage efter Operationen vilste sig trampeagtige Fordestøtser af Øinene, som siden gik over til Udvidelse af Pupillerne og denne atter til trampeagtig Graad: Leiligheds Aarsagerne til disse Tilfælde vare i Almindelighed Sindsbewægelser, f. Ex. naar nogen af dem som havde assisteret ved Opera-

tionen, eller hendes Fader kom til hende. Skulde disse krampagtige Tilfælde ei hidrøre fra Irritationen af pia mater? de indfandt sig i det mindste kun paa den Tid, da denne, ved massen cerebri Udrædelse, udspejndtes, siden ophørte de; Graaden undtagen, der indfandt sig undertiden længere hen i Sygdommen uden nogen mental Årsag. Til disse Tilfælde kunde ogsaa de Smærter henregnes, som hun følte i Baghovedet, naar man berørte den Deel af Saarek, som var over sinus longitudinalis, hvilke Smærter især tiltog i de sidste Dage; hun levede, Klødet her meldte Gød ikke berørtes. Skulde disse Smærter ei hidrøre fra Forbindelsen imellem falx cerebri og tentorium cerebelli, hvilken Strømmes ved Bevægelsen af sinus longitudinalis, hindrer Strømning; generer Blodets Circulation i samme, og derved tilsviger i sinus transversalis? Som Sidestykke til Ovenstående, men af langt heldigere Udfald, og derfor mindre usædvanligt, fremstiller jeg her efterfølgende Sygehistorie:

3 Juni Maaned 1817 kom Morten Thomsens Kone fra Knudsker Sogn til mig med sin Datter Etine, 8 Aar gammel, som for 4 Dage siden var slaget i Hovedet af et Føl; hun var fræk, da hun fik Slaget, faldet om, og havde ligget nogle Minutter uden Bevidsthed; men det gik snart over, og hun befandt sig ret vel de første 3 Dage, men den 4de Dag klagede hun over Smærter paa det slagne

Sted, var meget dørft, og sov næsten bestandig, naar man ei talede til hende. Udvendig paa Hovedet, hvor hun fik Slaget, saaes en Knude af en Valsneds Størrelse, men i Huden var kun et lidet Saar, jeg dilaterede, og følte snart en betydelig Nedtrykning af Hjerneskallen; jeg fandt derfor Trepanationen indiceret og foretog den strax.

Før at blotte Veenet, maatte jeg glennemskjære Tinding, Mustelen, og underbinde saavel arteria temporalis superficialis, som profunda. Nedtrykningen var ved den nederste Rand af os bregmatis dextri og ved sammes forreste og nederste Vinkel, der hvor arteria meningea media deler sig. Dens Størrelse var i Længde $2\frac{1}{2}$ Tomme; i Brede $1\frac{1}{2}$ Tomme; det nedtrykte Veen var i 3 Stykker, to større og et mindre; de større, hvis sammenstødende Rander vare saa stærkt indtrykte, at de dannede en ret Vinkel med hverandre, vare smalle og langagtige og ved Endetaks af disse 2 Stykker, var det mindre 3 kantede Stykke, som sluttede Nedtrykningen for til, hvor den var dybest. Da jeg havde borttaget 4 Kroner, hvorefter dog ingen havde hele Kronens Edele, men kun $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$ af den, borttog jeg de nedtrykte Stykker, paa hvis indvendige Side man saae Indtrykket af arteria meningea media, hvor den deelte sig i to Grene. Dura mater var ubeskadiget. Efter Operationen følte hun sig meget vel, kun noget mat, efter 4 Ugers Forløb

kunde hun sidde oppe; efter 9 Uger forlød hun Anne, vogtede samme Aar Kvæget, og nyder nu den søffeligste Helbred. Aakningen i Beenet, som strax var noget større end en Speciesdaler, er nu ikke større end en Serfkillling; hun har aldrig nogen ubehagelig Fornemmelse, uden naar hun har løbet stærkt, da banker det stærkt paa Stedet, som Hjernen vilde udvide sig, men saasnart hun ophører at løbe, er denne Fornemmelse forbi.

Den 21 April, dette Aar om Estermiddagen Klokken 5 kom en Mand fra Cose i Westermarie Sogn, som er en $\frac{1}{2}$ Mill her fra Byen, og bad mig i største Hast at ile med ham, da Kjøbmand Hans Jensens Søn her fra Byen 11 Aar gammel, som med sin Moder var i Besøg hos dem, var falden ned fra Toppen af et 14 Alen høit Træ og laae som død. Ved min Ankomst til Stedet fandt jeg Drengen liggende ganske uden Bevidsthed; imellem afgav han enkelte uvilkaarlige Skrig, bevægede uvilkaarlig den venstre Arm og Fod og greb med Armen op til venstre Side af Hovedet, derimod laae højre Arm og Fod næsten stille, af og til brækkede han sig, men talte intet forstaaeligt. Paa Hovedets venstre Side lidt oven over tuber parietale ossis Bregmatis sinistri, var en stor begrændset Svulst, som i Midten var blød, men Omfanget temmelig haardt.

Paa højre Side af Hovedet eller rettere i den højre Tinding var en udstrakt ubegrændset Svulst,

som naaede ned forbi Diet. Da det ei var vist, om denne Svulst var forarsaget af et Stød udbændig fra, eller frembragt af en Contraktur, og da der i intet af disse Tilfælde kunde foretages noget, før jeg var kommet til Kundskab om Vætskaffenheden af den anden Svulst, hvor alle Tegn lod formode en stærk Depression, henvendte jeg min Ommærksomhed paa denne, afregede Haaret, og, da jeg ved næriere Undersøgelse og Lamheden i højre Side var overbevist om dens Vætskaffenhed, forestillede jeg Moderen (thi Faderen var i Norge) at kun en farlig Operation kunde redde Børnet, og da hun ønskede denne foretaget, lod jeg ham med yderste Forsigtighed bære til Kønne, hvor han ankom efter omtrent $1\frac{1}{2}$ Times Forløb. Jeg bestemte strax at trepanere ham paa det Sted af Hovedet, hvor den limiterede Svulst fandtes, gjorde, efterat alt Haaret var afregat, de fornødne Hudsnit og fandt da en betydelig Nedtrykning og Fraktur af Hjærnefalten lidt over bemeldte tuber parietale. Der var i alt 4 Frakturer efter omtrent een Direction, nemlig udenfra indad, dog vendte den inderste Ende noget fortil og den yderste noget bagtil. Ved disse Bræk dannedes 3 Stykker et større og tvende mindre, det største og forreste var 4 Tomme bredt, det mellemste, som var bag dette, lidt smallere end $\frac{1}{2}$ Tomme, det tredje eller bageste lidt bredere end $\frac{1}{2}$ Tomme; de havde næsten alle een Længde nemlig $2\frac{1}{2}$ Tomme, dog var det mellemste

lidt kortere, da det ligesom indsluttedes af det bageste. Saaledes var altsaa, hele Nedtrykningens Størrelse forfra bagtil 2 Tommer, udenfra indad $2\frac{1}{2}$ Tomme, dens Figur var næsten cirkelrund. Disse Stykkers Stilling var følgende: det største Stykke var fortil; dets forreste Rand var ei ganske løsnet fra Hovedskalen, men forbundet til samme ved den indvendige Plade, saaledes at kun den inderste Halvdeel var ganske løsnet, hvilket temmelig godt kunde observeres ved Conden, men dets bageste Rand, som vendte mod det mellemste og mindste Stykkes forreste Rand, var saa dybt nedtrykt, at, naar et lige Stykke f. Ex. en sammenlagt Lancet var lagt tværs over hele Nedtrykningen, var den ved denne Rand, hvor den var dybest over $\frac{1}{2}$ Tomme dyb; det mindste og mellemste Stykke var ogsaa med sin forreste Rand stærkt nedtrykt, men med dets bageste Rand, som vendte mod det næststørste og bageste Stykkes forreste Rand, var næsten lige med den øvrige Hjernekal, det bageste og næststørste Stykke var lige med Hjernefalten og kun adskilt fra samme ved en halvmaanedannet Fisure, hvis Converitet vendte bagtil, dette Stykke var tillige det længste og indsluttede i sin Concovitet det mellemste og mindste Stykke. Jeg bestemte mig altsaa til først at borttage det forreste og største Stykke; for at opnaae dette, borttog jeg 5 orbiculi og, da disse vare borttagne eller rettere gennemsaugede, thi 2 lod jeg; sidde ved Veens

stykket og borttog dem med samme, udtog jeg, fjøndt med nogen Vanskelighed det største Stykke og bragte det mindste i lige Høide med Hjernefalten ved Hjælp af et Bræksjern, som var temmelig båret i Enden. Dog havde disse ovennævnte orbiculi ei hele Kronens Cirkel, thi jeg lod kun denne Fjære med den halve Deel og anbragte Kronens Stillet saa nær ved Fissuren som muligt, for derved ei at gjøre Abningen i cranium, der alligevel blev stor nok, endnu større. — Egentligen burde jeg her endnu have borttaget det mellemste Stykke, men da jeg af det andet Stykke saa, at lamina interna var saa seig, at den ei var brækket, hvor Brækket havde været større end det var her, haabebe jeg at bringe det i lige Linie med cranium og hælere siden, dersom jeg fandt det nødvendigt, at borttage det. Derpaa belagdes Saaret med en Lap, dyppet i Olie; lignende smaae Lapper indbragte jeg under de skarpe Kander og Epidferne; thi, da jeg syntes at culter lenticularis ei kunde runde dem nok, frygtede jeg, at de ved deres Skarphed skulde skade Hjernehinden.

Ved mine 2 forrige Trepanationer, især ved den, hvor Svampene vorte frem, havde jeg iagttaget til hvor stor Nytte Hudlapperne vare, og ansaae det derfor af Vigtighed at spare dem saameget som muligt, især hvor Abningen i cranium er saa stor; thi haade bidrage de til at Saaret hurtigere læges,

tillige styrke de, naar Saaret er lægt, Arret, hvilket, saavidt de strække sig, blive stærkere end der, hvor der skal dannes nye Hud; ogsaa det, at der fra dem udvokser Haar, som ei skeer fra den nye Hud, er en Grund til at spare dem, thi disse bidrage baade til at firkte Arret og at skule Deformiteten. Den eneste Grund til at bortskjære dem skulde være at de bøier sig omkring og maae da bortskjæres; hos de to andre Patienter traf det ikke; men hos denne, hvor de vare temmelig store, thi nogle Hudsnit vare $4\frac{1}{2}$ Tomme lange, traf det, som sees af Nedenstaaende, at to boiede sig noget ind ad, men den ene rettede sig af sig selv, den anden ved at blive comprimeret. For altsaa at spare dem saameget som muligt, forene de dem, efter paa ovenmeldte Oliealap at have lagt noget Charpie over samme, saa stærkt med engelsk Plaster at de blodige Kanter kom til at berøre hinanden; dette ansaae jeg her nødvendigt, da de, fordi Operationen varede flere Timer, vare blevene kolde og endog sorteblaae og havde altsaa trukket sig stærkt sammen, hvis de ei vare blevene forenede. Ovenpaa det engelske Plaster lagde jeg noget Charpie og frembragte ved en fiirstykket Hue, som bandtes under Hagen, et maadeligt Tryk paa samme. Under hele Operationen laae Patienten i samme Tilstand som før samme, udtrykte kun Smærter, naar jeg gjorde Hudsnittene eller berørte Hudlapperne, under tiden udstødte han ligesom før Operationen uvilkaar-

lige Strig, men yttrede afdes ingen vilkaarlig Bevægelse.

Den 22de laar han endnu i samme dødsge Tilstand som før Operationen; kun imod Aften begyndte han at kjende dem, som kom til ham, men talde temmelig vildt, bevægede uvilkaarlig den venstre Arm mod Saaret i Hovedet og trak det venstre Laar op og ned, men bevægede hverken den høire Haand eller Fod, havde temmelig Tørst og ingen Åbning. Jeg aabnede Hudlapperne, som temmelig havde conglutineret sig, og lod det under samme værende Charpie og Olielapper ligge. Den 23de var den soporeuse Tilstand aftaget, ikke heller phantaserede han saa meget, men Lamheden og de uvilkaarlige Bevægelser i Arm og Fod vare de samme. For at frembringe Åbning gav jeg ham en Opløsning af sal mirabile med Tilfats af Hindbærssaft, for derved at indbilde ham, da han ei vilde tage Medicin, at det var Limonade. Svulsten i den høire Linding badede jeg med Blyvand, Saaret forbandt jeg med Balsam. universal. og balsam. peruvian., ana. Den 24de sov han rolig i 3 Timer, spiste lidt, havde god Åbning og talde ei meget vildt, Lamheden og Krampen aftog noget, Saaret begyndte godt at suppurerer, paa Hjernehinden vedblev jeg med ovennævnte Salve, men paa den øvrige Deel af Saaret lagde jeg unguentum basiliconis. Svulsten i Lindingen var temmelig forsvunden og saaledes vedblev Tilstanden no:

genlebedes at forbedre sig, idet Lamheden og Krampen noget aftog; Appetiten sørgedes lidet; da Nabningen manglede, gav jeg ham 2 Gran Calomel med 6 Gran Jalappe, som blev indlagt i Figener, hvilke han holdt meget af. Der indtraf ingen synderlig Forandrung og han havde ingen synderlig Feber, for 3die og 4de Mal, da indfandt sig temmelig Feber, Pulsen var hurtig og spændt, Hjernehinden hævede sig og pulserede langt stærkere end den pleiede, Lamheden og de krampagtige Bevægelseset havde snarere til end aftaget, Suppurationen var ei saa god som sædvanlig. Da jeg frygtede for, at disse Tilfælde forarsagedes for en Deel af det omtalte mellemste Beenstykke, som var begyndt at blive sortbrun, idet enten dets Rander irriterede Hjernehinden eller denne trykkes ved det at den inderste Beenplade, thi den yderste Beenplade var i lige Høide med cranium, trykkes af Diploe, som man kunde see var noget ophovnet og altsaa igjen trykkes Hjernen og Hjernehinden, lod jeg for at borttage de skarpe Rander af dette Beenstykke, indrette en piillignende culter lenticularis og med denne bortfilede jeg de skarpe Rander; men da jeg frygtede for, at dette ei skulde være tilstrækkeligt nok og ikke vilde anvende Trepan; Kronen for ei at gjøre Nabningen saa meget større, lod jeg, af et gammelt Dreiejern indrette en Saug, som har Lighed med en Spore, hvis Beskrivelse jeg tillader mig nedenfor at afgive; med dette indsaugede

jeg, følgende Fiskeurens halomaanedannede Figur, den nødvendige Plade af Venet i den Hensigt ganske at borttage dette Veenstykke; men, da jeg naaede Displøe, som var stærkt opfyldt med Blodkar og tykkere end sædvanligt, forårsagede Rystningen en saa ubehagelig Fornemmelse, at han meget bad mig at opføre; jeg forsøgte da med Brækjærnet at høre Stykket, og, da dette let lod sig gøre ved det at den nødvendige Plade var gjennefsauget, ophørte jeg for det første med Indsaugningen, indbragte smaae Lapper under Randen og forbandt Saaret som sædvanligt. Dagen efter havde Fiebertilsælbene lagt sig, Lamheden i Haanden og Foden havde saaledes aftaget, at han allerede om Natten med den højre Haand kunde lægge sin Hovedpude i Orden og om Aftenen kunde støtte paa Foden; ligeledes havde Bevægelserne i venstre Arm og Fod næsten ganske afdaget. Efter denne Tid forbedredes han dagligen, Suppurationen var overalt god, Granulationer skød frem baade af Veenranderne og Hjernes hinden, saa at de allerede den 6te skulde Veenspidsen imellem 4de og 5te orbiculus og jeg kunde tilbække den med Hudlappen; med Lenticularfilen affilede jeg de skarpeste Epidfer, dog ansaae jeg det endnu nødvendigt dagligen at indbringe smaae Lapper bestrøede med Basilicon Salve, med hvilken jeg nu belagde hele Saaret, undtagen disse Epidfer. Vel indseer jeg, at man med disse Lapper kan indvende, at de virke

som fremmede Legemer og irritere Øaaret; men denne Skade er intet mod den, som kan frygtes af Epidjerne ved en voldsom Bevægelse, og forhale Heelingen tror jeg ikke de gjøre; thi efterhaanden som Granulationerne vore frem, fremskyde de Lapperne, indtil de selv bedækkte Epidjerne. (At jeg ei indbragte disse Lapper med saa nogen Førrer, enders ved Hjærnehinden skalde løsnes fra Benet, hvor den ei før var det; indsees let). Saaledes var den 42te Mai Lappen under Epidjen mellem første og anden orbiculus udfødt og Dagen efter den imellem 2den og 3die. Jeg fortsatte imidlertid Indsugningen dagligen og borttog den øverste Plade af det mellemste Beenstykke, og da jeg nu, da denne var borttaget, erfarede, at Hjærnehinden var løsnet fra dette Stykke og at der ved inderste Ende af samme udfød pus, og fandt dura mater under hele Stykket ødematos, borttog jeg med bemeldte Sang hele Stykket og fandt da, at Hjærnehinden var tilvokset til det 3die og 4de Stykkes inderste Plade; undtagen ved den inderste Ende, hvor der fandtes en lille løs Beensplint, hvilket jeg et Par Dage efter borttog. En Hudlap, som var lige over for oven nævnte Beensplint, havde temmelig indhøiet sig med Randen, men da Beensplinten var borttagen, rettede den sig af sig selv. Tilslige løsnedes nu ved Naturens Hjælp den øverste Lamel af det 3die og 4de Stykke.

Den 26de Mai kunde han sidde oppe hele Dagen; den sidste Beenspidse, inderstem 3die og 4de orbiculus var overvokset; fra Manden, hvor det sidste Beens stykke var borttaget og fra Hjernehinden fremstjød nu ogsaa Granulationer; saa at den 4de Juni alle Beenskanter vare dækkede dermed og saaledes vedblev Saaret dagligen at heles, kun een Hudlap boiede sig noget indad; men, da jeg tillige, for at fæstne Saaret fra udvortes Sted (thi nu havde han Tilladelse at gaa omkring hvor han vilde) lagde et i Compressen indses Pappe over Saaret og med dette frembragte et maadeligt Tryk paa Hudlappen, rettede den sig.

Den 11te Junii var han med sine Forældre paa den Bondegaard hvor han var kommen til Stade og saae det Træ, som han var faldet ned af. Den 25de Junii var Saaret ganske lagt og han gaaer nu i sin Stole som sædvanligt.

Min Behandling af Saaret bestod alene i, at jeg i de første Dage belagde det med Charpie bestrøget med Bals. univers. og Bals. peruv. og siden ungt Basilicon; oven paa dette fyldte jeg Saaret med Charpie som jeg compulimerede ved et maadeligt Tryk af en frestykket Hue.

De to Instrumenter, som jeg til denne Patient lod indrette, ere: En Saug, som formedels dens Lighed med en Opore, kan kaldes Trepanations Opore (calcar trepanatorium), og en Bül som jeg

da den ligner og opfylder samme Hensigt som Lenticulaire. Kniven har kaldet Lenticulaire. Stilen (lima lenticularis trepanatoria). Sagen bestaaer foruden Skafet, som for at det kan fylde i Haanden og holdes fastere er temmelig tykt, af 3 Stykker, nemlig et Stykke Jern af $\frac{1}{2}$ Tommes Bredde og $2\frac{1}{2}$ Tommes Længde uden for Skafet; i den Ende, som ei støder i Skafet, er indrettet en Kloft, saa bred som en $\frac{1}{3}$ af Staalets Bredde, ved denne Kloft dannes 2de Brancher, som ende med 2de runde Knopper, liggenem hvilke er et Hul, som i den ene Branche er forsynet med Strugfanger, ... gennem disse 2de Huller gaaer det andet Stykke, nemlig en Strue, som forener begge Brancherne, naar paa denne Strue, altsaa imellem begge Brancher, er det tredje Stykke, nemlig en Sang med et Hul i Midten, hvor igjennem Struen bringes, efterat den først er bragt igjennem den Branche, hvor ingen Strugfange er og siden fastkrues i den anden, hvor Strangerne ere. Denne Sang kan have forskjellig Figur; den første jeg havde var cirkelrund med Tænder i hele Randen, dog lod jeg paa den halve Deel af Cirkelen Munden afstige saa at den her var kantede, hvorved flere Tænder kom til at flære paa eengang; men da jeg ved Brugen af den erfarede, at de Tænder, som vendte fortil, hvor Pladsen var saa liden, stødte imod Hudslapperne og forarsagede unyttige Smerter, og da jeg ei ønskede at blotte mere af Venet end af

solut nødvendigt var, lod jeg indrette en anden
 Gaug omtrent 1 Tomme lang og $\frac{1}{2}$ Tomme bred
 for Enderne, som for at ei alle Tandet Fulde
 Hæve paa eengang, vare lidet convere; i Midten
 var et Hul, hvorigjennem Skruen, som forenede
 den med Skafet, bragtes. Foruden disse Staal
 til at sauge med, lod jeg indrette et til at affile
 de nederste Kanter; den var af samme Længde
 som den sidste og boiet paa begge Ender, i hvilken
 Vøining der var hugget. Hiltunder; det havde lige-
 ledes et Hul i Midten hvorigjennem det ved Skruen
 befastedes til Skafet. Ved Anvendelsen af dette In-
 strument fattes det paa følgende Maade: Skafet
 lægges i den hele Haand og omgives af samme saa-
 ledes, at Tommefingeren holder det paa den ene
 og Langfingeren med Ring- og Lillefingeren paa den
 anden Side; derimod lægges Pegefingeren paa den
 øverste Side af Staalet, som er gjort ujevnt for at
 Fingeren ei skal glide, og med denne Finger styres
 Instrumentet baade med Hensyn til Tryk og Direc-
 tionen. Naar Instrumentet saaledes er fattet, drejer
 man det lidet, saaledes at Gaugen kan med den ene
 Kant begynde Ridsen, den udgjør altsaa en spids
 Vinkel med Benet mod hvilket det siden, naar man
 sees Ridsen er dyb nok til at styre Instrumentet,
 bringes i en ret Vinkel.

Denne Trepanspore synes mig at have nogle
 Fordele for Trepantrønen, og der kunde gives Om-

stændigheder hvor man allene med den kan foretage Trepanationen. Ved det Tilfælde hvor jeg anvendte den, sparede der 1 decimal Tomme. Deen, som skulde været borttaget, hvis Kronen havde været anvendt til at borttage det mellemste Stykke; derved var hele Abningen i Hjernehalvden bleven $2\frac{1}{8}$ Tomme i Kvadrat istedenfor at den nu kun er $1\frac{1}{8}$ Tomme Kvadrat, og naar man hertil tilføjer den Convergeret som Hjælp paa dette Sted har, var det næsten umuligt andet; end den havde fundt sig frem over Beendenderne, hvor der da havde været 11 af de Epidier, som fremkom mellem Kronerne, hvorved rimeligvis Hjernehinden var rumpet, da den neppe kunde modstaae Hjernens Tryk; naar Abningen var saa stor. Dette er altsaa et Tilfælde, hvor dette eller et lignende Instrument var absolut nødvendigt.

Fordelene ved dette Instrument synes der at være: at ved dets Brug ei borttages saameget Deen som ved Trepankronen; at man med det kan saage en lige Linie, hvorfor det ogsaa synes mest anvendeligt ved store Depressioner; at det ei foranfører saadanne Epidier som Kronen; at man ingen Stillet behøver for at styre det og altsaa kan komme Bifuren nærmere; og at det er langt mindre betydeligt og lettere at transportere end de saadanne Trepanations Instrumenter.

En Gang som omtrent udfylder samme Hensigt, findes omtalt i Weisters Chirurgie. Pag 136, ogsaa

Bibl. for Læger, 1826, '6 Bd.

(16)

Gang i sin Darstellung blutiger Operationen (Wien
 1824) omtaler i 2den Deel Side 29 og 36 en halv-
 maaneformig Saug; en lignende er af vor Pro-
 fessor Thal opfundet og findes aftegnet i Chirurgische
 Kupfertafeln (Weimar) Tab. LXXII Fig. 9, og på
 samme Table findes anført en lignende Saug af
 Coxe og en af Griffiths, hvilkte alle i visse Hen-
 seender ere overensstemmende med min; men Sands-
 heden skylder jeg at erklære, at alle disse vare
 mig, Professor Thals allene undtagen; som jeg en-
 gang havde seet, ubekjendte, da jeg saa mig i den
 Nødvendighed at bruge et saadant Instrument; og, at
 jeg ikke kjendte disse, vil man vist ikke undre sig over,
 da det besvære ikke lader sig gøre på saa affides en
 Øe at anskaffe alle udfomne, som oftest kostbare
 Værker, naar man med et lidet Ombeede skal ernære
 en talrig Samle. Imidlertid kan jeg ikke nægte at det
 meger glæder mig at see saa mange dygtige Chirurgers
 Opfindelse at stemme overens med det Instrument,
 som jeg i min isolerede Grilling indrettede efter det
 Tilfælde hvortil jeg skulde bruge det.

Det andet Instrument som jeg lod indrette og
 ovenfor har kaldet Pontenlaire's Bilken, er et lige
 Stykke Staal af 2½ Tommes Børgde og ¼ Tommes
 Bredder, hvis ene Ende til begge Sider er udboiet
 og i Bøiningen forsynet med Gilstænder, og hvis
 anden Ende er forsynet med et tyndt Stak af om-
 trent 4 Tommes Børgde. Ved Brugen sættes det

fom en Striverpen, og efter at den med Gilstænder forsynede Boining er bragt ind imellem Hjernes hinden og Venet, føres den frem og tilbage til den inderste skarpe Kant er affilet. Med dens Brug har jeg overbevist mig om, at den langt bedre aftager de skarpe Kånter end Lenticulaire Kniven, og da den tillige kan bruges hvor Trepan-Aronen er anvendt, troet jeg den kan foretrakkes for hiin. Dette Instrument er saavidt jeg vedt hidtil ingen Steder be-
 Prevet eller aftegnet.

II.

Overfigt over de i Kjøbenhavn 6—7de Fattigdistriet fra 1 Octbr. 1825 til 1 Octbr. 1826 behandlede Syge.

Af Dr. B. H o p p e.

Bestaaenheden af Fattigpraxis, den Umulighed hos den største Deel af de Syge tilbørligen at følge Sygdommens Gang, gjør det næsten ogsaa til en Umulighed at samle bestemte Resultater deraf. I ovennævnte Aar ere i det 6—7 Districte i Kjøbenhavn behandlede 1490 fattige Patienter foruden Lemmerne i de under Distriktet hørende Stiftelser, Abel Cas

thrines Hospital, og Christians Pleichuns Depot, i Alt over 1500. At denne Praxis ikke kan besørget som privat Praxis, indsees let. De Syge, som ere i stand dertil, ere pligtige at møde paa bestemt Tid og Sted. De øvrige besøges hjemme, og maae da besørge Underretning om Sygdommens Gang bragt til Lægen, som derefter skønner, naar han igjen behøver at besøge dem. Paa denne Maade vilde enhver Syg fra Lægens Side meget vel kunne behandles, dersom den Eiegenlybighed, hvormed de lavere Classer i Almindelighed anseer Lægens Hielp, ikke var Skyld i, at denne som oftest ligesaa lidt i behørig Tid faaer Underretning om Sygdommen og dens Forandringer, som hans Forskrifter nøiagtigen følges. Naar man hertil lægger den undertiden yderste Mangel paa Pleie, Varme og Diet, og samtidig Brug af floge Raad, vil man see, hvor vanskeligt det paa denne Maade maae være at berige Videnskaben med nyttige Iagttagelser.

Imidlertid haaber jeg dog, at disse Meddelelser, som jeg venter at fortsætte i længere Tidstrum, kunne have nogen Interesse ved at vise Forholdet af de forskjellige Sygdomme blandt de ringeste Classer, der er saa forskjelligt fra det, som iagttages saavel i Hospitals som i sædvanlig privat Praxis. De vilde ogsaa kunne bidrage til at bestemme de epidemiske og contagtøse Sygdommes Gang, Omfang og Varighed. Dette gjælder maaskee saa meget mere,

som Resultaterne af den dog saa omfattende Gattigpraxis i Almindelighed ikke ere hestende.

.. Af det anførte Antal af 1490 Patienter vare 239 vorne Mandfolk, 533 Qvinder og 718 Børn. At det usforholdsmæssig ringe Antal af syge Mandsfolk ved jeg ikke at angive nogen tilstrækkelig Grund. Der døde i det Hele 32, hvoraf 7 Mand, 7 Qvinder og 18 Børn. I de forskjellige Hospitaler optoges 28 Mand, 30 Qvinder og 42 Børn i Alt 100, hvoriblandt alle de med Variola. Det kan ikke afgjøres, om Dødeligheds Forholdet her var stort eller lille, naar man paa den ene Side betragter de Syges som oftest uslo Forsætning, fra det nyfødte Barn til den udlevede Olding, og paa den anden, at mange af de farligere Syge optoges i Hospitalerne.

Den yderlige Sjældenhed af sande inflammatoriske Sygdomme i Gattigpraxis er paafaldende. Blandt det omhandlede Antal vare der kun 3 Brysts Inflammationer, og saa lette, at een Aarladning altid var tilstrækkelig, og de maatte ligesaa godt havde været behandlede aldeles som Rheumatismer. En meget heftig Enteritis hos en ung Mand, optoges strax paa Hospitalet, og en Kone med Peritonitis i sidste Stadium døde. I Januari Maaned i den lange og haarde Kulde, da Inflammationer vare meget hyppige paa Frederiks Hospital, forekom i Districtet, med Undtagelse af hiin Peritonitis, ikke en eneste.

Til cerebral Inflammationer-maae vel regnes een Delirium puerperale, hvortil jeg kaldtes forilde, og 18 til 20 Tilfælde af Delirium tremens. Disse maae som oftest sendes til Høspitalerne, da man hjemme ikke kan holde dem fra at faae Brandevin. En Kone var mig mærkværdig, fordi hun i flere Dage af Sygdommen bestandig talte med norsk eller svensk Accent til stor Forundring for Manden, der forstodde, at hun aldrig havde været udenfor Danmark, eller omgittes med Udenlandske. Hos en Mand ophørte Delirium pludselig, i det Sygdommen gik over i Ansigts Røse.

Hos Børn ere acut inflammatoriske Sygdomme ligesaa sjældne. Af Strubehoste saa jeg ingen. To Børn døde, det ene under en tvivlsom, det andet under en utvivlsom Hydrocephalus acutus. Det vare mig tilladt her lidt omstændeligere at anføre et Tilfælde, som jeg behandlede i Districtet for halvtredie Aar siden. En lille fuldt tre Aars Barn leed i nogle Dage af heftig Feber, Smerte og Tugthed i Hovedet, røde stirrende og lysfve Øine med Blegthed af Ansigt og andre Symptomer, som lode mig betrykte en begyndende acut Hydrocephalus. Desforuden var Underlivet udsprendt, meget smert ved Tryk, Stolegangen haard, og Tungen belagt. Selvndt det nu var cerebral Systemet, der syntes farligst angrebet, forekom det mig dog i dette Tilfælde, som Neats og flere paastaac altid at finde Sted, at

Underlivet var den primært lidende Deel. Jeg lod fire Igler sætte i Lindingerne, Underlivet gnide med Linimentum volatile, og gav en Salpeter Mixture, samt to Gran Calomel med Sukker hver anden Time med den Forfæst, at naar Stolegangen blev rigelig og flydende, skulde der ophøres med Calomel-pulverne. Da Barnet imidlertid i fire og tyve Timer kun fik to vel rigelige men dog konsistente, forladne, stinkende Stolegange, og derved befandt sig bedre, lod jeg vedblive med Pulverne. Efter nogle Dages jevn vedvarende Bedring lod jeg opføre med Salpeter Mixturen, og gav tre Gran Calomel hver tredje Time, hvortil jeg siden søiede 3 Gran Jalapperod, og dog bevirkedes kun to til tre konsistente Stolegange om Dagen. Først efter 14 Dages Forløb opkom Diarrhee, da Barnet næsten havde faaet 150 Gran Calomel, (over 10 Gran om Dagen i 14 Dage) foruden Jalapperoden, men Barnet var ogsaa lidt efter lidt blevet saa meget bedre, at det efter faa Dages Brug af en Rhubarber Mixture, var aldeles helbredet. Tegn til Salivation indfandt sig slet ikke. Jeg har senere gjentagne Gange seet Barnet fuldkommen rask og ikke scrophuløst.

Af intermitterende Føbre havde jeg sex, hvoraf de fem forefaldt i Sommermaanederne. Ingen af dem vare heftige; een veeg uden China, de øvrige efter Brugen af een ja en halv Unze China med (efter Clutterbuck's Raad) en fjerdedeel Caneel.

Mellem 250 og 300 vare continuerende Febre, dels simple, dels nervøse, men især gastriske, thi den gastriske Character er nok altid den meest herskende hos den omtalte Klasse af Patienter. Selv blandt de som biliose anførte Febre og de som lede af galder agtige Tilfælde uden Feber, hvoraf der i de meget hede Sommermaaneder forekom omtrent 80, kunde mange med samme Feie kaldes gastriske. Egentlig Typhus var hele Aaret meget sjelden, og deraf misste jeg kun een Patient.

Naar jeg undtager, hvor der vare biliose Symptomer, have Brækmidler i det Hele ikke svaret til min Forventning. Et godt Purgans, sædvanligen af Calomel og Jalap, forekom mig, at virke langt sikkrere. Cremor Tartari og Salpeter vare som oftest tilstrækkelige bagester, og sjelden var Hovedet saa meget angrebet, at der krævedes Iglær.

Efter et Purgans af fem Gran Calomel med Jalap eller Rheum saae jeg i to Tilfælde ordentlig Salivation at indtræde, skøndt det den ene Gang først havde virket afførende. I det andet Tilfælde var Forstoppelsen saa haardnakken, at den i næsten otte Dage modstod mange og forskjellige Midler, indtil det pludselig Salivation indtraadte, da Åbningen var og blev fri.

Af Cholera lede 28, hvoraf de fleste vare Mænd, af Erysipelas 20, af Zona 2, og to andre af en aldeles ligesaa udseende og forløbende Eruption,

fun at den havde sit Sæde paa Laagene. Scarlatina og Morhilli saaes let, ikke, men nogle Gange et Eranthem, der snarest lignede Rubelæ, Sjænde disse ikke herskede. Mellemsting tagtes 7 Gange. Af Variolæ vare 17, hvoraf de hos en 25 Aars Kone og to Børn, der ikke vare vaccinerede, heller ikke syntes modificerede. En Dige, der for 12 Aar siden i Holsteen, som det lod, havde haft de virkelige Kopper, der havde efterladt adskillige tydelige Ar, sit modificerede Kopper, der atter efterlodde Ar. Alle Tilfælde af Kopper forekom førend Midten af Mai, og næsten alle Varicellerne, i Ait 13, efter den Tid. Disse traf baade vaccinerede og uvaccinerede Børn.

En trediveaarig stærk og ellers sund Kone havde et eget Udslag, der al min kjølede og diaphoretiske Medicin uagtet, varede i 3 til 4 Maaneder, da jeg tabte hende af Synet. Under Symptomer af en let gastrisk, catarrhalisk Feber fremkom paa hele Legemet røde Hævelser af omtrent to Liniers Høide og lidt mere i Brede. De fløede noget, og forsvandt igjen uden at efterlade noget Mærke, efter omtrent tre Timers Forløb, da imidlertid andre vare fremkomne. Af Antal vare de sjelden meer end tyve paa eengang, og aldrig selv paa kort Tid vare de aldeles borte. De vare temmelig mørkerøde, toppede og saae ud som smaae Juuncles, men vare ikke saa haarde. Kom de paa Dielaagene vare Hævelserne

mere udbredte og mindre røde. Undertiden var Tungen eller Svælget i kort Tid svullen, formodentlig af en lignende Årsag. Efter nogle Maanedes bleve Hovedsmerterne ikke saa hyppige, men mørkere, haardere og smerte, hvilket de ikke vare i Begyndelsen, men naar de igjen vare forsvundne, fandtes heller ingen Omhed mere paa Stedet. Patienten havde af og til (det var om Vinteren) lette catarrhaliske Tilfælde, men befandt sig ellers fuldkommen vel.

Af rheumatiske og catarrhaliske Fæbre, hvoraf ogsaa de fleste nærmede sig den gastriske Character, havde jeg omtrent 300 i Behandling. Angina saaes kun sjældent og altid godartet.

I de første Maanedes herskede Righosten epidemisk, og var ganske ophørt i Marts. Jeg havde 40 Børn dermed under Eur, som sædvanligviis ikke fik andet end Tarterus stibiatus i Sirup og Vand i saadan Dosis, at der i Begyndelsen oftere og siden af og til bevirkedes Opkastelse. Sjelden hørte jeg fra de Syge senere end fjerde eller ottende Uge. To Børn døde under Sygdommen, men jeg kan ikke sige af Righoste, da de vare meget usle Subiecter. Naar Anfaldene af Hosten vare meget voldsomme, om ogsaa Ansigtet i Mellemtiden var blegt, lod jeg i Lindingerne sætte fra en til fire Igler, og jeg tør sige temmelig bestemt, da jeg forhørte mig nøie derom, at ikke alene Congestionerne til Hovedet under Paroxysmerne bleve sagtnede, men og at Hosten selv blev

tydeligen formilbet i ethvert Tilfælde og Anfaldene tillige sjældnere. Dr. Wehster har, som bekjendt, nylig af Erfaring anbefalet Igler paa Panden i denne Sygdom, og mener, at den egentlige Affektion finder Sted i Hovedet. Saameget tror jeg nok, man maa være, at Blodets Congestion til Hovedet under Hostens Paroxysmer, bidrager meget til at gjøre disse voldsommere.

De chroniske Sygdommes Mængde, f. Ex. Bigt kan her egentlig slet ikke komme i Betragtning, da Patienterne sjelden kunne eller ville stadigen underkaste sig Cuur hjemme. Af Svindsot, var det meste pituitøs, vare der en 20 Tilfælde, af Hepatalgi 3, af Jaterus 3, af Mienbetændelser henimod 50 for det meste scrophulose og kun een neonatorum. Af andre scrophulose Hævelser og Saar nogle og tredive. Linea og crustose Udslæt af samme Oprindelse, og som ere meget hyppige, regner jeg ikke hertil. 18 Børn forekom med Atraphi. Mod en af de farligste og sædvanligste af denne Sygdoms Former hos usselt nærede og plejede Børn, nemlig de chroniske Diarrheer, har jeg havt udmærket Nytte af Terpentini-Olien. Hvor alle andre Midler selv Opium forbleve uden ringeste Virkning, og Patienterne vare yderst udtærede, har dette Middel (hos aarsgamle Børn fra en halv Indtil en Scrupel om Dagen i Decoctum album) ikke alene standset Darrheeren, men ogsaa i adskillige Tilfælde frembragt en vedvarende

Helbredelse. Af Ormtilsælde vare 30, af hvilke to norske Patienter med *Tania* noisagtigen fulgte Bremers Cuurmethode, og begge synes at være fuldkommen helbredte, skjøndt Ormens Afgang ikke bemærkedes. En otteaarig Pige brækkede paa en Dag 14 *Embrici* op, uden at hun havde befundet sig synnerlig ilde; ja endog samme Dag besøgt Skolen. I 14 Dage afgik ved Ormemidler over 70. Jeg forbigaaer ganske den ikke ubetydelige Mængde af *Scabies*, *Brænstæde*, *Abscesser*, *Contusioner*, o. s. v. Med *Hæmoptysis* forekom 10 og med *Menorrhagi* 8 Patienter.

Egentlige Sygdomme i det nervøse System ere vel af den Natur, at de ikke saa let ville forekomme i Fattigpraxis. Hyppigst forekom *Hysteri*, hvoraf jeg dog kun behandlede 12.

Sygdomme i det sårøse System ere ligesaa sjældne. Af *Anasarca* havde jeg 3, af *Ascites* 4, af *Hydrothorax* 1. Hos denne, en Kone, fremkom det Meldeudslag lignende *Eranthem* under Brugen af *Cremor tartari solubilis*. Det var kun fremme, naar hun var varm s. Ex. i Sengen. Det ophørte ved Brugen af ovennævnte Middel, og kom igjen under dets gjentagne Brug. *Oedema* især som Følge af almindelig *Cacheri* er naturligvis hyppig.

Med Undtagelse af de almindelige galdeagtige Tilsælde i Sommervarmen, var den herskende Sygdoms Character i Fattigpraxis hele Aaret igjennem

ga strødt, og i denne havde jeg, som efter det Anførte vil sees, næsten ene at gjøre med Sygdomme i det mucøse System, nemlig i Huden, Mavens og Larmecanalens, samt Luftrøernes Betslædninger.

Antallet af de Syge var ikke meget; Hørfælgelig efter Årstiden. Det største Antal forekom i Juni nemlig, 150. Dernæst i Marts, Mai, Juli, November, Februar, Januar, August, October, April, December og September, i hvilken Maaned 93 var det mindste Antal.

Rængde Vædſke end i den naturlige Tilſtand. . Diſſe Meninger ſoger Forfatteren at gjendrive paa følgende Maade.

1) At Mangel paa Tonus i de abſorbierende Kar ikke er Karsag til Vattersøet bewiſes deraf, at den adipoſe Materie i Legemet bortføres, eller med andre Ord, Legemet udmagrer i ligesaa høj Grad og ligesaa hurtigt i Vattersøet ſom i andre Sygdomme; og Magerhed kan iftuns bewirket ved Abſorption. Mercurius indvendigt eller udvendigt abſorberes ligesaa let og virker ligesaa hurtigt i denne ſom i andre Sygdomme. Et chymotes bortføres uden Banſelighed. Desuden maatte Synovialcapſlerne indeholde Vand, om der var en almindelig Debilitet i det abſorbierende Syſtem; men dette finder ikke Sted.

2) Var der ikke tilbørlig Tonus i de exhalerende Kar, ſaa maatte den vattersøetige Vædſke enten mecha niſt indſlippe de exhalerende Kar, og denne ſaaledes mecha niſt affondrede Vædſke maatte da i ſine ſyntige og chemiſke Egenſkaber gjøres ligeartet med det Fluidum, der i naturlig Tilſtand ſecerneret af diſſe Kar; eller den vattersøetige Vædſke maatte ſecerneret, men paa den Maade ſom man til at paafaae, at en Secretion kunde for en ubeſtemt Tid være forøget i Mængde, medens de ſecernerende Kar lode af Mangel paa Energie, hvilken Paafand

vor Førf. finder stridende baade mod Erfaring og Analogie.

- 3) Ligesaa lidet som man maae antage nogen af de to foregaaende Hypotheser, ligesaa lidet maa man efter Dr. Nye fæste sin Tild til den tredie. Efter hans Mening har det aldrig været bevist, at Obstruction i et eller andet Indvold har forvoldet Vattersøet ved mechanisk at genere Circulationen i de Vener, der gaae igjennem dem. Han nægter ikke, at Vattersøet meget ofte findes i Forbindelse med Scirrhus i Leveren; men man finder ofte Leveren og Milten scirrhus eller forstørret uden Vattersøet; og i mange Tilfælde, hvor denne Forbindelse har fundet Sted, ere de vattersøetige Ansamlinger bortførte gjennem de naturlige Veie eller ved Tapning uden Recidiv. Han raisonnerer videre saaledes: Skulde man antage en mechanisk Årsag, saa maatte man tillige tilstaae, at dens Virkning maatte være constant; enhver Scirrhus, eller Forhærdelse af disse Organer maatte uden Undtagelse komme igjen efter Tapning. Skulde man desuden tage sin Tilflugt til en mechanisk Årsag, for at forklare Vattersøet i Underlivet, saa vilde man komme i Forlængenhed med de vandsigtige Ansamlinger, der eksistere uden nogen Affection af Lever eller Milk, uden at tale om Hydrocele, Vattersøet i Ovarierne ic.

Desuden, berøede Sygdommen paa en mechanisk Aarsag, saa maatte Affsondringen altid være lige stor og Ansamlingen saa eensformig at Tapning ikke Kuldte kunne forårsage, at Caviteten hurtigere fyldtes paa ny. Erfaringen lærer alligevel det modsatte: den ansamlende Vædske er i et og samme Subject skundom ved første Tapning vandagtig, derpaa slimet, saa maaskee igjen vandagtig eller albuminøs eller melkeagtig o.s.v. Ofte finder man ogsaa, at Affsondringen, naar den har naaet en vis Grad, ligesom standses; Sygdommen bliver da stationair uden i det væsentlige at være det mindste forandret. Egentlig har Tapning ofte den Virkning, at Ansamlingen desfor fornyes, saa at Operationen bestandigt maa gjentages med kortere og kortere Mellemrum.

De bekjendte Experimentier af Lower, som vi i vor förrige Anmeldelse stötte os paa, forkaster vor Forfatter, fordi han troer, at man ikke har Ret til at slutte fra de lavere Dyr til Mennesket, og desuden mener han, at de Saar Lower maatte bringe Dyret for at komme til at underbinde Aarerne, for sig allene vare istand til at frembringe Inflammation af Peritoneum og deraf fölgende serös Affsondring; han anfører fremdeles et mærkeligt Tilfælde fortalt af Hr. Wilson, hvor vena cava inf. var forskoppet fra dens Deling indtil Leveren,

hvilken Mangel i Circulationen var bleven erstattet derved, at andre Vener i Underlivet vare udvidede og saaledes istand til at føre en større Mængde Blod, uden at der paa noget Sted i Legemet fandtes nogen Vandansamling. Et andet Tilfælde fortalt af Dr. James Johnson i Med. chir. Transact. Vol. 13, maa vi erklære os uformuende til at forstaae, i det mindste i den Betydning, det her tillægges.

Efter saaledes at have forkastet de hidtil bestaaende Forklaringsmaader af denne Sygdoms Oprindelse gaaer Forf. (Pag. 15) over til at bevise, at Battersøet er betinget af en inflammatorisk Tilstand. Denne Mening understøtter han med følgende Grunde:

1. Alle de vandagtige Affondringer, man træffer i Inflammationer ere analoge med dem i Battersøet. Den Vædske der samler sig under Overhuden i nogle Arter af Erysypelas, i Forbrændinger eller formedelst et Trækplaster, er tydeligt affondret, og i alle Henseender liigt med Vandet i Battersøet. Pemphigus, der begynder med særskilte inflammatoriske Pletter paa Huden og efter nogle Timer gaaer over i en Vandblære tjener ligeledes til at bestyrke denne Theorie. Vædsken i Inflammation er stundom tykflydende, og sei; det samme finder ofte Sted i Battersøet. Den Indvending, at Battersøet kommer uden Smerte besvarer han dermed, at Legemets forskjellige Dele have Sensibilitet i forskjellig Grad; Pemphigus, der aar

benbart er inflammatorisk, kommer uden Smerte; og endelig, de serøse Membraners Sensibilitet forøges ikke betydeligt ved kronisk Inflammation, hvilket man kan bevise deraf at man efter Døden har funden Spor af saadan Affection hos Folt, der aldrig desformedeft have lidt synderlig Smerte.

En anden Indvending, at Udflod af Taarer, drivende Sved ic. ikke betinges af Inflammation, og at altsaa de serøse Membraner i Analogie hermed kunde udgyde Vand uagtet deres Blodkar vare i en Tilstand aldeles modsat den inflammatoriske, kan ikke komme her i Betragtning. Disse Udflod betinges nemlig af en Lov, der staaer i Forbindelse med de secererende Deles Oeconomie og deres Viemed er Velgjer-ning — den eneste Basis for enhver organisk Lov — for Legemet (Pag. 19); ingen saadan Lov og intet saadant Viemed kan man eftervise i de serøse Membraners Affondringer, hvis Ende ikke er en Velgjer-ning, men meget mere en Ødelæggelse for Legemet.

2. Inflammation især den erysipelatoſe føres let metastatisk fra et Sted af Legemet til et andet; det samme finder man ogsaa i Vatterſoet; thi det er ikke, som man har troet, Vandansamlingen blot der føres fra Sted til andet, men det er den sygelige Action ſelv eller Inflammationen. Fremdeles, Productet af den almindelige Inflammation varierer efter Inflammationens Grad. Den laveste Grad frem-

bringer en Forøgelse af den afficerede Deels naturlige Vædffe; paa de mucose Membraner et mucost Fluidum; paa de serøse en limpid Vædffe, bestaaende for første Deel af Serum, meer eller mindre blandet med Albumen. En høiere Grad af Inflammation giver plastisk Lymfhe og en endnu høiere Grad Pus. Alle disse forskjellige Producter af almindelig Inflammation tjene til at mildne Sygdommens Hefetighed og ere ligesom Lægemiddel imod den; thi naar en Spanffluet har trukken Bløet, eller naar Suppurationen i en Absces er kommen i Gang, saa formindskes Smerten eller den fjernes ganske og Hælbredelse følger efter nogen Tid. En lignende Virkning har Affondringen i Vatterfoet (Pag. 21) skjendt i en mindre Grad, og kun i det Tilfælde, at Sygdommen er idopathisk, d. e. naar den ikke er fremkaldt af et sygeligt Organ eller af nogen særegen, generel Excitation. Deraf kommer det, at Smerten i Extremiteterne ophører, naar Oedema har dannet sig, og at stundom Ansamlingen i en Cavitet bliver stationair for en lang Tid uden at tage til i Mængde, indtil den serøse Inflammation igjen fornyes derved at den oprindelige Sygdomsaarsag fjærpes ved en eller anden Leilighedsaarsag.

3) Da Vatterfoet som en inflammatorisk Sygdom følger de almindelige Love for Inflammation, saa maa Affondringen standse, naar man anbringer en Irritation, der i Grad overgaar den, der stod op-

stendeligt som Sygdomsaarsag. Derfor kan
helbrede Hydrocele ved Injection; i Hydrops om-
derimod er Døden oftest en Følge af forøget In-
tation, Høndt Fors. anfører et Tilfælde hvor
vliste sig helbrede. Man vilde kunne helbrede
Ascites paa samme Maade, dersom ikke den høje
Grad af Inflammation paa Peritoneum almind-
dreg Døden efter sig.

4. Fors. har hidtil hentet sine Beviser fra
mere locale Symptomer; i denne Afdeling gaaer
over til de universelle, saaledes som de ytre
gjennem Nyrene ved at give Urinen en serøs
Stæffenhed. Fors.'s Betragtninger i denne Anle-
ning grunde sig paa Dr. Wells og Dr. Blackalls Un-
dersøgelser, hvilke vi i vor Anmeldelse af Dr. Blackalls
Bog troe at have udviklet saa tilstrækkeligt, at vi
blot behøve at henvise til rette Sted.

5. Det femte Bevis for Analogien mellem
Wattersøet og Inflammation er egentlig kun en U-
vikling af det næstføregaaende. Under den Forud-
sætning, at den coagulable Deel af Urinen er Blod-
deets Serum slutter Fors., at en vis Quantitet af
Blodmaassen saaledes dagligt bortført fra Legemet,
svækker ligesaa meget som en tilsvarende Mængde Pus
i lige lang Tid udtømt igjennem en Absces. I begge
disse Tilfælde har den paafølgende Debilitet en
Cachexie een og samme Grund. Den Tilbøielighed

til Gangræna, der findes hos Battersøetige svarer
 efter vor Fors. til en lignende Egenskab hos inflam-
 matoriske Affectioner i debile Subjecter.

Andet Capitel. Efter hvad der i det foregaaende
 er anført, troer vor Fors. sig nu besejret til at antage
 Udgydning af et serøst Fluidum i en Cavitet for at
 være Virkningen af den lavest muelige Excitation af
 Blodkarrene i en serøs Membran, hvilken han vil have
 benævnet serøs Inflammation. Excitationen er
 subacut eller chronisk, symptomatisk eller idiopathisk,
 local eller universel. I fem Sectioner afhandler han
 dernæst cursorisk Symptomerne og Aarsagerne til de
 fem Arter af Battersøet, han har gjort til Gjenstand
 for sine Undersøgelser.

I første Section afhandles Hydrocephalus
 internus (Pag. 53—77). Sygdommen betinges af
 hiin serøse Inflammation paa den indvendige Betlæd-
 ning af Hjernens Hulsheder. Fors. anseer den al-
 mindeligste Aarsag til Sygdommen, især hos Børn,
 at være en Irritation, opstaaet af Forskyrrelse i For-
 døielses Organerne, især i Leveren, der sympathetisk
 meddeles Hjernen.

I den anden Section (Pag. 77—90) kommer
 Hydrothorax under Betragtning. Foruden de almin-
 delige Aarsager, der frembringe denne Sygdom, er
 der en, der efter Dr. A. er langt virksommere end
 man troer, det er nemlig en vis congestiv eller ples-
 thorisk Tilstand af Blodkarrene, som almindeligt

findes hos Folk, der ere hengivne til Bellevnet og megen Stillesiddende. Denne plethoriske Tilstand ytrer sig som local Congestion forskjelligt efter forskjellig Disposition, især hos Patienter, der ere noget meer end middelaldrende. Hos nogle gaar Congestionen til Hovedet, ender sig ved en Ruptur af Aarene i Apoplexia sangvinea; hos andre opstaaer der af samme Grund en arteriel Reaction, hvis Resultat er en serøs Affondring, eller Apoplexia serosa. Naar en saadan Congestion søger til Brykkeset og forvolder en arteriel Reaction der, da vil ofte den ringeste Leilighedsaarsag, f. Ex. undertrykt Perspiration ic. være tilstrækkelig til at forarsage en serøs Udgydning. Forsk. mener, at denne Disposition tilkjendegives ved Staaandethed under legemlig Anstrængelse, og en kort, irriterende Hoste, især naar disse Symptomer høves ved en eller to rigelige Blodladninger og knap Diæt.

Tredie Section (Pag. 90—100). Ascites eller Vand i Underlivet berøer nu ligeledes paa en serøs Inflammation. Naar denne Affection opstaaer symptomatisk da er den ofte en Følge af en chronisk Inflammation i et eller andet Organ, der kan have været tilstede meget lang Tid uden at røre Peritoneum, indtil en Leilighedsaarsag giver den Anledning til først at afficere den Deel af Peritoneum, der beklæder det syge Viscus, og til siden at udbrede sig mere og mere over hele Membranen. Naar en chronisk Inflammation paa denne Maade udbreder sig, da forandrer

den sin Natur og gaar fra simpel Chronisk over til serøs Inflammation. Paa samme Maade opstaaer ogsaa den symptomatiske Hydrothorax. En simpel Forkorrelse af Leveren, Miltten, mesenterial Glandlerne ere ikke tilstrækkelig til at forårsage Vattersøet, en Leilighedsaarsag maa først opvække Inflammation i et af disse Organer, der saa paa den beskrevne Maade kan udbrede sig og blive til serøs Inflammation. Tapning vilde i sig selv være tilstrækkelig til at fremkalde en serøs Inflammation; derfor samler Vandet sig hurtigere og hurtigere efter hver Tapning, fordi Inflammationen hver Gang forøges noget, og med den forøges tillige den serøse Udgydning. Stundom forårsager Tapning en endnu høiere Grad af Inflammation, der udsveder coagulabel Lymfe, og da er det oftest ikke mueligt at redde Patientens Liv. I enkelte Tilfælde er Inflammationen saa heftig, at enkelte Steder af den inflammerede Overflade gaae i Suppuration; den saaledes secernerede Pus blander sig med det serøse Fluidum og danner en homogen Masse, der stundom har været anseet for Chylus, men hos Barfælkoner for Vælt, metastatisk kastet ind i Underlivets Hulhed.

Dersom Trykket af den vattersøetige Ansamling i Underlivet formedelst Patientens Stilling eller af andree Aarsager, dirigeres hæftigt og længe imod Diaphragma, saa kan en lav Grad af (serøs) Inflammation opstaae der; denne vil derpaa kunne for-

plante sig til Pleura og forårsage Udgydning af Vand i Brystet. Paa den anden Side vil det Væb, der udspreder Peritoneum, forøge den allerede bestaaende serøse Inflammation, eller gjøre, at den udbreder sig videre, hvorved Faren står at en høiere (dodelig) Grad af Inflammation vil indtræde, bestandigt tiltager. Lapper man under saadanne Omstændigheder da er den Fare, derved opstaaer, ikke at tilskrive den oprindelige Sygdom; men den Forøgelse i Sygdommen, som Tapningen har forårsaget.

Fjerde Section (Pag. 100—105). *Battersøet i Ovarium* betinges ligeledes af en serøs Inflammation. Forsk. saae engang en Medicaleuur bevirket ved den Irritation Indbringelsen af en Sonde, for at rensé Canalen under Tapning forårsagede (Pag. 25).

Femte Section. *Anasarca* (Pag. 105—115) er Resultatet af en serøs Inflammation i Cellenvævet. Er Sygdommen idiopathisk, forårsaget af Fortjættelse, da er den oftest ubetydelig, i hvor sigtig den end skundom kan see ud, og der behøves kun lidet mere til dens Helbredelse end at befordre Absorptionen. I nogle Tilfælde af almindelig Anasarca findes der dog heftigere Symptomer; Hjertets og Arteriernes Action forøges, Urinen fører Serum med sig, der er Tørst og andre Kendetegn paa almindelig Excitation. Naar den er idiopathisk, gjør Sygdommen den vigtige Tjeneste, at den obstruerer Afgangen til Caviteterne, og hindrer den almindel-

lige Sygdomsaarsag fra i bløse at affstedkomme serøs Inflammation. Deraf kommer der, at Anasarca efter Forkjølelse, efter Skarlagensfeber ic., eller naar den vicarierer for en tilvane Evacuation sjældent ledsages af Vandaffondring i Caviteterne; omvendt følger det af den samme Grund, at der almindeligt kun findes lidt Oedema naar Affondringens oprindelige Sæde er i en af Caviteterne, især en af de større (Pag. 107). Oedema i Venene er ofte en Folge af en local Forkjølelse af Extremiteterne. Naar Venene svinde pleier Smerten at aftage; men den større eller ringere Aftagelse i Smerten berøer paa, i hvad Grad Sygdommen viser sig lægende og Iskand til at fjerne den virkende Aarsag.

Stundom synes den serøse Ansamling, som vi allerede have bemærket, at overføres fra en Deel af Legemet til en anden; disse Metastaser holde sig almindeligt i Cellevævet, dog gaae de ogsaa undertiden til Hjernen, Bryttet eller Udbetlivet. Man har troet, at det var Vandet der metastatisk flyttedes; men det er blot den serøse Inflammation (Pag. 108).

Men den almindeligste Form af Anasarca er den, der kommer som Symptom af et sygt Indvold og forkynnes af den saakaldte vattersøetige Habitus. Den begynder oftest i Underextremiteterne; men har sjældent saa heftige Symptomer af local Excitation i sit Folge, som den idiopathiske. Naar den kommer ved Enden af forskellige dødelige Sygdomme, saa

har man villet tilskrive den forskjellige Aarsager. For bunden med Ascitis har man troet den at komme af Ansamlingens Tryk paa venæ iliacæ, hvorved det tilbagevendende Blod forhindres i dets Løb; denne Mening troer Hors. at være modbevist derved, at den befængtede Uterus ved sit Tryk ofte forarsager, at Venerne paa Venene svulne betydeligt uden nogen sers Udgydning, og ved det forhen anførte Tilfælde, hvor vena cava inferior fandtes oblitereret uden Vattersøet. Men, tilføier han, jeg vil herved bemærke, at fordi jeg nægter, at Ascites kan frembringe en vattersøetig Tilstand af Underextremiteterne, derved at Vandet comprimerer venæ iliacæ, saa vil jeg dog ikke have dette forstaaet saaledes som om jeg ikke troede, et mechanisk Tryk paa en Vene istand til i andre Tilfælde at kunne forårsage en Virkning af denne Art: Oedema i Armen fremkommer ofte ved Compression paa vena brachialis og dens Grene af en scirrøs Glandel i Axelhulen. Causa remota er her rigtig nok mechanisk; men dette er ikke Tilfældet med causa proxima (Pag. 111). Man har ogsaa antaget en local eller universel Debilitet for Aarsag til Oedema i Underextremiteterne, og man har troet denne Mening bekræftet derved: at Sygdommen tager til naar Lemmet hænger ned, og derimod tager af under en horizontal Stilling: at Inflammation ikke kan forenes med en saadan Debilitet: og endelig derved, at en oedematøs Overflade ikke har den

abnorme Varme, som ellers er en Følge af den mindste Grad af sygelig Excitation. Men i mangfoldige chroniske og acute Sygdomme er der den største Grad af univælsel og local Debilitet, f. Ex. i det sidste Stadium af Febre, uden at noget Oedema finder Sted, hvorimod i andre Tilfælde Oedemet kan være meget betydeligt ved en ringe Grad af Debilitet. At den vatterføetige Svulst tager til i Venene ved en nedhængende Stilling beviser intet, fordi det samme vil finde Sted hos den stærkeste Patient naar denne nedhængende Stilling i nogen Maade overdrives; i visse chroniske Sygdomme ere Underextremiteterne ofte underkastede en lav Grad af Inflammation, især erysipelas, hvorfor man saameget lettere kan forestille sig, at den endnu lavere Form, der egner sig for Vatterføet, kan indtræde. Desuden maa det bemærkes, at den nedhængende Stilling af Venene vel kan forøge Svulsten, men ikke forårsage den; ligesaa kan den horizontale Stilling formindste Svulsten, men ikke have den. Er der noget Hold i den tredje Indvending, at den oedematøse Deel mangler den forøgede Hæde, saa maa den kunne anvendes paa alle Tilfælde af Oedema, af hvilke nogle efter Alles Mening ere af inflammatorisk Oprindelse (Pag. 112-15).

Herpaa følge Recapitulationer (Pag. 115-22), hvilke vi naturligtvis ikke ville vedrøre.

Tredie Capitel, (122-187) Sygdommens Behandling. Af de Principer, der i det Foregaaende ere

udviklede er det indlysende, at da *Causa proxima* til de vandagtige Ansamlinger, eller med andre Ord Sygdommen selv, under alle Former er den samme saa maa de samme generelle Principer for Curen være lige anvendelige overalt, kun modificerede af de Forskjelligheder, som den fjernere Aarsags Natur og Intensitet angiver, eller af de særegne universelle eller locale Forhold, der finde Sted imellem de Dele, der lide under den særlige Afsondring og de organiske Sygdomme, der frembringe den. (Pag. 122) Indicationerne ere altsaa: 1) At fjerne den Sygdom i et Indvold, eller hvad anden sygelig Tilstand, local eller universel, der virker som *Causa remota* saar længe den er tilstede; 2) At fjerne den sygeligt forhøiede Action i en særlig Membran eller i Cellerøvet, der virker som *Causa proxima*; og 3) At befordre Absorption af det ansamlede Fluldum.

Curen af *Hydrocephalus internus* har nu disse tre almindelige Indicationer.

I. At corrigere den turgescerende Tilstand af Hjernen, der frembringer den arterielle Reaction og Vandaffondringen, tilligemed dens Aarsager. De Aarsager, der frembringe den congestive Tilstand af Hjernen, der gaar forud for Inflammationen ere tre Slags:

1) Saadanne, som virke gennem hele Systemet og berøe paa Irritation af en standset Excretion: Urin, Sved &c. eller Hudsygdomme, kunstige Saar &c.

Derfor Sygdommen paa en af de to forstærkede Aarsager, da vilde milde urindrivende, svøddrivende og laxevede Midler i Forbindelse med et varmt Bad, Isler i Tindingerne, et Tyktmiddel ved Sædvarme, mild Diæt &c. gjøre god Nytte; er det derimod en af de andre Aarsager, da maa man til disse Midler endnu føie et Setaceum eller en Spanffløe, der holdes aaben i Natten eller i Nærheden af det tilhelede kunstige Saar &c.

2) Aarsager, der betinges af Structurfeil inden i Hovedet, eller Veskadigelse udvendig fra. I første Tilfælde kan Feilen være en Løsning af en forudgaaet Excitation. Denne Tilstand fordrer en uafslædig, spændt Opmærksomhed paa den Syges Regimen, forbunden med Kopsætning og Isler nu og da, og et Setaceum i Natten. Den samme Behandling er nødvendig ved uændelige Læsioner paa Hovedet.

3) Aarsagen ligger ofte i Forstyrrelse i Forbæltes Organernes, især i Leverens Function. Calomel vil her gjøre god Nytte, givet om Aftencn eller i trængende Tilfælde to, tre Gange dagligt med et Lavement eller et Laxeermiddel den næste Morgen; nogle faa Isler i Tindingerne; disse Midler understøttes ved diuretica og nølagsigt Hensyn til Fødemidlernes Art og Mængde. Brugen af Calomel skal fortsættes indtil Stoolgangen faaer nærliggende Udseende, hvorfor man dagligen maa overbevise sig om dens Bestaafenhed.

mindeligt som Sygdomsarsag. Derfor kan man helbrede Hydrocele ved Insection; i Hydrops ovarii derimod er Døden oftest en Folge af forøget Irritation, Jønde Hørf. anfører et Tilfælde hvor den vilste sig helbredende. Man vilde kunne helbrede Afttes paa samme Maade, dersom ikke den høiere Grad af Inflammation paa Peritoneum almindelig drog Døden efter sig.

4. Hørf. har hidtil hentet sine Beviser fra de mere locale Symptomer; i denne Afdeling gaar han over til de universelle, saaledes som de pette sig gjennem Nyrene ved at give Urinen en serøs Beskaffenhed. Hørf.s Betragtninger i denne Anledning grunde sig paa Dr. Wells og Dr. Blackalls Undersøgelser, hvilke vi i vor Anmeldelse af Dr. Blackalls Bog troe at have udvirket saa tilstrækkeligt, at vi her blot behøve at henvise til rette Sted.

5. Det femte Bevis for Analogien mellem Vattersøet og Inflammation er egentlig kun en Udvikling af det næstføregaaende. Under den Forudsætning, at den coagulable Deel af Urinen er Bloeds Serum Rutter Hørf., at en vis Mængde af Blodmassen saaledes dagligt bortføres fra Legemet, svækker ligesaa meget som en tilsvarende Mængde Pus i lige lang Tid udtonet igjennem en Åbning. I begge Tilfælde har den paafølgende Debitet og Cæphæte een og samme Grund. Den Tilbøielighed

til Gangræna, der findes hos Vatterføetlige svarer efter vor Hørf. til en lignende Egenskab hos inflammatoriske Affectioner i debile Subjecter.

Andet Capitel. Efter hvad der i det Forrgaaende er anført, troer vor Hørf. sig nu besejret til at antage Udgjødning af et serøst Fluidum i en Cavitet for at være Virkningen af den lavest muelige Excitation af Blodkarrene i en serøs Membran, hvilken han vil have benævnet serøs Inflammation. Excitationen er subacut eller chronisk, symptomatisk eller idiopathisk, local eller universel. I fem Sectioner afhandler han dernæst cursorisk Symptomerne og Årsagerne til de fem Arter af Vatterføet, han har gjort til Gjenstand for sine Undersøgelser.

I første Section afhandles Hydrocephalus internus (Pag. 53—77). Sygdommen betinges af hvin serøs Inflammation paa den indvendige Beklædning af Hjernens Hulske. Hørf. anseer den almindeligste Årsag til Sygdommen, især hos Børn, at være en Irritation, opstaaet af Hørfstyrrelse i Hørbøielses Organerne, især i Leveren, der sympathetisk meddeles Hjernen.

I den anden Section (Pag. 77—90) kommer Hydrothorax under Betragtning. Foruden de almindelige Årsager, der frembringe denne Sygdom, er der en, der efter Dr. A. er langt virksommere end man troer, det er nemlig en vis congestiv eller plethorisk Tilstand af Blodkarrene, som almindeligt

findes hos Folk, der ere hengivne til Belævet og megen Stillesiddende. Denne plethoriske Tilstand ytrer sig som local Congestion forskjelligt efter forskjellig Disposition, især hos Patienter, der ere noget meer end middelaldrende. Hos nogle gaar Congestionen til Hovedet, ender sig ved en Ruptur af Aarene i Apoplexia sangvineæ; hos andre opstaaer der af samme Grund en arteriel Reaction, hvis Resultat er en serøs Affondring, eller Apoplexia serosa. Naar en saadan Congestion søger til Brystet og forvolder en arteriel Reaction der, da vil ofte den ringeste Leilighedsaarsag, f. Ex. undertrykt Perspiration ic. være tilstrækkelig til at forårsage en serøs Udgydning. Forf. mener, at denne Disposition tilkjendegives ved Staaandethed under legemlig Anstrængelse, og en kort, irriterende Hoste, især naar disse Symptomer hæves ved en eller to rigelige Blodladninger og knap Diæt.

Tredie Section (Pag. 90—100). Ascites eller Vand i Underlivet beroer nu ligeledes paa en serøs Inflammation. Naar denne Affection opstaaer symptomatisk da er den ofte en Følge af en chronisk Inflammation i et eller andet Organ, der kan have været tilstede meget lang Tid uden at røre Peritoneum, indtil en Leilighedsaarsag giver den Anledning til først at officere den Deel af Peritoneum, der beklæder det syge Viscus, og til siden at udbrede sig mere og mere over hele Membranen. Naar en chronisk Inflammation paa denne Maade udbreder sig, da forandrer

den sin Natur og gaar fra simpel Chronisk over til serøs Inflammation. Paa samme Maade opstaaer ogsaa den symptomatisk Hydrothorax. En simpel Forkørrelse af Leveren, Miltten, mesenterial Glandlerne ere ikke tilstrækkelig til at forårsage Vattersøet, en Leilighedsaarsag maa først opvække Inflammation i et af disse Organer, der saa paa den beskrevne Maade kan udbrede sig og blive til serøs Inflammation. Tapning vilde i sig selv være tilstrækkelig til at fremkalde en serøs Inflammation; derfor samler Vandet sig hurtigere og hurtigere efter hver Tapning, fordi Inflammationen hver Gang sørges noget, og med den sørges tillige den serøse Udgydning. Stundom forårsager Tapning en endnu høiere Grad af Inflammation, der udsveder coagulabel Lymfhe, og da er det oftest ikke mueligt at redde Patientens Liv. I enkelte Tilfælde er Inflammationen saa heftig, at enkelte Steder af den inflammerede Overflade gaae i Suppuration; den saaledes secernerede Pus blander sig med det serøse Fluidum og danner en homogen Masse, der stundom har været anseet for Chylus, men hos Varselloner for Melk, metastatisk kastet ind i Underlivets Høulhed.

Derksom Trykket af den vattersøetige Ansamling i Underlivet formedelst Patientens Stilling eller af andre Aarsager, dirigeres hæftigt og længe imod Diaphragma, saa kan en lav Grad af (serøs) Inflammation opstaae der; denne vil derpaa kunne for

plante sig til Pleura og forårsage Udgjødning af Vand i Brystet. Paa den anden Side vil det Vend, der udspiller Peritoneum, forøge den allerede bestaaende serøse Inflammation, eller gjøre, at den udbreder sig videre, hvorved Fareh før at en højere (dødelig) Grad af Inflammation vil indtræde, bestandigt tiltager. Tapper man under saadanne Omstændigheder da er den Fare, derved opstaaer, ikke at tilskrive den oprindelige Sygdom; men den Forøgelse i Sygdommen, som Tapningen har forårsaget.

Fjerde Section (Pag. 100—105). Vattersøet i Ovarium betinges ligeledes af en serøs Inflammation. Fors. saae engang en Medicaleur bevirket ved den Irritation Indbringelsen af en Sonde, for at rense Canalen under Tapning forårsagede (Pag. 25).

Femte Section. Anasarca (Pag. 105—115) er Resultatet af en serøs Inflammation i Cellerævet. Er Sygdommen idiopathisk, forårsaget af Forkjølelse, da er den oftest ubetydelig, i hvor stygtelig den end skundom kan see ud, og der behøves kun lidet mere til dens Helbredelse end at befordre Absorptionen. I nogle Tilfælde af almindelig Anasarca findes der dog heftigere Symptomer; Hjertets og Arteriernes Action forøges, Urinen fører Serum med sig, der er Tørst og andre Kjendtegn paa almindelig Excitation. Naar den er idiopathisk, gjør Sygdommen den vigtige Tjeneste, at den obstruerer Afgangen til Caviteterne, og hindrer den almindelige

lige Sygdomsaarsag fra i bløse at afftedkomme serøs Inflammation. Deraf kommer det, at Anasarca efter Forkjølelse, efter Skarlagensfeber ic., eller naar den vicarierer for en tilsvant Evacuation sjældent ledsages af Vandaffondring i Caviteterne; omvendt følger det af den samme Grund, at der almindeligt kun findes lidt Oedema naar Affondringens oprindelige Sæbe er i en af Caviteterne, især en af de større (Pag. 107). Oedema i Venene er ofte en Folge af en local Forkjølelse af Extremiteterne. Naar Venene svulne pleier Smerten at aftage; men den større eller ringere Aftagelse i Smerten berøer paa, i hvad Grad Sygdommen viser sig lægende og Iskand til at fjærne den virkende Aarsag.

Stundom synes den serøse Ansamlng, som vi allerede have bemærket, at overføres fra en Deel af Legemet til en anden; disse Metastaser holde sig almindeligt i Celleværvet, dog gaae de ogsaa undertiden til Hjernen, Brystet eller Underlivet. Man har troet, at det var Vandet der metastatisk flyttedes; men det er blot den serøse Inflammation (Pag. 108).

Men den almindeligste Form af Anasarca er den, der kommer som Symptom af et sygt Indvold og forkjendes af den saakaldte vatterføetige Habitus. Den begynder oftest i Underextremiteterne; men har sjældent saa heftige Symptomer af local Excitation i sit Folge, som den idiopathiske. Naar den kommer ved Enden af forskjellige dødelige Sygdomme, saa

har man villet tilskrive den forskjellige Aarsager. Forsbunden med Ascitis har man troet den at komme af Ansamlingsens Tryk paa venæ iliacæ, hvorved det tilbagevendende Blod forhindres i dets Løb; denne Mening troer Fors. at være modbevist derved, at den befrugtede Uterus ved sit Tryk ofte forarsager, at Venerne paa Venene svulne betydeligt uden nogen særskildt Udgydning, og ved det forhen anførte Tilfælde, hvor vena cava inferior fandtes oblittereret uden Vattersøet. Men, tilføier han, jeg vil herved bemærke, at fordi jeg nægter, at Ascites kan frembringe en vattersøetig Tilstand af Underextremiteterne, derved at Vandet comprimerer venæ iliacæ, saa vil jeg dog ikke have dette forstaaet saaledes som om jeg ikke troede, et mechanisk Tryk paa en Vene istand til i andre Tilfælde at kunne forarsage en Virkning af denne Art: Oedema i Armen fremkommer ofte ved Compression paa vena brachialis og dens Grene af en scirrhus Glandel i Arelhulen. Causa remota er her rigtig nok mechanisk; men dette er ikke Tilfældet med causa proxima (Pag. 111). Man har ogsaa antaget en local eller universel Debilitet for Aarsag til Oedema i Underextremiteterne, og man har troet denne Mening bekræftet derved: at Sygdommen tager til naar Lemmet hænger ned, og derimod tager af under en horizontal Stilling: at Inflammation ikke kan forenes med en saadan Debilitet: og endelig derved, at en oedematøs Overflade ikke har den

abnorme Varme, som ellers er en Følge af den mindste Grad af sygelig Excitation. Men i mangfoldige chroniske og acute Sygdomme er der den største Grad af univælsel og local Debilitet, f. Ex. i det sidste Stadium af Febre, uden at noget Oedema finder Sted, hvorimod i andre Tilfælde Oedemet kan være meget betydeligt ved en ringe Grad af Debilitet. At den vatterføetige Svulst tager til i Venene ved en nedhængende Stilling beviser intet, fordi det samme vil finde Sted hos den stærkeste Patient naar denne nedhængende Stilling i nogen Maade overdrives; i visse chroniske Sygdomme ere Underextremiteterne ofte underkastede en lav Grad af Inflammation, især erysipelas, hvorfor man saameget lettere kan forestille sig, at den endnu lavere Form, der egner sig for Vatterføet, kan indtræde. Desuden maa det bemærkes, at den nedhængende Stilling af Venene vel kan forøge Svulsten, men ikke forårsage den; ligesaa kan den horizontale Stilling formindste Svulsten, men ikke hæve den. Er der noget Hold i den tredje Indvending, at den oedematøse Deel mangler den forøgede Hebe, saa maa den kunne anvendes paa alle Tilfælde af Oedema, af hvilke nogle efter Alles Mening ere af inflammatorisk Oprindelse (Pag. 112-15).

Herpaa følge Recapitulationer (Pag. 115-22), hvilke vi naturligtvis ikke ville vedrøre.

Tredie Capitel, (122-187) Sygdommens Behandling. Af de Principer, der i det Foregaaende ere

udviklede er det indlysende, at da *Causa proxima* til de vandagtige Ansamlinger, eller med andre Ord Sygdommen selv, under alle Former er den samme saa maa de samme generelle Principer for Curen være lige anvendelige overalt, kun modificerede af de Forskjelligheder, som den fjernere Aarsags Natur og Intensitet angiver, eller af de særegne universelle eller locale Forhold, der finde Sted imellem de Dele, der lide under den sære Afsondring og de organiske Sygdomme, der frembringe den. (Pag. 122) Indicationerne ere altsaa: 1) At fjerne den Sygdom i et Indvold, eller hvad anden sygelig Tilstand, local eller universel, der virker som *Causa remota* saalænge den er tilstede; 2) At fjerne den sygeligt forhøiede Action i en særø Membran eller i Cellevævet, der virker som *Causa proxima*; og 3) At befordre Absorption af det ansamlende Fludum.

Curen af *Hydrocephalus internus* har nu disse tre almindelige Indicationer.

I. At corrigere den turgescerende Tilstand af Hjernens, der frembringer den arterielle Reaction og Vandaffsondringen, tilligemed dens Aarsager. De Aarsager, der frembringe den congestive Tilstand af Hjernens, der gaaer forud for Inflammationen ere tre Slags:

1) Saadanne, som virke gjennem hele Systemet og berøe paa Irritation af en standset Evacuation: Urin, Sved &c. eller Hudsygdomme, kunstige Saar &c.

Beror Sygdommen paa en af de to forstærkede Aarsager da vilde milde urindrivende, spædriivende og laxerende Midler i Forbindelse med et varmt Bad, Isler i Tindingerne, et Lytmiddel ved Sædserne, mild Diæt &c. gjøre god Nytte; er det derimod en af de andre Aarsager, da maa man til disse Midler endnu føie et Ectaceum eller en Spanfflue, der holdes aaben i Natten eller i Nærheden af det tilhelede kunstige Saar &c.

2) Aarsager, der betinges af Structurfeil inden i Hovedet, eller Bestadigelse udvendig se. I første Tilfælde kan Fellen være en Læpning af en forudgaaet Excitation. Denne Tilstand fordrer en uafslædig, spædt Opmærksomhed paa den Syges Regimen, forbunden med Kopsætning og Isler nu og da, og et Ectaceum i Natten. Den samme Behandling er nødvendig ved udvendige Læsioner paa Hovedet.

3) Aarsagen ligger ofte i Forstyrrelse i Forbæltes Organernes, især i Leverens Function. Calomel vil her gjøre god Nytte, givet om Aftenen eller i trængende Tilfælde to, tre Gange dagligt med et Lavement eller et Laxermiddel den næste Morgen; nogle faa Isler i Tindingerne; disse Midler understøttes ved diuretica og nøiagtigt Hensyn til Fødemidternes Art og Mængde. Brugen af Calomel skal fortsættes indtil Stoolgangen faaer næstligst Udseende, hvorfor man dagligen maa overbevise sig om dens Bestaenhed.

II. Er Inflammationen allerede i Gang, og berører den paa en Tumor eller anden Structurfeil i Hovedet, da er Tilfældet sjældent helbredeligt og Curen altsaa kun palliativ. Er Inflammationen derimod idiopathisk, da er den i egentlig Forstand en local forøget Action, og Behandlingen maa derefter indrettes. Blodladning af Arteria temporalis passer godt for Børne, skøndt en rigelig Aareladning paa Armen, forbunden med en betydelig, local Udstrømmelse fra Tindingerne ved Hjælp af Igler og Blodkopper maafee var at foretrække. Hos smaae Børn maae Igler anvendes, og disse maae ikke for sparsomt anvendes: 3—4 til et Barn under sex Maanedes, 5—6 for et Barn over eet Aar; Blødningen underholdes ved Klone's Poser fyldte med Svødeklib, flittigt vreden op af varmt Vand. Virkningen af Blodudstrømmelsen maa man bemærke paa Pulsen og paa Sygdommens Symptomer, og gjentage den efter saa Tiders Forløb om det behøves.

Kan man ikke faae Blod fra Tindingerne ved Hjælp af Blodkopper, da ere Igler ogsaa hos Børne, 25—30 Stykker, at foretrække for Ropsætning i Nakken; Blødningen maa understøttes indeil der kommer en vis Grad af Besvømmelse. Hensigten dermed er at gjøre et heftigt Indryk paa Sygdommen i en Hast saaledes at de farlige Symptomer høves under Blødningen; dersom Patienten er gammel nok til at kunne fortælle sin Tilstand, saa vil han

selv kunne angive naar dette Glemme er opnaaet. Der kan ikke fastsættes nogen anden Regel for den Mængde af Blod, der bør udtømmes end Patientens egen Følelse, fordi Eygdommen er af saa forskjellig Intensitet: den kan saaledes være forbunden med de højere Grader af Inflammation; med forskjellig Grad af Fuldblodighed; Patienterne kunne være af stærkere eller svagere Konstitution, hvortil endnu kommer Eygdommens Forvandskab med et Anlæg til Scruina; alle disse Hensyn gjøre det udmueligt at bestemme en Grænsse for Blodudtømmelsen. En Læge skulde i saadant Tilfælde være tilstede, for at vaage over at Blødningen ikke fortsættes for længe især hos Børn og heller ikke for kort. I Forbindelse med Iglerne anvendes et Trækplaster paa Høsen, og efter Blødningen kolde, evaporerende Omflg over Forhovedet.

Hvor denne Behandlingsmaade har gjort et betydeligt Indtryk paa Eygdommen, der behøves ikke stort mere forresten; end at være opmærksom paa Udfaldet. Alligevel kan man give et diaphoretisk Middel og understøtte dets Virg med et lunket Bad eller et Fodbad; Nabningen holdes vedlig ved en lille Dosis Calomel, paa hvilken man efter to Dimers Forløb lader følge en Laxerdrift. Desuden er det af Bigtighed at vaage over, at det antiphlogistiske Regimen med største Noiagtighed iagttages. Lys og Stoi skulde man søge at fjærne; thi saa liden Indflydelse disse Potenser have paa den sunde Hjerne, saa

betydelig er deres Virkning paa den i en sygdomlig Tilstand (Pag. 133).

Førf. forklarer den almindelige Praxis at give Calomel i foresatte Dosis, udtungen naar Sygdommen beror paa Venærens Affection eller anden Uorden i Fordøielseorganerne. Diagnosen af denne Tilstand er vanskelig; af Stolsangen kan man ikke domme, da en blot Congestion til Hjerne er nok til ved en Reaction paa Underlivets Organer at give denne Excretion et sygdomligt Udseende. Men uden at tale om at den symptomatisk Hydrocephalus ikke er saa meget sjelden hos Børn, saa kan det ofte lade sig se, at der i saa Fald har været Uorden i Fordøielsen flere Dage eller Uger i Forveien; ligeledes kan man almindeligt efterwise Sygdommens Oprindelse i en Diaræi eller nogen anden saadan isinesaldende Grund: s. Ex. for tidlig Afvæntning &c. Under saa danne Omstændigheder er Calomel indiceret, og Virkningen deraf bør understøttes ved en noget mindre acty Blodstrømmelse. Man giver $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ Gran hvert halve Time i Løbet af nogle Timer, derpaa et Elyseer, eller et mildt, dog tilstrækkeligt aabnende Medicament; efter nogen Tid igjen Calomel indtil en afgjort Forandring er indtraadt. Milde Lægemidler gjøre mere Nytte i denne Sygdom end de hæftigere; staa de ikke tilstrækkelig Aabning saa understøttes de ved Klysterer. Man maa imidlertid ikke glemme, at Hensyn paa Fordøielseforholdene alene ikke vil over-

vinde Excitationen i Hovedet uden local Udtømmelse af Blod, ligesom omvendt denne allene ikke er istand til at overvinde Sygdomsaarsagen i Underlivet.

Det maa fremdeles bemærkes, at man ikke for tidligt maa ophøre med Brugen af disse Midler fordi der viser sig Symptomer af Vattersøet; thi disse Symptomer ere ofte falske, og forsvinder under en Behandling, der ikke var indrettet efter en saadan Tilstand; og det med en Hurtighed, der noksom viser deres sande Natur.

III. Vattersøet, naar den er udbanner, tilstedes sjældent Helbredelse; imidlertid fortæller Dr. Ayræ bog to Tilfælde, hvor Sygdommen efterhaanden veg. I det ene af disse Tilfælde var der tydelige Symptomer af Compression saasom: partiel Blindhed, Paralysis og Gutuitet, hvilke i Løbet af to Aar forsvandt aldeles. Kunsten formaaer kun lidet — Trækplaster paa Isfen; knap Diæt og Hensyn paa Urinscretionen.

Hydrothorax og Ascites ligne hinanden saa meget, at de beqvemt kunne betragtes under eet. Ved Hjælp af Blodkopper eller Igler tager man 5—6 Uncer Blod fra den Side af Dyrket; som Patienten bedst tåler at ligge paa, og gentager denne Operation med det halve Quantum Blod tre, fire Gange hver Dag og derefter nu og da efter Omstændighederne. Derhos anvender man et temmelig stærkt Trækplaster paa samme Side og gentager det saa ofte som Hudens

Tilstand vil tillade det. Er der Guldblodighed tilføede, da vil det være godt at begynde Curen med en rigelig Aareladning, hvilken dog i almindelige Tilfælde vil være usødvendig og for saavidt skadelig, som den angriber Kræfterne i det Hele. Local Blodudtømmelse har derimod den Fordeel, at den kun virker svagt paa hele Constitutionen medens den virker betydeligt paa den locale Sygdom. Naar man ved disse Midler har undertroungt den kroniske Inflammation, saa vil et Setaceum i Inægumenterne af Brykset være fortrinlig virksomt til at berovere og ganske have den sygelige Action indvendig.

Hvad der nu gjelder for Vattersøet i Brykset gjelder ogsaa naar Sygdommen har sit Sæde i Underlivet; thi ligesom Hydrothorax oftest beroer paa kronisk Inflammation af Hjertet eller Lungerne, der forplanter sig til Pleura under Form af serøs Inflammation, saaledes beroer oftest Ascites paa en lignende Affection af et Underlivsorgan, der forplanter sig til Peritoneum. Local Blodladning ic. vil derfor gjøre god Nytte.

Forf. advarex mod uskjonksom Brug af Mercurius i Ascites, under den urigtige Forudsætning, at Leveren altid var affigget; han erindrer om at Mercurius staaer blandt de fjernere Aarsager til Vattersøet, og at Urinen under Brugen af dette Middel bliver coagulerende, ligesom i Vattersøet. Gives det imidlertid i smaa Gaver, uden at vise denne heftige

Virkning paa Urinen, saa kan det under visse Omstændigheder blive høist nyttigt.

3 Forbindelse hermed flere drastiske Lægemidler ikke blot til at afføre Vandet, men ogsaa til høre den Chroniske Inflammation. 4—5 Gran Gummit afrevet med ligesaa meget af et aromatisk Pulver og lidt Eremortartart givet om Aftenen, eller i trængende Tilfælde af Hydrothorax 10—12 Gran deelt i 4 Pulvere, hvoraf et gives hver tredje Time. Fors. siger at han har seet indtil 12 Potter Vand udrømt ved Stolgangen paa en Dag ved dette Middel, med betydelig Aftagen af Svulsten i Underlivet. Undertiden medfører Affection af Leveren og Mesenterium en Tilbøielighed til Diarrhee, som det mildeste Lægemiddel vil forsøge; i saadanne Tilfælde passer Gummigut naturligvis ikke.

Diuretiske Midler maae ikke forsvømmes: de afføre Vand gennem Nyrerne; de aabne maaske ogsaa andre Emunctorier hvorpaa Sygdommen for endeel kan berøe; og de derivere ved at vække en forøget Activitet i Nyrerne. Han giver lidt mindre end et Gran Squilla med $\frac{1}{2}$ Gran Digitalis, i Pilleform, uafbrudt hver tredje eller fjerde Time; og troer at forsøge deres diuretiske Virkning ved $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ Gran Calomel givet om Aftenen og en Infusion af Lovetand, eller et andet Folkemiddel hele Dagen igennem nu og da til at slukke Tørsten. Genevers punsch maa kun i enkelte Tilfælde anvendes, da

den ofte tjener til at forøge den kroniske Excitation. Man vil understøtte de vanddrivende Midlers Virkning ved at tillade Patienten at drikke saameget som han lyster, endog saaledes, at en vis Grad af Eoscharfth finder Sted: Skulde denne indtilværdig vedblive, saa giver man en Dosis Cremortartari hver Morgen.

Den idiopathiske Form af Sygdommen fordrer samme Behandling. Pulsen er almindeligen haard, hvorfor Aarseladning ikke maa forsvømmes; Blodet er bedækket med Krusta og Urinen coagulerer stærkt ved Hede. Som et Exempel paa Dr. Ayrers Behandling ville vi anføre følgende Sygehistorie.

En ung Dame havde af Forkjølelse paadraget sig en Ascites; Mænen var meget udspændt og Fluctuationen tydelig; hendes Sundhed var ellers ellers ikke betydeligt angreben og der var ingen Anasarca; Urinen knap og Luns lidt coagulabel; Pulsen noget inciteret. Svulsten var tre Uger gammel og havde dagligt tiltaget betydeligt — 15 Igler paa Underlivet, 12 Timer efter en Spanstflue og et rask Afføringsmiddel tillige med et Diureticum — Den følgende Dag var Svulsten stationær, Dagen derpaa var den kjendeligt mindre. Den tredje Dag 8 Igler, Spanstflue, Larans som før. Urinen afgik nu i betydelig Mængde, Underlivet tog af, og i noget mere end 14 Dage var den Syge restitueret. Kommer der Recidiv efter denne Behandling, da kan den gjentages.

Hydrops ovarii er mere local og fordrer derfor en mere local Behandling. Igler nu og da tilligemed Træpaster, diuretica, knap Diæt, varme Bæde og lunde Afføringsmidler udgjøre det væsentligste Apparat for Curen. Er Vandaffonndringen ikke indtraadt, da vil især Igler gjentagne Gange paa Underlivet være virksomme til at afvende den, er den derimod indtraadt, da vil det samme Middel betydeligt befordre en rask Absorption.

Anasarca. Dersom Sygdommen er idiopathisk, ikke forbunden med Vattersøet i nogen af Caviteterne, dersom Pulsen tillige er blød og Urinen fri for Serum, da vil det være tilstrækkeligt i Curen at sørge for at afføre Vandet; fordi Vandaffonndringen i saa Tilfælde vil have i en betydelig Grad fjernt den Excitation, der forvolgte den. Helbredelse vil her finde Sted under næsten enhver Behandling. Puncturer, Frictioner og Vandage ere, i Forbindelse med de almindelige Midler, af største Nytte.

Oedema, som endnu lider under den locale, serøse Inflammation, behandles vor Fors. enten den er symptomatisk eller idiopatisk med Igler og derpaa kolde, evaporerende Lotioner, dog først efter 12 Timers Forløb for ikke at volde Inflammation i Iglersiddene.

Punctur og Vandage maae kun anvendes naar den serøse Inflammation er ophørt. Puncturerer man før den Tid da vil man forvolde en Art eryspelasos

Inflammation, der hos Gamle og Svage let gaar over til Gangræna; anvender man Bandage før den Tid, da nøder man paa en Maade den serøse Inflammation til at overstrøbe sine oprindelige Grændser og forplante sig videre, uden at tale om, at man forhindrer Bandaffondringen fra at yttre sin helbreddende Kraft paa Inflammationen.

Oftager Anasarca af en almindelig exotiseret Tilstand, hvilket Puffen og Urinens serøse Egenkab vil angive, da bliver Aareladning nødvendig tilligemed Igler paa Extremiteterne eller den Deel af Legemet, hvis serøse Membran lider meest, og desuden de almindelige antihydripiske Midler. Seer man imidlertid ikke Sygdommen strax efter dens Oprindelse, da maa man ikke af den betydelige Svulst lade sig forlede til at tage Blod; thi under disse Omstændigheder ville hverken Igler eller Aareladning gjøre Nytte: de eneste passende Midler ere de, som befordre Absorption og det Absorberedes Udtøstning.

Er Sygdommen betydelig, af lang Varighed, Symptom af en Affection af et Indvold, har den serøs Urin med sig og en almindelig Debilitet, da er Cachexien indtraadt, og Sygdommens Behandling vanskelig; thi de Midler, der under andre Omstændigheder vare passende, ville nu være skadelige, fordi de ved at nedbryde Kræfterne endnu mere ville forøge baade Vattersøten og den oprindelige Indvoldssygdom. Man maa søge ved locale Midler, nogen

Udtømmelse og Trækplastre at virke paa den oprindelige Sygdom, imedens man ved en roborerende, men simpel Diæt søger at holde Kræfterne vedlige. I den idiopathiske Form maa Diæten være stærkt antiphlogistisk. Klædebogen maa være varm, helst en Skindtrøje og Underbuxer af Skind baarne næst ved Krappen. Vadseskind har nemlig den Fordeel for ulden Bedækning, at det heder mindre, holder Huden Overflade bedre fugtig, og modstaar bedre Atmosfærens Forandringer. Det maa bemærkes, at en kold Atmosfære, forudsat at den er tør, er at foretrække enhver anden, især for Syge, der lide af Anasarca, fordi den understøtter de diuretiske Midlers Virkning og tillige formindsker den sygelige Action i Cellerævet, Tørsten og flere ubehagelige Symptomer.

Om Tapping (178—187). Der er intet i denne Afdeling der i mindste Maade afviger fra de almindelige Forskrifter for denne Operation.

Det fjerde Capitel (Pag. 188—242) indeholder endel Sygehistorier og Dissectionsberetninger laante fra forskellige Forsattere, med hvilke vi ikke ville forlange vor Anmeldelse, især da vi allerede have overskredet de Grændser, vi fra først af havde fastsat.

Vi slutte saaledes denne Anmeldelse, i hvilken vi have indskrænket os til et blot Udtog; fordi vi hellere ved enten at rose eller laste en Forsatter, for hvem vort Arbejde stedse vil forblive ubekendt, vilde sætte Læseren istand til at dømme selv om Bogens

Barb. Derom ere vi for svrigt overbeviste, at om man end hist og her vil finde Grund til at være misfornøjet med Forfatterens Raisonnement og hans Måde at deducere paa, saa vil man dog i det Hele taget ikke frakjende ham at han har gjort sig betydelig fortjent af sit Emne.

11.

II.

Ueber das Schreien der Kinder im Mutterleibe vor dem Risse der Eihäute. Ein monographischer Versuch von Dr. Carl Gustav Hesse, practischem Arzte in Gössnitz im Altenburgischen. Leipzig. 1826. 8. 113 S.

Ligesom de fleste anseete medici forenses, fortrinligen Hentle antage vagitus uterinus eller Barnets Skrig og Andedbræt efter Hindernes Brækning, medens det selv endnu ganske, eller dog i det mindste med Hovedet, er skjult i uterus, for et ved talrige Jagttageriske stadfæstet Factum, saaledes ere de næsten Alle, dog uden at have undertøstet Bagen en grundig Provelse enige i at forkaste dette Phænomen for Bænders Afgang, som urimeligt og fabelagtigt. Aarsagen, hvorfor et, saavel for Physiologien og Pathologien som for medicina forensis, lige vigtigt Strids-

spørgsmaal saa længe ikke er bleven værdiget en nøiere Undersøgelse, maa vel desls søges deri, at Overtroen saa tidlig blandede sig i Spillet, at det mere og mere fjernede sig fra Videnskabernes Rige, desls at Phængmenet syntes at stride saameget med Nutidens physiologiske Anskuelser, at man ligesom undsaar sig for at fremtræde med sine Jagtagesser. Uden at lade sig affkræfte af den Uvisshed, hvori Sagen saalænge har svævet; og uden at bryde sig om de physiologiske og pathologiske Begreber, der maatte lade saa meget tilbage som uforklarligt, fremtager vor Forfatter dette ubilligen tilsidefatte Væmpe paa ny, for ved en historisk, kritisk Betragtning at nærme det sit Udslag, som efter hans Mening ikke kan være langt borte.

Efter at have opregnet flere og det ikke ubetydelige Mænd i Videnskaben, der berette om vagitus uterinus, for at vise, at der ingenslunde mangler paa Fakta i denne Sag, drøler Forf. ved Joh. Zeller, Lungeprovens ivrige Modstander. Denne gaar saavidt i sin Paastand, at han erklærer Respirationen i uterus for en normal Function hos Fosteret. Den ufuldkomne Respiration nemlig, som vi iagttage hos heftigen Forstrækkede, Hysteriske, Berøvede, træer han maa med endnu mere Ret tillægges Fosteret; den i amnion indeholdte og af vasa amnii secererede Luft, mener han, presses ved Moderens Abdominalmuskler, under hendes In-

piration, ind i Fostrets Lunger, og udstødes herfra ved dets egne Mellemgulv og Brystmuskler. Denne Respiration er absolut nødvendig for Fostret, for at vedligeholde Egeværkten mellem dets Legeme og den udbændige Luft, og han slutter sine Bemærkninger, at man, naar Barnet ikke havde respireret før det kom til Verden al tid vilde høre en strepitus ved den første Inspiration, hvorved tillige Luftcellerne vilde sønderrives; at Barnet ellers ikke vilde kunne udføre denne uvante Akt med saa megen Lethed, og endelig at Luftcellerne maatte sammenvore, thi Tilstedeværelsen af et Fluidum nægter han ligefrem.

Vi ville snart indse, hvor lidet grundet denne Paastand er. Hvorledes er det tænkeligt, at Moderens Inspiration, hvortil hun under Svangerskabet saa lidt bruger Abdominalmusklerne og Diaphragma gennem uterus skulde kunne virke saaledes paa den i samme indeholdte Luft. Et Fluidums Nærværelse i Lustrøret og Lungerne, hvorved saavel Lungecellernes Sammenvojning som deres Sønderrivning hindres, er altfor ofte iagttaget til at det skulde kunne nægtes. For at holde Egeværkt med den ydre Atmosfære behøver Fostret ikke at respirere; thi det erholder allerede Luft nok hertil med sine Næringsstoffer. Den Lethed i Functionen taler om, gjælder ikke mere om denne end om alle andre Muskelbevægelser.

Endnu svagere, fødselsindigere, ofte hypotetiske ere de Grunde, Magini anfører, hvorved han, istedet for at overbevise os om, at Fostret altid aander under sit Ophold i uterus, har bidraget til at gjøre vagitus uterinus latterlig, og let falde det derfor Gerike, Vase og flere ganske overfladisk at gjendrive ham.

Vi see altsaa, at det ligesaalet manglede paa Facta som Mænd, der turde træde frem og forsvare dem. Kun maa man bellige, at de fjernede sig fra deres Maal, i det de ikke holdt sig strænge nok til det Givne og alt for dristigen vovede at slutte fra, et saa sjældent og problematisk Tilfælde, til respiratio uterina som en normal Function for Fostret.

Vel yttrede den skarpsindige Oslander, at den Indvending "hvorledes kan Fostret skrige i liquor amnii"? ikke kan omstyrte de mange Sagtagelser herom, især efterat det er sat uden for al Tvivl, at Fostret kan tilbringe flere Maaneder, uden Fare for sit Liv, i uterus omgivet af Dunster, efter Vandets Afgang; at det aander i uterus, saasnart atmosfærisk Luft kan trænge op til det, uden at Lungerne efter Døden vise Tegn paa foregaaende Respiration, ligesom paa den anden Side Lungerne ofte svømme, skøndt der hverken ere Tegn til Forraadnelse, eller Luft kunstigen har været indblæst, til Tegn paa at det har aandet i uterus. Han henviser Op-

mærksomheden paa Kyllingen, der piber i Ægget hele Dage før sit Udbrud, og advarer fra at hugge Knuden over, fordi man endnu ikke forstaaer at løse den. Dog har dette ikke kunnet bevæge selv den nyeste Libs Physiologer til at forlade Hallers Mening, at *vagitus uterinus integris membranis* hører til *rarissima et a natura factus aliena* og Hentke sætter den i den nyeste Udgave af sin Lærebog blandt Fablerne.

Vi ville nu følge vor Forsk., idet han prøver de mange Grunde, Sagens Modstandere have opstillet, og see, hvorvidt det lykkes ham at gjendrive dem.

1. At eftervise hvor Luften, denne til Respiration og Strig nødvendige Betingelse kom fra, var altid een af Hovedvanskelighederne. Ligesom Intet hindrer os fra at antage en dyrist Uddunstning af amnion, som Kilden hertil, analog med Luftudviklingen i andre Caviteter, saaledes mangler det heller ikke paa Facta, der vise Lufts Tilstedeværen i uterus. Johannes Müller (*de resp. foet. comm. phys. in Acad. Boruss. Rhen. præmio ornata. p. 185*) fandt ved Forsøg at *liquor amnii* indeholdt langt mere Luft, end noget andet dyrist fluidum. Flere have bemærket Vortgang af Luft under Fødslen, fremdeles at *liquor amnii* undertiden ganske eller for en stor Deel erstattedes af Dunster. At antage en saadan Luftudvikling for normal vover vor Forsk. ikke, an-

seer den tværtimod for en Andtagelse. Hvorledes Luften kommer ind i Lungerne er ikke godt at bestemme, dog mener han, at det er rimeligst at antage en virkelig Inspiration.

2. Den Indvending, at den ubetydelige Deel Luft, der kan finde Sted indenfor Eggets Membraner, ikke kan være tilstrækkelig til Barnets Respiration og Strig gjælder kun dem, der antage disse Functioner for normale, ikke Fors., som kun antager en sjelden til korte Momenter indskrænket vagitus; hertil behøves, naar man seer hen til Lungernes og Lustrørets Capacitet hos Føtret, kun meget lidt Luft. Sandsynligt finder Forfatteren det ogsaa, at der i de sidste Maanedee af Svangerskabet findes noget Luft i Lungerne og Lustrøret, som bidrager til Striggets Dannelse.

3. Luften, siger man, maatte formes delst sin Lethed holde sig over *liquor amnii*, og vilde altsaa ved Barnets sædvanlige Stilling ikke kunne naaes af dets Mund. Man har formegent tænkt sig Moderen i den opreiste Stilling, og *liquor amnii* i Mulighed. Men tænker man sig Bønen i det horizontale Læie, Barnets Hoved vendende imod een af Siderne eller selv mod fundus uteri, og hæfter man paa de Bevægelser, der altid gaae foran Striget, saa kan man ikke nægte, at disse Omstændigheder

maa favorisere Striget. En Kone, hos hvem fem Børn tydeligen lode høre vagitus, forstikkede, at Barnet, hvergang det skreg, syntes hende at løfte sit Hoved op mod Hjertekulen. Flere Jagttagelser maae i Fremtiden give den ansvarlige Oplysning herom.

4. At den tilstedeværende Luft snart vil forværres og gøres uskikket til Respirationen er vel sandt, men derfor kan den dog gjerne tjene til enkelte Strig. Fostrets momentane Aandedræt kan lignedes med Dyrets i dets Vintersovn, hvor det kan aande i en paa Saurstof sa fattig Luft, at et Lys strax slukkes og andre Dyr dør deri.

5. Skjøndt Ofsiander yttrede, at det slæmme Fluldum, som indeholdes i Fostrets Luftrør gør det vansteligst at begribe, hvorledes Fostret kan aande og skrige, en Indvending som flere have opfattet, har han dog selv paa et andet Sted bemærket, at Nærværelsen af noget Vand og Elåm i Respirationorganerne ikke forhindrer Aandedrættet og Striget hos Føtus, ligesom man hører Nyfødte skrige med Halsen fuld af Vand og Elåm. Og i Sandhed maa der jo ligesom vel følge en Lyd, naar et Fluidum tilkigemed Luft, hvad enten denne er kommen ind i Lungen ved Inspiration, eller har været der isorveien, presses ud af Lungerne, som naar ren Luft passerer larynx.

6. Ligesaale er det Fors. at besvare den Indvending, at Børnet ikke længe vilde kunne overleve Skriget i Moders Liv, fordi den herved begyndte Respiration ikke uden Livsfare turde afbrydes. Vagitus uterinus er alt for langt fra at bevirke de Forandringer i Lungerne og i hele Fostrets Legeme, som en virkelig Respiration, til at man kan ansee den paafølgende Pause for en farlig Standsning. Børnets Liv er ved Nabelsnoren endnu afhængigt af Moderens og trænger ikke til Respirationen. Desuden kunne Fostre, som have været Filt fra Moderen og aanded, fortsætte deres Liv, hvis man end afbryder Respirationen for en Tid ved at lægge dem i varme Vand eller bringe dem under en Luftpumpe.

Vel kunde man indvende, at Lungerne ved gjentagne Skrig, kunde udvidede saa betydeligen, at Blodet vilde strømme stærkere til dem, det mindre Kredsløb derved tage sin Begyndelse, og foramen og ductus Botalli lidt efter lidt lukkes, hvilket, naar Respirationen ikke fortsattes, kunde afftekomme Blodets Standsning i Lungerne og det høire Hjerter og bevirke Asphyrie, Apoplexie eller forstyrre Circulationen gjennem Nabelsnoren. Dog lader sig herom kun lidt bestemme, fordi ingen Forsøg ere anstillede med Lunger af Børn som have Kreeget for Fødslen; og kun foreløbige Bveiser for Muligheden deraf.

kunde man laane af den Omstændighed at dødfødte
 Gostres Lunger eller saadannes, som vel fødtes le-
 vende, men ikke aandede, dog skønnede; her
 maatte man da antage en Respiration for Fodlen
 og kunde maaskee slutte at noget lignende kunde
 finde Sted hos Børn som havde skreget for Fodlen.
 De Tilfælde derimod, hvor et Børn kan leve og
 skrive selv et Par Dage efter Fødslen, uden at den
 Lunger derved blive stillede til at svømme, hvilket
 Ploucquet og Hante tilskrive en ufuldkommen
 Bronchial-Respiration, gjør vor Mening, at Lun-
 gerne ved vagitus-uterinus, hvor endnu mindre Luft
 staaer til deres Disposition, ikke bliver dædlig til at
 svømme, end mere sandsynlig.

7. Af Lungernes tætte, mørkerøde
 sammentrængte Masse, Brystets Glads-
 hed og Luftrørets Sneverhed har man ogsaa
 villet hentet Grunde mod at respiratio uterina kan
 have fundet Sted. Ja vel, naar man derved tænker
 sig en continuousende fuldkommen Respiration; det
 enkelte Andedragt og Støig kan derimod vel have
 fundet Sted, uden at bevirke de Forandringer i Res-
 pirationsorganerne, som den fuldkomne Respiration
 efterlader sig.

8. Den Indvending, at Gostrets, især
 Halsens, sammenpresede Stilling skulde
 hindre Skriget ved at indskrænke Re-
 spirationsmusklernes Udvidning, gjælder

nu ikke, da alle antage Muligheden af Skriget selv efter Hindernes Vristning, hvor Sammenpressningen dog maa være meget betydeligere; desuden vilde Diaphragma i den meest indskrænkede Stilling være tilstrækkelig til at udstøde det enkelte Skrig. Urimeligt er det heller ikke at Fosteret ved sine Bevægelser kan antage en for Skriget bequemmere Stilling med Hovedet og Halsen.

9. Ikke uden Grund betynte man sig af den Kjendsgjerning, at Hønsens Embryo fra den 20de Dag begynder at pibe og aande i Skallen, for at gjøre Børnens vagitus uterinus sandsynlig. Ogsaa dette Pheis, hvis man var borte det saaledes, blev angrebet af Hønsens Modstandere, idet Nogle betraakte sig paa, at Kyllingen erhøbte den nødvendige Luft gennem Porer i Eggeskallen, andre at Kyllingen ikke pæb, for den havde sprengt Skallen tildeels. Men nøjsomme Naturforskere betragter denne sidste Maaftand, og enhver kan selv overbevise sig, ved at lægge et saadant Æg, 3 til 5 Dage før Kyllingens Udryben, i varmt Vand, da denne strax begynder at pibe. Og hvad den første Indvending angaaer, saa befinder deels den gennem Porerne indtrængende Luft, sig mellem de i Æggets Klumpe Ende fra hinanden vigende Lameller af den indvendige Æggehinde, og altsaa Bile fra Kyllingen, og kan den end derfra trænge ind til denne, saa har uden Tvivl Osiander

Det, naar han paastaar, at Lysten paa denne Maade ikke kan Riste hurtig nok til Aandebørstets Lary. Analogien mellem Ryllingens Piben og Fostrets vagitus bliver derfor umistjendelig, thi endt hiin maafee er en normal Function, denne derimod maa betragtes som noget afvigende, maafee sygelig.

10. At de fleste menneskelige og dyriske Fostre behøve megen Tid, før de efter Fødslen kunne aande, og altsaa ikke kunne have været vant til Respirationen, er, som enhver ved hyppige Fødsler kan overbevise sig om, en ugrundet Paastand.

11. Tilgaa-ugrundet er det, at umodne Fostre aldrig give nogen Lyd fra sig. Hos syv Maaneders Børn er Stemmen ofte meget stærk, og vagitus uterinus, vil man erindre, forekommer kun to høist tre Maaneder før Fødslen.

12. Naar Sagens Modstandere anføre, at Rigtigheden af *vagitus uterinus* for det meste sætter sig paa Udsagnet af lettroende, overtroiske, svigfulde Personer især Fruentimmer, af den laveste Klasse, som udbredede Fortællingen for at gjøre Opsigt, eller opvække Medlidenhed, da vilse de, at de ikke have været opmærksomme nok paa de gjorte Sagttagelser, hvoriblandt flere ere gjorte af Læger og andre troværdige Mænd, og at det som oftest har været Læger, der have berettet disse Facta,

som de ikke sjelden kunde være blevet Vidne til, naar ikke deels Undseelse havde bevæget Fruentimmerne til at holde dem hemmelige, deels Lægerne med lærd Stolthed, uden at værdige Tilfældet deres Opmærksomhed, havde anvist det Plads i Faglernes Rige. Fors. anfører nu flere Læger, som selv have hørt Varnenes Strig i Moders Liv, saaledes J. Vohn 1684, Capeller 1735 hos sin egen Kone, Naturforskeren de Brevil Styrön og endeligen E. v. Sieboldt, som den 21de Juni 1813 med alle hans tilstedeværende Disciple tydeligen hørte et Varnstrige høit, under Fødslen, medens Hinderne endnu vare hele. Da Tingens Mulighed altsaa er indlysende af saa troværdige Mænds egne Jagttagelser, tør vi ikke heller for dristigen forkaste de øvrige; og Fors. anfører endnu nogle Data af Th. Bartholin, Borelli, v. Gyldekenlee, Needham, N. Boyle, Seger, Water, Kibbler, Fischer. Hertil føier han endnu tre nyere Historier, fortalte af Prof. Richter i Moscow, hvor tre Damer af Stand, intet mindre end letfindige eller overtroiske, forsikrede at have hørt vagitus uterinus hos sig selv, nemlig General Eschamaccoffs Gemalinde, Alexandra Petrowna Wasiltschicoff og Katharina Alexandrowna K-y-y- General K-y-y's Gemalinde. Endeligen anfører Fors. den af ham selv gjorte Erfaring, som var den første Anledning til hans Værk, hvorved han vel

ikke selv var Bidne, men paa hvis Tilforlidelighed han, efter de anstillede Undersøgelser, ikke havde Grund til at tvivle. — R u h l i n g en Daglønners Kone i Bornshain, Moder til 12 Børn, havde ikke alene selv, men ogsaa hendes Mand, hendes Moder, to i samme Bærelse boende Daglønner, flere Naboerster og endelig en gammel, erfaren, almindeligen agtet Jordemoder, i fem Svangerskaber hørt et tydeligt, noget fremmed og hult lydende Varneskrig, 7 til 8 Uger før hver Nedkomst, næsten regelmæssigen to til tre Gang hver Dag, som oftest om Aftenen, efter foregaaende sammensnørende fornemmelse i Underlivet og tilsyneladende Bevægelse af Barnet, som om det løftede Hovedet op mod Hjertekulen. Børnene vare sunde og stærke, døde dog alle kort efter Fødslen (af de øvrige syv vare desuden døde tre); der var altid meget Liquor amnii, som aldrig gik før et Par Dage før Fødslen. Vort gang af Luft havde hun ikke bemærket; Fødslerne vare alle Hovedfødsler.

13. Man har høist sandsynligt antaget *borborygmi* hos Svangre for Varneskrig, og dette har givet Anledning til hele Wildfarelsen. Men ligner *borborygmi* Varneskrig, har man fundet dem saaledes hos Fruentimmer udenfor Svangerskabet? Vagitus uterinus beskrives af Enhver, der har hørt det, som aldeles ligt et nysødt Barns Skrig, selv i betydelig

Graafand, undertiden græsfeligt saavel for Moderen som for Fæmmebe. Det kommer desuden næsten regelmæssigen hver Dag, i hele Maaneder og altid efter voldsomme Bevægelser af Fostret. Banffeligt vil man forklare dette af borborygmi.

14. At Striget maatte høres oftere, naar en naturlig Karsag laae til Grund derfor, indrømmer Forf. gjerne, men dette kan ikke gjælde ham, som antager det som et abnormt Phænomen...

15. Endelig har man tvivlet om at et Strig skulde kunne fornemmes gennem *uterus* og *Underlivets* *Integumenter*, da man dog dagligen fornemmer borborygmi gennem de, udenfor *Evangerflabet*, mindre udspændte *Abdominal* muskler, selv hos de fedeste Personer.

"Skulde", saaledes ender vor Forf. denne Deel af sin Afhandling, "det, som her er sagt, for at gjens drive Grundene mod Børnens Strig i Moders Liv for Hindernes Bristning, hos een eller anden Læser have opvakt den Overbeviisning, at Phænomenet dog vel ikke saa afgjort tør regnes blandt Fablerne, saa er min Hensigt opnaaet. De som tænke anderledes maa Liden belære."

Bespynderligt nok, at man ogsaa hos forskjellige Dyr, som hos Katte, Ratter, Hunde, tydeligen vil have hørt Ungerne Strige for Fødslen. Ligesaa vigtigt for Beviserne for *vagitus uterinus* bliver den

Paastand, at Fostret kan have Hjelpe, som Modern ved at lægge Haanden paa Underlivet, ganske tydeligen skal kunne mærke, undertiden til stort Besvær for hende.

Men Grund har man vist til at betvivle Rigtigheden af den Paastand, at Fostret besidder Evne til at sugesom virkelig normal Function. Thi Høiend Winckelovsaa, at Fostre af Dyr, efter Aabningen af uterus, endnu i Forbindelsen med funiculus og liggende i liquor amnii syntes at indaande dette Fluidum, idet der viste sig en ganske tydelig Udveksling og Sammentrækning af Næseboerne, Bevægelse med Brystet og Underlivets Muskler, saa maa man betænke, hvor let, idet uterus aabnes, Fostrets Livsforhold kunne forandres og derved Respirationsevne somheden vækkes. Ligesaa lidet er der nogen tilstrækkelig Grund i Osianders Jagttagelse, at Børn, som fødes med Hovedet i de hele og halvt gjennemskeennende Hinder, omgivne af liquor amnii, aabnede og lukkede Munden som en Fisk i Vandet; thi ogsaa de ere komne i et ganske andet Forhold, end det, hvori de vare i uterus. Heller ikke duer Exemplet om det i indelukket Rum diende Pungdyr, thi det er ganske anderledes forbundet med Modern, end det menneskelige Foster. Man kan derfor vist antage at Sugningen ligesom vagitus kun under særegne Forhold er tilladt Fostret i de sidste Maanedes af Svangerskabet.

Da det altsaa synes afgjort, at Fetus kan Strige saa spørges det, hvad nøder det da undertiden hertil? Man har sygt Skylden paa tormina, flatulentia og Kræmper hos Moderen, Landpine hos Fostret, eller Mangel paa Forhold mellem uteri og Fostrets Størrelse, saa at dette Strig, naar det ikke kunde bane sig Vej ud af sit Fængsel: Altsammen med lige megen Grund. Vigtige synes Forf., ere i denne Henseende de heftige Bevægelser, der gaae foran Striget, som enten komme af at Fostret er virkelig sygt, eller at det i liquor amnii og sit snævre Fængsel finder Hindringer for sin Respiration, som det instincermæssigen stræber at overvinde. Muligt ogsaa, at undertiden et slet Zele af Fostret eller uterus foranlediger Striget, eller den i uterus udviklede Luft tilfældigen kommer i Luftvelene, virker som stimulus for Lungerne og opvækker deres Virksomhed. Dog kalder Forf. alt dette kun løse Formodninger.

Indflydelse paa Lungeprøven af *vagitus uterinus* før Hindernes Bristning. Forsfatteren har fremstillet Fostrets Respiration og Strig i uterus som en svag Respirationsact, hvorved Luften, uden at trænge ind i Lungernes egentlige Substant, kun bevæges i Luftrøret og dets Hovedgrene. Dog har han omtalt Muligheden af, at Lungerne, (enten hele eller partiel) naar Fostret havde en betydeligere Mængde Luft til sin Disposition, og *vagitus* gjentoges oftere, kunde lide en saadan Udvidning, at de ders

ved kunde svømme. Forholder det sig saaledes, staar efter Forf.s Mening den hydrostatiske Lunge prøve Gæde for at falde i en dobbelt Wildfarelse, sa vel ved at slutte fra Lungens Svømmen, at Vatten blot har aandet efter Fødslen, som af dens Synke at det slet ikke har aandet.

Forsfatteren slutter sin Afhandling med nogle nye Erfaringer om vagitus uterinus efter Hædernes Bristning af J. Scott, d'Outrepont og flere, som vi ikke ville trætte Læserne med, da denne Begivenhed er almindeligen bekendt og antaget for factisk rigtig.

C. Anmeldelser af indenlandske Skrifter.

I.

Overfigt over Medicinalvæsenet ved Land-Militair-Etaten i Kongeriget Danmark ic., samt Fremstilling af den i Aaret 1812 anordnede forandrede Indretning ved militaire Syges Forsyning med Medicamenter, ved J. C. W. Wendt, Dr. Med. Professor, Overmedicus ved almindeligt Hospital, Ridder af Dannebrogen og Dannebrogsmænd, ic. Kjøbenhavn 1825. 8. Trykt hos A. Seidelin. 94 Sider.

Saa ere istand til at affhandle ovenansførte Emne med den Sagkundskab, som Forfatteren. Siden Aaret 1812 har han været lægekyndig Medisus ved Landmilitair-Etaten, og som saadan havt Anledning til at kjende alle de Indretninger og Anordninger, som Tid, Erfaring og Omstændigheder have gjort nødvendige. Den Ridtjærhed og Iver, hvormed Forfatteren opfylder de ham paaliggende Pligter i de

forskjellige offentlige Stillinger, han beklæder, lal ingen Tvivl om, at han ogsaa i denne Sag har gjenfig det til Pligt at "erhverve alt mueligt Betskendtska til det militaire Medicinalvæsen i Danmark." Bogen er efter Ref. Skjønne og vigtig og uundværlig for enhver militair Læge i Almindelighed, og i Særdeleshed for den, som først betræder denne militair Bane: den viser ham den Stilling, han staar i som offentlig Embedsmand; den gjør ham bekendt med de Indretninger, som Regeringens vise Forsorg har foranstaltet, og giver ham en nøiagtig Kundskab om de Pligter, der paalægge ham, som Embedsmand, idet den indeholder en summarisk Liste i chronologisk Orden over samtlige Anordninger, Rescripter, Resolutioner og Collegialbreve, som angaaende Medicinalvæsenet ved Landmilitair, Staten ere udstædt fra 1801 Aars Begyndelse til 31 Decbr. 1824; med Optagelse in extenso, eller i udførligt Udfog af de vigtigste gjeldende Anordninger. Forfatteren har endvidere tilføiet en tabellarisk Oversigt over det aarlige Antal af Syge og Døde ved den staaende Danske Hær i Aarene fra 1816 til 1823, saavelsom en sammenlignende Oversigt over, hvad der i ovenangførte Tidrum er vundet ved den Danske Armee i Udgifterne for Medicinalpleien fremfor i Aaret 1806, eller før den Tid den forandrede Organisation fandt Sted. Da disse Tabeller ikke ere uden Interesse saavel i medicinsk, som oeconomic Henseende, men

Forhold de Døde til de Syge.		De Syge have kostet					
		i		i		hver Mand	
		Medicin.		Extrapleie.			
		Rbb.	ß.	Rbb.	ß.	Rbb.	ß.
1.	Uaf 113	210	34	119	25	-	93
2.	h - 41	176	74	37	81½	-	60
3.	h - 84	81	64	75	4½	-	59
4.	u - 82	123	62	55	73½	-	70
5.	h - 44	128	7	192	14½	1	44
6.	u - 22	147	53	40	86½	1	6
7.	e - 55	144	48	72	92½	1	14
8.	h - 22	123	76	119	30½	1	56
9.	h - 50	160	10	68	46½	2	27
10.	h - 47	99	14	23	88	1	30
11.	h - 29	39	93	9	30	-	82
12.	h - 16	-	-	-	-	-	-
13.	h 0	-	-	-	-	-	-
—		1405	55	814	93½	-	-

Termometer.		Wind.
Løveste.	Mellemstand.	
7, 3 Kulde.	2, 4 Kulde.	Sydlige Winde næsten ene herskende.
1, 4 Kulde.	0, 6 Varme.	Ligeledes.
1, 8 Varme.	2, 6 Varme.	" Ligeledes.
4, 7 Varme.	7, 7 Varme.	I Begyndelsen af Maas neden noget vestlige, siden meest sydlige Winde.
7, 0 Varme.	11, 9 Varme.	N. V. og S. V. have af været, paa Slutning gen ogsaa O. og ØN.
11, 6 Varme.	16, 9 Varme.	Meest O. og ØN., paa Slutningen meest N.

og for videløftige og for langt tilbage i Tiden til i
 la Fort en Anmeldelse at kunne finde nogen Plads,
 iføies blot den sidst indgivne allerunderdanigste Rap-
 port, hvis Tabel er forfattet i samme Form og efter
 samme Schema, som hine:

Kjøbenhavns Garnison bestaaer af 6 Regimenter
 og 4 Corps (Livsøger, Corpset iberegnet) Livgarden
 til Hest og Fods samt Husar, Detaschementer.

Nedenstaaende Tabelle viser de Syges, Heli-
 gredtes og Dødes Antal, Forholdet af de Døde til
 de Syge, de Gnattebes og Venetistes Antal, samt
 Antallet af de der have været angrebne af Kopper
 ved hvert Regiment og Corps, og endelig hvad et
 hvert Regiments og Corpses Syge have kostet i
 Medicin og Extrapleie, samt hvad hver enkelt Syg
 har kostet i Sørbeleshed.

(See Tabel A).

Heraf erfares altsaa, at Artilleriecorpsen, Hs.
 Kongl. Høihed Prinds Christians Regiment, Første
 Jydsk Infanterie Regiment, Andet og Første Livs
 Regiment, have haft de fleste Syge. Hs. Kongl.
 Høihed Prinds Christians Regiment, Andet Jydsk
 Infanterie Regiment, Hs. Majestæt Kongens Re-
 giment, de fleste Døde. Hs. Kongl. Høihed Prinds
 Christians Regiment, Første Jydsk Infanterie Re-
 giment, Artillerie Corpsen og Andet Jydsk Infan-
 terie Regiment, de fleste Gnattebes. Første Livs

Regiment, Første Jydsk Infanterie: Regiment, Artillerie: Corpset og Andet Jydsk Infanterie: Regiment have haft de fleste Veneriske, og Første Jydsk samt Andet Jydsk Infanterie: Regiment have haft de fleste med Kopper angrebne Syge.

Rekrutternes Tilstand har været saaledes som Tabel B viser.

I Januar Maaned herskede rheumatisk, catharral Febre med Brystaffectioner, endog Brystbetændelse, enkelte Starlagensfebre og gastrisk nerveuse Febrer. I Februar Maaned vedbleve catharral, rheumatisk og gastrisk Tilfælde, enkelte Mælsfebre og Scarlatina. I Marts Maaned nogle gastrisk, nerveuse Febrer, enkelte Brystbetændelser og Koldsfebre. De sidste Sygdomme især ved Sjællandsk og Jydsk Jæger: Corps og Livgarden til Hest (Livgarden til Hødd har mange Syge med gastrisk Tilfælde). I April Maaned næsten de samme Sygdomme, enkelte Variolæ verø og fornemmelig mitigatø. I Mai og Juni Maaneder, Brystaffectioner, nerveuse, bilieuse, gastrisk Febrer, ligesledes Kopper.

At der i de første 4 Maaneder af Aaret, hvor sydlige Vinde har været de herskende, især findes hyppig rheumatisk Febrer og de fleste Sygdomstilfælde complieerede med rheumatisk Affectioner, har rimeligens sin Hovedgrund deri, at Soldaten er vant til som Vondetarl hjemme, at sove under svære vældige Dyner, men sover derimod under Tæpper i Kasen

nerne: Man vil ikke have mærket disse rheumatiske Tilfælde saa hyppig hos de Soldater der ere ingvarterede i Byen.

Mærkeligt er, det ogsaa at der i Livjæger-Corpsets Sygkelister findes for det meste Brysttilfælde og Prot.

Chroniske Brystaffectioner, Brystsyge findes ogsaa hyppig anført paa Listerne.

Af Brystsyge er i dette Halvaar døde 13 Individer, nemlig:

af Artillerie-Corps	3
- Andet Jydsk Inf. Regt	3
- Jydsk Jæger-Corps	2
- Hs. Majest. Kongens Regt	1
- Livgarden til Fods	1
- Andet Livregiment	1
- Hs. Kgl. Høihed Prinds Christ. Regt	1
- Sjællandske Jæger-Corps	1

13 Døde

Af Kjøbenhavns Garnison have 31 Individer været angrebne af Kopper.

I 1ste Jydsk Inf. Regt 9 Syge, deraf 2 Døde

2det dito 8 — — 1 —

Hs. K. Høihed Prinds

Christians Regt 5 — — ingen

1ste Liv-Regiment 3 — — ingen

2det dito 3 — — ingen

Hs. Maj. Kongens Regt 2 — — 1 død

Artillerie-Corps 1 — — ingen

Tilsammen 31 Syge, hvoraf 4 Døde.

Da Slaverne ogsaa efter allerhøieste Resolution af 4de April 1820 nyde Medicin og Sygepleie i Sygdomstilfælde ligesom de Militaire, bør anmærkes at der har været 198 Syge, hvoraf 144 ere helbrede og 7 døde, hvoraf 3 af Sindsot. Iblandt de Syge vare kun 4 Gnattede og 1 Venerisk. Delirium tremens findes ikke paa Sygellisterne. En meget glædelig Erfaring og Bevist paa at Orden, Reenlighed og det medicinske Politie ved denne Straffeanstalt, maa være ypperlig. Forholdet af de Døde til de Syge er som 1 : 28. De Syge have i det forløbne Halvaar kostet 104 Rdd. 49 ø. og fordeler man denne Udgiør paa saartlige Syge, da har hver Syg kostet noget over 50 Rdd.

Delirium tremens, en nervens sygdom, forarsaget af Umaadelighed i Drik, findes nu ogsaa anført i følgende Regimenters Sygellister: Artillerie Corpset, Hs. Kongl. Høihed Prinds Christians Regiment, Første Jydsk Infanterie Regiment, Første Liv Regiment og Jydsk Jæger Corps.

II.

My Hygæa, udgivet af Dr. Otto. 1826.

Argangen begynder med en i medicinsk Selskab oplæst original Afhandling af Regiments Chirurgen Müller i Horsens: "Betragtninger over hvorvidt Quaksalveriet kan staa og under hvilke Betingelser det kan gavne Lægekunsten; med særdeles Hensyn paa den danske Stat." Det glædede Anm. at læse en saa grundig Afhandling hvor han ikke havde ventet det — en Afhandling, der af Forf. er skrevet med fortrinlig Hensyn paa Provindserne, men som i Sandhed passer ligesaagodt paa Hovedstaden, hvor ofte Høie og Lave ligesaaletid stamme sig ved at foretrække Quaksalverne for Lægen. Afhandlingen fortjener at læses heel, og enhver, som kjender til Sagen, vil være fuldkommen enig med Forf. saavel naar han opregner Aarsagerne til Almuens Mistillid til Lægerne, som naar han undersøger Spørgsmaalet om den Skade eller Gavn, som Quaksalveriet medfører, og viser, støttende sig paa uimodsigelige Grunde og opvækkende Erfaringer hvor ubetydelig denne er imod hiin. Der gives vel ogsaa kun saa, som nægte Forf. Bisald, hvor han længere hen fremsætter Midlerne til at hæve hiin Almuens Mistillid og iblandt disse anfører en nærmere Forening imellem Medici og Chirurger, en Sammensmeltning af begge de nu be-

staaende Lære Anstalter. Der er neppe nogen videnskabelig dannet Læge, neppe Nogen, der har sin Medborgeres Vel for Øie, som jo ønsker, at saadan engang maa skee. Dog denne Sag er saa nylig drøftet, der er ført saamange Deviser for dens Gavnlighed og ingen imod samme — saa Anm. endnu mindre kan tvivle om det almindelige Bisald, da vil ydes en, af Academiets egen Eleve frimodig fremfat Anskuelse deraf. Endnu findes 3de anden i medicinsk Selskab oplæste (Mon med dets Tilladelse her aftrykte?) Afhandlinger. — En af vor udmærkede Prof. Schouw: Nogle Bemærkninger henhørende til Meteorologien og samment Forhold til Lægevidenskaben" et Brudstykke af hans større Værk over Meteorologien, hvori han foreslaaer alle Læger at holde Lister over deres Patienter og derved bidrage til nøiere Kundskab om Veirsligets Indflydelse paa Sygdommene. — At dette var saare gavnligt og let udførligt, derom er ingen Tvivl, ligesom og om — at det kun vil udføres godt af Faa, flert af Mange, og aldeles ikke af de Fleste. En anden, foranlediget af nysnævnte, er Prof. Wendts: "Bidrag til meteorologiske Bemærkninger især over den Indflydelse, Vindene i vort Climat have som Sygdoms Aarsager", hvori Forf. har samlet adskilligt Samlet og Nytt om denne Materie. — I den tredje giver Regimentschirurg Mansa Beretning om "en

"Fjelden Art af Forblødning" der nemlig
 kom fra Omfanget af en huul Tand. Af Tand. chir.
 Frisch findes Noget velbetsjendt om Menneskets
 "Høie Alder", og af Bremer, Lagen Barthaus-
 sen en Afhandling — tilsendt Udgiveren forinden.
 Den i Tydskland blev trykt — om den gule Feber
 med særdeles Hensyn til os betragtet.
 Forfatteren har med den sædvanlige tydske Flid
 benyttet hvad der er skrevet om denne Sygdom, især
 med Hensyn paa dens smittende Egenkab — hvilken
 han ligesaa lidet vover ubetinget at antage som at be-
 nægte — derimod troer han det ikke umuligt, at Syg-
 dommen under visse gunstige Omstændigheder ogsaa
 kan udbrede sig i andre end de hidtil betjendte an-
 grebne Steder. Dr. Goldbeck har meddeelt Noget
 om Døvsstumhed og den i Altona opret-
 tede Anstalt for Døvsstummets Helbredelse,
 hvori Forf. anbefaler sig og denne Anstalt, som han
 forestaaer. Udgiveren har i flere forskjellige Hefter
 givet Fragmenter af sin Reise, samt mange Bi-
 drag til Phrænologien, hvis Bedømmelse
 ikke vedkommer en medicinsk Journal. Under Ku-
 briken medicinsk Nytt staaer en Mængde Mid-
 ler anbefalede, og brugte med Held af forskjellige
 udenlandske Læger; Skade at Noget af disse ere kun
 lidet troværdige, og at hines Anvendelse undertiden
 saa kort beskrevet, at man ikke ret veed hvor, naat og
 hvordan de bedst bruges. Der findes endnu saavel

i Marts som April Hefte, et Par Ord til Anmelderen (af f. Aargang) i Bibl. f. Læger, hvilket overlades bemærkede Anmelder at besvare.

Af December Hefte, der af Originalt indeholder en Beskrivelse af Galehospitalet Bethlem i London, see vi at Udgiveren har dermed sluttet sin Ny Hygge; men at han agter i Fremtiden at udgive et Kvartalskrift under Navn af Hygge, der skal være bestemt for Læger. Til denne heldig Forandring i hans Plan ønske vi ham al Lykke.

D. Medicinsk Nytt i korte Meddelelser.

Beretning om en Fødsel, som formedelst *inversio vaginæ* i betydelig Grad umuelig for Naturen, fuldfortes lykkeligen ved Konstens Hjelp. Af Lic. Med. C. Svißer.

Den 1ste Januar 1825 om Eftermiddagen blev jeg kaldet til en Fødende, som var i hendes niende Barselseng. Ved min Ankomst fortalte Gjordemoderen mig: at den Fødende itkun var 7 Maaneder gammel i Svangerskabet, og havde i den Tid besunden sig særdeles vel, at Vandet (liqvor amnii) var afgaaet Dagen i Forveien, hvorefter kun svage Beer havde viist sig, hvilke ikke havde nødt hende til strax at holde Sengen, og at hun havde sovet temmelig vel den sidste Nat. Da den Fødende i flere af hendes foregaaende Barselsenge havde bemærket, at Vandet gjerne afgik en Dag i Forveien, førend at hun fødte, havde hun ikke ladet Gjordemoderen hente strax, men først den næste Dag, da hun bemærkede Noget at trænge ind i Gangen (Vagina),

ja endog udenfor de udvendige Fødselsdele. Gjorde moderen anfaae det fremtraadte Legeme for et Stykke af Moderlagen, men da hun ikke var aldeles overbevist herom, lod hun mig hente. Jeg fandt den fødende bleg, noget mat, og ængstelig. Pulsen var søg og noget hurtig; Veerne vedvarede endnu, og var forbundne med meget smertefulde Trængsler. Blodflod var vel tilstede, men kun i ringe Grad. Da Undersøgelsen fandt jeg en pæredannet med en glatte Overflade begavet Svulst af et Barnehoveds Størrelse at hænge ned imellem Fødselsdelene. Jeg indbragte tvende Fingre imellem Svulsten og Fødselsdele-berne saa høit, som jeg kunde, og syntes da at føle noget haardt, Hovedet ikke uligt. Ved at bringe disse Fingre rundt omkring tumor var det mig umuligt nogetsteds at opdage Modermundens, og da indvendige Side af Fødselsdeleberne syntes at danne en jevn, sammenhængende Flade med den udvendige Side af Svulsten.

For at undersøge denne Svulstes Bestaafenhed næiere lod jeg nu et Lys tænde, og bemærkede da: at den var blodrød af Farve, meget smfindelig ved Berørelse, og paa dens midterste og nederste Deel at lide et Hul af en Penneposets Størrelse, omgivet med Rynker, hvoraf der udflød noget Blod. Jeg undersøgte da endnu engang for fuldkommen at overbevise mig om at Modermundens Intestheds var at finde; men forgæves og anfaae derfor den fremtraadte

Esvulst for at være en inverteret Vagina *), og det af følgende Grunde:

- Harde det været en *Polypus uteri*
- a) Vilde der i Forveien have viist sig Tilfælde som, havde robet sig Tilstand og Underlivet vilde aldrig have opnaaet saa stor en Grad af Udvindning.
 - b) Esvulsten vilde neppe have været saa stor.
 - c) Modermunden vilde enten have omgivet Esvulsten som en spændt Stræng, eller vel endog gjort et Indtryk i den udvendige Glade af Esvulsten.
 - d) der havde neppe været nogen Aabning paa Esvulsten hvorigjennem der udløb Blod.
 - e) Fruentimmer med *polypus uteri* unafange kun sjelden og sker det, da abortere de gjerne **).

*) At Moderkæden ved Inversion kan opnaae saadan en Størrelse bekræftes ogsaa af P i e t s c h i Journal de Medicine Tom. 34, thi han beretter at have seet den at danne en Esvulst af 5 Tommers Længde. Elgelebes R o d e r, Journ. de Med. 1 B. S. 490, forsikrer at have seet en inverteret Vagina tiltage saaledes i Størrelse under enhver Væ, at den tilsidst havde et Omfang af et voxent Menneskehoved.

**) R i c h t e r s Wundarztneikunde. Band 1. Frauenzimmer, die mit einem Polypen beschwert sind, werden selten schwanger, und wenn sie es werden, kommen sie gemeinlich zu früh nieder.

Harde det været *Prolapsus uteri*

- a) Vilde Svulsten neppe være kommet saa langt uden for Fødselsdelene.
- b) Den nederste Deel af Svulsten havde ikke naaet den afrundede Form eller store Udvidning.
- c) Konen forsikrede mig desuden, at hun aldrig forhen havde mærket til nogen Slags nedfaldende Deel i Fødselsdelene.

Harde Urinblæren været inverteret:

- a) Maatte jeg have kunnet opdage orificium uteri i Vagina.
- b) Svulsten havde ikke været begavet med noget Hul, hvoraf der udfød Blod.
- c) *Inversio vesicae* er som oftest medfødt *) og naar den indtræffer i en senere Alder frembringer den gjerne af en heftig virkende udvortes Vold som Springen eller Falden fra et høit Sted **).

I Tilfald til min Formodnings Rigtighed besøgtede jeg at vende Børnet. Det brede Navetind

*) Dictionaire des sciences medicales Tom. VII pag. 393. Le renversement de la vesie sur elle meme est une maladie, qui est ordinairement congeniale.

**) Slige Exempler findes anførte af de Hætt (Heilungsmethode Th. I. Cap. VII. S. I, S. 69) og Wetter (i Starcks Archiv für die Geburtshülfe B. 5 S. 609).

Blev lagt løseligen om Underlivet, og Medhjælperne beordrede jeg at comprimere omkring fundus uteri. Gjennem den liden foromtalte Åbning, som fandtes paa den nederste og bredeste Deel af Svulsten indbragte jeg først min Pegefinger og derefter de øvrige efter hinanden. Dette Arbejde var forbunden med megen Besværlighed; men ved en jevn struende Bevægelse lykkedes det mig dog omsider at komme ind med hele Haanden, hvorefter Svulsten gik tilbage og svandt aldeles. Noget høiere oppe bemærkede jeg atter en liden Åbning, hvis Omgivelser vare tykke og haarde. Det var nemlig orificium uteri. Ogsaa herigjennem kom jeg men ikke uden betydelig Krafts Anvendelse, og fandt da Hovedet af Barnet. Dette gik jeg forbi, og naaede da endelig Fødderne, hvilke jeg kun langsom neddrog, og fuldendte saaledes Fødselen paa sædvanlig Maade. Strax efter Barnets Fødsel viiste sig en temmelig stærk Hæmorrhagie, hvortil Årsagen var en partiel Løsning af Placenta, hvilken jeg løsne- de, og langsom uddrog, for at Uterus tilbørligen kunde sammentrækkes. Dette skede, og Fødselen endtes saaledes lykkeligen. Konen har siden den Tid aldrig mærket noget til inversio vaginae, og nydt det ønskeligste Helbred.

Maaden at opbevare Igler.

Dr. Pfeufer, practiserende Læge i Bamberg, anbefaler følgende Methode, som er ham meddeelt af Hr. Boschner, Chirurg i Coburg. Karret, hvori Iglerne blive opbevarede, er en Vallie eller Spant, forfærdiget af blødt Træ, aldrig af Egetræ, og man ikke benyttes til andet Brug. Dette Kar, som skal gjemme 500 Igler maa være saa bredt og dybt, at det kan indeholde to Spande Vand. Vandet bliver udtømt een til tvende Gange ugentlig, og meget langsomt. I denne Hensigt bør en Hane anbringes een til to Tommer fra Bunden, saaledes at Vandet langsomt kan aftappes. Dybt Vand gydes til ved Hjælp af en Tragt, hvis Rør er saa langt, at det kan næsten naae til Bunden. Flodvand bruges bedst dertil. Karret bør ikke staa paa et alt for koldt; men paa et maadeligt tempereret Sted, og være bedækket med et Stykke Linned eller med en Haarsigte. Quantiteten af Fluidum, hvori Iglerne blive opbevarede er en Halvdeel Vand og en Halvdeel af Dynd eller Mudder af den Dam eller Part i hvilken de ere fangne. I dette bliver lagt et stort eller flere smaae Stykker Kalmusrod, eller og radix Ireos florentin. Det er endog en sand Fornøielse at see med hvilken Begjærlighed og Hurtighed Iglerne sætte sig fast, og tildeels bore sig ind i disse Rødder. Efter Hr. Boschners Forsikkring forplantes de

Igler, som saaledes glemmes, ligesaagodt som i den raabne Dam. De brugte Igler maa ikke komme tilbage i dette Kar. I Sygehuset i Coburg blive de opbevarede i et eget rummeligt Kar, og de kunne paasættes 1 à 2 Gange i et og det samme Kar.

Fordelen af denne Opbevarings Methode er at Iglerne have et større Rum at bevæge sig i, og i den eiendommelige Næring, som de drage af Mudderet og Kalmusroden. Man maae fornøje Vandet meget forsigtigen og affholde Lys fra dem. Selve Transporten bør skee i rummelige Kar og uden megen rystende Bevægelse og Lønden maa være fyldt med noget Mudder. (Archiv für die medicinische Erfahrung, Januar, Februar 1825).

18.

En fistula urethralis vaginalis helbreddet ved Sutur af Samuel Hobart h.

Catharine Mahong, 28 Aar gammel, en sund og stærkt Bøndekone søgte min Hjælp for Umuelighed til i et eneste Øieblik at kunne holde sit Band, hvilket forarsagede Excoriationer og Ulcerationer paa nates og femora. Denne Incontinens var opkommen ved en Åbning paa urethra, hvorved denne havde Communication med vagina. Ved Anvendelse af Speculum vaginæ, som er opfundet af Instrumentmager Weiss i London, lykkedes det mig

ret tydelig at bestue Åbningen. Den var en
aflang, og omtrent 2 Tommer fra orificium ex-
ternum urethræ, og saa stor, at man kunde bringe
Fingerspidsen ind i den; dens Rander vare ful-
kommen callose. Årsagen til dette Tilfælde var
hun at være en haard Fødsel, som først efter 10
Dages Forsøb endtes ved Hjælp af skarpe Instrumenter.

Desfaut's Raad at indbringe et Pessarium
i vagina, og elastisk Catheter i Blæren var forjæret
forsøgt i to Maaneder; Randerne af Saaret var
blevne berørte med lapis infernalis, men da de ikke
stadig kunde holdes i Contiguitet, var dette uden
nogen Nytte. Cautorium actuale var ligeledes uden
Held forsøgt.

Jeg haabede at kunne helbrede hende, dersom
jeg bestandig kunde holde en Catheter i Blæren og
bringe Randerne af Åbningerne sammen ved Hjælp
af en blodig Sutur efter at have destrueret dem med
et Causticum. Men tillige følte jeg ogsaa alle de
Uansækeligheder, som vilde ledsage dette Formaal.

I denne Hensigt opfandt jeg et Instrument, ved
hvilket jeg kunde bringe Naalen igjennem Saarlæ-
berne. Dette Instrument, som er aftegnet Fig. I
bestaaer af 4 Dele. a. En Guld Tubus (A)
omtrent 7 Tommer lang og af Bide som en Gaafe-
fjer. b. En Staalstang (B) som bør kunne
gaae frit igjennem Tubus men dog slutte tæt til
dens indvendige Flade. Denne Staalstang bør være

ntrent to Tommer længere end Tubus, og ende
g i en Ring i den øverste Ende og i en Hage i
en nederste, hvilket Tegningen viser. Paa Stangs-
en, $2\frac{1}{2}$ Tomme fra Ringen, ere anbragt Skrues-
sænger, paa hvilke der kan skrues op og ned en
Nytttring. c. En Nytttring for at holde Stangs-
en fast i Tubus (C). d. En krum Naal.

Staaftangen bliver saaledes bragt igjennem
Solotubus, at Hagen paa Enden kommer frem.
Nu indstikkes Naalen igjennem Abningen paa Ha-
gen, Stangen trækkes opad, og Nytttringen skrues
nedad for at holde Naalen i en fast Stilling.

For, at anvende Instrumentet:

Stueres Patienten paa Knæerne og Albuerne.
Vagina udvides ved Hjælp af Weiss's Speculum
hvilket holdes af en Assistent, medens Operatøren
indbringer Instrumentet (afbildet Fig. I.) saaledes,
at den convexe Rand af Naalen vender mod os
sacrum.

Naalen, som er traadt, bringes igjennem den
bagerste Vinkel af Saaret; Stangen løsnes ved at
skrue Nytttringen et Par Omgange tilbage, og ved
Hjælp af en lang Pincette trækkes Naalen tilfjæmed
Traaden igjennem labia vulneris. Instrumentet
tages ud af vagina; Naalen skrues igjen fast, og
nu bringes den paa lignende Maade gjennem den
forreste Saarvinkel, som vender mod os pubis.

Ved Hjælp af en Stilet (Fig. 4.) sættes Ligaturen samme Maade som ved at afbinde en Næse-Moderspolyp.

For at holde Catheteren bestandig i Blæren jeg forfærdige en oval Træ-Plade omtrent 3 1/2 Tommer i Diameter, i hvis Midte var et Hul, i den aabne Ende af Catheteren blev sættet. Hjælp af et enkelt Bændel i den nederste og et bøl i den øverste Ende af Pladen fæstede til et Stak som gik omkring Livet, kunde Catheteren holde en stadig Stilling.

Det var nødvendigt for mig flere Gange at anvende Causticum, for at Randerne af Saaret kun blive fuldkomment exulcererede og Granulation paa alle Steder fuldkommen tilveiebragt, før end Suturen anvendtes. Efterat Saar-Randen vare saaledes bragte i en passende Betændelse Tilstand, anvendte jeg to Ligaturer af stærkt Silbøddet i smeltet Bøx for at forebygge Incrustation af kalkagtig Materie, hvilken forarsager mange Ubehageligheder. Ligaturerne lod jeg forblive i 14 Dage, de bleve borttagne med største Lethed. Bøxet havde fuldkommen forhindret enhver jordagtig Deposition 3 Dage efter blev Catheteren bortffjernet, og ingen Urin flød ind i vagina. Nødvendigheden af at lod Catheteren ligge i Blæren havde sat sphincter vesicae i en passende Tilstand, men efter nogle Dage Forløb kunde hun i nogle Timer tilbageholde i

rin, og jeg haaber at hun ogsaa i denne Henseende
at blive fuldkommen helbreddet.

18.

Acidum nitrosum og *Opium* i *Dysenteri*,
Cholera og *Diarrhoe*, af *L. H. Hope*
i *Chatham*.

Før meer end 26 Aar siden havde jeg en Patient
med Blodgang som jeg forgleves havde behandlet med
de sædvanlige Midler, da denne fik det Indfald at
bruge en Mixture, jeg havde forskrevet for hans
Sygevogterste, nemlig:

Acidi nitrosi ℥ij

Extr. opii gr. ij

Aquæ ℥ij,

hvoraf skulde tages en Theesteesfuld tre eller fire
Gange om Dagen. Virkningen af denne Medicin
var strax saa paafaldende, at jeg lod vedblive med
den til Patienten var helbreddet. Jeg forsøgte den
nu i et andet Tilfælde med samme Held, men i et
tredie, da jeg havde udeladt *Opium*, fulgte ikke
Helbredelsen, førend jeg lajen havde tilsat dette.
Opdagelsen af dette gode Middel betjendtgjordes i
det tredie Bind af the London medical Journal,
og siden i det andet Bind af the Edinburgh Prac-
tice of Physic, 1803.

Fra den Tid har jeg anvendt samme Middel den samme Lykke i ethvert lignende Tilfælde i mit vate Praxis. I 1815 samtalte jeg med en Læge, som kjendte min Fremgangsmaade. Han fortalte mig, han i sit Hospital havde fem Mand med nyst Dysenteri, som han havde opgivet, og som allerede havde faaet Sacramentet. Han tvivlede at min Mixtur i disse Tilfælde vilde være af Nytte, men, da jeg med hans Tilladelse forsøgte, bleve de tre af dem curerede. I Sommeren 1816 lede 26 Mand fra Vestindien af Blodgang. bleve enige om, at de femten Patienter, som laa i det ene Værelse, skulde behandles med nitrosee Mixtur, og af dem døde der kun to imedens der af de elleve, i det andet Værelse, som bleve behandlede paa den sædvanlige Maade, døde, og kun tre kom sig. I 1821, da jeg var Stabskirurg paa Ganymedes, behandlede jeg mange Tilfælde af Cholera og Diarrhee med den samme Mixtur og ligesaa heldigen. I 1824 som Chirurg paa Dolphin havde jeg 71 Patienter med ovennævnte Sygdomme, hvoriblandt vare mange meget heftige. Ingen af dem døde, og ingen behøvede meer end fem Dosis af Mixturen, det største Antal kun en og blot en eneste Patient havde mit Tilfælde efter den anden Dag.

Paa det samme Sted i Juli 1825 vare mindre end 264 Tilfælde af Colic, Dysenteri,

era og Diarrhæe. Ingen af alle disse døde, og hos 15 virkede Mixturen saa hurtig, at de neppe udebleve fra Tjenesten. For at give et tydeligt Begreb om Beskaffenheden af de øvrige 179 Tilfælde og deres Behandlingsmaade, vil jeg her fremsætte et Udtog af Sygejournalen fra den 17 til den 26 Juli og for at lette Overigten inddele dem i fire Classer.

I. 48 Casus af Colic og Diarrhæe. Adskillige havde fra fem til otte Udtømmelser, før de kunde faae Hjelp. Een fik et Tilbagefald, der ligesaa let standstedes. 2 forsømte ingen Tid, 33 vare een Dag under Cur, 10 to Dage, 2 tre Dage og 1 fire Dage.

II. 67 Casus af Cholera. Mange havde fra otte til tolv Stolegange førend de kunde faae Hjelp, da de arbejdede i Land, og een af dem fik ligeledes et Tilbagefald. 3 forsømte ingen Tid, 25 een Dag, 28 to Dage, 5 tre Dage, 3 fire Dage og 2 fem Dage.

III. 60 Casus af voldsom Cholera, Characteriseret ved Kraftløshed til at staae, Blegghed, kold Svøed, Krampe i Lemmerne og Underlivet, kolde Hænder og Fødder. 2 vare syge een Nat, 29 een Dag, 20 to Dage, 9 tre Dage og 1 fem Dage.

IV. 4 Casus af Dysenteri, hvoraf 2 helbreddes i een Dag, og 1 i to Dage *).

*) De smaa Uoverensstemmelser af Antal i Ovenstaaende findes saaledes i Originalen.

Denne Oversigt beviser enten, at Sygdommen
vare usædvanlig milde, eller Medicinen usædvan-
virkelig, siden der behøvedes saa kort Tid til Cur
Det er sandt, at den særegne Hestighed, hvorm
Cholera og Dysenteri nogle Aaringer vise sig, id
fandtes i ovennævnte Epidem. Naar man im
lertid betragter Sommerens usædvanlige Hede, sa
de Sygges Antal og Constitution, tænker jeg det ad
for al Tvivl, at den omtalte Mixture maaske have va
særdeles kraftig og virksom, siden i intet Tilfæ
Sygdommen blev dødelig eller langvarig. Helst
delsen fulgte i alle 179 Tilfælde saa hurtig de
Brugen af Mixturen, at det ikke vilde være fortil
ligt blot af en usædvanlig Lethed af Sygdommen i
Hele, og jeg for min Deel er ganske overbevist a
at under den sædvanlige Behandling af et saa sm
Antal vilde i det mindste to eller tre Tilfælde ha
været dødelige eller langvarige.

Den Formel, hvorefter jeg hos alle disse Pa-
tienter brugte Medicinen, er følgende:

Rx Acidi nitrosi ℥j
Mixt. camphoratæ ℥viii *)
Tinct. opii gtt. xl.

Heraf toges den fjerde Deel hver tredie eller fjerde
Time. En liden Tilfættning af Syr. papav. r. for

*) Aquæ ℥viii Camphoræ gr. xv, med nogle Dræ-
ber Spir. vini rectific.

edrer Mixturens Udseende, og synes undertiden at
brøge dens Virkning. I chronisk Dysenteri ere Fj
re Gange om Dagen tilstrækkelige.

Dette Middel er behageligt af Smag, lødsker
Dorsten, formindsker snart Smerterne, og giver en
igesaa varig som hurtig Hjælp. Der udtræves intet
videre under dens Brug end at holde Hænderne og
Fødderne varme, afholde kold Trækluft, og give
varm Havresuppe, Sagsuppe eller lignende.

Den første Dosis blev ofte optaget tilligemed en
betydelig Mængde af et grønt, geleagtigt Fluidum,
men da bemærkede jeg nepop den hurtigste Helbredelse.
Blonnel dyppet i heft Vand og afvredet lagt paa Under-
livet, samt Glasfer spidte med heft Vand og lagte under
Fødderne frembragte i Almindelighed stærk Sved,
og efter den anden Dosis af Medicinen faldt Patient-
terne som oftest i en sund og quægende Søvn.

Undertiden fandt jeg, at en Dosis af to Unzer,
som dog kun indeholdt ti Draaber af Opiatet
frembragte Hovedpine. I saa Fald, da Smerterne
i Underlivet vare meget formildede, lod jeg Medis-
cinen tage sjældnere, med mindre Sygdommen gjorde
et Tilbagefald. Nogle saa Patienter klagede over
Haardhed i Underlivet, efterat Udømmelserne vare
standse, hvorimod tredive Draaber Æther sulphu-
ricus i Pebermyntevand altid hjalp.

Jeg har givet det omhandlede Middel med lige
Nytte til Patienter af hvert Køn og hver Alder,

undtagen dem af arthritisk Constitution, hvor frygtede det kunde skade, uden dog at have Erfar i saa Henseende.

Tilfaldt maaske jeg tilføie, at det Middel i H Hindelse med Opium jeg har seet saa fortrinlig af, er Acidum nitrosum, ikke nitricum. Den Syre har jeg ogsaa forsøgt, men aldeles ikke fand den svarende til Hensigten. Om de helbreedende Virkninger maaskee ligge i den nitrose Gas, som si Syre indeholder, veed jeg ikke, da jeg ikke har a stillet Forsøg med Gasfen.

Hvad jeg her har fremsat, er min egen Erfaring. Jeg ønsker naturligtvis, at dette Middel ma underkastes Forsøg af Andre; men hvor stor Til jeg end sætter til det, er jeg dog langt fra at antag det for specifisk, og troe at det vil hjælpe i ethvert Tilfælde, naar Livskræfterne, som i den orientalske Cholera, næsten uieblikkeligen synes at undertrykkes, eller hvor en langvarig Sygdom har begyndt at frembringe Desorganisationer. Lad det derimod prøves i sædvanlige, om ogsaa heftige Tilfælde, med Vedholdenhed, uden som nogle af mine Colleger har gjort, efter to eller tre Doser at gye til Arsladum og Mercur, da er jeg overbevist om, at det ikke vil følge Andre, siden det i saa mange Aar har vist sig saa fortrinligt under mine Hænder. (Edinburgh medical and surgical Journal No. 88 Juli, 1826).

Lumbum aceticum og Opium i Dysenteri,
af Dr. Burke.

Jeg er ikke uvidende om, at begge disse Midler, aavel særskilte som forenede have været anvendte i Blodgang, men jeg troer ikke, at nogen har gjort en ibstrakt Anvendelse deraf, eller med saa udmærket Nytte, som jeg i den sidste Epidemie i Dublin 825. Deels som Bidrag til en nøiere Bestemmelse i Anvendelsen af et Middel som man i Almindelighed var Frygt for at bruge, deels for at underkaste det Andres Prøvelse, vil jeg anføre nogle faa Casus af omtrent halvtrediehundrede, som jeg behandlede paa samme Maade og med næsten den samme Lykke.

J. O., 23 Aar, havde været syg i 10 Dage, da jeg først saae ham. Han klagede mig over Smerte i Maven ved Tryk, men som var yderst heftig for hver Udtonnmelse; bestandig smertefuld Teneismus; Stolegangene bestode blot af Blod, engang imellem blandet med lidt Slim; Lungen var roen, lidt tør, Huden tør, ingen Appetit, lidt Tørst. Han havde taget Ol. ricini adskillige Gange uden Lindring. Han tilskrev sin Sygdom haardt Arbeide, og Føde bestaaende næsten blot af Havremeel. Jeg lod Underlivet fomentere og give en halv Unze Ol. ricini med tredive Draaber Opiumtinctur. Han var flet om Natten, og næste Dag vare Symptomerne al-

beles ikke formilbede. Jeg lod nu tage hver sin Time en halv Unze af følgende Mixture:

R^x Plumbi acetici gr. iv
 solve in aquæ destill. Zij
 adde Tincturæ thebaicæ Zij.

Efter den anden Dosis vare alle Symptomerne mildede, Tenesmus betydelig aftaget og Tormi ophørte. Han tog en tredje Dosis ved Sengen sov vel, og den næste Dag var Sygdommen ophørt. Han blev uden Recidiv og fik snart sine Kræfter igen.
 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

J. H., 37 Aar, leucophlegmatick, havde været syg i otte Dage og brugt adskilligt uden Byn. Hun var saa udmattet af Blodgangen, at hun ikke kunde staa op af Sengen. Efter to Doser af Mixturen havde Smertene aldeles forlædt hende, og hun søgte sig, som hun sagde, i Himmerig. Dagen efter stod hun op, men da hun fik maade Bædder, vendte Sygdommen strax tilbage. Hun havde noget af Mixturen tilovers, som hun tog, da hun gik til sengs og havde siden intet Tilbagefald.

N. S., 28. Aar, var for 3 Dage siden blevet angrebet af en pludselig og voldsom Dysenteri. Hun tog to Doser af Mixturen med kjendelig Bedring, og sov vel om Natten. Dagen efter begyndte hendes Menstruation, og der toges ingen Medicin, men da Sygdommen den paafølgende Dag tog endnu voldsommere Overhaand end i Begyndelsen, gaves 3 Doser den Dag, hvorefter inden Natten alle farlige Tilfælde vare forsvundne. Menstruationen havde sit sædvanlige Forløb, og var endog rigeligere end ellers.

De anførte Tilfælde kunne være tilstrækkelige, da de samtlige ikke ere forskellige fra hinanden, uden med Hensyn til Patienternes Alder, Køn, Constitution o. s. v.

Jeg gav dette Middel et afgjort Fortrin for medelst dets egne Virkemaade. Det lindrede næsten øieblikkeligen den vedvarende og som oftest yderst besværlige Tenesmus. Dette Symptom har jeg efter Anvendelsen af andre Midler, og naar Sygdommen isvrigt var helbredet, seet at vedvare til Patientens Plage i flere Uger, og haardnøkken at modstaae enhver Behandlingsmaade. At dette Middel saa pludseligen standsede Sygdommen, hvilket for de Syge af den arbejdende Klasse er af saa megen Bigtighed, har jeg aldrig seet forarsage samme Følger. Ikke engang paa Menstruationen syntes Middelstet at have

Indflydelse, fjendte Blodafgangen fra Larmene på selig standsebes.

Da jeg ønskede at fjende Virkningen af Plumbum acetum alene, gav jeg det til en stærk Mand, i Dosis af to Gran med Brødkrumme i Pilsform hver Time. Jeg lagttog ham nolie i fem Tim. Midlet havde ingen hemme Følger, der kom in Blod mere ved Stolegangen, men Tormina og Tenesmus vedbleve. Efter et Lavement af Olivenolie m 60 Draaber Laudanum, som han behøvede i sin Timer, ophørte Tormina, men Tenesmus vedble endnu i tre Dage.

Jeg har ikke i denne epidemiske Sygdom set nogen Nytte af Aarladning eller gjentagne Purganser I to Tilfælde, hvor Aarladning syntes meget indicert, samt Kræfterne derefter i saa høj Grad, at Patienten strax efter døde. I tre andre Tilfælde, hvor Purganser bleve anvendte i Begyndelsen, opstod Peritonitis, som af Umage uagtet blev dødelig. Varmt Bad var undertiden et godt Hjælpmiddel, hvor andre Midler tillige anvendtes, især hos Børn under 10 Aar, men fra den Tid jeg begyndte at bruge Plumbum acetum, havde jeg sjelden Leilighed at benytte det.

Jeg maae her tilføie, at mine Erfaringer næsten udelukkende ere gjorte mellem de fattigste Classer, der baade leve i den ualeste Forfatning og ikke søge

Hjelp, førend deres Kræfter næsten ganske ere udsvæmte af Sygdommen.

Jeg er langt fra at ville fremsætte Plumbum acetikum og Opium som et ufeilbart Middel i ethvert Tilfælde og ethvert Slags Dysenteri, men jeg tør fortrinligen anbefale dem under følgende Omstændigheder, hvorunder jeg selv uden Betænkning og med fuldkommen Tillid igjen vil anvende dem: Naar Patienten er svag og Constitutionen nedbrudt enten af Sygdommens Magt eller foregaaende slet Diet og andre Omstændigheder; naar Omerterne i Underlivet ikke ere nedbrudt vedvarende eller tage meget til ved Tryk, naar der er silden eller ingen Fæker tilstede, (som for det meste var Tilfældet i den sidste Epidem) og naar Tenesmus og det svækkende Blodløb fra Tarmcanalen ere de vigtigste Symptomer. (Edinburgh medical and surgical Journal, No. 88, Juli 1826).

28.

My Behandlingsmaade af den ostindiske Cholera af Mr. Henderson.

Den eneste Theori, som jeg ved min Behandlingsmaade antager, og som jeg tænker, jeg har anført tilstrækkelige Grunde for, (vide Edinh. med. and surg. Journ. 24 Vol., pag. 38) er den, at der i Tarmcanalen, formodentlig i Duodenum eller Jejunum

num, er en giftig Materie tilføede, den være sig indbragt i Mave, eller affondret af Tarmene selv eller af Leveren, Milten eller Pancreas. Jeg antager rimeligt af et af de tre sidste Organer. Når Gift, der havde samme Virkninger som en Fortindelse af Arsenik og Opium, indbragt i Mave, vilde Brændning, Gastritis og Døden blive Følgen, men Endgang vilde ikke finde Sted. Når Giften derimod kommer ind i Duodenum eller Jejunum, vilde den frembringe en Sygdom for det meste lig Cholera.

At alle de Midler man plejer at bruge i denne Sygdom, staaer Easomet over, og det kun formodentlig dets purgerende Egenskaber. Imidlertid lader selv dette meget tilbage at ønske, da dets Virkning er ufuld, især hos Europæere, altfor langsom og forbandet med heftig Irritation og Kræmpe i Mave. Jeg valgte derfor det Purgans af vor Pharmacopoe, som er baade det hurtigste og vildeste til at virke, og som de Indfødtte havde mindst imod, nemlig Oleum ricini, og den Methode, hvorefter jeg anvendte det, maa jeg tilføje, kronedes med et Udfald, der langt overgik min velstykke Forventning.

Naar jeg har lagt Patienten paa Ryggen og meget lavt med Hovedet, begynder jeg med halvanden Unze af Olien, og vedbliver at give een Unze hver tyvende Minut, indtil den har frembragt rigelig Aabring. Patienten bliver med Magt holdt i den samme Stilling, og aldeles ikke tilladt ringeste Be-

vegeelse, for Medicinen har virket. Stulbe bedrøgtet Brækning opstaae, (hvilket traf et Par Gange i Begyndelsen af min Praxis, men aldrig siden) kan man give nogle faa Draaber Laudanum, jo færre jo bedre. Stimulerende Midler kan man give to Timer efter, dog ikke førend man iagttager Symptomer til Berøring, hvilket skeer længe for Medicinen endnu har bevirket nogen Udømmelse, naar den kun er passeret de tynde Larme. Denne Olfonds Raade anvirkte paa, er det hvaraf jeg slutter, at Sygdommen har sin Grund i de tynde Larme, thi den maae være der, dersom man antager, at Excrementerne gaae igjennem de forskjellige Dele af Tarmcanalen i lige lang Tid.

Endnu er ingen af de Indfødte død af denne Sygdom under min omrøste Cuur, naar de kun havde overlevet de første Timer, og de to, som ikke overlevede denne Tid, havde allerede været syge i fire og tyve Timer, og strede med Døden da de fik Medicinen. De Syge faldt ofte tilbage, og maae da nølagtig behandles paa samme Raade, og ingen Patient er uden Fare, førend hans Larme ere rigelig udløste. Den senere Behandling af Cholera, bestaaer blot i at holde jevnt Åbning vedlige, og give milde stimulerende Midler for at bringe Digestions-Beiene igjen i naturlig Virksomhed.

Naar de Indfødte lide af denne Sygdom ere deres Larme i en saa uvirksom Tilstand, at der ofte udfordres et halv Pund Oleum ricini eller mere for

at gjøre Birkning. De ere imidlertid mindre bettelige til Krampe, som blot ved Frictioner kan dæmpes, og altid ophøre længe før Medicinen virket.

Disse Bemærkninger, jeg her har fremsat, vel især gjældende for Landets Indfødre, men der jeg havde Europæere at behandle, og fandt Mulighed i at bringe Oleum ricini til at virke samme Maade hos dem. (Hvilket dog ikke er rimelig vilde jeg istedet derfor anvende Terpentini. Oleum ganske de samme Dosis. Opklæfning af Medicinen naar den gives paa behørig Maade, anser jeg ikke for en Umulighed, hvilket synes at være følge Patientens Stillning *). (Edinburgh medical and surgical Journal No. 88 Juli 1826).

28.

Om Tand-Operation.

Som bekjendt findes der i hver Tand ikke fuldt en Linie over Randen af Tandgjerdet, en lille Hukke, hvori Nerven udbreder sig. Denne er Sædet for Tandpinen, naar Nerven blottes ved Caries, og

*) Ell videre Betræktelse af denne Methodes Fortrinlighed anføres tilsidst et Brev fra J. Forsyth, som har anvendt Olien ganske efter Hendersons Forskrift og med ligesaa ubemærket Held.

Man raader i Almindelighed derfor at trække Tandens Rod. Fay, en udmærket Chirurg i America, anseer et ikke for nødvendigt i dette Tilfælde at trække Tandens ud, men har efter mangfoldige Erfaringer overbevist sig om, at det er tilstrækkeligt, at borttage den angrebne Deel af Tandens, og at, lade den kunde Rod blive siddende paa sin Plads. Denne Operation, der er yderst simpel, og næsten uden Smerte for Patientens, har Opfinderen anvendt mange Gange, og den har vundet ubestemt Bifald af de første Chirurger i London. De Instrumenter, som anvendes, ere kun nogle simple, dels lige, dels under en ret Vinkel bøjede Længer, hvoraf de første ganske ligne de sædvanlige Beentænger. Naar man har trykket Tandhovedet lidt tilbage, sætter man den efter Størrelsen passende Tang fast om Halsen paa Tandens, trykker Grebet lidt efter lidt men med fornøden Kraft sammen, og stiller i et Øieblik den angrebne Deel af Tandens fra den funde.

Fordelene af denne Operation ere fornemmelig følgende: 1) Den tilbageblivende Stump kan endnu tjene til at bygge med, da dens Blødhæbning i to til tre Uger tilslukkes af Børnmasse; 2) Der bliver en fast og jevn Glade til Besætning af en kunstig Tand; 3) De ved Siderne siddende Tænder berøves ikke deres Understøttelse, hvilket undertiden er af stor Bigtighed, da de ofte ellers blive løse og falde ud. Opfinderen af denne Methode er af det medicoschirurg-

giske Selskab i London belønnet med den store Guldmedaille. (Heckers Annalen der gesammten Kunde, November 1826).

28.

Beretning om et Svangerskab som varede
elleve Maaneder, af Dr. Collins.

Gjenstanden for denne Beretning er en skot, uddannet Rone, lidt over Middelhøide, omkrænket og tyve Aar gammel, og Moder til adskillige Børn i Liverpool. I Begyndelsen af October 1824 fortalte hendes Mand mig, at hun ventede at komme til Børnsfødsel i Slutningen af samme Maaned eller Begyndelsen af næste, og anmodede mig om Bistand ved denne Leilighed. Da jeg nogle Dage efter søgte hende, fortalte hun mig selv, at hun var ottende Maaned, og at hun regnede Svangerskabets Begyndelse henimod en Maaned efter, at hun sidste Gang var menstrueret. Fundus uteri søltes i Regio epigastrica, Handedrættet var af den Grønde hurtigt, og Underlivet havde den Størrelse, der pleier at have ved Ende af den ottende Maaned. Da jeg deels ikke skolede tilforladeligen paa de angivne Tegn eller Røns Udsigende, og deels ved egen Undersøgelse ønskede at gjøre mig bekendt med Svangerskabets forskjellige Perioder, fik jeg Tilla-

belse til denne. Jeg fandt da, at Moderhøllen stod saa høit, at den neppe kunde naaes med Fingeren, og væmmelig skienes fra Moderen selv; saa lidt stod den frem i Moderkæden. Jeg lagde den venstre Haand paa Underlivet, og gav et jævnt Stød med den høire Pegefinger imod Modermundens, hvorved Fosteret, idet det igjen faldt ned mod Fingeren, frembragte den Høielse, som Franskvænderne kalde Ballotement, og det med en saadan Vagt, som jeg formodede først et otte Maaneder gammelt Foster var istand til. Jeg havde nu bestemt Evangerfæbers Periode efter de Angivelser, som de erfarneste Højskolehjælpere have anseet for de usiagtigste og karakteristiske. Jeg sammenholdt hermed Konens Fortælling om Evangerfæbers Symptomer og Frækfridt, der stemmede overens dermed. Hun havde i dette paa samme Maade og i samme Orden som i de foregaaende Evangerfæber iagttaget Udeklivelsen af Menstruationen, Hjertets forøgede Sensibilitet, Brysternes Forandring, den uregelmæssige Appetit, og saa videre, paa eet Symptom naar, nemlig Fosterets Bevægelser. Hun plejede at føle disse mod Slutningen af den femte Maaned, men i dette Tilfælde ikke førend langt henne i den sjette. De vare derimod hyppigere, stærkere og besværligere end de havde været de forrige Gange. Smidlertid kunne vi ikke drage nogen bestemt Slutning med Hensyn til Fosterets Alder af disse Høielsefs længere eller kort-

tere Udeelsivelse, og vi bør ikke lægge saa megen Haardtpaa, som Folk i Almindelighed gjøre, da vi have troværdige Erfaringer for at Mødre underdanig hele Svangerskabet igjennem aldeles ikke have lagt taget dem.

Da min Patient allerede havde født adskillig Børn, besidder god Forstand, en meget moralsk og gudsfrygtig Character, og som det vil sees af de følgende, aldeles ikke havde nogen Grund til at betænke, maa vi stole paa hendes Dom og Sammenligning af hvad hun havde fornummet i de foregående og i dette Svangerskab, og altsaa, dersom man i denne Henseende nogenstunde kan troe Frættimmer paa deres Udsagn, eller sætte Lid til de Midler, som Konsten frembyder for at bestemme Føderets Alder, maa denne Kone da jeg først saahende, i det mindste have været otte Maanedes svanger, thi deri stemte saavel hendes egne Slutninger, som hvad jeg erfarede ved Undersøgelsen meget vel overeens.

Mod Enden af den niende Maaned saut Mødren paa den sædvanlige Maade lidt efter lidt dybt i Underlivet, og tilsidst var den sunken saa lavt ned, som jeg nogenstunde havde iagttaget den før Fødselens Begyndelse. Hun begyndte nu at føle alle de Uleiligheder, som sædvanligen ledsage denne Tilstand, hyppig Trængen til Stolegang og Blandning med Smerte og Sløvhed i Benene, hvilket Alt er

en Folge af Moderens Tryk, naar den stiger ned i det lille Bæcken. Jeg gjentog nu den indvendige Undersøgelse, hvorpaa jeg, efter at have studert Fødselsvidenskaben paa Continentet, maaſtee lagde vel megen Vægt ved at bestemme Svangerskabets Perioder. Jeg fandt da naturligvis, at Hovedet stod meget lavere, og syntes større og haardere at føle paa end før. Modermunden var noget aaben, flad og udspændt; kort alting talte for at Fødselen vilde begynde paa sædvanlig Tid. Hun følte allerede de forudgaaende Symptomer, som i enhver Henseende lignede hvad hun i de foregaaende Svangerskaber paa denne Tid havde bemærket. En eller to Dage efter Udgangen af den niende Maaned bleve disse Forløbere saa eftertrykkelige, at hun gjentagne Gange var nødt til at flæde sig en déshabillé i den Tante, at det afgjørende Øieblik var nær. Men hvor meget bedrog hun sig! Kjæd og træt af disse utilstrækkelige Weer lagde hun sig snart paa Sengen i Haab om, at sande Weer vilde indtræde, snart reiste hun sig bebrageth i sin Forventning, og gif, efter mit Raad, omkring i Værelset for paa denne Maade at fremkynde dem.

Saaledes gif ni eller ti Dage hen uden anden Virkning, end at der undertiden opstode meere eller mindre heftige Smerter, der gif fra Ryggen ned mod Fødselsdelene og Laarene, men strax igjen ophørte. Hver Aften følte hun en usædvanlig Tunghed, og

imellem 11 og 12 indfandt sig hine Tilfælde, som Almindelighed ere Forløbere for Fødselen. Der virkelig saa skuffende, at vi hver Dag ganske vist tede, at hun skulde være forløst inden den næste. Dette Haab bleve vi bestyrkede ved en betydelig Mængde klar Slim, som nu begyndte at flyde af Fødselsdelene.

I Forstningen ansaae jeg dette kun for et af de uregelmæssige Tilfælde, da Svangerskabet af Naturen selv udtrækket en eller to Uger længere end sædvanligt, men da jeg saa tre og fire Uger gaae hen paa denne Maade, og da de anførte Tilfælde begyndte at tage og vende mindre regelmæssig tilbage, blev jeg urolig og kom i Tvivl om Nøiagtigheden baade af mine egne Undersøgelser, og af Patientens Hukommelse og Slutninger. Jeg besluttede derfor at gjentage Undersøgelsen deels for at overbevise mig om jeg havde felet ved at antage hende svanger over den niende Maaned og deels for at erfare om der var nogen uventet Hindring for Fosterets Gjenneimgang. Jeg fandt, at Delene vare nu just i den samme Tilstand som ved Slutningen af den niende Maaned. Modergrunden syntes imidlertid at være sunken meget lavere end jeg saa at Andre endog lagde Mærke dertil, og sagde, at de aldrig havde seet nogen Kone bære sit Foster så lavt. Jeg var i Forlegenhed. Efter de Kjendte fandt angivne hos Forfatterne, maatte jeg tro at jeg havde Ret i min Beretning, men efter de

isædvanlige Forhaling og Symptomernes Aftagelse at luttte, maatte jeg tvivle om dens Rigtighed.

Jeg gjorde nu mine Besøg sjældnere, men naar jeg kom, fandt jeg hende altid i Forventning om en nærforestaaende Medkomst, Skjøndt de Tegn, der tydede hen derpaa, aldeles ikke vare saa heftige som for en Maaned siden. To Maanedes gik paa denne Maade hen over den sædvanlige Tid, uden at Fødselen syntes at være rykket nærmere. Endelig viste sig de samme Symptomer igjen, og nøiagtig paa den samme Maade, som ved Slutningen af den niende Maaned. Jeg blev kaldet, og to Timer efter min Ankomst, to Maanedes efter den sædvanlige Tid, indfandt sig sande Veer, og bragte til min store Glæde en rask og stærk Dreng til Verden. Perioderne af den egentlige Fødsel afløste hinanden i kort Tid, men efter Reglen, saaledes at den neppe varede længere end to Timer.

En Omstændighed indtraf herved, som vel er værd at lægge Mærke til, da den giver et Bidrag til at løse nogle af de vigtigste practiske Spørgsmaal i Medicina forensis. Hinderne brast ikke, førend Hovedet næsten var i Udgangen, og i Begreb med at fødes, dog støttende endnu mod Wellemkjødet. I det Øieblik de brast, gav Barnet et Skrig fra sig, hvilket forfærdede Moderen saameget, at hun reiste sig overende, og spurgte med en vild Skjændt mat

Stemme, hvorfra det Skrig kom, og hvad der paa Hærde. Jeg kunde selv neppe skjule min Forbauselse, men for at berolige hende, svarte jeg, den Lyd hun tog for et Skrig, alene kom af Børnernes Bristning. Hun blev nu rolig, lagde sig igen, og saa Minuter efter blev en smuk, stærkt levende Dreng opstødt med betydelig Kraft, der gav sig til at skrig af alle Kræfter. Endnu en i synderlig Omstændighed ved denne mærkelige Fødselshistorie maa jeg anføre. Saa snart nemlig Mandens snoren var overstaaren, og Barnet viftet i sin første Beklædning, puttede det een af sine Fingre i Munden og begyndte at putte paa den med saa megen Omhyggelse, som om det havde været Moderens Bryst. Jeg beklager, at Omstændighederne hindrede mig at erfare Fosterets Vægt. I Størrelse syntes det at overgaae det sædvanlige Forhold ved Fødselen, og Moderen forsikkrede mig, at det baade var meget stærkt og stærkere end hendes andre Børn havde været. Dette er en Bekræftelse paa, hvad Mauriceau, La Motte og Orfila forlænge siden have iagttaget, at Børn, som bæres over den sædvanlige Tid, er langt stærkere og større end de som fødes paa denne.

Jeg tilføjer nu nogle Omstændigheder, der synes at kunne oplyse og forklare det anførte Tilfælde. Hendes Mand mistede omtrent i den tredie Maaned af hendes Svangerskab den Post, hvoraf han og hans Familie havde deres Underhold, og i Haab om at

erholde en anden blev han i denne Bye, indtil hans Kone var saa langt henne i Svangerskabet, at hun ikke var istand til at følge ham til Irland, hvor han kunde blive ansat. Han var derfor nødt til med stor Opoffrelse at oppebie Udsaldet her; og var i den Tid med hele sin Familie udsat for Fattigdom og Mangel, som Erindringen om bedre Tider gjorde endnu tungere at bære. Hendes Helbred tog kjendelig af Dag for Dag fra den Tid hendes Mand mistede sit Levebrød, og hendes Sind nedtrykkes i samme Grad som Manglen tiltog. Til sidst maatte han give efter for Nødvendigheden og forlade sin Familie uden Venner her i Byen. Han gjorde dette saameget nødigere som han var blevet nogle Uger over den niende Maaned af hans Kones Svangerskab og ved sin Vortreise hver Dag ventede hendes Nedkomst. Det er lettere at føle end beskrive de sørgelige Følelser, der maatte nedtrykke denne Kones Sjæl, da Manden forlod hende i Fortvivelse, og hun i et saa kritisk Øieblik blev alene tilbage med sine Børn.

Forfatteren gaaer nu over til ved Exempler at vise, hvor stor Indflydelse Sorg, Ængstelse og andre nedtrykkende Sjæls Lidelser har paa den legemlige Constitution især hos Fruentimmer, og forklarer sig paa denne Maade hlin usædvanlige og høist mærkelige Forlængelse af Svangerskabet. Han slutter med efter physiologiske og pathologiske Grunde at vise Rimeligheden af, at et Svangerskab ligesaavel kan

vare længere som Fortere end den sædvanlige i hvilken Mening han bekræfter ved i den Henseende at anføre forskellige Landes Lovbestemmelser, som som Erfaringer af andre Forfattere baade Føddhjælpere og Veterinair Læger. (Edinburgh medical and surgical Journal, April 1826).

28.

Et Tilfælde af ondartet Kræft, hvori Jobin viste en kraftig Virkning.

(Fortalt af G. R. § 111).

Blandt alle de Onder, som Lægekunsten har at kæmpe imod, er der neppe noget, der kan sammenlignes med Scirrhus og Cancer baade i Henseende til de Lidelser, som de berede deres ulykkelige Offere, og den Haardnackenhed, hvormed de spotte de kraftigt virkende Lægemidler. Enhver Meddelelse kan derfor ikke være andet end hjærkommen, der lader sine Muligheden af et eller andet Middels helbredende Virkning i disse Sygdomme.

Efterfølgende Beretning vil idetmindste afgive et mærkeligt Beviis paa Jobinens kraftige Virkning paa det glanduløse System, og at dette nye Lægemiddel fortjener større og nøiagtigere Opmærksomhed, end der endnu synes at være skænket det. Forskellige Jagttagelser ere i den senere Tid bekjendtgjorte af troværdige Forfattere om Jobinens Virkning

aa det qvindelige Bryst. Under den stadigt og længe fortsatte, enten indvendige eller udvendige Brug deraf, er fulgt en fuldkommen Absorption af det hele Organ, saa at der neppe engang er blevet Spor tilbage af Borten.

Den 20de December 1822 undersøgte jeg det høiere Bryst paa en Enke, 62 Aar gammel, af en veldeelt Constitution, som havde ført et arbeidsomt Liv, og været Moder til ti Børn, foruden nogle Aborter. Der var et stort, hult og stinkende Saar, med ujevne, fortykkede, haarde Rande. De underliggende Ribben var bare, dog ikke blottede for Periosteum. Patientens Helbred i det Hele var forstyrret, Appetiten stet, tilligemed hyppig Hoste. Hendes Skilling i Livet var i ingen Henseende gunstig. Jeg lod anvende Omslag af Gulerødder og fornyede dem hver femte eller sjette Time, og gav Medicamenter for at bringe Digestions Organerne i Orden. Da Excreta havde antaget et temmelig naturligt Udseende, begyndte jeg med Fowlers Arsenik Opløsning, og da Maven godt taalte den, gaves deraf femten Draaber to og tre Gange om Dagen. Efter to Maanedes Forløb var der en synlig Forbedring. Helbredden var i det Hele bedre, og Saaret mindre modbydeligt. En svag Blanding af Arsenik Opløsningen og reent Vand blev anvendt paa Linned og derover Gulerøds Omslaget. Efter en Tid af otte Maaneder var Helbredden saa meget forbedret, og Saarets Udseende saaledes, at

jeg ansaae det for Ret at forsøge Youngs Curnthode med Compression. Jeg traf just paa samm Tid en Dame, som fortalte mig, at en af Londons første Chirurger havde erklæret at hendes Bryst uundgaaeligen maatte opereres, men da hun ikke vilde underkaste sig dette, havde hun henvendt sig til Mr. Young, og var nu fri for ethvert Spor af Sygdommen. Da jeg havde anskaffet mig det nødvendige Apparat, anvendte jeg det efter de opgivne Forholdsregler uafbrudt i en Tid af tre Uger neder, indtil Randene af Saaret antog Udseende af en begyndende Cicatricering, men de omgivende Dele, især Kjertlene i Axelhulheden bleve nu yderst smertefulde, og i Midten af Saaret fremkom en ildevarslende discoloreret Plet, hvorfra Smerterne især toge deres Oprindelse. Jeg ophørte nu med denne Plan. Saaret udbredte sig hurtigt, og fra den omtalte Plet i Bunden hævede sig et stort Tuberculum af sorteblaae Farve. Dette forminkedes imidlertid og fik et bedre Udseende ved Brugen af Sulphas cupri. Paa de omliggende Dele anvendtes efter Kentish's Methode Pulvis cretae præparata, og indvendig gaves China og Opium. Et Aar var nu forløbet, siden jeg fik Patienten i Cuur, da Saaret atter begyndte at see bedre ud. Enkelte Steder begyndte der at dannes nye Cicatricer, medens der paa andre Steder fandtes de haarde slemte udseende Tubercles, omhængte Rande og en almindelig

Tilhoielighed til Hæmorrhagi fra de smaa vortes
 Dannede fungose Udværter. For Linned med Amy-
 lum og Terpenthinspiritus standfede sædvanligviis
 Denne, eller ogsaa tog jeg min Tilflugt til pulver-
 heret Bolus og Alun. Saarets længste Gjennemsnit
 var nu sex Tommer, og Helbredden paa lidt Høfte
 nær endnu god. Saaledes tilbragte vi endnu et Aar
 uden at gaae synderlig frem eller tilbage, dog vare
 de begyndende Cicatricer igjen forsvundne. Fra den
 Hele Overflade var Affondringen rigelig og tynd.

Under disse Omstændigheder blev jeg gjort op-
 mærksom paa, at det i et saa haabløst Tilfælde vel
 var værd at forsøge den kraftigt virkende Jodin.
 Jeg lod nu anvende en Salve af en Scrupel Kalis-
 Hydriodat til en Unze af det bedste Svinesfedt.
 Denne veksledes to Gange daglig, og var saa
 langt fra at forarsage Smerte, at dens Anvendelse
 endog var Patienten behagelig. I saa Dage aftog
 Affondringen i Mængde og dens Bestaenhed forbes-
 dredes, ligesaavel som Udseendet af Saaret i det
 Hele, i det Tuberclerne bleve blødere og efterhaanden
 suppurerte bort. Efter nogle Ugers Forløb saae den
 Hele Overflade saa vel ud, at enhver som førstes-
 gang havde seet den, maatte have sagt, at det
 var et Exempel paa en smuk sund Granulation.
 Alle de omliggende haarde Dele vare paa samme Tid
 blevene blødere og tilsidst saa aldeles forsvundne, som
 om der aldrig havde været noget Dyrst. Det venstre

Bryst undergik ganske den samme Forandring, og i den omhyggeligste Undersøgelse opdager man paa lille bruun Plet nær ikke engang Spor til Borten.

Kort efter at jeg havde begyndt med Brugen i den omtalte Salve, gav jeg Patienten tillige indvendig en Oplosning af samme Medicament i et Saahold af 36 Gran til en Unze destilleret Vand. Hendes Mave kunde let taale 30 Draaber, men en større Portion forvoldte Qualme. De jagende Smertes og Hæmorrhagiernes ophørte aldeles og hidtil om Aftenen givne Opiat blev overflødig. Efter at denne Plan var fulgt i fire Maanedes, var den nederste Deel af Saaret aldeles tillægt. Heelingen skred frem nedens fra opad saaledes, at endnu en Maanedes Forløb kunde et Stykke Linne, saa stort som en Sixpence (som en gammel Toffeling), bedække hvad der var tilovers; men over dette blev der en haard Rand tilbage, ikke en halv Tomme lang, som lignede Kanten af et Barns lille Finger, ganske tør, uden Smerte og af en lysrød Farve. Jeg lod denne indgnide med Hydriodat Salven to Gange daglig, og vedblive indvendig med Oplosningen. Mit Haab om, at denne Patient tilslut kunde blive fuldkommen helbredet, for Kræft var nu saa sikkert, at jeg ikke kan udtrykke mine Høftelser, men som enhver, der har Interesse for Alvidenskaben, og Kjærlighed for sine lidende Medmennesker let vil kunne fatte.

Jeg saa min Patient herefter kun een Gang om Ugen, og ventede, at denne tilbageblevne Haarhed, ligesom hidtil var stuet, vilde blive blodet, gaae bort ved Suppuration og efterlade en glat, skinnende og til Ribbenene fastgroet Overflade, men jeg blev desværre sorgelige stuet i mit Haab. Den lille Haarhed veg ikke for Salven, voksede til det tredobbelte, blev mørkerød, delte sig i Tubercles, og Kjertelkerne i Axelhuulheden svulmede paa ny. De ujevne, omboiede Rande, og den tynde Afsondring, indfandt sig snart med den opbrydende Cicatrice, saaledes at Saaret efter ikke fuldt to Maaneders Forløb havde naaet sin forrige Størrelse og Udseende i den værste Grad; Magerheden begyndte og Ansynet røbede den cancrøse Diathesis, — fort Intet andet staaer nu til at vente end den sædvanlige Udgang af denne skrækkelige Sygdom.

Denne Beretning, maaskee altfor trættende for Læserens Taalmodighed, anfører jeg i den Hensigt at vise Virkningen af Jodinen i et Tilfælde, der allerede var haabløst, da den blev anvendt. Hvad dette Middel muligen kan udrette, naar det tages i Brug i de tidligere Perioder af ondartede, kræftagtige Saar, er vel værdt at underkaste videre Forsøg. (Edinburgh medical and surgical Journal, April, 1826.

Rolbsfeber i en enkelt Deel af Legemet.

Følgende mærkelige Tilfælde anføres af Des-
 alleurs i *Révue médicale*, for Mai 1824. En
 Kone af den tjenende Klasse, 45 Aar gammel og i
 et nervøst Temperament, søgte hans Raad for en
 Sygdom i den højre Arm, som hun meer end et Aar
 havde været underkastet. Den begyndte hvergang
 med en Følelse af Sløvhed og Kysten i Armen, som
 undertiden varede længere end to Timer. Derpå
 fulgte en Følelse af Hede, og tilsidst brat Sveden ud
 over hele Armen. Hele Paroxysmen varede nogle
 Timer hvorefter Patienten endnu i nogen Tid søgte
 sig mat, og var da igjen ganske rask indtil næste An-
 fald. Den feberfri Tid varede i Begyndelsen 3 til 4
 Dage, men siden kortere. Man havde brugt en
 Mængde Midler uden Nytte. Forsk. gav Brækmidler
 samt bittere og krampestreidige Midler, hvorved Apper-
 titen forbedredes, men Tilfældet blev uforandret.
 Hun var nu selv tilstede ved et af Anfaldene, og
 fandt først at Armen, som var vel bedækket og ikke
 langt fra Kaminen, med Undtagelse af Haanden efter
 hans Følelse ikke var synderlig foldere end det øvrige
 Legeme, men Patienten selv følte Istulde i den.
 Nu opstod der en temmelig heftig Kysten i samme;
 Pulsen var imidlertid næsten naturlig. En halv
 Time efter opstod Rødhed og Følelse af en gennem-
 trængende Hede, endstjænde Temperaturen virkelig

n var lidt forandret førend efter et Quarters
 orsløb, da den stærke Hede blev følelig for Andre.
 Efter en anden halv Times Forløb var Armen berø-
 rket med Sved, og efter en Times Tid, igjen var
 arorpstimen øvre og Patientens Livsgeister vakte paa
 y. Ved Slutningen lodes en stærksfarvet og flyet
 rin, men uden Bundfald. Da Forfatteren saar-
 des havde overbevist sig om, at Sygdommen var en
 ind local Koldfeber, behandlede han den som saadan
 med Chinabark, hvorved Anfaldene først formildedes
 og siden aldeles hævedes. Efter den Tid nød Pa-
 tienten fuldkommen god Helsen.

28.

Extractet af Narcissus Pseudonarcissus

har været anbefalet i forskjellige Sygdomme i det
 nervøse System af Dufresnoy og flere Læger i Frank-
 rig som et særdeles kraftigt krampestillende Middel.
 I Ephémérides médicales de Montpellier for
 October, 1826, har Dr. Purche anført adskillige
 Sygehistorier, der bekræfte dette Middels Nytte i
 Neuralgier, Hemicrani, Chorea og Epilepsi. Den
 indvendige Dosis var stigende fra 6 til 12 Gran om
 Dagen i Pilleform. Ligeledes anvendes det i Ely-
 ster og udvendig opløst i Vand til Indgnidning,
 hvorved der fremkommer et pustuløst Udslag.

28.

Oleum Euphorbiæ lathyris, et nyt brastift Middel.

Olien af denne Plante enten uddraget ved Alkohol eller udpresset har Dr. Bally i Paris fundet, i Dosis af 8 til 10 Draaber at frembringe 6 til 8 Afføringet omtrent to Timer efter Indtagelsen. Han fandt tillige ved sine Forsøg, at dette Middel på de fleste frembringer Qualme eller Brætning. (Revue médicale Novembre 1825).

28.

Middel mod Endetarmens Fremfald.

Mod denne Sygdom, der isærbeleshed forekommer hos Børn, anbefaler Klein efter Erfaring følgende Huusmiddel: Man paastrøer lige Dele af pulveriseret Colophonium og Gummi arabicum, og foretager derpaa Repositionen. Undertiden maa dette gjentages flere Gange. (Frorieps Notizen No. 294. 1826).

28.

Abort af eet Tvillingfoster.

Dr. Heun fortæller i Rusts Magazin, 22 Bind 3 Hefte følgende mærkelige Tilfælde. En Kvinde som for 1½ Aar siden havde aborteret med Tvillingar,

fandt sig i fjerde Maaned af et nyt Svangerskab
 i der paakom hende Veer, og hun igjen aborterte
 et Foster af denne Alder. Lochia vare gandske
 dhorte efter fem Dages Forløb, og Konen bemær-
 ke, at Brysterne og Underlivet vedbleve at tage til.
 Iste Uger efter sporedes Bevægelse af et Foster, og i
 den 39te Uge fra Svangerskabets Begyndelse fødte
 hun et sundt og fuldbaaret Barn. Saavel dette som
 et aborterede Foster havde hvert sin Moderkage, saa
 at altsaa Moderen i fjerde Maaned har aabnet sig
 pameget, at den har udstødt det ene Foster, og
 igjen fuldkommen inktet sig for det andet.

**E. Efterretninger om offentlige
andringer i Medicinalvæsenet
didhørende Forhandlinger.**

**Fortsættelse af blandede Beskjendtgjæ-
om Forfremmelser og Dødsfald 2c., in-
cinste og Chirurgiske Embedsforandringer**

1 8 2 5.

**Den 28de December. Candidatus Chirurgia &
Hornbøch befuldmægtiget til Districtschirurg paa St.
i Vestindien.**

1 8 2 6.

**Den 17de Januar. Den ved Christians Plei-
huus ansatte characteriserede Bataillons ; Chir-
u. Gros udnævnt til virkelig Bataillons ; Chir-
ved det Oldenborgske Infanterie ; Regiment.**

**S. D. Regiments ; Chirurg, ved Dron-
gens Livregiment. Krigsraad S. F. Henriques
forsat i lige Egenskab til det Sjællandske Jægercorps**

**Den 1ste April. Companie ; Chirurg ved Ch-
stians Pleiehuus i Eternforde, A. M. B. Garis
meddeelte Bataillons ; Chirurges Caracteer.**

Den 4de April. Escadrons-Chirurg ved det ydste Regiment lette Dragoner H. E. A. Christensen meddeelt Bataillons-Chirurgs Charakter.

Den 14de April. Dr. Med. & Chirurg G. H. J. J. i t t e r i Kiel beskikket til Professor extraordinarius ved Universitetet sammesteds.

Den 15de April. Den ved det Tyske Infanteri Regiment staaende Bataillons-Chirurg H. E. R e y e r udnævnt til Regiments-Chirurg ved Dronningens Livregiment.

G. D. Landlæge M. Moresco, forundt bestalling som Hoflandlæge.

Den 23de April. District-Chirurg F. E. J. B e i s i Holbeck meddeelt Krigsraads Charakter.

Den 26de April. Charakteriseret Regiments-Chirurg N. P. Worm udnævnt til Garnisons-Chirurg i Frederikssted paa St. Croix.

Den 3die Mai. Den ved Etablissementet Frederiksnagor ansatte Chirurg E. W u n d e, entlediget efter Ansøgning i Raade fra bemeldte Post, med Bartpenge.

Den 5te Mai. Escadrons-Chirurg J. F. J. J. J. Jensen ved Husar Regimentet, og Compagnie-Chirurg N. E. N. Strarup ved første Livregiment, meddeelte Bataillons-Chirurgs Charakter.

Den 7de Mai. Compagnie-Chirurg ved første Livregiment H. G. F. K a l h a u g e meddeelt Bataillons-Chirurgs Charakter.

Den 17de Mai. Regiments-Chirurg Dr. M. G. Kahlff tillagt Ordre at indtræde som medlem i det Kongelige Sundheds Collegium.

Den 22de Mai. Professor, Dr. Med. J. Sartorh, R. af D. og Professor Liv- og Chirur. E. Fenger, udnævnte til virkelig Raa-der.

S. D. Stiftsfysikus, Dr. Med. F. B. Lemmoss, udnævnt til virkelig Justitsraad.

S. D. Medicus og Chirurg ved Sorø Academie og Gods, samt i Sorø District S. B. delboe udnævnt til virkelig Cancellieraad.

S. D. Apotheker A. Vagge i Naffn Apotheker G. S. Katerød i Aalborg, udnævnt til Assesores Pharmaciæ, med Rang efter Anforordningens 7de Klasse No. 1.

Den 23de Mai. Compagnie-Chirurg ved Regaden til Gods J. Staal meddeelt Batalion Chirur. G. Charakteer.

Den 25de Mai. Joachim Diederich Brandis, Dr. Med. Etatsraad, Livmedicus, Archiv og Professor, R. af D., benaaded med Dannebrogmandenes Hæderstegn.

S. D. Dr. Med., Professor L. S. Mel Simon sen, og Prof., Dr. Med. Morechi i Rom, benaadede med Ridderkorset af Dannebrog.

S. D. Regiments-Chirurg J. E. Veede R. af D., i Aensborg, udnævnt til Justitsraad.

Den 6te Jun. Landphysicus i Sjellands nordre district, Dr. Med. E. M. Lunding beffikket til professor extraordinarius ved Kjøbenhavns Universitet.

S. D. Districtschirurg E. Kamtøse paa tomse udnævnt til Krigsraad.

Den 13de Juni. Compagnieschirurg ved den auenburgske Jagercorps H. D. D. Scheurleu, meddeelt Bataillonschirurgs Character.

Den 28de Juni er hidtilværende adjungeret Forstander for Døvstumme-Institutet i Sleswig, Prof. H. Hansen, Ridder af Dannebrogen og Dannerfogesmand, beffikket til virkelig og eneste Forstander for bemeldte Institut.

Den 30te Juni. Candidatus Pharm. E. F. S. Berg forundt Bevilling til at nedsætte sig som Apoteker i Middelfart.

Den 2den Juli. Divisionschirurg ved 2den Division B. D. Winkelær forundt Rang med Capitain; Lieutenant af Søe-Etaten.

Den 14de Juli. Den ved Etablissementet Frederiksnagor i Ostindien ansatte Chirurg J. D. Boigt meddeelt Regimentschirurgs Character, dog uden at saadant drager til Følge her i Landet, hvad angaaer forholdet Rang eller Gage.

Den 18de Juli. Dr. og Professor Medicinæ E. M. Lunding, beffikket til Underaccoucheur ved

Fodfælskiftelsen, og Reservelæge ved Pleieanstalten i Kjøbenhavn.

Den 22de Juli. Den ved det Jydskke Regiments lette Dragoner staaende characteriserede Bataillenchirurg J. F. Nestler udnævnt til virkelig Bataillenchirurg ved det Fynske Infanterieregiment.

Den 25de Juli. Dr. Med. C. F. Nolte stiftet til Professor extraordinarius i Botanik, til Directeur ved den botaniske Have i Kiel.

Den 12te August. Compagniechirurg ved tredje Jydskke Infanterieregiment C. Færch, udnævnt til Bataillonschirurgs Character.

Den 22de August. Regimentschirurg ved Lauenborgske Jægercorps F. B. E. Rudolph udnævnt til Naade af Krigstjenesten, med Pension og Navn af Wartpenge.

Den 1ste September. Dr. Med. C. Otto stiftet til Læge ved Tugts, Rask og Forbedringshuse i Kjøbenhavn.

Den 25de October. Reservechirurg ved 2de Etaten L. J. Petersen udnævnt til Regimentschirurg ved det lauenborgske Jægercorps.

Den 28de Octbr. Reserveimedicus M. E. Melbye udnævnt til Adjunct ved Physikatet i Kjøbenhavn.

Den 8de November. Forhenværende Apotheker Assessor J. G. Blau, efter Ansøgning i Naade entlediget fra de Forretninger der hidtil have været

agt ham som pharmaceutisk Assessor i det Kongelige Sundheds-Collegium.

E. D. De ved det Kgl. chirurgiske Academie ansatte Reserve-Chirurger D. B. Schist og P. S. Henck, forundte Regimentschirurgs Charakter.

Den 25de November. Den ved Christians Meiehuus ansatte karakteriserede Bataillonschirurg J. B. M. Gericke udnævnt til virkelig Bataillonschirurg ved det Holsteenske Infanterie-Regiment.

Den 1ste December. Cand. Pharm. P. E. Benzon af St. Croix meddeelt Privilegium til ammesteds at nedsette sig som Apotheker.

Fortsettelse af de Medicinalvæsenet vedkom- mende Befjendtgjørelser.

Under 1ste Marts ere Justitsraad og Postmester i Helsingør, H. Top, Ridder af Dannebrogen, og Premierlieutenant i Søe-Staten H. G. Sneedorff, meddeelte udelukkende Bevilling paa 10 Aar, til at maatte i Helsingør indrette en Badeanstalt af kolde og varme Søebade, samt Svovlbade.

En Candidatus Chirurgiæ har i en til Cancelliet indsendt Forestilling forespurgt, om en, af Cancelliet

under 27de August f. A. *) afgiven Bestemmelse hvorefter offentlige Curer i Almindelighed ene besørages af de anordnede Physici og Districtschirurger kan angaae Candidater, der i Forveien have sig som practiserende Læger.

J Anledning heraf har Cancelliet under Marts svaret, at det maae have sit forblivende Cancelliets, under 27de August f. A. afgivne Istemmelse, der forøvrigt ingenlunde, saaledes han forudsætter, er i Strid med ældre Bestemmelser da samme ikke indeholder, at alle af det offentlige kostede Curer og Medicinal Forretninger udelukkende skulle besørages af de bestillede Physi og Districtschirurger, men kun at dette i Almindelighed skal iagttages. Ligesom det altsaa maae antages at der endnu stedse, i Nødvendighed naar hurtig Hjælp er fornøden, kan gives Tilfælde, i hvilke Lægen den kan opfordre en privat examineret Læge til Bistand i offentlig Praxis, saaledes er den Tilfælde heller ikke pligtig til at fravige den af ham, efter en saadan Opfordring, begyndte Cur, naar een eller flere maatte ønske at beholde ham som Læge paa den egen Bekostning. Kun af det offentlige maae han være uberettiget til at forlange Befordring eller Besoldning, saasnart Physi eller Districtschirurgi Hjælp har gaves, og er det en Selvfølge, at disse Embeder

*) See Bibliothek for Læger 1825 Pag. 392.

ænd, saasnart de, under en epidemisk Sygdom
 ve begyndt deres Functioner, ene bør paasee Over-
 veldessen af de til Forebyggelse af Smitteens Udbre-
 delse sigtende Foranstaltninger, uden videre Indblysn-
 ing eller Hindring af den først tilkaldte private Læge,
 om en eller anden af de Syge fremdeles maatte ønske
 at beholde.

En Øvrighed har forlangt Cancelliets Bestem-
 melse for, hvorvidt Districtschirurgerne kunne fordre
 den i Rescriptet af 4de October f. A. 4de Post til-
 staaende Betaling af 1 à 2 Rbd. Bølv for Undersøgelse
 af en Persons Sundhedstilstand *), saavel naar de
 paa Grund af (sæet Anmeldelse om at en Sygdom
 har yttret sig paa et Sted ere beordrede derhen, for
 at tage den Syge under Cuur, som ogsaa naar enkelte
 Individuer eller Familier, der have været anmeldte
 som mistænkte for venerisk Smitte, efter Paalæg ind-
 stille sig hos dem for at undersøges.

I Anledning heraf er under 4de Marts svaret,
 at ligesom den under No. 4 i bemeldte Placat fast-
 satte Betaling for Undersøgelse af en Persons Sund-
 hedstilstand, Sygdoms Natur m. v. kun kan til-
 komme Lægerne, naar Undersøgelsen anstilles i spe-
 cielle, fornemmeligen i criminelle Tilfælde (hvilket

*) See Bibliothek for Læger 1825. Pag. 395.

Contexten allerede ubviser), saaledes findes der megen mindre Føle til at tilstaae en lignende Betingelse, naar Undersøgelser skulle anstilles til Ophold om epidemiske og veneriske Sygdomme, som Distrikts Lægerne, for at kunne opfylde de dem i Instruksen af 4de Marts 1818 paalagte Forpligtelser, ex officio og uden Øvrighedens Opfordring kunne udføre lignende Undersøgelser; thi Løn for deres Arbejde, og Opmuntring er for veneriske Sygges Cuur til dem Betaling, foruden fri Befordring og Dagepaa deres Undersøgelses-Reiser; men for selve Undersøgelsen i saadanne Tilfælde, kan Betaling af et enkelt Individ ikke tillægges dem, ligesaa lidt som den tilkommer dem for enhver ved Sessionerne betalt Person, da Placaten No. 7 herfor kun tillægger daglig Betaling.

Under 15de Juli er fra det danske Cancellie udfærdiget en Placat, saa lydende:

Den Kongelige Direction for den almindelige Pensjonskasse har anmeldt Cancelliet, at det paa sammes allerunderdanigste Forestilling har behøvet af Majestæt under 13de Mai sidstlebet allernaadigst at resolvare, at der herefter indtil videre skal af efterstrevne Embedsmænd i Danmark sikkres deres Enten i aarlig Pension af den almindelige Entekasse, som følger: af Landphysisici 80 Rbd. og af Districtsphysiker 50 Rbd. Solv.

Stiftsphysikus Lind i Viborg havde i en af det kongelige Sundheds Collegium med Anbefaling till ancelliet indsendt Skrivelse indstillet, at der maatte æffes en bedre Fordeling af Districtschirurgicaterne Viborg Stift herved, at den ene Halvdeel af Sønderlyng og Middelfom Herreder henlægges under Randers, og den anden til Viborg Chirurgicat, istætte for at nu hele Middelfom Herred henhører under Viborg, og derimod Sønderlyng Herred under Randers Physicat, hvorved det oftere møder, at Districtschirurgen i Viborg kommer til at gjøre Reiser lige til Randers, og omvendt, Districtschirurgen i Randers jækten lige til Viborg, til stor Ubequemmelighed saade for dem selv og det Offentlige.

Saavel Amtmanden over Randers Amt, som Stiftamtmanden over Viborg Stift vare enige i dette Forslag, og den sidste udvidede samme til en lignende Deeling af Houlberg Herred; der ved allerhøieste Rescript af 5te September 1814 er tillagt Middelfom og Lysgaard Herreder. Ligeledes foreslog han, at Omdelingen efter Beliggenheden maatte stee saaledes:

A. At under Chirurgicatet i Viborg henlægges:
 1) af Sønderlyng Herred Sognene Asmild, Topdrup, Veirum, Biskum, Ørum, Øvorning, Hamsmerstøt, Øorning, Thlle og Øorvinge: 2) af Middelfom Herred Sognene Venkel, Rind, Windling, Bjerring, Mammen, Lee, Hjerminde, Hjorthede

Stiern; 3) af Houlberg Herred Sognene Sahll Guller, Gjerning, Hjørsløv, Aigt, Torsø og Weiersløv.

B. Under Chirurgicatet i Randers: 1) af Sønderlyng Herred Sognene Hornbøl, Taanum, Kalum, Bjerregrov, Løsten, Sønderbøl og Nørbøl; 2) af Middelfom Herred Sognene Greensteen, Langaa, Taarup, Søndervinge, Vesterrelling, Østervelling og Hjelstrup; 3) af Houlberg Herred, Sognene Beller, Houlberg, Grønsløv, Stjød, Havrum og Bold.

Med denne sognepise Fordeling blev en temmelig lig Eerlinie midtvejs mellem Viborg og Randers, og intet Pastorat overflødet uden det Vesterrellingske, hvoraf Hovedsognet falde til Randers og Annen Stiern til Viborg Chirurgicat, ligesom ogsaa Districterne, efter Harkornet at slutte, vilde faae om trent den samme Størrelse, de nu have.

Saa vel Amtmanden over Randers Amt, hvis nærmere Betænkning angaaende denne Fordeling var bleven indhentet, som Stiftamtmanden over Aarhus Stift, med hvem Man i Betragtning af at Houlberg Herred henhører under Aarhus Stift og Physicus, derom har brevverlet, intet fandt imod Fordelingen at erindre, og Physicus for Aarhus Stift og de vedkommende Chirurger ligeledes vare aldeles enige i Forslaget. Cancelliet, der ligeledes maatte anse det aldeles hensigtsmæssigt, har i Overeensstemmelse

ermed neblagt allerunderdanigst Forestilling; og da Indstillingen vandt Hans Majestæts allerhøieste Vilse, er desangaaende under 22de September udsærdiget Rescripter til Stiftamtmanden over Aarhus Stift, Stiftamtmanden over Viborg Stift, samt Amtmanden over Randers Amt.

Fra det Kongelige Slesvig, Holsteen, Lauensborgske Cancellie er under 20de Juni udsærdiget følgende Placat for Hertugdømmerne Slesvig og Holsteen.

Hans Majestæt Kongen har, for at betrygge Overholdelsen af de angaaende Vaccinationen udstedte Anordninger hos de Undersaatter, der ikke betjende sig til den evangelisk-lutherske Troe, allernaadigst fundet for godt at fastsætte følgende:

Iblandt de kristelige Troessamfund, hvor ikke saaledes som i den lutherske Kirke, Confirmation finder Sted, maae den Handling hvorved Optagelsen i Kirkens Samfund skeer, navnlig hos Catholikerne den saakaldte Firmelung, og hos Mennonisterne Daaben, ikke foretages, førend der til den Geistlige, som forretter disse Handlinger, er bleven leveret en lovmæssig Attest om, at den der skal optages er vaccineret, eller har havt de naturlige Kopper.

Ligeledes maae ingen Betjender af den mosaiske Troe indlade sig i Egtelab eller optages i Menig:

heden, forinden han har indleveret en saadan Attest til Menighedens Forstandere, og ere Menighedens Forstandere desuden forpligtede til, i ethvert Aar Mai Maaned at indsende til Stedets Øvrighed en Fortegnelse over samtlige Børn i deres Menighed som ere i deres syvende Aar tilligemed Angivelser af hvilke af disse ere vaccinerede eller have haft den naturlige Kopper. Disse Fortegnelser har den nævnte Øvrighed at meddele Stedets eller Distrikts Vaccinateur.

Enhver Overtrædelse af disse Forskrifter kan anses efter §. 49 i Forordningen af 2den September 1811 angaaende Vaccinationen og Forebyggelsen af Børnesoppesmitte; og have samtlige Øvrigheder vorligen at vaage over disse Forskrifters Overholdelse samt derhos at paasee, at ingen Børn af ukristne saatter, som ikke betjende sig til den evangeliske kirke, blive uden den foreskrevne Vaccinationsattest optagne i Skolerne, endog om saadanne Skoler ere udelukkende bestemte for Medlemmerne af et vist Troessamfund. Desuden have saadanne Troessamfund at tilvejebringe de anordnede Vaccinationsattester i alle de Tilfælde, hvor saadant ved Lovene foreskrevet."

Den 20de September er praktiserende Læge Nyborg, C. J. Frisch meddeelt udelukkende

ghed til i 10 paa hinanden følgende Aar, at anlægge og drive en offentlig Badeanstalt ved Nyborg, med kolde og varme Søbade, samt hvilke medicinske Bader af Vedkommende maatte fordres.

Fra det Kongelige Danske Cancellie er under den December udfærdiget følgende Circulair-Skrivelse til samtlige Amtmænd, samt Lands og Krigscommissairer i Danmark:

Efter foregaaende Correspondence mellem det Kongelige General-Commissariats-Collegium og dette Collegium, er det bleven bestemt; at de Attester, der efter Placaten for Danmark af 20de Maj s. A., udfærdiges, enten af Districtschirurgerne eller af de militaire Chirurger, om at det udfærdigede Mandskab er vaccineret eller har haft de naturlige Kopper, og hvilke Attester Krigscommissairerne indsendes med Indrulleringslisterne til vedkommende Regiment eller Corps, maae, efterat deres Rigtighed ved samme behørigen er undersøgt, og det i Compagniernes Stambsøger er noteret, af hvem og paa hvilken Dag de ere udfærdigede, samt paa hvilken Tid de Paagjældende have haft de naturlige Kopper, eller ere blevene vaccinerede, udeliveres Mandskabet med Paaategning af Compagniechefen om at de ere producerede.

Det Kongelige medicinske Selskabs For- handlinger.

I det kongelige Medicinske Selskabs overordentlige Møde den 6te October s. Aar valgtes for den hermed begyndte Aargang til Præsæs Dr. Rahlf, til Vicepræsæs Prof. Fenger, og til Secretair Dr. Otto.

I det første ordentlige Møde af 27de October oplæstes en Afhandling af Professor Lund: *De us acidi muriatici et acidi pyrolignici in cancro aquatico*; og en af Regimentschirurg Mansa indsendt Beretning om en sjelden Art af Forkølelse. — I Mødet af 10de November oplæstes af Prof. Fenger en Afhandling om Overfjæringen af *Musculus sternocleido-mastoideus* ved *Obstipitatio capitis*. — Den 24de November en fra Hr. S. Gartner, practiserende Læge paa St. Thomas, indsendt Afhandling "Bemærkninger om den vestindiske Elimateber." — Secretairen foreviste en betydelig aneurysma aortæ ascendens og gav derved en kort Notiz om den Afødes Sygehistorie.

Den 22 Decbr. oplæstes af Prof. Reinhard nogle Bidrag til Meningen om Skimmels Fremavling i det dyriske Legeme.

Den 5te Januar 1826 oplæstes af Professor Thal: Nogle Jagttagelser om Virkningerne af Tobak, blandet med Brændevin, i aabne Saar. Den 19de Januar af Secretairen, Dr. Otto: Et Par præ-

se Jagttagelser, nemlig 1) en voldsom Blodbrækling, lægt ved et stærkt adstringerende Middel, og 2) En mærkelig fistula pectoris. Prof. Wende reddede Sammensætningen af en hurtigvirkende Cantharidesalve. Den 2den Febr oplæste Dr. Gartner en Afhandling om cynanche laryngea. Professor Jacobsen forelagde Selskabet et Instrument til den Lithotomie at udtrække Stene af Blæren med. Den 16de Februar oplæste Dr. Hoppe en Oversigt af de i Kjøbenhavn 6te og 7de Gattigdistrikt i det sidste Quartal af 1825 behandlede Syge. Den 2den Marts Prof. Callisen en Afhandling om Vandelormen og sammes Behandling ved Tin. Den 16de Marts oplæstes af Regimentschirurg Hiorth: Resultater af Forsøg, anstillede med forskjellige af de Midler, som ere anraaede mod coxarthrocace. Den 30te Marts af Prof. Schouw. Nogle Bemærkninger, hørende til Meteorologien, og sammes Forhold til Lægevidenskaben. Hermed sluttedes Selskabets ordentlige Winter-Møder.

I det ordentlige Sommer-Møde den 1ste Juni 1826 oplæstes af Professor Wende Bidrag til meteorologiske Bemærkninger, især over den Indflydelse, Vindene i vort Climat have som Sygdomsaarsager; den 3die August en af Regimentschirurg Møller i Helsingør indsendt Beretning om en betydelig Veens Edder, lykkeligen helbredet efter Erfor-

stationen af et fuldkommen cylindri
Beenstykke af tibia; den 7de Septembet af L.
E. Frisch, practiserende Læge i Nyborg, meddel
Practiske Bemærkninger over *Nux vomica*

Forelæsninger ved det medicinske Facultet Sommersemesteret 1826.

Lh. Fr. Schumacher, M. D. & P. P. Anat.,
læser Mandag, Torsdag og Fredag fra 12—1 om
Osteologie og Synthesmologie; Onsdag, Torsdag og
Lørdag i samme Time foredrager han Læren om
Lægemidlerne af Planteriget.

Joh. Sylv. Saxtorph, D. M. & P. P. O.,
holder Onsdag og Lørdag fra 1—2 offentlige Fore-
læsninger over de chirurgiske Operationer; Mandag,
Torsdag og Fredag fra 5—6 foredrager han *privatim*
Fødselsvidenskab.

Joh. Dan. Herholdt, M. D. & P. P. O.,
vil Torsdag og Fredag læse over Menneskets vilkaar-
lige Bevægelse; og i en anden Time foredrage Me-
dicina forensis; tilmed fortsætter han sine Forelæ-
sninger over Medicinens Historie i Fædrelandet.

Ole Lundt Bang, M. D. & P. P. O.,
stiller kliniske Øvelser paa det Kongelige Frederiks
Hospital hver Dag om Morgenen fra 7—9 og Onsdag
og Lørdag om Aftenen fra 5—7; Mandag, Tirsdag

orsdag og Fredag fra 1—2 foredrager han den almindelige Pathologie og Therapie.

**Forelæsninger ved det medicinske Facultet i
Vintersemesteret 1826—27.**

Lhr. Fr. Schumacher, M. D. & P. P. Anat., præfetter Mandag, Tirsdag, Torisdag og Fredag ca 12—1 sine Forelæsninger over Osteologie, Synesmiologie og Myologie.

Joh. Sylv. Sartorh, M. D. & P. P. O., læser offentlig over Børns physiske og medicinske Pleie. Mandag, Tirsdag og Torisdag fra 5—6 foredrager han Fødselsvidenskaben privatim.

Joh. Dan. Herholdt, M. D. & P. P. O., læser Onsdag og Lørdag fra 3—4 over Menneskets Generationsfunctioner, og paa en anden for Tilhørerne beqvem Time vil han læse over Medicinens Historie.

Ole Lundt Bang, M. D. & P. P. O., anstiller kliniske Øvelser paa det Kongelige Frederiks Hospital hver Dag om Morgen fra 8—10 og Onsdag og Lørdag om Aftenen fra 5—7. Mandag, Onsdag, Torisdag og Fredag fra 1—2 holder han offentlige Forelæsninger over den almindelige og specielle Therapie.

Conr. Matthias Lunding, M. D. & P. P. E., foredrager Tirsdag, Torisdag og Fredag
Bibl. for Læger, 1826, 6 Bd. (24)

fra 11—12 først den generelle og siden den specielle Therapie. Onsdag og Lørdag læser han i samlet Time over Medicina forensis.

Carl Otto, M. D., vil læse over Hjertets Physiologie og oplyse Foredraget ved Dissectioner og Præparater.

Examina ved det medicinske Facultet 1821

Examen medicum rigorosum.

Den 6te Mai. Wolff Siesbye, fød i Kjøbenhavn 1800. Student 1819, erholdt til Høit Character Laudabilis.

Den 8de Mai. Joseph Ballin, fød i Middelfart, Student 1819; Laudabilis.

Den 11te Mai. Samuel Jacob Ballin, fød 1802 i Kjøbenhavn; Student 1820. Laudabilis.

Den 13de November. Andreas Høftved, fød i Kjøbenhavn 1799; Laudabilis.

Apotheker-Examen.

Den 25de Jan. Børge Esaias Bernhof Jacobsen, fød 1802 i Sjælland. Laudabilis.

Den 10 Febr. Carl Andreas Borgen, fød 1802 i Sjælland. Haud illaudabilis.

Den 20de Febr. Christian Lauritz Sletten, fød 1803 i Kjøbenhavn. Laudabilis.

den 29de Marts. Palle Ferdinand Rohde,
født i Kjøbenhavn 1806. Laudabilis.

den 24de April. Carl Frig Wilhelm Tru:
strup, født 1806 i Sjælland. Haud illau:
dabilis.

Den 28de April. Christian Sørensen Mud:
derspach Wibe, født 1805 i Jylland. Laudab.

Den 9de Mai. Eusmann Jacob Michaelsen,
født i Kjørteminde. Laudabilis.

Den 12te Mai. Nicolai Niemann Blumen:
saadt, født 1804 i Odense. Laudabilis.

Den 22de Juni. Peter Andreas Høegh Dreier,
født 1803 i Kragerøe i Norge. Laudabilis.

Den 23de Juni. Ludvig Constans Krarup,
født 1806 paa Thorsing. Laudabilis.

Den 24de Juni. Carl Heinrich Witt, født
1804 i Wandsbek. Laudabilis.

Den 29de Aug. Niels Tøxen, født 1801 i Mus:
strup. Præstegaard. Laudabilis.

Den 5te Sept.. Frederik Wilhelm Mannel,
født 1801 i Sjælland. Laudabilis.

Den 7de October. Niels Geøer Rønsted,
født 1803 i Jylland. Haud illaudabilis.

Den 11te October. Peter Christian Nielsen,
født 1806 i Kjøbenhavn. Haud illaudabilis.

Den 20de October. Henrik Welleus Jacobs:
son, født paa Langeland 1807. Laudabilis
unan. cons.

Den 14de November. Adolph Ottesen, født
Odense 1802. Laudabilis.

Den 17de November. Georg Flemming Biersleff, født 1806 paa Frederiksberg. Haudabilis.

Forelæsninger paa det Kongelige Chirurgiske Academie 1826—27.

J. Colsmann, P. P. O., beskriver i Vinter, Mandag, Tirsdag, Onsdag og Fredag Eftermiddag, fra 5—6, Musklerne og Underlivets Indvolde. Næste Sommer læser han, i de samme Timer, over Lægemidlerne af Wartriget, i Forening med den historieske Beskrivelse af Planterne, som de tages af.

E. Fenger, P. P. O., læser i denne Vinter, Mandag, Tirsdag, Onsdag og Fredag Formiddag, fra 10—11, over de chirurgiske Operationer efter Hr. Conferenceraad Callisens System. I næste Sommer læser han Onsdag og Lørdag, fra 10—11 om Formiddagen, over den theoretiske og practiske Deel af Fodfælsvidenskaben, og giver de Studerendes Øvelse paa Phantomet.

E. Witzhusen, P. P. O., læser i denne Vinter, Mandag, Tirsdag, Onsdag og Fredag Eftermiddag, fra 2—3, over Nerver og Nærbeskæftet, samt over de i Hjernestoffens og Bryllens

uuksheder liggende Dele. I næste Sommer foretager han samme Dage, fra 3—4, Læren om Værene og deres Foreningsmidler.

A. Callisen, P. P. E. og første Adjunct ved Akademiet, læser i denne Winter, fra 1—2 om Eftermiddagen, Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag, over den chirurgiske Pathologie efter Hr. Conferenceraad Callisens System. Næste Sommer læser han, i de samme Timer, over den specielle Therapie, især med Hensyn til den militære Praxis.

Professor N. S. Thal, som Lector Chemie ved Akademiet, læser hver Onsdag og Lørdag Eftermiddag, fra 3—5, over Chemien.

Regimentschirurg D. B. Schiøtt, Reserveschirurg ved Akademiet, læser i næste Sommer, Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag Eftermiddag fra 2—3, over Vandagernes Anvendelse, og giver de Studerende Øvelser paa Phantomet.

Regimentschirurg C. L. J. Hensch, Reserveschirurg ved Akademiet, læser i næste Sommer, Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag Eftermiddag, fra 4—5, over Læren om de udbortes Gandsker.

Reservechirurg og anden Adjunct ved Akademiet J. E. J. H. Gundelach Møller, læser i denne Winter fra 11—12 Formiddag, Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag, over Pathologia generalis. Næste Sommer læser han, i de samme Timer, over Medicina forensis.

Reservechirurg E. van Deurs, giver i Vinter hver Sagnedags Formiddag fra 9—12, paa Academiets offentlige Sectionsstue, Undervisning i Dissectionen; og i næste Sommer foredrager han, Tirsdag, Tirsdag, Torsdag og Fredag Formiddag, fra 10—11, Fracturerne og Luxationernes Behandling.

Interims-Reservechirurg M. A. Agier, fra vifer og forklarer i denne Vinter, Academiets pathologiske Præparater, Onsdag og Loverdag, fra 2—3, og læser næste Sommer, de samme Timer, om de væsentlige Sygdomsformer.

Interims-Reservechirurg M. D j ø r n, læser i denne Vinter, Onsdag og Loverdag, fra 1—2, over Blodskelige Livsfæser, og næste Sommer, i de samme Timer, over Diætetikken.

Interims-Reservechirurg J. E. Bendz, læser i Vinter, hver Tirsdag og Fredag, fra 12—1, om Lægemidlerne af Mineralriget, og næste Sommer, i de samme Timer, over Lægemidlerne af Dyrriget og Receptteckunsten.

Interims-Reservechirurg J. F. E. E. Stard, læser i Vinter, hver Onsdag og Loverdag Eftermiddag, fra 5—6, over Semiotikken. Næste Sommer læser han, i de samme Timer, over den botaniske Terminologie og agter at anfille botaniske Expositioner.

**Examina ved det Kongelige Chirurgiske
Academie 1826.**

G o r a a r s : E x a m e n .

Frederik Nicolay Deichmann, fød i Bodum
ved Aalborg. — 1ste Character.

August Ludvig Fränkel, fød i Kjøbenhavn. —
2den Character.

Conrad Rørch, fød i Ribe. — 2den Character.

Johan From Jørgensen, fød i Helsingør. —
2den Character.

Hans Georg Gaith Rathauge, fød paa
St. Thomas. — 2den Character.

Johan Peter Lund, fød i Kjøbenhavn. —
2den Character.

Fridrich Hermann Lohr, fød i Parchim i det
Mecklenborgske. — 2den Character.

Christen Sewerin Møller, fød i Kjøbenhavn.
— 1ste Character.

Hans Peter Detlef Reichenbach, fød i
Rendsborg. — 2den Character med Fortrin.

Johan Frederich Christian Elhard Starck,
fød i Kjøbenhavn. — 1ste Character med Ud-
mærkelse.

Knud Christian Nicolai Starup, fød i
Kjøbenhavn. — 2den Character.

Hanibal Diderik Otto Scheurten, fød
Husum. — 1ste Character.

Jens Staahl, fød i Fredericia. — 2den Character.

Efteraars-Examen.

Lauris Nielsen Virkedahl, fød i Fyen.
2den Character.

Laurits Elementsen, fød i Kjøbenhavn.
2den Character.

Frederich Carl Christian Christens, fød i
Güstrow i det Mecklenborgske. — 2den Character.

J. B. Jbsen, fød ved Lemvig. — 1ste Character.

Jacob Georg Købe, fød i Kjøbenhavn.
1ste Character.

Nicolai Conrad Krohn, fød i Nordrup
Sjælland. — 1ste Character.

Hector Frederich Rjar, fød i Aarhus.
1ste Character.

Carl Otto Læser, fød i det Mecklenborgske. —
2den Character med Fortrin.

Peter Jørgensen Møller, fød i Kjøbenhavn.
2den Character.

John Nørbye, fød i Kjøbenhavn. — 1ste Character med Udmærkelse.

Frederich August Gienknecht, fød i M
i Holsteen. — 1ste Character.

Hans Olfert Christian Sommerfeldt, fød
i Kjøbenhavn. — 1ste Character.

Christian-Carl Ludvig August Siemsen,
født i Gørse. — Den Character.

**Fortegnelse over de i Kjøbenhavn 1825
Fødte og Døde.**

Copulerede: 878 Par. **Fødte:** Dreng 1601,
Piger 1600; **Summa** 3201. **Døde:** Mand 1073,
Qvinder 919, Dreng 668, Piger 620; **Summa**
3280. Altsaa 79 flere døde end fødte.

**Fortegnelse over de Svagheder og Tilfælde,
hvoraf ovenstaaende Antal ere døde.**

Ussindighed (Raserie, urolige Tanter) 5, **Albers-**
dom 326, **Barfellseng** 49, **Beenstade** 5, **Beenedder** 1,
Betændelsesfeber (Inflammation) 31, **Blodgang** 1,
Blodstyrning 13, **Brot** 5, **Brystkrampe (Asthma)** 28,
Brystsyge (Lungesyge) 534, **Brækning** 1, **Bylde** 14,
Dandelorm 1, **Eacherie** 20, **Drif** 11, **Drukne** 44,
Dræbt sig selv 20, **Durtløb** 31, **Dødsfødte** 171,
Engelsk Syge 1, **Feber, (hidlig Feber, Fortsølelse,**
Flodfeber) 27, **Forraadnelsesfeber** 98, **Forstoppelse**
(Obstruction) 7, **Fundne døde** 6, **Gigt (Værk, tør**
Værk) 16, **Gulsot (Lever-syge)** 15, **Gylde Næse** 1,
Hals-syge 1, **Hastig døde** 18, **Hjertebetændelse** 4,
Bibl. for Læger, 1826, 6 Bd. (25)

Hævelse 3, Indvortes Svaghed 50, Righoste 6
 Kirtelsvaghed 40, Koldbrand 5, Kopper 12
 Krampe 439, Kraft 24, Lamhed 3, Længsle
 Svaghed 2, Mavekrampe 8, Moersyge 3, Nerve
 feber 38, Nervesygdom 72, Nysædte 33, Orm 3
 Rosenseber 11, Skarlagensfeber 7, Stjorbug 1
 Slag (Krampeslag) 209, Slagflod (Apoplexie) 79
 Slimfeber 8, Steen 11, Stikflod 2, Sting (Mentist,
 Eideking, Hold) 10, Strubehoste 18, Svindst
 (Tæring, tærende Syge) 170, Trædte 67, Tæ
 der 136, Ulykkelig Hændelse 55, Vand i Hovedet
 Battersot 147, Venerisk Sygdom 2, Uangivel
 Svagheder 8.

**Tabellarist Oversigt af de paa det kongelige
 Frederiks Hospitals medicinske Afdeling i
 Aaret 1826 behandlede Syge, af Dr.
 D. Bang, Professor og Overmedicus.**

**Ved Slutningen af 1825 var de Syges Antal 130
 I Aaret 1826 indkomne 2043**

Summa 2173 *)

*) Ved at dividere Beløbet af Apotheker Regningerne
 har hver Patient omtrent brugt for 2 Rdb. Medic
 camente. Af Taler ere anvendte noget over 6000.

Udgaaede helbredebe.	1689
— i Bedring, uhelbrede, til andre Stiftelser	90
Døde	254 *)

Summa 2033

Tilbage ved Karet's Slutning . 140

	Helbre- debe.	Døde.	Af anden Karlsg udgaaede.
Febres intermittentes. .	79	-	-
— typhosæ	144	48	-
— gastricæ, biliosæ. .	468		
— tatarrrhæ	167	-	-
— variolosæ	-	-	11
— scarlatinosa	5	-	-
— urticariæ	2	-	-
— erysipelatosæ	17	-	-
— rheumaticæ	38	-	-
— puerperarum	18	17	-
Phrenitis	1	4	-
Arachnoitis potatorum .			
(del. trem.)	106	36	-
Angina	19	-	-
Oesophagitis	2	-	-
Enteris	1066	105	11

*) Af disse vare 27 saa flette at de døde samme
Dage, de indbragtes i Hospitalet.

	Helbre- bebe.	Døde.	Hf anden Kærlig udgaaede
Transport	1066	105	11
Pneumonia	126	16	-
Gastritis (ex venenis) .	6	4	-
Enteritis	2	4	-
Hepatitis	9	-	-
Metritis	6	-	-
Cystitis	1	1	-
Arthritis	-	-	1
Rheumatismi apyreti . .	159	-	-
Epistaxis	1	-	-
Hæmoptysis	13	-	-
Hæmatemesis	4	-	-
Melæna	-	2	-
Dysenteria	12	5	-
Hæmaturia	3	-	-
Hæmorrhoides.	10	-	-
Menorrhagia	6	-	1
Menostasia	9	-	5
Stranguria	2	-	-
Vomitus	7	2	-
Cholera	9	-	-
Diarrhoea	17	-	-
Sudor	1	-	-
Vertigo	1	-	-
Enteris	1470	139	21

	Selbste- bede.	Døde.	Hf anbet Karslag udgaaede.
Transport	1470	139	21
phalæa	2	-	-
plexia	4	6	-
ma	1	1	-
ilepsia	2	-	-
tanus	-	3	-
emor	5	-	-
orea St. Viti	1	-	-
steria	32	-	5
epochondriasis . . .	3	-	-
ralysis	10	-	2
phonia	1	-	-
bilitas nervosa . . .	-	2	-
esania	31	5	16
thma	4	-	-
olica	25	-	-
olica pictonum . . .	7	-	-
nasarca	7	1	-
edema	7	-	-
scitis	4	3	-
ydrothorax	2	4	-
ydrocephalus	-	7	-
ydrops vagus	1	1	-
orbutus	7	-	-
Lateris	1626	172	44

	Helbre- bede.	Dose.	Alf anta Kerfag udgaact
Transport	1626	172	44
Chlorosis	1	-	-
Icterus	14	-	-
Syphilis	6	-	9
Helminthiasis	11	-	-
Morbi chronici			
— pulmonum (phthisis)	18	51	13
— cordis	6	10	4
— hepatis	7	7	-
— ventriculi	-	2	-
— renum	5	-	-
— intestinorum	-	9	4
— uteri	-	3	-
— cutis	19	-	-
Morbi exteni	4	-	17
Summa	1717	254	90

Forklaring af Røbbertavlerne.

b. L. hører til Regimentschirurg Panums Afhandling.

Fig. 1. Viser Præparatet i Profil fra den høire Side.

1. Den forreste Rand eller Panden.
2. Den bagerste Rand.
3. Kronsummen.
4. Pilesømmen.
5. Udvidelsen af Hjernehinden, noget indtørret og ved Tørringen forandret i Størrelse og Figur.
6. Den med Prikker betegnede Knude forestiller Hjernehindens Udvidelse Dagen før den egentlige Svamp faldt af.
7. Den med Prikker betegnede øverste Knude forestiller den egentlige Svamp saaledes som den saae ud den 18de September førend den faldt af.
8. Er dens Rod eller Sted hvor den udsprang.

Fig. II. Conturen af Trepansporen.

aa. et andet Hjul, som kan iskrues og paa halve Rand Rundingen er borttagen for flere Tænder kan skjære paa eengang.

bb. en lenticulais Gjul, som kan indskrues Sporen.

cc. Nøglen til den Skrue hvormed Hjulet iskrues.

Fig. III. viser Conturen af den Lenticulais Gjul, Forfatteren brugte.

Tab. II. Fortællingen over den see Pag. 316.

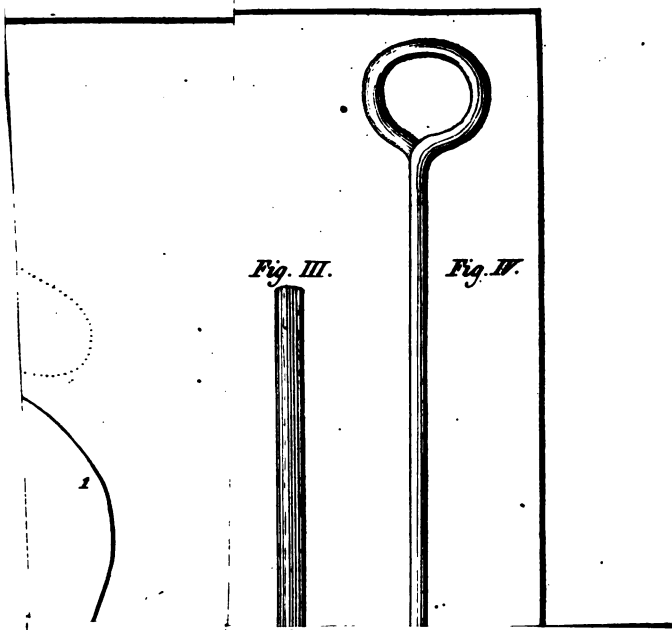
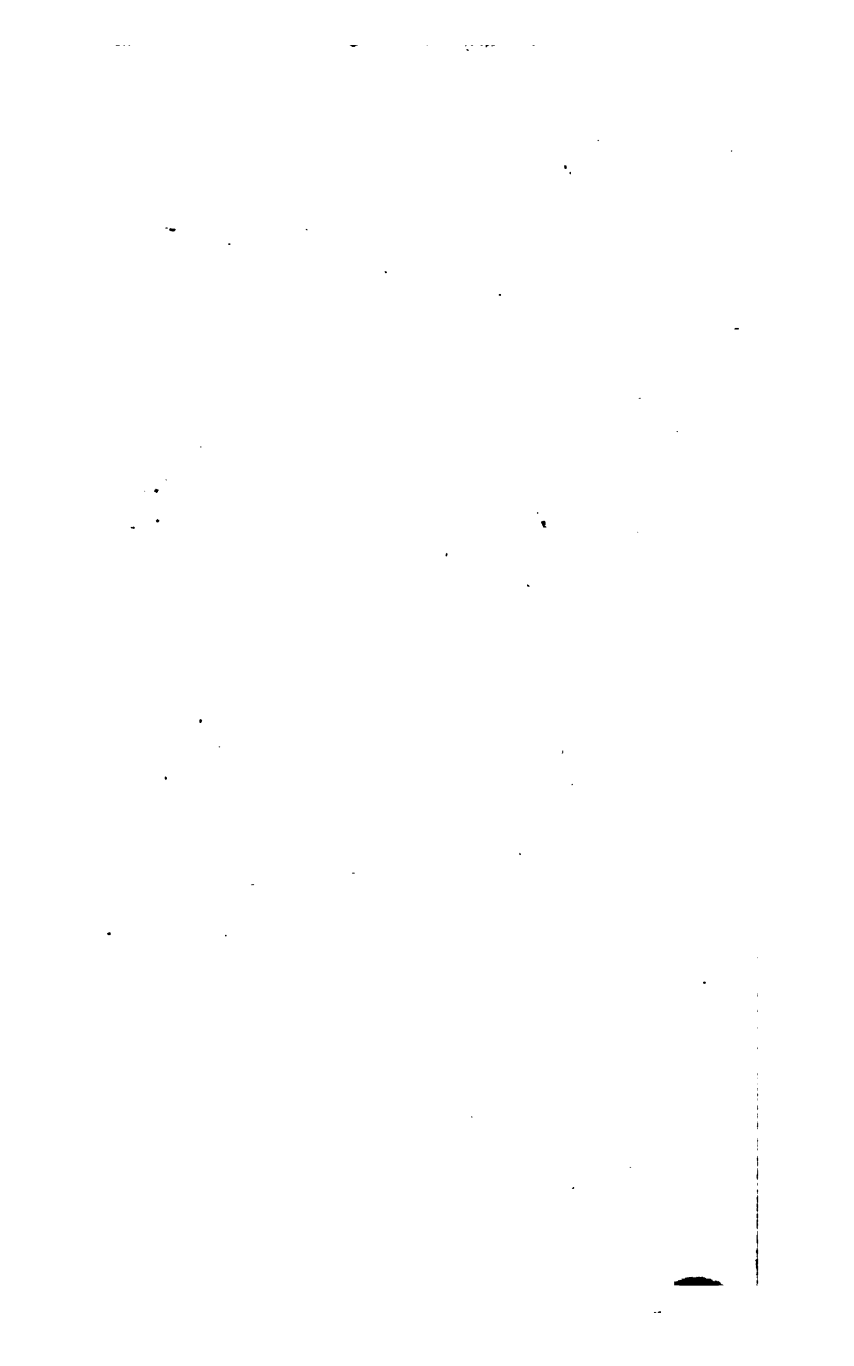

Fig. III.

Fig. IV.

7